ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแผ่พระสัทธรรม
ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มีนาคม ๒๕๔๒

ISSN 0857-2909

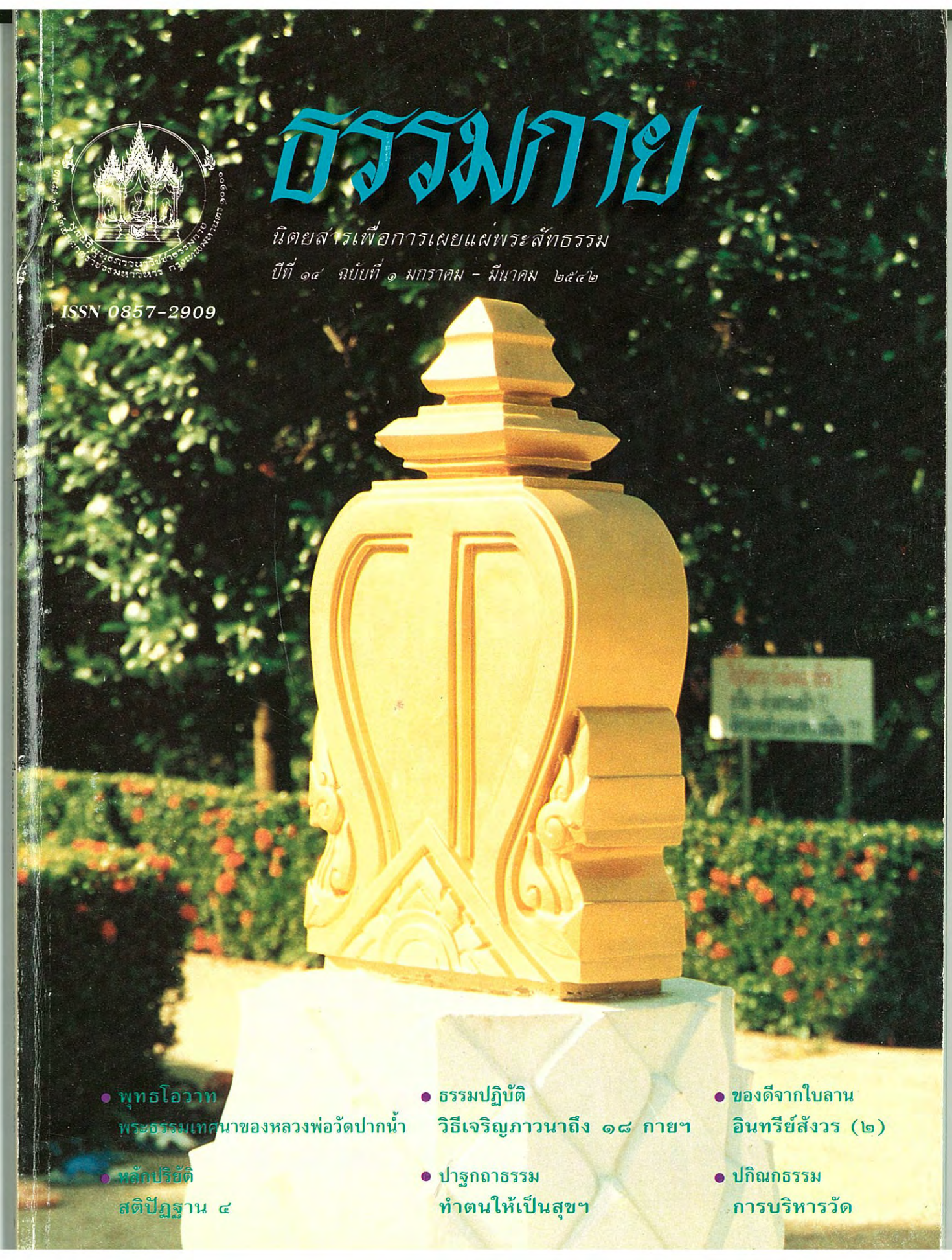

- พุทธโอวาท
  พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
- ธรรมปฏิบัติ
  วิธีเจริญภาวนาถึง ๑๘ กายฯ
- ของดีจากใบลาน
  อินทรีย์สังวร (๒)
- หลักปริยัติ
  สติปัฏฐาน ๔
- ปาฐกถาธรรม
  ทำตนให้เป็นสุขฯ
- ปกิณกธรรม
  การบริหารวัด

พระราชทานเข็มเครื่องหมายโครงการฯ และประกาศเกียรติคุณ

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินยังศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๑ เพื่อ**พระราชทานเข็มเครื่องหมายโครงการและประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ชนะการประกวดผลงานโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ ๕๐ ประจำปี พ.ศ.๒๕๔๐

ในการนี้ **หลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ได้เข้ารับพระราชทานเข็มและประกาศเกียรติคุณดังกล่าวด้วย

ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแผ่พระสัทธรรม ของ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

คณะผู้จัดทำ :

ที่ปรึกษา :

เจ้าประคุณ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสณมหาเถระ ป.ธ.๙)
เจ้าประคุณ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺญมหาเถระ ป.ธ.๙)
พระเดชพระคุณ พระธรรมกิติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙)
พระเดชพระคุณ พระเทพสุธี (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ.๙)
พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺฑตโม)
พระเดชพระคุณ พระเมธีรัตโนดม (อำนวย ปญฺญาวุฑฺโฒ ป.ธ.๗)
พระเดชพระคุณ พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ. ๖)
พระมหาบุญธรรม ปญฺญาวชิโร ป.ธ.๗
ศ. ดร.นิคม จันทรวิทุร Hons. Ph.D., M.A. (Labour Econ., SSA)

ผู้จัดการ :

รศ. ดร.พัฒนะ ภวนันท์ Ph.D., D.I.C., B.Sc. (Hons.)

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา :

รศ. ดร.ธีระ เกรอต Ph.D., M.Eng., B.Eng. (Hons.)

กองบรรณาธิการ :

พระมหาณัฐพนธ์ เสฏฐธมฺโม ป.ธ.๙
พระมหาปราโมทย์ ปโมทิโต ป.ธ.๘
พระมหาศักดา สุมโน ป.ธ.๘
พระมหาประเสริฐ ปญฺญาเสฏฺโฐ ป.ธ.๖
พระมหาสัณหัฐิติ ธมฺมวฑฺฒโน ป.ธ.๓
พระภาสกร ปภากโร
คุณวีระ เนตยกุล
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ วท.ม., M.Sc.
คุณสุทัศน์ นิ่มกุลรัตน์ ภ.บ. (จุฬาฯ)
คุณสุนีรัตน์ นิ่มกุลรัตน์ อ.บ. (จุฬาฯ)
คุณกิติเทพ ชลบุษปกุล M.BA.
คุณวรภัทร ลัดนทินวงศ์ วท.ม., M.Sc.

ฝ่ายภาพ :

พระมหาธุวันต์ ปญฺญาวณฺโณ ป.ธ.๔
คุณสมชัย เลิศโสภาภรณ์

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ :

คุณสุธาร สุขยางค์
คุณส่วน พนมวัฒนากุล

ฝ่ายธุรการ ประสานงาน :

คุณเปรมยุดา ศิริบัณฑิตย์กุล
คุณภาวิดา ตรีนุชจรัสกุล
คุณอาภากร นะตะ

ฝ่ายศิลป์ :

คุณสมโพธิ์ ฉานวังตะ

พิมพ์ที่ :

บริษัท จูปิตัส จำกัด โทรศัพท์ ๔๔๑ ๒๓๐๑-๓ โทรสาร ๔๔๑ ๒๓๒๑

อธิบายปก :

สีมา หรือเสมา

ประดิษฐานบริเวณรอบๆ อุโบสถ
วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

นิตยสาร "ธรรมกาย" ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มีนาคม ๒๕๔๒

สารบัญ

จากพระไตรปิฎกและอรรถกถา
ธรรมวิหาริกสูตรที่ ๑ ผู้อยู่ในธรรม ๓
พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
พุทธโอวาท .....พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ๖
ธรรมปฏิบัติ
วิธีเจริญภาวนาถึง ๑๘ กายฯ ..พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ๑๖
ของดีจากใบลาน
อินทรีย์สังวร (๒) .....สมเด็จพระพุฒาจารย์ ๒๒
โอวาทธรรม
โอวาทปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานฯ .....สมเด็จพระพุฒาจารย์ ๓๐
หลักปริยัติ
สติปัฏฐาน ๔ .....พระภาวนาวิสุทธิคุณ ๓๖
ปาฐกถาธรรม
ทำตนให้เป็นสุข ในยุคเศรษฐกิจซบเซา ...พระภาวนาวิสุทธิคุณ ๕๓
ธรรมปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขฯ (ตอน ๑)...พระภาวนาวิสุทธิคุณ ๖๓
ปกิณกธรรม
การบริหารวัด .....พระภาวนาวิสุทธิคุณ ๗๑
หลวงพ่อพระภาวนาวิสุทธิคุณฯ .....สมชาย เทียมบุญประเสริฐ ๘๐
อานิสงส์ศีล .....กองบรรณาธิการ ๘๖
รัศมีแห่งบุญ .....จีราภา เศวตนันท์ ๑๑๓
พระพุทธรูปปางต่าง ๆ
พระพุทธรูปปางมารวิชัย .....กองบรรณาธิการ ๙๑
ตอบปัญหาธรรม .....พระภาวนาวิสุทธิคุณ ๙๔
ธรรมะสำหรับเยาวชน
โคจร และอโคจร .....ศิรปาะภา ศากยบุตร ๑๐๑
ท้ายเล่ม บุญที่ส่งผลในกาลปัจจุบัน.....ญาณรัตนะ ๑๑๕

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเผยแผ่พระสัทธรรมตามแนวทางวิชชาธรรมกาย ของ **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ใน **โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และ **มูลนิธิ/โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

● อัตราค่าสมัครสมาชิก : ๑ ปี (๔ เล่ม) ๒๐๐ บาท ; เล่มละ ๕๐ บาท ●

ในฉบับนี้มีเนื้อหาที่น่าสนใจมากเช่นเคย เช่น

"เมื่อถึงตัดกิเลสเป็นสมุทเฉทปหานได้แล้ว หมดอัสมิมานะ ไม่มีในพระองค์เลย พระองค์ก็สบาย สบายเกินสบาย สุขเกินสุข ถอนอัสมิมานะเสียได้ละก็ ท่านจึงได้ยืนยันว่า เอตํ เว ปรมํ สุขํ นี่แหละเป็นสุขอย่างยิ่ง... ให้ถอนอัสมิมานะ ถ้าถอนเสียได้ละก็ หญิงก็เป็นเจ้าหญิง ชายก็เป็นเจ้าชาย ภิกษุก็เป็นเจ้าภิกษุ เณรก็เป็นเจ้าเณร ถอนอัสมิมานะเสียได้แล้ว แต่ว่าถอนยากจริงนะ ไม่ใช่ถอนง่าย อัสมิมานะเป็นตัวถอนยากนัก ไม่ใช่ของถอนง่าย" นี้มาจากพระธรรมเทศนาเรื่อง **พุทธโอวาท** ของ **พระเดชพระคุณพระมงคลเมพมุนี หลวงพ่อวัดปากน้ำ (สด จนฺทสโร)** อัสมิมานะคืออะไร เลวร้ายอย่างไร ติดตามรายละเอียดได้ในพระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ

"ในระหว่างงานบุญกุศลทุกครั้ง ได้มองเห็นเหล่าเทวดานางฟ้า พรหม เต็มทั่วท้องฟ้าส่วางไสว ระยิบระยับเต็มทั่วไปหมด มากมายเหลือคณานับได้มาร่วมอนุโมทนาบุญกับเรา แม้แต่พวกเปรตอสุรกาย ที่มีอุปนิสัยในกิจการบุญกุศลบ้าง ก็พลอยมาอนุโมทนา เหล่าเทพพรหมที่ปรากฏให้เห็นนั้นมีวรกายงดงาม มีรัศมีสว่างไสว ระยิบระยับทั่วไปหมด กระทำทักษิณาวรรตประคองอัญชลีเวียนขวาด้วยอาการนอบน้อมในบุญกุศลเต็มสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย เต็มท้องฟ้า เต็มจักรวาล หลังจากที่เขาเหล่านั้นได้อนุโมทนาบุญแล้ว ผลบุญก็ส่งให้เห็นเป็นปัจจุบันธรรม กล่าวคือ วรกายและอาภรณ์ที่งามระยิบระยับนั้น ก็ยิ่งเปล่งรัศมีสว่างไสวระยิบระยับไปทั่วท้องฟ้ามากขึ้น" นี้มาจากบทความเรื่อง **รัศมีแห่งบุญ** เป็นการเห็นของ **คุณจีราภา เศวตนันท์** วิทยากรของมูลนิธิและสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายท่านหนึ่งที่ได้วิชชาธรรมกายชั้นสูง นี้เป็นการพิสูจน์พระสัทธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรื่องบุญและผลของบุญ จริงหรือเท็จอย่างไรผู้ที่ได้วิชชาธรรมกายหรือมีทิพจักขุย่อมรู้ได้ด้วยตนเอง บัณฑิตผู้มีปัญญาแต่ยังไม่สามารถรู้เห็นได้ด้วยตนเอง ย่อมรับฟังไว้ ไม่รับ ไม่ปฏิเสธ พากเพียรปฏิบัติให้รู้ได้ด้วยตนเอง ส่วนพาลชนรีบปฏิเสธเหมือนกบในกะลาครอบที่ปฏิเสธว่าไม่มีท้องฟ้า

การสร้างหอฉันที่วัดหลวงพ่อสด ฯ จ.ราชบุรี กำลังดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ยังพอมีช่องว่างสำหรับผู้ที่ศรัทธาอยากจะทำบุญ ขอเชิญชวนทุกท่านร่วมกันเป็นเจ้าภาพตามกำลังศรัทธา ขออนุโมทนา

บรรณาธิการ

เปิดตา ปิดใจ ไม่พ้น ทุกข์ ภัย วัฏสงสาร
เปิดตา เปิดใจ อาจพ้น ทุกข์ ภัย วัฏสงสาร
ปิดตา เปิดใจ ย่อมพ้น ทุกข์ ภัย วัฏสงสาร

ธรรมวิหาริกสูตรที่ ๑

ผู้อยู่ในธรรม

ครั้งนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่ง เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้วได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ที่เรียกว่า **ผู้อยู่ในธรรม ๆ** ดังนี้ ภิกษุชื่อว่าเป็นผู้อยู่ในธรรมด้วยเหตุเพียงไรหนอ ?"

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

[นักเรียน]

"ดูกรภิกษุ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ย่อมเรียนธรรม คือ สุตตะ เคยยะ เวยยากรณะ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาดก อัพภูตธรรม เวทัลละ เธอย่อมปล่อยให้วันคืนล่วงไป ละการหลีกออกเร้นอยู่ ไม่ประกอบความสงบใจในภายใน เพราะการเรียนธรรมนั้น ภิกษุนี้เรียกว่าเป็น **ผู้มากด้วยการเรียน (ปริยัตติพหุโล)** ไม่ชื่อว่าเป็นผู้อยู่ในธรรม.

[นักเขียน-นักแต่ง-นักเทศน์]

อีกประการหนึ่ง ภิกษุย่อมแสดงธรรมตามที่ได้สดับมาแล้ว ตามที่ได้เรียนมาแล้วแก่ผู้อื่นโดยพิสดาร เธอย่อมปล่อยให้วันคืนล่วงไป ละการหลีกออกเร้นอยู่ ไม่ประกอบความสงบใจในภายใน เพราะการแสดงธรรมนั้น ภิกษุนี้เรียกว่าเป็น **ผู้มากด้วยการแสดงธรรม (ปัญญัตติพหุโล)** ไม่ชื่อว่าเป็นผู้อยู่ในธรรม.

[นักสวด-นักท่อง]

อีกประการหนึ่ง ภิกษุย่อมกระทำการสาธยายธรรมตามที่ได้สดับมาแล้ว ตามที่ได้เรียนมาแล้ว โดยพิสดาร เธอย่อมปล่อยให้วันคืนล่วงไป ละการหลีกออกเร้นอยู่ ไม่ประกอบความสงบใจในภายใน เพราะการสาธยายธรรมนั้น ภิกษุนี้เรียกว่าเป็น **ผู้มากด้วยการสาธยาย (สัชฌายพหุโล)** ไม่ชื่อว่าเป็นผู้อยู่ในธรรม ฯ

[นักคิด]

อีกประการหนึ่ง ภิกษุย่อมตรึกตาม ตรองตาม เพ่งตามด้วยใจ ซึ่งธรรมตามที่ได้สดับมาแล้ว ตามที่ได้เรียนมาแล้ว เธอย่อมปล่อยให้วันคืนล่วงไป ละการหลีกออกเร้นอยู่ ไม่ประกอบความสงบใจในภายใน เพราะการตรึกตามธรรมนั้น ภิกษุนี้เรียกว่าเป็น **ผู้มากด้วยการตรึกธรรม (วิตักกพหุโล)** ไม่ชื่อว่าเป็นผู้อยู่ในธรรม.

[นักปฏิบัติธรรม]

ภิกษุในธรรมวินัยนี้ **ย่อมเล่าเรียนธรรม** คือ สุตตะ เคยยะ เวยยากรณะ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาดก อัพภูตธรรม เวทัลละ **เธอย่อมไม่ปล่อยให้วันคืนล่วงไป ไม่ละการหลีกออกเร้นอยู่ ประกอบความสงบใจในภายใน** เพราะการเล่าเรียนธรรมนั้น ภิกษุชื่อว่าเป็น **ผู้อยู่ในธรรม (ธรรมวิหารี)** อย่างนี้แล.

ดูกรภิกษุ เราแสดงภิกษุผู้มากด้วยการเล่าเรียนธรรม แสดงภิกษุผู้มากด้วยการแสดงธรรม แสดงภิกษุผู้มากด้วยการสาธยายธรรม แสดงภิกษุผู้มากด้วยการตรึกธรรม แสดงภิกษุผู้อยู่ในธรรม ด้วยประการฉะนี้

ดูกรภิกษุ กิจใดอันศาสดาผู้หวังประโยชน์เกื้อกูลอนุเคราะห์ อาศัยความเอ็นดู พึงกระทำแก่สาวกทั้งหลาย กิจนั้นเราได้ทำแก่เธอทั้งหลายแล้ว

ดูกรภิกษุ นั่นโคนต้นไม้ นั่นเรือนว่าง เธอจงเพ่งฌาน อย่าประมาท อย่าเป็นผู้มีความเดือดร้อนในภายหลัง นี้เป็นอนุสาสนีของเราเพื่อเธอทั้งหลาย."

**พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่มที่ ๒๒, อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต, ข้อ ๗๓, หน้า ๘๘.*

คติธรรม

ความดีในพระพุทธศาสนา
ได้แก่บุญกุศล เป็นนามธรรม
ไม่สามารถมองเห็นได้เหมือนรูปธรรม
แต่มีค่าสูงสุดขึ้นไปโดยลำดับ จนถึงนิพพาน.

สมเด็จพระพุฒาจารย์
(เกี่ยว อุปเสณมหาเถระ ป.ธ. ๙)
เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร
เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก กรรมการมหาเถรสมาคม

พุทธโอวาท

โดย พระมงคลเทพมุนี หลวงพ่อวัดปากน้ำ (สด จนฺทสโร)

แสดงเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๙๗

เมื่อถึงตัดกิเลสสมุจเฉทปหานได้แล้ว หมดอัสมิมานะไม่มีในพระองค์เลย พระองค์ก็สบาย สบายเกินสบาย สุขเกินสุข ถอนอัสมิมานะเสียได้ละก็ ท่านจึงได้ยืนยันว่า **เอตํ เว ปรมํ สุขํ** นี่แหละเว้ยเป็นสุขอย่างยิ่ง **ปรมํ** แปลว่าอย่างยิ่ง นี่แหละเว้ยเป็นสุขอย่างยิ่ง นี่แหละเป็นสุขอย่างยิ่ง ให้ถอนอัสมิมานะ ถ้าถอนเสียได้ละก็หญิงก็เป็นเจ้าหญิง ชายก็เป็นเจ้าชาย ภิกษุก็เป็นเจ้าภิกษุ เณรก็เป็นเจ้าเณร ถอนอัสมิมานะเสียได้แล้ว แต่ว่าถอนยากจริงนะ ไม่ใช่ถอนง่าย อัสมิมานะเป็นตัวถอนยากนัก ไม่เป็นของถอนง่าย

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมา สมฺพุทฺธสฺส ฯ (๓ ครั้ง)

อพฺยาปชฺชํ สุขํ โลเก ปาณภูเต สุสญฺญโม
สุขา วิราคตา โลเก กามานํ สมติกฺกโม
อสฺสมิมานสฺส วินโย เอตํ เว ปรมํ สุขนฺติ ฯ

ณ บัดนี้ อาตมภาพจะได้แสดงธรรมีกถาแก้ด้วย**พุทธโอวาท** พระองค์ทรงประทานเทศนาแก่บริษัททั้งสี่ มีภิกษุบริษัทเป็นต้น พระทศพลทรงวางเนติแบบแผนตำรับตำราไว้ให้เป็นตัวอย่างอันดีแก่ประชุมชนในยุคโน้น ตลอดมาจนกระทั่งถึงประชุมชนในยุคนี้ เราท่านทั้งหลายผู้เกิดมาประสบพบพุทธศาสนา ก็ควรจะได้ฟังพระธรรมเทศนานั้นในบัดนี้ ตามวาระพระบาลีว่า **อพฺยาปชฺชํ สุขํ โลเก** ความไม่เบียดเบียนเป็นสุขในโลก **ปาณภูเต สุสญฺญโม** ความสำรวมระวังในสัตว์มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตเป็นเหตุให้รักษา **สุขา วิราคตา โลเก** ความปราศจากจากความกำหนัดยินดีเป็นสุขในโลก **กามานํ สมติกฺกโม** ก้าวล่วงเสียซึ่งกาม **อสฺสมิมานสฺส วินโย** นำเสียซึ่งอัสมิมานะ **เอตํ เว ปรมํ สุขํ** นี้ละเป็นสุขอย่างยิ่ง ตรงนี้แง่นี้เป็นธรรมสำคัญ ๕ ข้อด้วยกัน ความไม่เบียดเบียนเป็นสุขในโลกนั้นเป็นไฉน มีอรรถาธิบายเป็นลำดับไป ตนของตนไม่เบียดเบียนตนเอง ด้วยกายหรือด้วยวาจาหรือด้วยใจตน ตนของตนเองไม่เบียดเบียนบุคคลผู้อื่น ด้วยกายหรือด้วยวาจาด้วยใจของตน ตนของตนเองไม่เบียดเบียนทั้งตนและทั้งบุคคลอื่น ด้วยกายด้วยวาจาด้วยใจของตนเอง นี้เพียงเท่านี้ตนก็เป็นสุขแล้ว คนอื่นที่ไม่ถูกเบียดเบียนก็เป็นสุขด้วย ทั้งตนและบุคคลอื่นก็เป็นสุขทั้งสองฝ่าย ไม่ยักย้ายไปไหน ความเบียดเบียนนี่เป็นทุกข์ในโลก ไม่ใช่เป็นสุข ความเบียดเบียนเป็นทุกข์ในโลก บัดนี้โลกกำลังเบียดเบียนซึ่งกันและกันอยู่เดิมก็ออกจากตนนั่นแหละไม่ใช่ออกจากไหน ความเบียดเบียนอันนี้ ถ้าว่าตนไม่คิดเบียดเบียนแล้ว ความเดือดร้อนก็จะมีเป็นไฉน ความเบียดเบียนอันนี้แสดงโดยข้อเค้าสำเนาความ ก็เพียงตนของตนกับบุคคลอื่นสองคนเท่านั้นในโลก **โลก** คือหมู่สัตว์ โอกาสโลก ขันธโลก **โอกาสโลก** ดิน น้ำ ไฟ ลม วิญญาณ อากาศ นี้เรียกว่า โอกาสโลก **ขันธโลก** รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สัตวโลกที่ไปเกิดมาเกิดอาศัยขันธ์ทั้ง ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ขันธ์ทั้ง ๕ ก็อาศัยโอกาสโลก ดิน น้ำ ไฟ ลม วิญญาณ อากาศ อาศัยอย่างนี้ นี้เมื่อมีขึ้นเป็นในโลกแล้ว เกิด

เบียดเบียนซึ่งกันและกัน หมู่มนุษย์ใดในสากลโลก ในประเทศใดหมดทั้งประเทศ ประเทศใดไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ประเทศนั้นได้รับความสุขแน่แท้ ประเทศใดเบียดเบียนในกันและกันเข้า ในสองประเทศนั้นที่เบียดเบียนซึ่งกันและกันเป็นทุกข์แน่ ไม่ใช่เป็นทุกข์เพียงเท่านั้น หลั่งความทุกข์มาให้ประเทศใกล้เคียงไม่ใช่น้อย ยังเราท่านทั้งหลายได้ประสบความเบียดเบียนมาแล้วอย่างใหญ่ เรียกว่าสงครามล่วงแล้วสองครั้ง ได้ประสบอย่างใหญ่ทีเดียว พอปลายสงคราม ข้าวของแพงเกินส่วน ของหายากเกินส่วน เครื่องอุปโภคบริโภคไม่พอใช้จ่ายกันต่างประเทศถึงกับเดือดร้อน ถึงความตาย นี้เห็นได้แล้ว ความเบียดเบียนซึ่งกันและกันเป็นทุกข์ในโลกอย่างนี้ ตั้งต้นแต่สกุลๆ เดียว บิดามารดาเดียวกัน อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ถ้าจะให้ได้รับความสุข บิดามารดาต้องไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันก่อน ลูกหญิงลูกชายของบิดามารดาเดียวกันต้องไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เมื่อมารดาบิดาไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันแล้ว มารดาบิดาก็ได้รับความสุขทั้งสองฝ่าย ลูกหญิงลูกชายไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันแล้ว ลูกหญิงลูกชายก็ได้รับความสุข ตลอดจนกระทั่งมารดาก็ได้รับความสุข ลูกหญิงลูกชายเบียดเบียนกันขึ้นเวลาใด มารดาบิดาก็ได้รับความทุกข์เวลานั้น ถ้าว่าลูกหญิงลูกชายไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เมตตาปราณีในกันและกัน รักใคร่ในกันและกัน สนิทสนมในกันและกัน กลมเกลียวในกันและกัน ได้ชื่อว่าไม่เบียดเบียนในกันและกัน ถ้าว่าไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันดังนี้แล้ว มารดาบิดาสกุลนั้น ลูกหญิงลูกชายสกุลนั้นได้รับความสุข มีแต่ความเจริญเป็นเบื้องหน้า ความเสื่อมทรามไม่มี ที่จะได้รับความเสื่อมทรามแตกสลาย เพราะบิดามารดาเบียดเบียนกันขึ้นก่อน เป็นอุทาหรณ์ให้ลูกเอาอย่าง เบียดเบียนซึ่งกันและกันบ้าง เบียดเบียนกันแรงหนักเข้า ถึงตบตีให้ประหัตประหารซึ่งกันและกัน หนักมือไปกว่านั้นแตกแยกจากกันอยู่รวมกันไม่ได้ อยู่รวมกันก็ตีกันเท่านั้น พูดไม่ลงรอยกัน เพราะเบียดเบียนกันเสียแล้ว ก็ตั้งเป็นหมู่พวกไม่ได้ มารดาบิดาคู่นั้นเรียกว่าคุมความปกครองไม่อยู่ ไม่สามารถปกครองลูกหญิงลูกชายไว้ได้ เป็นคนมีปัญญาแต่เพียงให้ลูกหญิงลูกชายเกิดเท่านั้น เลี้ยงให้ใหญ่โตเท่านั้น ที่จะปกครองลูกหญิงลูกชายปกครองไม่ได้ สัมหาอะไรที่จะไปปกครองผู้อื่น ปกครองลูกหญิงลูกชายของตนก็ไม่ได้

นี้ก็เพราะอะไร ก็เพราะความเบียดเบียน ถ้าความเบียดเบียนเลิกเสียแล้ว ไม่เบียดเบียนกันและกันแล้ว ก็ปกครองกันได้ ความเบียดเบียนนี้แหละสำคัญนัก ถ้าเลิกเบียดเบียนกันเสียได้ ตระกูลหนึ่งมารดาบิดาลูกหญิงลูกชายก็ไม่ต้องแตกแยกจากกัน เป็นกลุ่มเป็นก้อนเป็นหมู่เป็นพวกกัน อยู่ได้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวในกันและกันได้ เพราะไม่มีความเบียดเบียนในกันและกัน ขยายส่วนออกไปกว่านั้น กว้างออกไป ตระกูลหนึ่งๆ เต็มประเทศออกไป ขยายส่วนออกไปกว่านั้นไม่ เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ประเทศหนึ่งๆ ไม่เบียดเบียดกันทั้งหมด ปรากฏว่าประเทศนั้นจะได้รับความเจริญรุ่งเรือง เกิดจากความไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขด้วยกันทั้งนั้น ไม่ต้องมีตำรวจเฝ้า ไม่ต้องมีใครรักษา ไม่ต้องมีศาล ไม่ต้องมีตุลาการ การที่จะไม่เบียดเบียนกันได้เช่นนี้ จะเป็นได้เช่นไร ต้องอาศัยพระพุทธศาสนาแท้ๆ จึงจะไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

พระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในโลก เป็นที่ร่มเย็นเป็นสุขของโลก เป็นประมุขของโลก เป็นที่พึ่งของโลก เป็นผู้รู้จักหนทางเป็นที่ตั้งของความเสื่อม เป็นที่ตั้งของความเจริญ รู้ทางความเสื่อม รู้ทางความเจริญ รู้ทางร่มเย็นเป็นสุข รู้ทางเดือดร้อนเป็นทุกข์ พระพุทธเจ้ารู้ทุกอย่าง ได้วางเนติแบบแผนตำรับตำรา โลกก็เกิดขึ้นใหม่ๆ ยังมีมนุษย์น้อยอยู่ ลงมากินง้วนดินแล้วก็เหาะเหินเดินอากาศไม่ได้ ก็จ๊อหลออยู่ในแผ่นดินนี้ ต่อไปๆ ๆ ๆ ก็ได้กายนั้นก็กลายมาเป็นมนุษย์เป็นลำดับไป กลายไปอยู่สมัครสังวาสในกันและกัน ได้เกิดมนุษย์ขึ้น เมื่อเกิดมนุษย์ในตอนต้น ก็มีน้อยคน ไม่สู้จะเบียดเบียนกันนัก แล้วมนุษย์มากขึ้นเป็นลำดับ มนุษย์เริ่มเบียดเบียนกัน ใกล้เคียงกันก็ทะเลาะบาดหมางให้ประหัตประหารกัน ด้วยกายบ้าง ด้วยวาจาบ้าง ด้วยใจบ้าง ก็เกิดเบียดเบียนกันขึ้น ทุบตีฆ่าฟันกัน คราวนั้นโลกได้รับความเดือดร้อนเพราะเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ด้วยความให้ประหัตประหารซึ่งกันและกัน ทุบตีฆ่าฟันซึ่งกันและกัน ผู้ที่มีปัญญาก็ต้องแก้ไขให้มนุษย์เลิกเบียดเบียนกันเสีย เมื่อหยุดเบียดเบียนกันก็เป็นสุขทีเดียว ต่อเมื่อเบียดเบียนกันอีก ความคับคั่งเข้ามากมนุษย์ด้วยกัน แย่งชิงอาหารในกันและกัน ฉกลักหลอกลวงในกันและกันเป็นทุกข์อีก มนุษย์เหล่านั้นเกือบจะโลกแตกทีเดียว ผู้มีปัญญาก็ต้องแก้ไขให้เลิกฉกลัก หลอกลวงล่อหลอนในกันและกันเสีย ฉะนั้นโลกก็เป็นสุขสงบไปอีก ต่อมาอีกมากมนุษย์เข้ามีความกำหนัดยินดีกันเกินไป ประทุษร้ายสับสนกัน ไม่ว่าลูกใครเมียใครตามชอบใจของตัวเองอีกแล้ว โลกแตกอีกแล้ว มนุษย์ผู้มีปัญญาก็แก้ไขให้มนุษย์พวกนั้นเลิกประทุษร้ายในกันและกัน เลิกผิดในกามเสีย ให้ยินดีเฉพาะคู่ครองของตนๆ มนุษย์พวกนั้นก็สงบเงียบ ได้รับความสุขให้อีก

ต่อมาอีก มนุษย์มากขึ้น เกิดขี้ปดขี้โป้กันขึ้นแล้ว ไม่จริงแล้วถ้อยคำสำเนียง หลอกลวงล่อหลอกฉ้อโกงกันต่างๆ แล้วเกิดถ้อยคำตลบแตลงไปแล้ว เดือดร้อนแทบจะถล่มทลายอีก มนุษย์ผู้มีปัญญาแก้ไขอีกสงบเสีย มนุษย์พวกนั้นก็ได้รับความสุขใจ เพราะสงบในการเบียดเบียน ในการหลอกลวงล่อหลอน พูดไม่จริงกลับพูดจริงกันเสียหมด มนุษย์ก็ได้รับความสุข ครั้นต่อมามนุษย์สนุกกันใหญ่ บริโภคสุรากันขึ้นหมด ไอ้ที่ข้อกฎหมายวางกันไว้เท่าไรๆ ถล่มทลายหมด โลกจะแตกจะทำลายคราวนี้ ทำไงกันละ เกิดเหตุยกใหญ่ เกิดอลหม่านทีเดียว ผู้มีปัญญาก็ต้องแก้ไขให้สงบ ให้เลิกสุรากันเสีย งดสุราเสียให้ขาด ไม่บริโภคสุรากัน สิ่งที่ทำให้เมาเลิกกัน มนุษย์ก็ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขไป นี่ต้นเดิมของมนุษย์นะ เดือดร้อนแล้วก็สงบกันได้ด้วยวิธีนี้

แต่ในบัดนี้เล่า หมดทั้งสากลโลก หมดประเทศไทย หมดประเทศอเมริกา หมดประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี ญี่ปุ่น จีน รัสเซีย ฯลฯ ถ้ามีศีลห้าด้วย

พร้อมๆ กันเป็นไง มีศีลห้าพร้อมกันเสีย บริสุทธิ์พร้อมกันไม่มีรองเสียด้วยกันทั้งนั้น โลกจะได้รับร่มเย็นเป็นสุขอย่างไรบ้าง โลกก็ได้รับร่มเย็นเป็นสุขทันใดทีเดียว ประเทศใครๆ อยู่ อู่ใครๆ นอนไป สบายอกสบายใจ เพราะไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันหมดทั้งโลก นี่ท่านวางตำรับตำรา หมู่ปลาอยู่เป็นหมู่เป็นพวกใหญ่ พวกใหญ่เบียดเบียนไอ้เล็ก กินไอ้เล็ก ไอ้ใหญ่ก็ตอด ไอ้ใหญ่ขวางไอ้ใหญ่อยู่อย่างนี้แหละ เกะกะกันอยู่อย่างนี้แหละ หมู่ปลาก็ไม่ได้รับความสุข หมู่นกหมู่เดียวพวกเดียวกัน จิกกัน ข่มเหงคะเนงร้ายกัน หมู่นกก็ไม่ได้รับความสุข เพราะเบียดเบียนซึ่งกันและกัน หมู่มนุษย์ละ เบียดเบียนซึ่งกันและกันแล้วก็ไม่ได้รับความสุขแบบเดียวกัน ไม่ว่าสัตว์ชนิดใด สี่เท้า สองเท้า เท้าเหี้ยน เท้ามาก ลงเบียดเบียนกันไม่ได้รับความสุข เลิกเบียดเบียนกันเสียเวลาใด เวลานั้นแหละ **อพฺยาปชฺชํ สุขํ โลเก** ความไม่เบียดเบียนเป็นสุขในโลกแท้ๆ **กามานํ สมติกฺกโม** ก้าวล่วงเสียซึ่งกามทั้งหลาย กามทั้งหลายนั้นคืออะไรเล่า รูปที่ชอบใจนะซิ เสียงที่ชอบใจ กลิ่นที่ชอบใจ รสที่ชอบใจ สัมผัสที่ชอบใจ เรียกว่า **ปปัญจธรรม** ธรรมที่ทำสัตว์ให้เนิ่นช้า ไม่เป็นอันที่จะให้มีเวลาให้ทาน จำศีล ภาวนา ความยินดีในรูป ถอนไม่ออก ยินดีในเสียง ถอนไม่ออก ยินดีในกลิ่น ถอนไม่ออก ยินดีในรส ถอนไม่ออก ยินดีในสัมผัส ถอนไม่ออก จะหยุดจะยั้งเสียก็ไม่ได้ เสียดายห่วงใยอะไรละไม่ได้ วางไม่ได้ ทำอย่างไรเล่าคราวนี้ เมื่อเป็นเช่นนั้น ก้าวล่วงไม่พ้นจมอยู่ในความสุข จมอยู่ในปลักของความสุขนั่น ถอนไม่ออก จมอยู่ในปลักของความทุกข์นั่น ถอนไม่ออก เพราะธรรมนั่นทำสัตว์ให้เนิ่นช้า ให้เดือดร้อนทุรนทุรายกระสับกระส่ายต่างๆ นานา เป็นอยู่อย่างนี้ทั่วสากลโลก เพราะก้าวไม่ข้ามหามไม่พ้น ยินดีในรูปติดอยู่ในรูป ยินดีในเสียงติดอยู่ในเสียง ยินดีในกลิ่นติดอยู่ในกลิ่น ยินดีในรสติดอยู่ในรส ยินดีในสัมผัสติดอยู่ในสัมผัส ธรรมห้าอย่างนี้ ทำให้สัตว์เนิ่นช้า เรียกว่าปปัญจธรรม ปปัญจธรรมทั้งห้านี้เป็นตัวกามแท้ๆ เรียกว่าเป็นตัวพัสดุกาม และเป็นที่ตั้งของกิเลสกามด้วย รูปนั่นแหละเป็นตัวพัสดุกาม ที่สาวๆ งามๆ ก็เป็นพัสดุกาม ความยินดีมันก็ไปติดมากขึ้น เสียงที่เพราะๆ งามๆ นั่นแหละเป็นตัวพัสดุกามแท้ๆ เป็นที่ตั้งของความยินดีหนักขึ้น กลิ่นที่หอมๆ ที่จับใจ นั่นแหละเป็นตัวพัสดุกามแท้ๆ เป็นที่ตั้งของความยินดีมากขึ้น รสเป็นที่ชอบอกชอบใจ คือรสชาติที่เลิศที่ประเสริฐ นั่นแหละเป็นพัสดุกามแท้ๆ เป็นที่ตั้งของความยินดีหนักขึ้น สัมผัสทางกายเป็นที่ชอบใจของกาย นั่นแหละเป็นตัวพัสดุกามแท้ๆ เป็นที่ตั้งแห่งความยินดีหนักขึ้น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสห้านี้เป็นตัวพัสดุกาม ความยินดีในรูป ในเสียง ในกลิ่น ในรส และในสัมผัสนั้น เป็นตัวกิเลสกาม ถ้าก้าวไม่พ้น ติดอยู่ในตัวพัสดุกามเหล่านี้แล้วต้องเป็นทุกข์เนืองนิตย์อัตรา หัวเราะบ้าง ร้องไห้บ้างต่างๆ นานา ไม่เสื่อมสร่าง ต่อเมื่อใดก้าวล่วงปัญจวิธกามคุณทั้งห้า ทั้งตัวพัสดุกาม ทั้งตัวกิเลสกามนี้ ปล่อยวางเสียได้ ก้าวพ้นไปเสียได้ ใครก้าวพ้นไปได้บ้างเล่า

เขาว่าท่านพรหมนะ ท่านพรหมก้าวพ้นไป ท่านรูปพรหมนะเกิดตั้งแต่พรหมปาริสัชชา พรหมปุโรหิตา มหาพรหมา ปริตตาภา อัปปมาณาภา อาภัสสรา ปริตตสุภา อัปปมาณสุภา สุภกิณหา เวหัปผลา อสัญญสัตตา อวิหา อตัปปา สุทัสสา สุทัสสี และอกนิฏฐา เขาว่าพรหม ๑๖ ชั้นนี้ก้าวล่วงพ้นกามไปเสียแล้ว มีรูปฌานเป็นที่ติดอยู่ รูปฌานนั่นนะติดอยู่กับใจ อ้ายท่านที่ติดอยู่ในใจ กามก็ติดอยู่กับใจเหมือนกัน ในมนุษย์โลกนี่แหละ รูป เสียง กลิ่น รส ในมนุษย์โลกนี่แหละ ติดอยู่กับใจ แกะไม่ออก ไม่หลุดออกจากใจ

ไปในสวรรค์ ๖ ชั้นฟ้า จาตุมหาราช ดาวดึงสา ยามา ดุสิต นิมมานรดี ปรนิมมิตวสวัตดี ติดหนักขึ้นๆ ละเอียดหนักขึ้น เอร็ดอร่อยหนักขึ้น ถอนไม่ออก ท่านพรหมเท่านั้นเป็นคนกล้าหาญ อุตส่าห์พยายามหลีกๆ จากหมู่คณะออกไปเล่นซ่อนกระทำความเพียร ทำปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน

ให้บังเกิดขึ้น แต่พอทำปฐมฌานเกิดขึ้นเท่านั้น โอ้! อ้ายกามนี่เป็นโทษจริง ฌานนี่วิเศษจริง เป็นคุณจริง พ้นจริง ไปติดอยู่เสียกับฌานสบาย ติดอยู่กับกามเหมือนกับนั่งอยู่ในกองไฟ หรือนั่งอยู่ในกลางแดดจัดทนไม่ค่อยไหว ไม่สบาย พอไปอยู่กับฌานเสียเหมือนเข้าร่ม สบายจริง เหมือนเข้าร่มที่เย็นมีน้ำล้อมอยู่ข้างๆ ทั้งเย็น ทั้งชื่นมื่น ทั้งสบาย

ใจไปจรดอยู่กับรูปฌาน รูปฌานนะ ลักษณะเหมือนยังกับกงเกวียนเป็นเหมือนกระจก แผ่นกระจก หนาคืบหนึ่ง วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๒ วา กลมๆ ไม่ใช่กลมรอบตัว กลมเหมือนกับกงเกวียนวงล้อต่างๆ กลมๆ เป็นแผ่นเดียวเหมือนกระจก กลมรอบตัว แล้วก็ข้างๆ ก็เรียบร้อยเป็นอันดี ข้างหน้าข้างหลังเรียบร้อยดี ส่วนกายรูปพรหม ก็เข้านั่งอยู่บนกลางปฐมฌานนั่น พอขึ้นนั่งบนนั่นเท่านั้น เย็นอกเย็นใจสบายใจ ก็ติดอยู่กลางดวงปฐมฌานนั้น พอใจจรดอยู่กับกลางดวงปฐมฌานได้ มันชื่นมื่นสบาย ความสบายของปฐมฌานนะ วิเศษวิโสนัก

เขาเล่าเรื่องว่า มหากษัตริย์

องค์หนึ่ง ได้บรรลุปฐมฌานแล้ว สละราชสมบัติให้ราชโอรสปกครองไป ตัวไปเป็นฤาษีชีไพรเสีย ภายนอกนั่น ฝ่ายผู้ได้รับรัชทายาทนั้นไม่อาจจะปกครองได้ ให้ไปตามบิดามา มหาดเล็กเด็กชาก็ไปพร้อมกัน ผู้คนสกลโยธามากมาย หลามไปทีเดียว ไปตามพระเจ้าแผ่นดิน เมื่อพระเจ้าแผ่นดินเดิมผู้สละราชสมบัติไปเสียนั่นนะ เป็นผู้ปกครองมีความสงบเงียบเรียบร้อยดี มหากษัตริย์ไปถึง กำลังเข้าฌานสมาบัติอยู่ เข้าไปคอยอยู่จนกระทั่งมีโอกาสออกมา ก็เข้าไปทูลว่า พระองค์เชิญพระองค์เสด็จกลับเสวยราชสมบัติ ไม่มีใครสามารถจะปกครองได้ มหากษัตริย์ก็ลืมพระเนตรขึ้น ก็ไถ่ถามเรื่องราวรู้เรื่องเอ็งกลับไปเถอะ ข้าจะเข้าฌานของข้า ข้าไม่ต้องการแล้วสมบัติ ข้าอยู่ในฌานของข้าสบายกว่าอยู่เป็นกษัตริย์ข้าไม่สบายเลย ข้าเดือดร้อนนัก นั่นแน่ถึงขนาดนั้นถึงขนาดนั้น อ้อ! การเข้าฌานนี่มันเลิศประเสริฐอย่างนี้หรือ ร่มเย็นเป็นสุขอย่างนี้ ที่จะละกามได้ต้องเข้าฌานเข้าปฐมฌานเสียกามทำอะไรเราไม่ได้

บัดนี้ ที่วัดปากน้ำนี่นะมี **ธรรมกาย**สูงกว่าฌานนั่นอีก โอยนั่นสู้ไม่ได้ ไกลกว่าฌานนั่นอีก เขามีธรรมกายกัน ถ้ามีความกำหนัดยินดีเวลาใด แพร็บเข้าธรรมกายไป ความกำหนัดยินดีทำอะไรไม่ได้เลย ล้อมันเล่นเสียก็ได้ มันทำอะไรไม่ได้ ความกำหนัดยินดีทำอะไรไม่ได้ ที่เราเป็นผู้ครองเรือนน่ะ ความกำหนัดยินดีมันบังคับเหมือนกับเด็กๆ ตามชอบใจมัน จะทำอะไรก็ทำตามชอบใจของมัน ความกำหนัดยินดีมันบังคับ มันบังคับเช่นนั้นแล้ว เราเข้าธรรมกายเสีย ไม่ออกจากธรรมกาย ความกำหนัดยินดีที่มันบังคับนั่นหายแวบไปแล้วเหมือนไฟจุ่มน้ำ

จงพยายามให้มี**ธรรมกาย**ขึ้นเถิด **เลิศกว่าฌาน** ฌานนั่นก็พอใช้ได้ แต่ว่าจะเข้าสักเท่าไรก็ตามเถอะ นั่นนะ ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน เลิศประเสริฐหนักขึ้นไป ก็ยังอยู่ใน **รูปภพ** ถ้ายังติดกามอยู่ ยังแน่นอยู่ในกามนั่น เขาเรียกว่า **กามภพ** ติดอยู่ในกาม ก้าวล่วงกามยังไม่ได้ พ้นจากกามหยาบไป ในมนุษย์ ๑ สวรรค์ ๖ ชั้น ไปได้ ไปติดอยู่ในรูปภพอีก แม้จะเข้าถึงอรูปฌานละเอียด ออกจากจตุตถฌานแล้วเข้าถึงอรูปฌานละเอียด เข้าอากาสานัญจายตนฌาน วิญญานัญจายตนฌาน อากิญจัญญายตนฌาน เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน ก็ยังอยู่ในภพ ใน **อรูปภพ** อยู่ กามภพ รูปภพ อรูปภพเหล่านี้ ก็ยังไม่พ้นความกำหนัดยินดีในรูปฌานหรืออรูปฌานอยู่

เมื่อเข้าถึงธรรมกายแล้วละก็ ขึ้นไปเป็นชั้นๆ จึงจะพ้นจากกามได้ เข้าถึงธรรมกายแล้ว เข้าไปเป็นชั้นๆ เป็นธรรมกายโคตรภู ธรรมกายพระโสดา ธรรมกายพระสกทาคา ธรรมกายพระอนาคา ธรรมกายพระอรหัต เป็นจากกายอรูปพรหมอีก ๑๐ ชั้นถึงพระอรหัต ถึงพระอรหัตชั้นที่ ๙ ที่ ๑๐ ละก็ ชั้นที่ ๑๗ ชั้นที่ ๑๘ ของกายทุกกายไป เข้าถึงกายพระอรหัต พอถึงกายพระอรหัตก็ **วิราโค เตสํ อคฺคมกฺขายติ** เลิศประเสริฐกว่าสังขตธรรม เป็น **อสังขตธรรม** ทั้งหมด ถึง **วิราคธรรม** ทีเดียว

นี่พอถึงธรรมกายได้แล้วละก็เลิศประเสริฐนัก นี่สูงนะ สูงขึ้นไป สูงไปทีเดียว นี่เรียกว่า **กามานํ สมติกฺกโม** ก้าวล่วงพ้นเสียซึ่งกามไปได้ เป็นสุขจริงๆ แท้ๆ ทีเดียว ที่ก้าวล่วงกามไปแล้ว **สุขา วิราคตา โลเก** พวกกายรูปพรหมเหล่านั้น ยังกำหนัดยินดีในรูปฌานอรูปฌานอยู่ ถ้าว่าปราศจากความกำหนัดยินดีเสียได้ ความกำหนัดยินดีนี่มันร้ายนักทีเดียว มันทำเสียมรรยาทหมดทีเดียว ชายก็เสียมรรยาท หญิงก็เสียมรรยาท ถึงกับฆ่ากันฟันกันทีเดียว ความกำหนัดยินดีนะมันจัดขึ้นมาเต็มที่ละก็ ไม่ได้ละบึ่งทีเดียว แมวก็ร้องหง่าวทีเดียวนะ ทนไม่ไหว ความกำหนัดยินดีเข้ามาบังคับถึงขนาดนั้น บังคับสัตว์เดียรัจฉาน ทั้งมนุษย์ก็บังคับมนุษย์แล้วก็แซ่วเทียว กลางค่ำกลางคืนเดินแซ่กๆ ๆ อยู่ไม่ค่อยไหว ความกำหนัดยินดีบังคับมันหมดทั้งสากลโลกเป็นอย่างนี้ ห้ามมันอย่างไรก็ไม่ไหวเพราะความกำหนัดยินดีเข้ามาบังคับมัน **สุขา วิราคตา โลเก** ปราศจากความกำหนัดยินดีเสียได้เป็นสุขในโลก ถ้าว่าปราศจากชั่วคราวเหมือนกับที่แก้กันมาแล้วนี้ เหมือนอย่างคุ้มครองกันมาแล้วนี้ อย่างชนิดนั้นไม่เรียกว่าปราศจากความกำหนัดยินดี แต่อยู่ในความกำหนัดยินดีจมอยู่ในความกำหนัดยินดี ปราศจากความกำหนัดยินดีเป็นสุขในโลก เหมือนภิกษุสามเณร หรืออุบาสกอุบาสิกาปราศจากความกำหนัดยินดีเสียชั่วคราวเสียเช่นนี้ ก็เป็นสุขพอใช้เหมือนกัน เราได้พบแล้วอย่างนี้แหละ บางคนก็ว่าสบายจริงอยู่กับวัดวา สบายจริง ไกลจากความกำหนัดยินดี ภิกษุสามเณรก็สบายจริง มันไกลจากความกำหนัดยินดี ถ้าว่ามันปราศจากจริงๆ ปราศจากความกำหนัดยินดีจริงๆ ก็เป็นสุขในโลกทีเดียว เหมือนกับท่านรูปพรหมอรูปพรหม ท่านเหล่านั้นยังกำหนัดยินดี ปราศจากความกำหนัดยินดีในกามภพจริงๆ แต่ว่ายังกำหนัดยินดีในรูปภพอรูปภพอยู่ ถอนความกำหนัดยินดียังไม่ออก ยังไม่เป็นสุขแท้จะให้ถึงความสุขแท้ เมื่อปราศจากความกำหนัดยินดี ก็ต้องเข้าถึงธรรมกาย เข้าถึงธรรมกายในโคตรภู ปราศจากความกำหนัดความยินดีจริง เมื่อออกจากธรรมกายก็กำหนัดยินดีอีก เข้าถึงกายพระโสดา ยังมีความกำหนัดยินดีอยู่ เข้าถึงกายพระสกทาคาก็ยังมีความกำหนัดยินดีอยู่ เข้าถึงกายพระอนาคายังมีความกำหนัดยินดี รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา ยังกำหนัดยินดีในรูปฌาน อรูปฌานอยู่ มานะ อุทธัจจะ อวิชชายังมี ยังยกเนื้อยกตัวอยู่ ยังฟุ้งซ่านอยู่ ยังรู้ไม่จริง ยังสงสัย เมื่อถึงพระอรหัตเสียตราบใดละก็ นั่นแหละปราศจากความกำหนัดยินดีแท้ ไม่มีความกำหนัดยินดีต่อไป ถ้าใจหยุดเหมือนเสาเขื่อนปักตรงหน้าวัดทีเดียว ลมพัดทางทิศทั้ง ๔ ทั้ง ๘ ไม่เขยื้อน รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เข้ามากระทบสักเท่าไร ก็ไม่เขยื้อน ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข โลกธรรมทั้ง ๘ มากระทบสักเท่าไรก็ไม่เขยื้อน ต่อไปนั้นปราศจากความกำหนัดยินดี เป็น สุขแท้ๆ ทีเดียว นี้เรียกว่า **สุขา วิราคตา โลเก กามานํ สมติกฺกโม** ก้าวพ้นกามไปเสีย กิเลสกาม พัสดุกาม หมดไม่หลงเหลือ ก้าวพ้นไปเสีย

อ้าว อธิบายข้ามมาเสียบทหนึ่งแล้ว **ปาณภูเต สุสญฺญโม ฯ** นั้นไม่ใช่เรื่องอะไร เรื่องสำรวม

ในศีล **ปาณภูเต สุสญฺญโม** สำรวมไม่เบียดเบียนในสัตว์ที่มีชีวิต ต้องระวังสัตว์ที่มีชีวิต ไม่เบียดเบียนสัตว์ที่มีชีวิต นี้ที่เราประพฤติปฏิบัติอยู่เป็นนิตย์ ภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ส่วน **กามานํ สมติกฺกโม** ได้อธิบายไปแล้ว เพราะข้ามมาเสียบทหนึ่งอธิบายไปแล้ว **อสฺสมิมานสฺส วินโย** นำเสียซึ่งอัสมิมานะ อัสมิมานะนั่นอะไร มานะนั่นอะไร เป็นมคธภาษา แล้วเราก็ไม่รู้จัก **อสฺสมิมานสฺส วินโย ทิฏฺฐิมาโน** ทิฏฐิแปลว่าความเห็น ยกความเห็นของตัวไม่มีใครสู้ สูงกว่าคนอื่น จนกระทั่งเลยเถิดข้ามธรรมไปเสียหมด เป็นมิจฉาทิฏฐิกัน นั่นเรียกว่า **มิจฉาทิฏฐิ** มิจฉาทิฏฐิก็จำแนกมากนัก จำแนกมากทีเดียว ทิฏฐิมากทีเดียว มากนัก ยกเนื้อยกตัว เชิดเกียรติของตัวเรื่อยไป พวกนี้พวกมานะ พวกทิฏฐิมานะละ ไอ้นี่อัสมิมานะ นี้ไอ้นี่ทิฏฐิมานะนี่อัสมิแปลว่า มีอยู่ เราเป็นคนคนหนึ่งเหมือนกัน เรามีเนื้อมีตัว เรามีความสามารถ เรามีอิทธิพล เรามีกำลัง หรือว่าเรามีอะไรๆ เหล่านี้แหละ เรียกว่าอัสมิละ เรา

จ๋องอยู่ไม่กลัวใครนี่นะ เพราะเราไม่มีอะไรพอ ถ้าเราอัสมิพอเข้าเราจะเหาะเหินเดินอากาศได้ ไปทิ้งเข้าได้จะเป็นยังไง ถ้ามีขึ้นเช่นนั้น อัสมิเกิดขึ้นทีเดียว ไม่กลัวใครทั้งโลกเทียว อัสมิเกิดขึ้นทีเดียว จะท่วมทับเขาให้หมดทีเดียว นั่นตัวอัสมิมานะ ไม่มีใครสู้ยกเนื้อยกตัวทีเดียว เชิดตัวทีเดียว อัสมิมานะนี่แหละทำโลกให้เดือดร้อน ไม่ใช่ทำพอดีพอร้าย โลกที่เดือดร้อนอยู่ก็เพราะอัสมิมานะเหล่านี้ ไม่ยอมอยู่ใต้กัน จะชำแรกกันอยู่ท่าเดียวละ หญิงก็ดีอยู่หมู่เดียวกันก็ชำแรกเหนือกันอยู่ร่ำไปนั่นแหละ ภิกษุสามเณรก็ดีอยู่หมู่เดียวกันจะชำแรกกันอยู่ร่ำไปนั่นแหละ อุบาสกก็ดีอยู่หมู่เดียวกัน ชำแรกเหมือนกันอยู่ร่ำไป ไอ้ที่จะชำแรกกันขึ้นไปเช่นนี้ก็เพราะตัวอัสมิมานะ เพราะถือว่าเราก็คนหนึ่ง ก็เจ้าตัวทีเดียวทำความพอใจของตน นี้เป็นของร้าย ไม่ใช่คนดี ปล่อยไอ้พวกนี้ให้สงบเสีย

พระพุทธเจ้าท่านรู้แล้วในเรื่องเหล่านี้ ท่านพบกันมาแล้วอยู่ในบังคับมันมาแล้ว ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ท่านจึงได้รู้ได้เห็นว่า ตัวอัสมิมานะนี่เป็นตัวสำคัญนัก เราถึงที่สุดของโลกุตรธรรมได้แล้ว จึงได้เห็นว่าอัสมิมานะนี่เป็นตัวสำคัญ เราเวียนว่ายตายเกิดช้าอยู่สิ้นกาลนานเพราะอัสมิมานะนี้ เมื่อถึงตัดกิเลสสมุจเฉทปหานได้แล้ว หมดอัสมิมานะไม่มีในพระองค์เลย พระองค์ก็สบาย สบายเกินสบาย สุขเกินสุข ถอนอัสมิมานะเสียได้ละก็ ท่านจึงได้ยืนยันว่า **เอตํ เว ปรมํ สุขํ** นี่แหละเว้ยเป็นสุขอย่างยิ่ง **ปรมํ** แปลว่าอย่างยิ่ง นี่แหละเว้ยเป็นสุขอย่างยิ่ง นี่แหละเป็นสุขอย่างยิ่ง ให้ถอนอัสมิมานะ ถ้าถอนเสียได้ละก็หญิงก็เป็นเจ้าหญิง ชายก็เป็นเจ้าชาย ภิกษุก็เป็นเจ้าภิกษุ เณรก็เป็นเจ้าเณร ถอนอัสมิมานะเสียได้แล้ว แต่ว่าถอนยากจริงนะ ไม่ใช่ถอนง่าย อัสมิมานะเป็นตัวถอนยากนัก ไม่เป็นของถอนง่าย

ในธรรมทั้งห้าข้อนี้ ความไม่เบียดเบียนเป็นสุขในโลก ความสำรวมในสัตว์เป็นอยู่ทั้งหลาย ก็เป็นสุขในโลกเหมือนกัน ปราศจากความกำหนัดยินดีก็เป็นสุขในโลก ก้าวล่วงกามเสียได้ก็เป็นสุขไม่ใช่น้อย เป็นสุขในโลกอีกเหมือนกัน เป็นอรหัตอรหันต์เป็นสุขในโลก ถอนอัสมิมานะนำอัสมิมานะออกเสียได้ นี่แหละเว้ยเป็นสุขอย่างยิ่ง ชั้นท้ายนี่เป็นสุขอย่างยิ่ง สุขนี้เป็นความจริงทั้ง ๕ ข้อนี้เป็นธรรมที่ย่อของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงตรัสเทศนาในที่ประชุมภิกษุและภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เพื่อไว้เป็นตำรับตำราเนติแบบแผนของพระพุทธศาสนา ว่าพระพุทธเจ้าพระอรหัตอรหันต์ ดำเนินมาอย่างนี้ ทำอย่างนี้ จึงได้รับความสุข เราต้องการความสุขนัก แต่หาความสุขในความ ทุกข์ ไม่หาความสุขในเหตุของความสุข หาความสุขในเหตุของ ความทุกข์ หา ความสุขเป็นอย่างไรละ หาเงินให้มากๆ เข้า แต่พอได้เงินมากเข้าเป็นอย่างไรละวะ เดือดร้อนเป็นจ้าละหวั่นเทียว ต้องรักษาเงินทองเหล่านั้น ก็ฉันว่าเป็นสุข หาเงินทองเหล่านั้น หามาเถอะถ้าว่าในป่าในดอนเป็นอย่างไรหามาได้สักแสนสักล้าน มนุษย์มันก็รู้กันทีเดียว ก็คุมพวกปล้นฆ่าทีเดียว นั่นเห็นแล้ว เงินทองเป็นสุขซิ อ้าวเงินทองเป็นทุกข์เสียแล้ว หาเป็นสุขไม่ เมื่อรู้ชัดเช่นนี้ละก็ เอาเป็นมั่งมีละ เอ้ายกแผ่นดินให้ปกครองเสียทีเดียว เป็นอย่างไรบ้าง โธ่! ถูกปกครองแผ่นดิน ผมไม่รู้เลยขอรับว่ามันจะเป็นอย่างนี้ ถ้ารู้อย่างนี้ละก็ไม่รับทีเดียว เดี๋ยวนี้มันขึ้นนั่งบนหลังราชสีห์แล้ว จะลงมันก็กัดตาย ก็จำเป็นต้องขี่มันไปอย่างนี้เอง กลัวก็กลัวมันเหมือนกัน เพราะฉะนั้นผู้ปกครองก็กลัวชีวิตเหมือนกับอยู่บนหลังราชสีห์ นั่นเหตุเป็นที่ตั้งของความทุกข์ทั้งนั้น ไม่ใช่เหตุเป็นที่ตั้งของความสุข เหตุเป็นที่ตั้งของความสุขก็เหมือนพระสิทธารถราชกุมารทิ้งราชสมบัติแสวงหาพุทธการกธรรม พอได้พุทธการกธรรมก็ได้เป็นพระพุทธเจ้า ก็ได้พบตัวยอดสุขทีเดียว นี่ท่านรอดไปอย่างนี้ ถึงซึ่งความไม่เบียดเบียน ถึงซึ่งความเป็นผู้ระวังในสัตว์ทั้งหลาย ถึงซึ่งความเป็นผู้ปราศจากความกำหนัดยินดี ถึงซึ่งผู้ก้าวล่วงซึ่งกามทั้งหลายไป เป็นผู้ถอนอัสมิมานะเสียได้ **เอตํ เว ปรมํ สุขํ** นี่แหละเว้ย เป็นสุขอย่างยิ่ง ความจริงเป็นอย่างนี้

เมื่อรู้จักหลักอันนี้แล้ว ก็จำไว้เป็นเนติแบบแผนสืบต่อไป ที่ได้ชี้แจงแสดงมานี้ตามวาระพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบาย พอสมควรแก่เวลา **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัจที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติมาตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ **สทา โสตฺถี ภวนฺตุ เต** ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดแก่ท่านทั้งหลายบรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาก็พอสมควรแก่เวลา สมมติยุติธรรมีกถา โดยอรรถนิยมความเพียงเท่านี้ **เอวํ** ก็มีด้วยประการฉะนี้.

วิธีเจริญภาวนาถึง ๑๘ กาย - ถึงธรรมกาย

(ตอนที่ ๓)

พระธรรมเทศนา โดย หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

วิธีพิสดารกาย สุดกายหยาบกายละเอียด

สำหรับผู้ปฏิบัติได้ถึง ๑๘ กายแล้ว ได้ฝึก**พิสดารสุดกายหยาบกายละเอียด**อีกต่อไปให้เป็นวสี คือ ให้คล่องแคล่ว ชำนาญ เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการเจริญวิชชาชั้นสูง และทำนิโรธดับสมุทัย (ไม่ใช่นิโรธสมาบัติ) วิธีปฏิบัติคือ

เบื้องต้น **ให้รวมใจของทุกกายอยู่ ณ ศูนย์กลางธรรมกายอรหัตที่สุดละเอียด** คือ ให้ศูนย์กลางดวงธรรม และ เห็น-จำ-คิด-รู้ (คือใจ) ของแต่ละกาย จากกายสุดหยาบ (คือกายมนุษย์) ต่อๆ ไปจนสุดละเอียด (คือธรรมกายอรหัตละเอียด) ซ้อนอยู่ตรงกลางของกลางซึ่งกันและกันจากกายสุดหยาบถึงกายสุดละเอียด แล้วเราทำใจของเราเป็นธรรมกายอรหัตที่สุดละเอียด คือดับหยาบไปหาละเอียดอยู่เสมอแล้ว

ใจของธรรมกายหยุดนิ่ง (เพ่ง) ลงที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์หยาบจนใสละเอียด จนหยุดนิ่งถูกส่วนศูนย์กลางจะขยายว่างออกไป แล้วจะปรากฏ**กายมนุษย์ละเอียด**ขึ้นมาใหม่ ก็หยุดในหยุด กลางของหยุด กลางของกลางๆๆ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียดนั้นอีกต่อไป หยุดนิ่งถูกส่วน ก็จะปรากฏ**กายมนุษย์ละเอียดในกายมนุษย์ละเอียด**ต่อๆ ไปจนสุดละเอียด หยุดนิ่งกลางของกลางๆๆ ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด ที่สุดละเอียดนั้นต่อไปถูกส่วนเข้า ศูนย์กลางดวงธรรมจะขยายว่างออกไป แล้วจะปรากฏ**กายทิพย์**ขึ้นมาใหม่ โตใหญ่ ใสละเอียด เป็น ๒ เท่าของกายมนุษย์

ก็ให้หยุดนิ่ง (เพ่ง) ลงที่ศูนย์กลางกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ต่อไปให้ใสแจ่ม ก็จะปรากฏ**กายทิพย์ในกายทิพย์**ต่อๆ ไป จนสุดละเอียด... แล้วก็จะปรากฏ**กายรูปพรหมในกายรูปพรหม** ต่อๆ ไปจนสุดละเอียด ก็ให้ปฏิบัติไปแบบเดียวกัน ถึง

กายอรูปพรหม ใน **กายอรูปพรหม** จนสุดละเอียด

ธรรมกายโคตรภู ใน **ธรรมกายโคตรภู** จนสุดละเอียด

ธรรมกายพระโสดาบัน ใน **ธรรมกายพระโสดาบัน** จนสุดละเอียด

ธรรมกายพระสกิทาคามี ใน **ธรรมกายพระสกิทาคามี** จนสุดละเอียด

ธรรมกายพระอนาคามี ใน **ธรรมกายพระอนาคามี** จนสุดละเอียด

ธรรมกายพระอรหัต ใน **ธรรมกายพระอรหัต** จนสุดละเอียด

ให้ใสละเอียด ทั้งดวง ทั้งกาย และ**ทั้งองค์ฌาน** (ปรากฏเหมือนอาสนะรองรับกายละเอียด สัณฐานกลมใสรอบตัว หนาประมาณ ๑ ฝ่ามือของแต่ละกายละเอียด จะมีประจำทุกกายตั้งแต่กายมนุษย์ละเอียดไปจนสุดกายละเอียด)

นี้เรียกว่า **การพิสดารกายสุดกายหยาบ-กายละเอียด**

วิธีเจริญสมาธิ : รูปฌาน ๔

ผู้ที่ถึงธรรมกาย และเจริญภาวนาจนถึง ๑๘ กายแล้ว ก็ให้รวมใจทุกกายให้อยู่ ณ ศูนย์กลางกายพระอรหัตองค์ที่ละเอียดที่สุด แล้วใจของธรรมกายพระอรหัตก็เพ่งลงไปที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ เมื่อใจหยุดได้ถูกส่วน ประกอบด้วย**องค์ ๕** ได้แก่ **วิตก วิจาร** คือตรึกตรองประคองนิมิต **ปีติ สุข** และ**เอกัคคตา** ก็จะเห็นองค์ฌานปรากฏขึ้นรองรับกายมนุษย์เหมือนดังอาสนะรองรับที่นั่งฉะนั้น มีลักษณะเป็นวงกลมใสส่วนหนาประมาณหนึ่งคืบ ขนาดกว้างเต็มหน้าตักพองาม องค์ฌานที่เห็นเกิดขึ้นนี้ไม่เฉพาะแต่กับกายมนุษย์เท่านั้น หากแต่ปรากฏขึ้นรองรับกายทุกกายจนถึงกายพระอรหัตพร้อมกันหมด นี้เป็น**ปฐมฌาน**

แล้วใจของธรรมกายก็เพ่งไปที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์หยาบและทิพย์ละเอียดต่อไปอีก เมื่อใจหยุดนิ่งได้ถูกส่วนละเอียดหนักเข้า จนละ**วิตก วิจาร** ได้ องค์ฌานเดิมก็จะว่างหายไป แล้วปรากฏองค์ฌานใหม่เกิดขึ้นมาแทนที่อีก ใสละเอียดกว่าเดิมทั้งฌานและกาย นี้เป็น**ทุติยฌาน**

ใจของธรรมกายก็เพ่งลงไปที่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมหยาบ และรูปพรหมละเอียดอีก เมื่อใจหยุดถูกส่วนและละเอียดหนักเข้า จน**ปีติ**หมดไป องค์ฌานเดิมก็จะว่างหายไป แล้วปรากฏองค์ฌานเกิดขึ้นมาใหม่ ใสละเอียดกว่าเก่าทั้งฌานและกาย นี้เป็น**ตติยฌาน**

ใจของธรรมกายก็เพ่งลงไปที่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมหยาบและอรูปพรหมละเอียดอีกต่อไป เมื่อใจหยุดนิ่งถูกส่วน ละเอียดหนักเข้า จน**สุข**หายไป คงเหลือแต่เอกัคคตาจิต คือความที่จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่งนิ่งเป็นอุเบกขาอยู่ องค์ฌานเดิมก็จะว่างหายไป และปรากฏองค์ฌานใหม่เกิดขึ้นแทนที่ ใสละเอียด

ยิ่งกว่าเดิม ทั้งฌานและกาย นี้เป็น**จตุตถฌาน**

เมื่อเข้าใจวิธีเข้าฌานสมาบัติตั้งแต่เบื้องต้น **ปฐมฌาน** ไปจนถึง**จตุตถฌาน** โดย**อนุโลม** (ตั้งแต่ต้นไปหาปลาย) แล้ว ก็จงฝึกหัดถอยกลับจาก **จตุตถฌาน** ลงมาถึง **ปฐมฌาน** เป็น **ปฏิโลม** (จากปลายมาหาต้น) ให้เกิดความชำนาญ (วสี) ทั้งในการเข้าการออก การทรงฌานและการพิจารณาอารมณ์ฌานเหล่านี้ให้แม่นยำ

วิธีเจริญสมาธิ :

อรูปฌาน ๔ และสมาบัติ ๘

สำหรับท่านที่ถึงธรรมกายและได้ฝึกหัดซ้อนสับทับทวี จนสุดกายหยาบและกายละเอียดและเจริญรูปฌานทั้ง ๔ โดยอนุโลมและปฏิโลมแล้ว ในลำดับนี้ก็จะได้สอนวิธีการเข้าอรูปฌาน ๔ อีกต่อไป

เบื้องต้น ก็ให้ทุกท่านรวมใจให้หยุดนิ่งอยู่ ณ ศูนย์กลางกายพระอรหัตองค์ที่ละเอียดที่สุด แล้วใจของธรรมกายเพ่งลงไปที่ศูนย์กลางกาย เข้ารูปฌานทั้ง ๔ อันมีปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน และจตุตถฌาน ตามลำดับให้ใสละเอียดทั้งฌานและกาย

เมื่อเจริญฌานถึงจตุตถฌานแล้ว ก็ให้ถอยอารมณ์ฌานกลับลงมาสู่ปฐมฌาน เป็นปฏิโลม แล้วให้ใจของธรรมกายน้อมเข้าสู่เหตุว่างของปฐมฌานนั้น พิจารณาเอาอากาศที่ว่างเปล่าเป็นอารมณ์ องค์ฌานเดิมก็จะว่างหายไป เมื่อจิตละเอียดหนักเข้า ก็จะปรากฏองค์ฌานใหม่บังเกิดขึ้นรองรับธรรมกาย ใสละเอียดหมดทั้งฌานและกาย นี้เป็น **อากาสานัญจายตนฌาน**

แล้วให้ใจของธรรมกายน้อมเข้าไปในรู้ในเหตุว่างของทุติยฌาน เพ่งพิจารณาเอาวิญญาณเป็นอารมณ์ องค์ฌานเดิมก็จะว่างหายไป แล้วจะปรากฏองค์ฌานใหม่เกิดขึ้นรองรับธรรมกายอีก ใสละเอียดหมดทั้งฌานและกาย ยิ่งขึ้นไปอีก นี้เป็น **วิญญาณัญจายตนฌาน**

ก็ให้ใจของธรรมกายน้อมเข้าไปในเหตุว่างของตติยฌานต่อไปอีก เพ่งพิจารณาในรู้ที่ละเอียดในเหตุว่างเปล่า ไม่มีอะไรเป็นอารมณ์ องค์ฌานเดิมก็จะว่างหายไปอีก แล้วจะปรากฏองค์ฌานใหม่บังเกิดขึ้นรองรับธรรมกาย ใสละเอียดหมดทั้งฌานและกายยิ่งขึ้นไปอีก นี้เป็น **อากิญจัญญายตนฌาน**

ทีนี้ก็ให้ใจของธรรมกายน้อมลงไปในเหตุว่างของจตุตถฌาน เพ่งพิจารณาต่อไปอีกว่าสัญญาเต็มว่าง คืออารมณ์ที่ว่างเปล่านี้ จะว่ามีสัญญาอยู่ก็ไม่ใช่ จะว่าไม่มีสัญญาอยู่ก็ไม่เชิง เพราะละเอียดสุขุมนัก เมื่อเพ่งพิจารณาไปจนจิตละเอียดหนักก็จะปรากฏองค์ฌานใหม่ เกิดขึ้นแทนที่องค์ฌานเดิมที่ว่างหายไปอีก ใสละเอียดยิ่งนักหมดทั้งฌานและกาย นี้เป็น**เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน**

เมื่อได้ฝึกเจริญรูปฌาน ๔ และอรูปฌาน ๔ รวมเป็นสมาบัติ ๘ โดยอนุโลมดังนี้แล้ว ก็ให้ฝึกถอยอารมณ์ฌานจากเนวสัญญานาสัญญายตนฌาน กลับลงสู่ปฐมฌาน เป็นปฏิโลม จนชำนาญ

เมื่อท่านเข้าใจในวิธีเจริญสมาบัติ ๘ โดยอนุโลมและปฏิโลมแล้ว ก็ให้ดำเนินไป ๗ เที่ยว ธรรมกายก็ยิ่งใสละเอียดที่สุด ก็ให้ปล่อยอุปาทานในขันธ์ ๕ และความยินดีในฌานนั้น โดยรวมใจหยุดนิ่งในไส้กลางของกลางๆๆๆๆ ไปเรื่อย ก็จะรู้สึกเหมือนมีแรงดึงดูดไปยังอายตนะหนึ่ง ที่ใสละเอียด สุขุมลุ่มลึกอย่างยิ่ง นี้แปลว่าธรรมกายเดิมนั้นตกศูนย์เข้าอายตนะนี้ แล้วธรรมกายที่สุดละเอียดก็ปรากฏขึ้นใหม่ในอายตนะนี้ ใสละเอียดหนักยิ่งขึ้นไปอีก ให้ท่านพิจารณาดูให้ทั่วว่า อายตนะนี้เป็นอะไร มีลักษณะอย่างไร ให้รวมใจหยุดในหยุด กลางของหยุด ในหยุดไปเรื่อย พร้อมด้วยตรึกถามไปที่ศูนย์กลางพระธรรมกายนั่นแหละ ก็จะทราบได้ว่าเป็นอายตนะอะไร ถ้ายังไม่มีญาณหยั่งรู้ว่าเป็นอายตนะอะไร ก็ให้รวมใจหยุดในหยุด นิ่งแน่น ลงไปที่กลางของกลางๆๆๆ กายพระอรหัตที่สุดละเอียดต่อไปอีก ก็จะทราบได้ด้วยญาณพระธรรมกายของตนเอง

เมื่อรู้แน่ว่า อายตนะนั้นคืออะไรแล้ว ก็จงซ้อนสับทับทวีกับพระนิพพาน หรือธรรมกายที่ละเอียดๆ ต่อๆ ไปจนสุดละเอียดกลางของกลางๆๆ ไปเรื่อย ไม่ถอยหลังกลับ หากประสงค์จะทราบข้อธรรมใด ก็ให้ตรึกถาม

ไปที่ศูนย์กลางกายธรรมที่สุดละเอียดนั้นแหละ ก็จะมีญาณหยั่งรู้ได้ด้วยตนเอง ตามภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ และหากอธิษฐานปรารถนาสิ่งใดๆ ที่ชอบ ก็จะสมปรารถนาตามควรแก่คุณธรรมและบุญบารมีที่ได้เคยสร้างสมอบรมมา

แม้ภายหลังแต่การหยุดพักแล้ว ก็จงหมั่นรวมใจหยุดในหยุด ณ ศูนย์กลางกายธรรมที่ละเอียดที่สุดในอายตนะนี้อยู่เสมอ แล้วท่านจะประจักษ์ในคุณค่าของการปฏิบัติธรรมตามแนววิชชาธรรมกายนี้ด้วยตัวของท่านเอง อย่างที่ท่านไม่เคยได้ประสบมาก่อน

วิธีซ้อนกาย-สับกาย และพิสดารกายซ้อนสับทับทวี

สำหรับผู้ที่ถึงธรรมกายเจริญภาวนาได้ถึง ๑๘ กาย และฝึกพิสดารกายจนสุดหยาบ สุดละเอียดแล้ว ก็จงฝึกซ้อนกาย-สับกายต่อไป เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญของการเจริญวิชชาที่ละเอียดๆ ได้ดียิ่งขึ้น ก่อนอื่นให้รวมใจของทุกกายให้อยู่ ณ ศูนย์กลางกายพระอรหัตองค์ที่ละเอียดที่สุด แล้วให้เอากายที่

ละเอียดที่สุดหรือใหญ่ที่สุดซ้อนเข้าไปในกายที่ละเอียดรองลงมาหรือที่หยาบกว่าเล็กกว่า เป็นต้นว่าเอากายพระอรหัตสุดละเอียดซ้อนเข้าไปในกายพระอรหัตที่หยาบกว่า, แล้วก็เอากายพระ-อรหัตหยาบซ้อนเข้าไปในกายพระอนาคามีละเอียด และกายพระอนาคามีหยาบ, เอากายพระอนาคามีหยาบซ้อนเข้าไปในกายพระสกิทาคามีละเอียด และพระสกิทาคามีหยาบ, เอากายที่ละเอียดซ้อนเข้าไปในกายที่หยาบกว่าไปเรื่อย จนถึงกายมนุษย์-หยาบ โดยให้ศูนย์กลางกายและดวงธรรมของทุกกายตรงกันหมดเป็นจุดเดียวกัน นี้เรียกว่า **ซ้อนกาย**

แล้วทีนี้ให้เอากายหยาบคือเริ่มตั้งแต่กายมนุษย์หยาบซ้อนเข้าไปในกายที่ละเอียดกว่าคือกายมนุษย์ละเอียด แล้วก็กายมนุษย์ละเอียดซ้อนเข้าไปในกายทิพย์หยาบ ทิพย์ละเอียด เป็นการเอากายเล็กซ้อนกลับเข้าไปในกายใหญ่กว่า เรื่อยๆ เข้าไปจนถึงกายพระอรหัตละเอียด นี้เรียกว่า **สับกาย**

ทีนี้ถ้าจะให้ดียิ่งขึ้นไปอีก **ก็ให้พิสดารกายจนสุดหยาบสุดละเอียดเสียก่อน แล้วจึงซ้อนกายสุดละเอียดในขณะที่พิสดารกายลงมาจนถึงกายสุดหยาบ แล้วจึงสับกายสุดหยาบในขณะที่พิสดารกายไปจนถึงกายสุดละเอียด** เรียกว่า **ซ้อนสับทับทวี** โดยวิธีนี้จะทำให้ทั้งกายและดวงธรรมของกายสุดหยาบสุดละเอียดใสสะอาดบริสุทธิ์ดี และมีสมาธิที่มั่นคงเป็นทางเจริญวิชชาได้อย่างกว้างขวาง ไม่มีประมาณ

ในทางปฏิบัติ เมื่อได้ซ้อนสับทับทวีสุดกายหยาบกาย-ละเอียด จนทุกกายใสบริสุทธิ์ดีแล้ว **ก็เจริญสมาบัติ (รูปฌาน ๔ อรูปฌาน ๔) โดยอนุโลมและปฏิโลม** ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้หลายๆ เที่ยว **เที่ยวสุดท้ายให้เจริญรูปฌาน ๔ โดยอนุโลม พร้อมกับพิจารณาอริยสัจ ๔ ในกายมนุษย์ ทิพย์ รูปพรหม และอรูปพรหมก่อน** แล้ว

ให้พิสดารกายพร้อมกันหมดทุกกาย สุดกายหยาบกายละเอียด เถา ชุด ชั้น ตอน ภาค พืด กล่าวคือ ให้รวมใจทุกกายอยู่ ณ ศูนย์กลางธรรมกายพระอรหัตองค์ที่ละเอียดที่สุด อันเป็นที่รวมธาตุธรรมและเห็น จำ คิด รู้ คือ "ใจ" ของทุกกายสุดกายหยาบกายละเอียดอย่างน้อย ๑๘ กาย นี้รวมเรียกว่า **กายเถา** ให้พิสดารกายหมดพร้อมกันทุกกายจนสุดละเอียดกายเถา โดยให้เอาธรรมกายพระอรหัตในพระอรหัตที่สุดละเอียดเป็นหลัก ดับหยาบไปหาละเอียด เป็นธรรมกายที่ใสบริสุทธิ์ของพระอรหัตในพระ-อรหัต หยุดในหยุดกลางของหยุด ดับหยาบไปหาละเอียดเป็นธรรมกายพระอรหัตในพระอรหัตที่สุดละเอียดเรื่อยไป จนสุดละเอียดของกายเถา

ในขณะเดียวกัน กายที่หยาบรองลงมา ได้แก่ธรรมกายพระอรหัตหยาบ พระอนาคามีละเอียด พระอนาคามีหยาบ... กายมนุษย์ละเอียด... ต่างก็พิสดารกายตัวเองต่อๆ ไป เป็นธรรมกายพระอรหัตในพระอรหัตจนสุดละเอียดเป็น**กายชุด** เมื่อพิสดารต่อไปจนสุดละเอียดกายชุด ก็จะมีกายที่หยาบๆ รองลงมาต่างพิสดารต่อๆ ไป เป็นธรรมกายพระอรหัตในพระอรหัตจนสุดละเอียดเป็น**กายชั้น ตอน ภาค พืด** จนในที่สุดจะเป็นแต่ธรรมกายพระอรหัตในพระอรหัตเป็นพืดในพืดปรากฏขึ้นมาไม่ขาดสาย เป็นการ**ทำนิโรธ ดับสมุทัย** (ไม่ใช่นิโรธสมาบัติ) คือ **ชำระธาตุ-ธรรม เห็น-จำ-คิด-รู้** คือ **ใจ** หรือ **ปหานอกุศลจิตของกายในภพ ๓ สุดกายหยาบกายละเอียด** จนเป็นแต่ใจของธรรมกายพระอรหัตที่ใสบริสุทธิ์ที่สุด ธรรมกายที่หยาบก็จะตกศูนย์ ธรรมกายพระอรหัตที่สุดละเอียดที่ใสบริสุทธิ์ที่สุด จนวางอุปาทานในขันธ์ ๕ ของกายในภพ ๓ ได้แล้ว แม้เพียงชั่วคราว เป็น**วิกขัมภนวิมุตติ** ก็จะไปปรากฏใน **"อายตนะ-นิพพาน"** ยึดหน่วงพระนิพพานเป็นอารมณ์ และได้เห็น**พระนิพพาน** คือ **ธรรมกายที่บรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณของพระพุทธเจ้า** และ**ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตตผลแล้วของพระอรหันตขีณาสพ** ซึ่งเป็น**อสังขตธาตุ อสังขตธรรม** และเป็น**วิราคธาตุ วิราคธรรมแท้ ๆ** ประทับเข้านิโรธ สงบตลอดกันหมด สว่างไสวด้วยธรรมรังสีของพระนิพพาน นับประมาณมิได้เต็ม**อายตนะนิพพาน**แดนเกษมที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง นั้นแล

พระนิพพานทั้งหลายเหล่านั้น ย่อมสามารถจะสัมผัสรู้ได้ด้วยธรรมกายพระอรหัตที่สุดละเอียดโดยทางธรรมปฏิบัติ ดังกล่าว **เมื่ออายตนะทั้งสอง** คือ**พระนิพพานกับธรรมกายพระอรหัตที่สุดละเอียด ใสบริสุทธิ์และละเอียดเสมอ** หรือ**ใกล้เคียงกันเท่านั้น**

การเจริญภาวนาตามแนววิชชาธรรมกาย สำหรับผู้ปฏิบัติได้ถึงธรรมกายแล้ว **พิจารณาสภาวะของสังขารธรรมทั้ง-หลายให้รู้แจ้งแทงตลอดในพระไตรลักษณ์** และ**ให้เจริญปัญญารู้แจ้งในพระอริยสัจทั้ง ๔** แล้ว **พิสดารกายสุดกายหยาบกายละเอียด เป็นเถา ชุด ชั้น ตอน ภาค พืด จนธรรมกายใสละเอียดที่สุด ถึงปล่อยความยินดีในฌานสมาบัติ วางอุปาทานในเบญจขันธ์ของกายในภพ ๓ เสียได้ แม้เพียงชั่วคราว ด้วยวิกขัมภณปหาน** แล้ว**ธรรมกายที่หยาบจะตกศูนย์ ธรรมกายที่สุดละเอียด จะไปปรากฏในอายตนะนิพพาน เช่นนี้จึงมีสภาวะที่เป็น "นิโรธ"** ในความหมายของ **"การดับสมุทัย"** กล่าวคือ **ปหานอกุศลจิตของกายในภพ ๓** อยู่เสมอ **จนละกิเลส ตัณหา อุปาทาน เหตุแห่งทุกข์ได้อย่างถาวรเป็นลำดับ ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ จนถึงละได้อย่างถาวรโดยสิ้นเชิง (สมุจเฉทปหาน)**

การเจริญภาวนานี้มิใช่เป็นการเข้า **"นิโรธสมาบัติ"** หรือ **"สัญญาเวทยิตนิโรธ"** โดยการดับสัญญาของพระอนาคามีบุคคลหรือพระอรหันต์ผู้ทรงอภิญญาเพื่อพักผ่อน แต่การ**เจริญภาวนานี้เป็นการทำนิโรธให้แจ้ง** ในความหมายของการ**ดับสมุทัย** อันนำไปสู่**การทำนิพพานให้แจ้ง เพื่อความหลุดพ้น** และ

การเจริญภาวนาเพื่อความหลุดพ้นในส่วนนี้ จึงจัดเป็น**การเจริญภาวนาที่มีทั้งสมถะ และวิปัสสนาคู่กัน ด้วย "ความ์นิโรธเป็นโคจร"**

อินทรีย์สังวร (๒)

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสณมหาเถระ ป.ธ. ๙)

เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

ประธานสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

ท่านสาธุชนทั้งหลาย รายการธรรมะสำหรับวันนี้ จะได้พูดเรื่อง ตา หู และใจ สืบต่อจากที่ได้พูดมาแล้ว ท่านที่ได้ติดตามมาก็จะทราบได้ว่าได้พูดเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร การพูดในตอนนี้ก็เป็นการพูดเพื่อให้ท่านทั้งหลายได้พินิจพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องตา หู และใจ นี้เพิ่มเติม ตา หู และใจ มีความสำคัญสำหรับชีวิตของคนเรามาก จมูกลิ้น กายก็มีความสำคัญเหมือนกัน แต่ว่าไม่สำคัญเท่ากับตาหูและใจ จะพูดถึงเรื่องตา หู และใจของผู้ใหญ่เสียก่อน ซึ่งพูดไปแล้วอาจจะเห็นว่าเป็นการไม่เหมาะสมก็ได้ คือเหมือนกับว่าเป็นการตำหนิติเตียนท่านผู้หลักผู้ใหญ่ แต่ที่พูดนี้ก็เพื่อให้ได้ใคร่ครวญพิจารณาว่า **ตา หู และใจของผู้หลัก-ผู้ใหญ่นั้นมีความสำคัญต่อสังคมต่อบ้านต่อเมืองเป็นอย่างมาก ตา หู และ ใจ ของท่านผู้ใหญ่แม้จะเป็นเรื่องเฉพาะ คืออยู่ที่ตัวท่าน แต่ก็มีเหตุที่จะบันดาลให้เกิดในทางดีทางเสีย โดยประการต่าง ๆ แก่บุคคลผู้อื่นได้** ผู้หลักผู้ใหญ่นั้นจะเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ในครอบครัว เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ในการงาน เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ในการบริหาร เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ในวัดในวาก็ตาม ก็ต้องนึกอยู่เสมอว่า ตา หู และใจนั้นของเรานี่แหละ สามารถที่จะทำให้เกิดเสีย และในขณะเดียวกันก็ทำให้ดีได้ด้วย แก่ส่วนที่ตนเกี่ยวข้องได้มาก โบราณจึงได้พูดคำรวมไว้ว่าผู้หลักผู้ใหญ่ คือ**เป็นผู้ใหญ่แล้วต้องเป็นหลัก ไม่ใช่เป็นแต่เพียงผู้ใหญ่** แต่ใช้คำว่าผู้หลักผู้ใหญ่ น่าจะพูดว่าผู้ใหญ่ผู้หลัก

เราพูดกันมาว่า**ผู้หลักผู้ใหญ่คือเป็นผู้ใหญ่ แล้วต้องเป็นหลักที่เป็นหลักนั้นน่ะก็คือให้เขาพึ่งได้ ให้เป็นหลักได้** จะให้โทษแก่ใครก็ต้องให้โทษในลักษณะที่สมเหตุสมผล จะให้ดีแก่ใครก็ต้องให้ในลักษณะที่สมเหตุสมผล **ไม่ใช่ว่าตาของเราได้เห็นมาอย่างนี้ หูของเราได้ฟังมาอย่างนี้ ใจของเราคิดอย่างนี้ เราก็จะทำอย่างนี้ อย่างนี้ไม่ได้ อย่างนั้นเรียกว่าเป็นผู้ใหญ่แต่ไม่ได้เป็นผู้หลัก เป็นหลักไม่ได้** เอาแต่เรื่องที่เห็น เอา แต่เรื่องที่ได้ยิน เขาจึงต้องมีการสอบสวนทวนความกันว่าต้องสอบสวนให้ดี ต้องฟังให้ดี บางทีคนอื่นก็รำคาญอีกว่า เอ๊ะ ไม่เห็นไปทางไหนสักทีอยู่อย่างนั้นแหละ

จึงต้องตั้งใจให้มั่นว่า**เป็นผู้ใหญ่แล้วต้องเป็นหลัก** ไม่ใช่ว่าปล่อยไปตามเรื่อง แต่ก็**ต้องเป็นหลักให้ได้** ไม่ใช่ปล่อยให้เรื่องคาราคาซัง แต่**ในขณะเดียวกันก็ต้องทำเรื่องนั้นด้วยความเป็นผู้มีเหตุมีผล จึงจะชื่อว่าเป็นผู้หลักเป็นผู้ใหญ่** ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ตา หู และใจของผู้ที่เป็นหัวหน้า ของผู้ที่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่นั่นแหละสำคัญมาก จึงจะชื่อว่าเป็นผู้หลักผู้ใหญ่สมกับคำว่าผู้หลักผู้ใหญ่ได้

ไม่ต้องเอาเรื่องอื่นเรื่องไกล เอาเฉพาะแต่ในครอบครัวนี่แหละ ในครอบครัวบางทีมารดาบิดา ซึ่งท่านมีพรหมวิหารธรรม ท่านรักลูกทุกคน แต่ว่าลูกบางคนเกิดห่าง ลูกอีกคนเกิดใกล้ ลูกที่อยู่ใกล้เกิดมีกิเลสขึ้นมาอยากจะให้รักตัวเองมากกว่า อยากจะได้ทรัพย์สมบัติมากกว่า ก็พูดกับแม่ทุกวันทุกวัน พูดกับพ่อทุกวันทุกวัน พ่อแม่หูชักอ่อน พอหูอ่อนความเป็นหลักก็อ่อนลงไป ก็แทนที่จะรักให้เสมอกัน เอ้า ก็เกิดไปเกลียดไปชังอีกคนหนึ่งแล้ว อย่างนี้ความร่มเย็นเป็นสุขในวงศ์ตระกูลในครอบครัวก็ไม่ราบรื่น นี่ก็ตัวอย่างง่าย ๆ ก็มีอยู่โดยทั่วไปนั่นแหละ ในบ้านในเมืองของเราก็มี ในต่างประเทศต่างบ้านต่างเมืองก็มี

อย่างนี้จึงสำคัญอยู่ที่ว่าเราเมื่ออยู่ในฐานะอย่างนั้นแล้ว คือในฐานะมารดา ในฐานะบิดา ก็ตั้งพรหมวิหารธรรมให้เป็นหลักเข้าไว้ ตามธรรมดานั่นมีความรักลูกอยู่แล้ว มีความเป็นห่วงลูกอยู่แล้ว ดีอกดีใจในลูกอยู่แล้ว เหลือแต่เพียงว่าเราจะต้องตั้งหลักนั้นไว้ให้ได้ อย่าให้หลุดไปเสีย จะได้เป็นมารดาบิดาที่เป็นหลัก มารดาบิดาที่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ ถูกต้อง ทำอะไรลูกก็ว่าไม่ได้ คนในบ้านในเรือนก็ว่าไม่ได้

ทีนี้ไม่ได้มีไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องลูกเรื่องเต้า แต่ว่าในบ้านมีคนหลายคน คนรับใช้หลายคน คนอยู่ด้วยกันหลายคน ก็**ต้องทำตนให้เป็นผู้หลัก ทำตนให้เป็นผู้ใหญ่ ไม่ใช่ว่าพอใจคนนี้ไม่พอใจคนนั้น แล้วก็ทำอะไรตึงตังตามชอบใจของตัวเอง** ก็ไม่ถูกไม่ควรเหมือนกัน นี่ก็เรื่องภายในครอบครัวนี่แหละ ไม่ต้องเอาเรื่องอื่น

ทีนี้**ถ้าหากว่ากว้างออกไปถึงสังคม เป็นผู้บริหารบ้านบริหารเมือง มีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบเรื่องนั้นเรื่องนี้ นี่ยิ่งสำคัญขึ้นไปอีก** พอได้ยินใครบอกว่าคนนั้นไม่ดี เอาแล้วจะลงแส้เสียทีเดียว ต้องระวัง ต้องระวัง

ว่าจะลงแส้นั่นน่ะ แส้ที่จะลงไปนั้นทำให้เขาเกิดความเดือดร้อน ความเดือดร้อนที่เขาได้นั่นสมกับความผิดของเขาไหม สมกับการกระทำของเขาไหม ถ้าสมไม่เป็นไร ลงไปเถอะ มีแส้เท่าไรก็หวดลงไปเถอะ แต่ถ้าหากว่าหวดโดยไม่ได้คิดหน้าคิดหลัง ไม่ได้ทบทวนความให้ดี **ก็ได้แต่เป็นผู้ใหญ่ที่จะใช้อะไรได้ตามชอบใจ แต่ไม่เป็นผู้หลัก นี่จะต้องระวังตา ต้องระวังหู ต้องระวังใจของตัวเอง อย่าเป็นคนใจวู่วาม ต้องเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรม**

ถ้าพูดกันง่ายๆ **เมื่อได้ยินว่าคนนั้นพูด คนโน้นพูดว่าไม่ดีอย่างนั้นอย่างนี้ ก็ต้องฟังดูหลายๆ ฝ่าย ฟังดูให้ดี** เพราะบางทีคนที่มาพูดว่าไม่ดี นั่นแหละเขาต้องการประโยชน์เหมือนกับที่พูดเรื่องครอบครัวเมื่อตะกี้นี่แหละ พอลูกอีกคนได้อยู่ใกล้แล้วเอาแล้ว ต้องการได้ทรัพย์สมบัติมากกว่าเขา ก็เอาแล้ว ว่าลูกคนนั้นไม่ดีอย่างนี้ ทำให้พ่อแม่ที่ตั้งหลักไม่ได้ ก็เสียหลักไป

เรื่องอื่นที่กว้างออกไปก็เหมือนกัน ผู้ที่มีอำนาจที่จะบันดาลอะไรได้ พอได้ยินใครพูดเข้าก็เอาทีเดียวไม่ดีอย่างนั้นอย่างโน้น อะไรที่ควรจะปูนบำเหน็จความดีความงามของเขา เพียงได้ยินเท่านั้นแหละก็บอกแล้วไม่ดีไม่ให้แล้ว แทนที่จะบำรุงขวัญบำรุงจิต บำรุงใจ ก็ไม่บำรุงเสียแล้ว ทำไปตามชอบใจของตัวเองนี่ก็มีมากทีเดียว ซึ่งเรื่องนี้ก็เป็นเรื่องของผู้ใหญ่ที่จะต้องระมัดระวัง ถ้าผู้ใหญ่ไม่ระมัดระวังเรื่องนี้แล้วละก็ปัญหาเกิดขึ้นมาก เพราะคนที่อยู่กันนี่น่ะ คนที่อยากเอาดีคนเดียวก็มีมาก คนที่อยากให้ร้ายคนอื่นให้คนอื่นเขาเสียหายไปก็มาก จึงจะต้องนึกไว้เสมอว่า อย่านึกว่าคนนี้น่ะจะดีเสมอไป แต่ในขณะเดียวกันเราก็อย่าเพิ่งไปวู่วามว่าคนนี้ไม่ดี ว่าคนนี้ได้แต่คอยยุคอยส่งเสริมให้เสียหาย ไม่ใช่อย่างนั้น

บางคนมีความปรารถนาดีจริงๆ เขาก็มาบอกว่าคนนี้ต้องคอยระมัดระวังนะ ถ้าหากว่าปล่อยไว้อย่างนี้แล้ว ต่อไปจะเดือดร้อน อย่างนี้เขาหวังดีก็มีเหมือนกัน หวังดีอย่างนี้เราก็ต้องเอามาพินิจพิจารณา แล้วก็ให้เหมาะให้สม จะลงโทษลงทัณฑ์ก็ให้เหมาะให้สมกับความผิดของเขา แล้วก็ต้องยกย่องคนนั้นไม่ใช่ว่าเพียงแต่ว่าเขามาบอกก็ดีแล้ว ก็ต้องยกย่องต้องสรรเสริญต้องทำให้ปรากฏว่าคนนี้เชื่อได้ คนนี้ไว้ใจได้ คนนี้มีจิตใจสูง ก็ต้องยกย่องเขาเหมือนกัน ไม่ใช่ว่าเพียงแต่ลงโทษคนอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งก็ปล่อยไปตามเรื่องของมัน ก็ไม่ได้อีกเหมือนกัน ก็ได้เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ครึ่งหนึ่ง ยังไม่เต็ม ต้องระมัดระวังให้ดี

เมื่อมีผู้ที่มาพูดเรื่องเสียๆ หายๆ ต่างๆ นานา จะต้องฟังอย่างระมัดระวัง อย่างที่กล่าวมาแล้วว่าระมัดระวังทางตาก็ดี ระมัดระวังทางหูก็ทำให้ดี ให้สำเร็จประโยชน์นานาประการดังที่กล่าวมาเป็นเวลายืดยาวแล้วนั่นเอง

จึงจะต้องนึกถึงฐานะของตนอยู่เสมอว่า เวลานี้เรามีฐานะอย่างนี้แล้ว สามารถที่จะบันดาลอะไรได้ สามารถที่จะให้โทษ สามารถที่จะให้คุณอะไรแก่ใครได้ **จะพูดอะไรไปก็ต้องเป็นคนระมัดระวัง** เจียมปากเจียมคอให้ดี นี่ก็เป็นการสอนตัวเองเข้าไว้ **สอนตัวเองเข้าไว้ ไม่ใช่ว่ารับฟังมาแล้วก็ว่าต่อไปเลย** ยิ่งคนที่อยู่ใกล้อีกประเภทหนึ่ง คนที่

อยู่ใกล้ผู้หลักผู้ใหญ่ คนที่อยู่ใกล้ผู้ที่อยู่ในฐานะตำแหน่งที่สูง ก็ต้องระวังตัวเอง จะต้องนึกถึงตัวเองว่าเวลานี้ตัวเองมีฐานะ ตำแหน่งอย่างนี้นั่นน่ะ เป็นฐานะตำแหน่งที่เกี่ยวกับประเทศชาติบ้านเมือง เกี่ยวกับความสำคัญของราชการ ไม่ใช่เรื่องส่วนตัวแล้ว ถ้าหากว่าทำอะไรพลาดไปก็เป็นเรื่องพลาดของบ้านของเมือง เป็นเรื่องพลาดของราชการ จึงต้องระมัดระวัง ไม่ใช่ว่าพอไม่ถูกใจอะไรก็เอาทีเดียว ให้ร้ายป้ายสีโดยประการต่างๆ นั่นก็ไม่ดีอย่างนั้นโน่นก็ไม่ดีอย่างนั้น นี่**คนที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้ใหญ่ก็ต้องระมัดระวังอีกเหมือนกัน** เพราะมีทางที่จะทำให้ผู้ใหญ่ได้เห็น มีทางที่จะให้ผู้ใหญ่ได้ยิน และมีทางที่จะให้ผู้ใหญ่ได้คิดในเรื่องต่างๆ โดยอาศัยตนเองนั่นแหละเป็นหลัก นี่ก็จะเห็นได้ว่าเป็นบุคคลสองประเภทแล้ว ผู้ใหญ่ประเภทหนึ่ง ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้ใหญ่อีกประเภทหนึ่ง **ผู้หลักผู้ใหญ่ถ้าไม่มีหลักแล้ว คนที่อยู่ใกล้ชิดนั่นแหละทำให้เดือดร้อนได้ เดือดร้อนตนเองคนเดียวไม่เป็นไร มันสำคัญเดือดร้อนทั่วกันไปหมดถึงบุคคลผู้อื่น** ไม่ใช่เฉพาะแต่คนเดียว เขาจึงพูดกันว่าบางคนนายพังเพราะลูกน้องไม่ใช่ พพม. แต่ว่าพังเพราะลูกน้องไปก็เยอะ ลูกน้องเป็นอย่างนั้น ลูกน้องเป็นอย่างนี้ก็ใส่เข้าไป นายก็ไม่เป็นผู้หลัก ได้แต่เป็นผู้ใหญ่ **เขายกให้ใหญ่หน่อยเท่านั้นแหละ ก็ทำให้รวนไปหมด แทนที่จะเป็นหลักที่ปักอยู่ได้ก็เสียไปหมด**

นี่แหละท่านทั้งหลาย ก็ขอให้นึกให้ดี แต่ว่าเสียงนี้ก็ไม่ค่อยจะไปถึงผู้หลักผู้ใหญ่ **ถ้าได้ยินไปถึงผู้หลักผู้ใหญ่ก็อย่านึกว่าเป็นการตำหนิอะไรเลย ก็ให้นึกว่าทุกสิ่งทุกอย่างเนื่องกับท่านผู้ใหญ่ ท่านผู้ใหญ่จึงต้องเป็นทั้งผู้หลักเป็นทั้งผู้ใหญ่ บ้านเมืองก็จะได้ร่มเย็น ประชาชนคนทั้งหลายทั้งปวงที่อยู่ร่วมกันก็จะได้ร่มเย็น ความเป็นผู้มีหลักเป็นคุณสมบัติสำคัญของท่านผู้ที่เป็นใหญ่ ไม่ใช่ว่าผู้ที่เป็นใหญ่ไม่ต้องมีความเป็นผู้หลัก**

ความเป็นผู้หลักนั้นก็ได้พูดมามากแล้วพอที่จะให้เห็นได้ว่า **เมื่ออยู่ในฐานะที่เป็นผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้ใหญ่ที่มีหลัก** เพื่อที่จะดล-

บันดาลอะไรให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงาม **ผู้ที่มีโอกาสได้อยู่ใกล้ผู้หลักผู้ใหญ่ก็ถือว่าเป็นผู้มีบุญมีวาสนาแล้ว จะพูดอะไรออกไปก็อย่านึกว่าไม่ชอบแล้วก็พูดเรื่อยไป จะต้องนึกว่ากระทบกระเทือนถึงส่วนอื่นมาก จะต้องระมัดระวังแล้วก็จะเกิดเป็นผลดี** ทั้งแก่ตนเอง ทั้งแก่ส่วนรวมอีกด้วย นี่ก็เป็นเรื่องของตา หู ใจ เหมือนกัน ที่พูดมานี้ก็เป็นข้อคิดส่วนหนึ่ง

มีข้อที่จะพูดสืบต่อไปอีกเกี่ยวกับหลักกว้างๆ และที่จะพูดเพิ่มเติมนี้ ก็มุ่งหมายที่จะให้ท่านทั้งหลายได้พิจารณาถึงสิ่งรอบตัวว่า**เรามีตา มีหู และมีใจแล้ว บางทีก็เป็นตาบอด บางทีก็เป็นหูหนวก บางทีก็เป็นใจจืดใจดำ** หลายๆ ประการ ซึ่งเหตุที่จะให้ตาบอดก็มี เหตุที่จะให้หูหนวกก็มี จึงต้องใคร่ครวญพิจารณา

ที่จะขอนำมากล่าวก็อยู่ในลักษณะที่ว่า**ต้องดูว่าเรามีตา แต่ตาของเราบอดหรือเปล่า เรามีหูแต่ว่าหูของเราหนวกหรือเปล่า เรามีใจ ใจของเราเป็นใจจืดใจดำ ใจอะไรต่ออะไรนานาประการหรือเปล่า** และมุ่งที่จะพูดไปในทางผู้ใหญ่มากกว่าผู้น้อย ก็ไม่ได้ตั้งใจที่จะตำหนิติเตียนอะไร แต่ว่าอยากที่จะให้ใคร่ครวญพิจารณากัน เพราะว่าผู้หลักผู้ใหญ่นั้นบันดาลอะไรได้มาก และในขณะเดียวกันผู้น้อยที่รับฟังก็จะได้รู้ว่าต้องระวังเหมือนกัน ถ้าผู้ใหญ่เป็นผู้ใหญ่ตาบอดก็ต้องระวัง อย่าให้จูงเดินไป เดี๋ยวก็จะพากันไปตกคูตกร่องตกเหวกัน ตายกันไปหมด ถ้าเจอผู้ใหญ่ที่หูหนวกก็ต้องระวังอีก

ไม่ใช่หูหนวกโดยธรรมชาติ หูหนวก เพราะฟังอะไรไม่ค่อยจะได้เรื่องได้ราว ไม่มีเหตุไม่มีผล แล้วเจอผู้ใหญ่ที่ใจจืดใจดำ ใจแห้ง ใจไม่มีเมตตากรุณา นี่ต้องระวังอีกเหมือนกัน ก็ได้แต่เป็นผู้ใหญ่เขายกให้ว่าเป็นผู้ใหญ่ แต่ไม่ใช่มีหลัก

เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องที่จะต้องยกขึ้นมากล่าว เพื่อให้ได้เป็นประโยชน์แก่ผู้พิจารณาบ้าง โดยเฉพาะผู้น้อย **ผู้น้อยนี่ก็ต้องดูว่าเราอยู่ใกล้ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่นั่นน่ะตาบอดหรือเปล่า** บอดสีหรือบอดจริง หรือบอดบ้างไม่บอดบ้าง **ต้องระมัดระวัง** เวลาบอดก็ต้องระมัดระวัง เวลาเกิดดีขึ้นมาก็ไม่เป็นไร **หูก็เหมือนกัน เกิดท่านหูหนวกขึ้นมาเราก็ต้องระมัดระวัง** เวลาท่านหูดีก็ไม่เป็นไร **ใจก็เหมือนกัน เวลาท่านใจดีก็ไม่เป็นไร เกิดใจจืดใจดำใจเข้มใจแข็ง ใจอะไรต่ออะไรมาก็ต้องระมัดระวัง** ก็ต้องดู ผู้ที่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ก่อน ซึ่งขอพูดว่า**ผู้ที่เป็นหลักผู้ใหญ่นั้นเรื่องที่จะทำให้ตาบอดหูหนวกมีมาก** ถ้าจะพูดอย่างพระง่ายๆ ก็ว่า **โลภะ โทสะ โมหะ** นั่นแหละ **ทำให้ตาบอด ทำให้หูหนวก ทำให้ใจจืดใจดำ** เพราะโลภะ โลภะแยกแขนงออกไปมาก แม้แต่ความรักนี่ก็เป็นโลภะ อยู่ในพวกโลภะ บางคนพอรักใครเข้าแล้วก็เอาแล้ว ตาบอด อย่างที่พูดกันว่า**ความรักทำให้คนตาบอด**นั่นแต่นั่นโดยมากเขาพูดกันแบบทางโลกทั่วๆ ไป ผู้ชายรักผู้หญิง ผู้หญิงรักผู้ชาย อะไรทำนองนั้นแหละ ไม่ใช่เรื่องที่พระจะนำมาพูด เรื่องนั้นทำให้ตาบอด ฉันใด **ผู้ที่มีหน้าที่อยู่ในฐานะที่จะต้องรับผิดรับชอบต่างๆ ก็ต้องระวัง อย่าให้ตาบอดเพราะรักรักคนนี้ให้แต่คนนี้ ความดีความชอบก็พิจารณาให้แต่คนนี้ คนอื่นอยู่ห่างออกไปไม่รักไม่ชอบ** ไม่ให้เลื่อนขั้นเลื่อนยศเลื่อนตอน อยู่ห่างไม่ต้องพูดถึงคนนี้อยู่ใกล้เรารักมาก ต้องเลื่อนให้ นี่ต้องระวังเหมือนกัน อย่างนี้เขาเรียกว่าตาบอดเหมือนกัน ไม่ใช่ว่าตาดี **เป็นผู้ใหญ่ตาบอดก็คือผู้ใหญ่ที่ไม่มีหลัก จึงต้องระมัดระวังและต้องสอนตัวเองอยู่เสมอว่าเป็นผู้ใหญ่อยู่ในฐานะที่จะต้องรับผิดชอบมากแล้ว มีตาอย่าให้ตาบอด ต้องมองไปไกลๆ มองไปกว้างๆ** สิ่งที่จะทำให้ตาบอดนั้นก็จะต้องรู้ตัวเองว่ารักและชัง พอเกลียดเท่านั้นแหละไม่มีเหตุไม่มีผลแล้ว ไม่อยากจะเห็นหน้าไม่อยากจะเห็นตา ไม่สั่งไม่สอน ไม่แนะไม่นำ จะตกเหวลงคูอย่างไรก็ช่าง อยากจะให้ตกเร็วๆ ด้วยซ้ำไป ตกเหวลงคูไปเสีย ก็เสียหลักแล้ว เสียหลักของผู้ใหญ่แล้ว นั่นแหละทำไมถึงเสียหลักอย่างนั้น ก็เพราะตาบอด ผู้หลักผู้ใหญ่จึงต้องระมัดระวังเหมือนกัน **ไม่ใช่ว่าเป็นผู้ใหญ่แล้วตาบอดไม่ได้ เป็นผู้ใหญ่แล้วหูหนวกไม่ได้ เป็นผู้ใหญ่แล้วใจจืดใจดำไม่ได้** นี่ก็ตากับหู ท่านจึงพูดกันว่าตาบอดหูหนวก **ตาบอดจริงๆ ชนิดที่มองไม่เห็นไม่เป็นไร ถ้าใจยังดีอยู่ไม่เป็นไร แก้ไขได้ แต่ตาบอดชนิดที่ตายังดีอยู่นี่ซิเป็นปัญหาเยอะ** หูชนิดที่ยังดีอยู่นี่แหละได้ยินทั้งหมดแหละ ไม่ว่าเสียงอะไรมาได้ยินหมด แต่ว่าเป็น**ชนิดที่หูหนวกดีไม่ได้ยิน ได้ยินแต่เรื่องเสีย อย่างนี้ก็เรียกว่าหูหนวก** ได้ยินแล้วก็มีอำนาจแห่งความโกรธเข้าไปครอบงำ มีอำนาจแห่งความหลงไปครอบงำ มีอำนาจแห่งความโลภเข้าไปครอบงำ ก็เรียกว่าหูหนวก **อย่างนี้ต้องระมัดระวัง**

ผู้ใหญ่ตัวเองต้องระมัดระวัง ผู้น้อยก็ต้องระมัดระวัง ระมัดระวังอย่างไรได้พูดไปแล้วว่าสังเกตดูแล้ว ท่านคอยจะตาบอดอยู่เรื่อยๆ แล้วก็ต้องระวังแล้ว ถ้าตาบอดอยู่เสมอๆ แล้ว มีอันตรายเยอะต้องระมัดระวังเข้าไว้

ทีนี้มาถึงใจ ใจนี่ก็เป็นเรื่องภายใน เป็นเรื่องที่สังเกตได้ยาก แต่ว่ากิริยาอาการที่ออกมาข้างนอกนั้นก็พอ จะเห็นได้ที่จะกล่าวนี้ก็มุ่งหมายถึงเรื่องคุณธรรมของ**ท่านผู้ที่มีอำนาจวาสนาต่างๆ จะต้องเป็นคนถ้าจะพูดอย่างง่าย**

ว่า ต้องเป็นคนมีน้ำใจ น้ำใจต้องมีทุกคนแหละ **เด็กก็ต้องมีน้ำใจ คนหนุ่มสาวก็ต้องมีน้ำใจ พระเณรก็ต้องมีน้ำใจ โยมก็ต้องมีน้ำใจ** น้ำใจก็ต้องมี อย่างเวลานี้ก็เรียกว่าเรียกร้องน้ำใจไปชายแดนกัน โน่นสู่บ้านร่มเกล้าไปโน่นแหละ น้ำใจเหมือนกัน ต้องมีน้ำใจทั้งนั้น ไม่ว่าพระไม่ว่าเณร ไม่ว่าโยม ไม่ว่าผู้หลักผู้ใหญ่ ก็ต้องมีน้ำใจ แต่ที่จะพูดนี้มุ่งหมายที่ว่า**เป็นผู้ใหญ่จะต้องสำรวจตัวเองอยู่เสมอ ว่าน้ำใจเป็นอย่างไร น้ำใจของผู้ใหญ่นั้นก็คือพรหมวิหารธรรมนั่นแหละที่สำคัญ** มีเมตตาเข้าไว้ มีกรุณาเข้าไว้ มีมุทิตาเข้าไว้ และในขณะเดียวกันก็รู้จักอุเบกขา อุเบกขาเป็นอย่างไร คือว่าเมื่อเขาทำอะไรผิดพลาดไปแล้ว เราจะมัวหลงเป็นเมตตาอยู่ไม่ได้ จะกรุณาอยู่ไม่ได้ ก็ต้องให้เป็น *กรรมสกตา* คือแล้วแต่กรรมที่เขาทำ เมื่อกรรมที่เขาทำเป็นอย่างนั้นแล้ว จะทำอย่างไรได้ เขาก็ต้องได้รับผลแห่งการกระทำของตนเองไป เรียกว่ารู้จักมีอุเบกขา

ผู้หลักผู้ใหญ่ต้องอ่านจิตใจของตนเองเสมอ เมตตานั้นไม่ใช่หมายแต่ความรักอย่างเดียว กรุณาไม่ใช่หมายแต่ความเป็นห่วงเป็นใยอย่างเดียว ต้องมีการแสดงออกมาเท่าที่จะแสดงได้ แสดงออกมาก็เป็นผู้มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เจือจาน เผื่อแผ่ พอที่จะเผื่อแผ่ก็เผื่อแผ่ให้เขาไป พอที่จะให้อะไรเขาได้ก็ให้เขาไป พอที่จะช่วยเหลืออะไรเขาได้ ก็ช่วยเหลือเขาไป และ**การเผื่อแผ่การช่วยเหลืออย่างนี้ อย่าไปนึกว่าวันหลังเราจะได้เขามั่ง วันหลังเขาจะได้เอามาให้เรามั่ง อย่าไปนึกอย่างนั้น ต้องนึกว่าเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ต้องมีน้ำใจ**อย่างนี้ เขาจะรู้สึกอย่างไรก็ช่าง เพราะคนเรานั้นไม่เหมือนกัน บางทีเราให้ไปแต่ว่าเขาไม่มีความรู้สึกเอื้อเฟื้อไปก็ไม่มีความรู้สึก ให้ไปก็ไม่มีความรู้สึก ช่วยไปก็ไม่มีความรู้สึก อย่างนี้ก็มี ไม่ใช่ไม่มี

เมื่อเป็นผู้หลักผู้ใหญ่แล้ว ไม่ต้องไปคำนึงถึง เป็นเรื่องของเขาที่เขาจะเป็นอย่างนั้น เพียงแต่ว่ารู้จัก รู้ได้ว่า อ๋อ คนนี้เมื่อได้รับน้ำใจแล้วเขารู้ คนนี้เมื่อได้รับน้ำใจแล้วไม่รู้ คนที่ได้รับน้ำใจแล้วไม่รู้เราก็วางอุเบกขา วางอุเบกขาเสีย เพราะเขาไม่รู้เสียแล้วนี่ ไม่รู้เสียแล้ว อย่างที่พระพุทธเจ้าท่านทรงสอนไว้ว่าคนที่มีความกตัญญูนั่นน่ะให้อะไร แม้นิดเดียวเขาก็จำได้ เขาก็รู้ อย่างนี้เรียกได้รับแล้วรู้ แต่ว่าอีกประเภทหนึ่งนั้นอย่าว่าให้นิดๆ หน่อยๆ เลย

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า แม้ให้แผ่นดินทั้งโลกนี้ให้แก่เขาคนเดียว ก็ทำให้เขายินดีไม่ได้ อย่างนี้รับแล้วไม่รู้ ได้แต่รับอย่างเดียว รับอย่างเดียวไม่รู้เลย ไม่รู้ว่าจะเป็นบุญเป็นคุณ เป็นความดีความงามอย่างไรไม่รู้ อย่างนั้นแล้วก็**ต้องอุเบกขา ไม่ต้องไปทำอะไรหรอก ไม่ต้องไปแกล้งเขา ไม่ต้องไปอิจฉาริษยาเขา ช่างเขาเถอะ ให้วางอุเบกขาเพื่อใจเราจะได้สูง** เพราะ**เป็นผู้ใหญ่ ใจจะได้สูงยกให้อยู่เหนืออาการที่เขาเป็น** คือการที่เขาเป็นอย่างนั้นถ้าจะพูดแบบคำพระ ซึ่งก็ไม่ค่อยสุภาพหน่อย เรียกว่า **"อกตัญญู"** ถ้าเป็นคนก็เรียกว่า **"คนอกตัญญู"** อย่าไปนึกถึงเขา วางอุเบกขาไว้ กรรมเขาทำเขาก็ต้องได้รับของเขาเอง จะได้เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ได้

นี่แหละ**ประการแรกผู้ใหญ่ก็ต้องสำรวจจิตใจของตนเองอยู่เสมอ จะต้องเป็นคนมีน้ำใจ จะต้องเป็นคนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จะต้องแสดงอาการของความมีน้ำใจ** นั้นให้มีไม่ใช่ว่าอะไรก็ช่างอะไรก็ช่าง แล้วแต่ตามใจ ตามใจ ตามใจอย่างนั้นก็ไม่ไหวเหมือนกัน คือ จิตไม่สูงขึ้นมาสู่ฐานะของความเป็นผู้หลักของความเป็นผู้ใหญ่ **เรื่องของใจจึงสำคัญอยู่ที่ผู้หลักผู้ใหญ่** ส่วนผู้น้อยนั้นน่ะเพียงแต่ว่าตั้งข้อสังเกต ตั้งข้อสังเกตเท่านั้นเองแหละ ว่าน้ำใจของท่านเป็นอย่างไร เมื่อตั้งข้อสังเกตแล้ว เมื่อได้รับน้ำใจก็แสดงตอบ

การแสดงตอบของผู้น้อยนั้นน่ะโดยมากมักจะมุ่งไปในทางวัตถุที่ว่าผู้น้อยรู้แล้วก็ได้เอาของนั้นมาให้ ของนี้มาให้ ผู้น้อยจึงจะต้องเข้าใจด้วยว่าไม่ใช่สำคัญอยู่ที่สิ่งนั้น สำคัญอยู่ที่การปฏิบัติตาม เมื่อได้รับน้ำใจแล้วสิ่งอะไรที่ดีที่งาม ที่ผู้ใหญ่ได้ให้มานั้นน่ะรับไว้แล้ว ก็ปฏิบัติตามเท่านั้นแหละ ไม่ใช่ว่าจะต้องเอาเงินมาให้ เอาของมาให้ เอาโน่นมาให้ เอานี่มาให้ บางคนนั้นนึกว่าผู้ใหญ่ติดเหยื่อก็มีเหมือนกัน ไม่ใช่ไม่มีผู้ใหญ่ติดเหยื่อก็มีเหมือนกัน เพราะผู้ใหญ่บางทีก็หลงเหยื่อติดเสียจนกระทั่งว่าฟันเฟินหักหมด หลุดหมดแหละ เหมือนกับปลาติดเบ็ดติดเหยื่อนั่นแหละแบบเดียวกัน บางคนนึกว่า อ้อ ผู้หลักผู้ใหญ่ท่านก็ชอบเหยื่อเหมือนกัน เอาเหยื่อโรย ไม่ใช่เหมือนกันทุกคน

บางทีบางท่าน ท่านก็ไม่เอาเหยื่อ คือต้องการแต่เพียงว่าให้คนนั้นเขาดีก็แล้วกัน คือว่าให้ผู้น้อยดี ให้ผู้น้อยเจริญ ให้ผู้น้อยก้าวหน้า ให้ผู้น้อยสามารถที่จะนำชีวิตของตนไปได้เท่านั้นแหละ สำคัญอยู่ที่จุดนั้น **ผู้น้อยก็จะต้องสำรวจตัวเองเหมือนกัน จะต้องดูตัวเองเหมือนกันว่าเมื่อมีผู้ใหญ่ที่ท่านมีหลักแล้ว ไม่ใจจืด ไม่ใจดำ ใจมีคุณธรรม ก็ต้องรู้จักสนองตอบ สนองตอบด้วยวิธีที่ถูกต้อง** ไม่ใช่ว่าเห็นไปอย่างนั้นเห็นไปอย่างนี้ แสดงอาการที่จะยอมรับในสิ่งที่ดีที่งามโดยประการต่างๆ นี่ก็จะเห็นแล้วว่าได้ทั้งสองฝ่าย **ทั้งฝ่ายผู้น้อย ทั้งฝ่ายผู้ใหญ่ ถ้าหากว่าเป็นไปในลักษณะที่ดีงามแล้ว ก็จะทำให้แต่ละฝ่ายเจริญ บ้านเมืองก็เจริญ สังคมก็ดีไป** แต่ที่จะให้เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ก็ไม่ได้อยู่นั่นเอง เพราะคนเรามีดีมีชั่วปนกันไป บางทีก็คิดดี บางทีก็คิดไม่ดี แต่ถ้าคอยกำกับจิตใจไว้ ที่เรียกว่าระมัดระวังสังวรนั่นแหละ ก็จะจูงไปในทางที่ดีมากกว่าในทางที่เสีย แล้วก็จะเกิดความร่มเย็นเป็นสุขร่วมกัน

เรื่องที่พูดมานี้จุดมุ่งหมายก็คือว่า**ให้เราได้ระมัดระวังตัวเอง ให้ระมัดระวังที่ตาของเรา ระมัดระวังที่หูของเรา ระมัดระวังที่ใจของเรา** ไม่ว่าจะเป็นใครที่มีความระมัดระวังอย่างนี้แล้ว ความสุขสวัสดีก็จะเกิดขึ้น ความปลอดโปร่งก็จะเกิดขึ้น ความปลอดภัยแห่งชีวิตก็จะเกิดขึ้น ทุกคนก็จะได้ทำหน้าที่ของตนสมบูรณ์ดีงาม นี่ก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตา หู และใจ ดังที่ได้ตั้งหัวข้อไว้

ที่กล่าวมานี้ก็เป็นการสมควรแก่เวลา จึงขอยุติการบรรยายไว้แต่เพียงเท่านี้

ขอความสุขสวัสดีจงมีแก่ท่านสาธุชนทุกท่าน

โอวาทปิดการอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๓๖

ของ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสณมหาเถระ ป.ธ. ๙)

เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

ประธานสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๑ ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ท่านเจ้าคุณภาวนาวิสุทธิคุณ ท่านพระเถรานุเถระ ท่านผู้เข้าปฏิบัติธรรม ทั้งพระภิกษุสามเณร และท่านสาธุชนญาติโยมทุกท่าน การปฏิบัติธรรมของ**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ที่**วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม**นี้ ได้ดำเนินการมาโดยลำดับ จนกระทั่งถึงปีนี้เป็นรุ่นที่ ๓๖ **มีวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติธรรมเสมอต้นเสมอปลาย เคยประกาศไว้อย่างไรก็ยังคงยึดมั่นและปฏิบัติตามอยู่ตามแนวนั้น** ผู้มาปฏิบัติธรรมบางปีก็มาก บางปีก็น้อย แต่ว่าเมื่อประมวลทุกส่วน คือทุกโครงการที่มาปฏิบัติธรรมกันแล้ว เพิ่มขึ้นโดยลำดับดังที่มีสถิติปรากฏอยู่ เฉพาะปีนี้เพิ่มขึ้น

ท่านเจ้าคุณภาวนาวิสุทธิคุณ **ผู้อำนวยการสถาบันฯ เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ได้กล่าวให้ที่ประชุมนี้ได้รับทราบร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง นอกจากที่ทราบอยู่แล้ว เป็นเหตุให้ท่านทั้งหลายที่มาเกี่ยวข้องในฐานะใดๆ ก็ตาม เกิดความรู้สึกได้ว่าเรามาร่วมกันทำความดี ซึ่งเป็นจุดที่ฟังง่ายเข้าใจง่าย และพอทำได้ตามกำลังสติปัญญาวาสนาบารมีของตนของตน การมารวมกันทำความดีนั้น ไม่ใช่เป็นของใหม่ เป็นของที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสสอนหลังจากการตรัสรู้แล้ว โดยเฉพาะในท่ามกลางพระสงฆ์องค์อรหันต์ในครั้งพระพุทธองค์

และได้ทรงเน้นให้เราทั้งหลายได้ทราบว่าความต้องการที่จะทำความดีที่เป็นบุญนั้น เป็นเรื่องที่มีมาแต่ไหนแต่ไร เพราะ**ชีวิตของมนุษย์ที่เกิดมา ล้วนแต่ปรารถนาสิ่งที่เรียกว่าบุญความดี ด้วยกันทั้งนั้น** แต่จะได้บุญตามที่ต้องการแค่ไหนเพียงไรก็แล้วแต่การปฏิบัติของเรา

บุญที่กล่าวนี้เป็นคำสั้นหรือความดีก็เป็นคำที่สั้น แต่มีความหมายกว้าง ถ้าจะกล่าวอย่างง่าย ๆ ก็คือบุญหรือความดีที่เป็นศีล เป็นสมาธิ และเป็นปัญญา ยังจะอธิบายขยายความออกไปได้อีก **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ตั้งขึ้นก็มุ่งหมายที่จะให้เป็นสถานที่ที่ผู้ต้องการในสิ่งที่กล่าวมาแล้วนั้น ได้มาใช้เสาะแสวงหา เพราะว่าแม้แต่บุญ ความดีนั้นไม่ใช่ว่าเราจะเก็บเอาได้ที่นั่นที่นี่ ต้องมีสถานที่ที่จะเสาะแสวงหา**

ที่ไม่ต้องมีสถานที่เสาะแสวงหานั้นก็มีเฉพาะแต่องค์พระโพธิสัตว์อย่างพระพุทธเจ้าของเราไม่ต้องมีสถานที่ให้เสาะแสวงหา แต่เพราะพระบารมีธรรม ๑๐ ประการ มีทานบารมีเป็นต้น เต็มเปี่ยม ก็เป็นเหตุให้พระองค์ไปประทับนั่งที่ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ แล้วก็บรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ

พระอรรถกถาจารย์จึงได้อธิบายเรื่องปัญญาสามประการว่าปัญญาที่เกิดขึ้นแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น เป็นจินตามยปัญญา ซึ่งอธิบายขยายความออกไปอาจจะแตกต่างกัน แต่พระอรรถกถาจารย์ท่านได้ระบุไว้ว่า พระปัญญาของพระพุทธเจ้าของเราทั้งหลายนั้น เป็นจินตามยปัญญา ทรงมีพระบารมีเปี่ยมเต็มแล้ว ทรงพิจารณาแล้วก็เกิดปัญญา ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ

ส่วนคนอีกเป็นจำนวนมาก ถ้าพูดถึงพลโลกเวลานี้ก็มี ๓,๐๐๐ กว่าล้านคน คนจำนวนมากเหล่านี้ที่จะมีบารมีธรรม อย่างองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นก็คงหายาก จึงต้องมีสถานที่ ที่จะให้เสาะแสวงหาสำหรับผู้ต้องการและผู้เข้าใจ

ท่านเจ้าคุณภาวนาวิสุทธิคุณ **หรือท่านอาจารย์เสริมชัย ได้ริเริ่มมาก่อตั้งสถานที่แห่งนี้ขึ้นครั้งแรกไม่มีอะไร เป็นดินเปล่า ๆ ท้องนา แต่ก็อาศัยวิริยะบารมี เป็นต้น จึงทำให้สามารถที่จะทำท้องนานั้นให้เป็นสถานที่ดังปรากฏอยู่ในขณะนี้ เป็นที่สะดวกสำหรับที่จะใช้เสาะแสวงหาความดีหรือบุญดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น** ได้มีความตั้งใจที่ได้พูดกัน แม้จะไม่ชัดเจนนัก แต่ก็พอที่จะกล่าวได้ว่าเป็นความตั้งใจแน่วแน่ว่า **เพื่อที่จะให้มีสถานที่ในลักษณะนี้เกิดขึ้น โดยไม่ได้ปรารถนาอะไรเกินไปกว่าให้เป็นสถานที่เสาะแสวงหาบุญกุศล ความดีเท่านั้น ไม่ได้คิดว่าจะให้เป็นสถานที่ที่ใหญ่โต ให้เป็นสถานที่ที่โด่งดังไปทั่วโลก หรือเป็นสถานที่ที่ใคร ๆ ก็จะต้องมายอมน้อมเคารพ**

ความปรารถนาที่แน่วแน่ ความตั้งใจที่แน่วแน่ ซึ่งเป็นอธิษฐานส่วนหนึ่งในอธิษฐานบารมี เป็นเหตุให้เกิดความสำเร็จได้ แม้จะยังปรารถนาต่อไปอีก

ตั้งใจสูงขึ้นไปแต่**จุดใหญ่ก็อยู่ที่จุดเดียว ก็คือให้เป็นสถานที่เสาะแสวงหาความดี บุญกุศลของคนทั้งหลายที่ต้องการเท่านั้น** เมื่อจิตเป็นกุศล ความตั้งใจซึ่งเป็นเจตสิกธรรมเข้าไปประกอบอยู่ในจิตเช่นนี้ ทำให้จิตเป็นกุศลจิต แม้แต่กามาวจรกุศลจิต ซึ่งเป็นจิตขั้นต้นฝ่ายกุศลก็ย่อมอำนวยผล โดยประการต่างๆ

เฉพาะท่านเจ้าคุณภาวนาวิสุทธิคุณเอง อาจจะมีความเข้าใจกันโดยประการต่าง ๆ ว่าท่านได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะ หรือเป็นเจ้าคุณ เพราะเหตุนั้นเพราะเหตุนี้ แต่ว่าถ้าพิจารณาตามคำสอนแล้วมาแต่กุศลจิตเป็นสำคัญ กุศลจิตที่ตั้งไว้ เกิดอธิษฐานบารมี แล้วบารมีอื่น ๆ ขึ้นมารวมกัน เป็นเหตุให้ท่านเจ้าคุณภาวนาวิสุทธิคุณ ได้รับผลที่เป็นรูปธรรม ซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงกำหนด เรียกว่าอิฏฐารมณ์

ซึ่งเป็นอารมณ์ ที่สัตวโลกต้องการกันทั้งนั้น แต่ว่าต้องเป็นอิฏฐารมณ์ที่เป็นกุศล จึงจะตรงกันกับความหมายของคำว่าอิฏฐารมณ์ในที่นี้ ท่านเจ้าคุณภาวนาวิสุทธิคุณ ได้รับผลที่เป็นอิฏฐารมณ์ในฝ่ายดี ๔ ประการ ซึ่งทราบกันอยู่แล้ว ในเรื่องโลกธรรม ที่พระพุทธองค์ตรัส

ในส่วนของท่านเจ้าคุณฯ เอง จึงเห็นได้อย่างหนึ่งว่ากุศลจิตที่ตั้งไว้อย่างแน่วแน่มีผลทั้งในปัจจุบันและในกาลข้างหน้า ที่กล่าวนี้ก็เพื่อต้องการที่จะให้ทุกท่านที่มาปฏิบัติธรรมได้เข้าใจในจุดของความดีหรือบุญกุศล เพื่อที่เราจะได้รับผลแห่งบุญกุศลอันเกิดจากจิตที่เป็นกุศลนั้น จะเป็นกาลข้างหน้ายาวนานเท่าไหร่ใกล้ไกลก็แล้วแต่ความตั้งใจของเรา

ท่านที่มาปฏิบัติธรรมจึงต้องตั้งใจให้แน่วแน่ อย่างที่เคยกล่าวทุกปีว่า อย่าให้วอกแวก อย่าให้ฟุ้งซ่าน ตั้งใจว่าในช่วงระยะเวลาที่มาปฏิบัติธรรมนี้ อย่างน้อยก็สามารถที่จะทำจิตให้เป็นสมาธิได้ จะได้สมาธิสูงยิ่งขึ้นไป แน่วแน่ยิ่งขึ้นไปก็เป็นเรื่องดี แต่อย่างน้อยก็ให้ได้อย่างนั้น เพื่อที่จะได้สิ่งที่เสาะแสวงหากัน นั่นก็คือบุญหรือความดีดังที่กล่าวแล้ว และบุญหรือความดีที่กล่าวนี้ก็จะเป็นไปเพื่อสิ่งที่ประสงค์สูงสุด ซึ่งมีบางสิ่งบางอย่างปกปิดให้เราไม่สามารถที่จะมองเห็นว่าแท้ที่จริงนั้นเราต้องการอะไร จุดนี้เป็นจุดที่สำคัญอีกจุดหนึ่ง แต่ว่าพูดง่ายทำความเข้าใจยาก เป็นจุดที่สูงขึ้นไป

จุดที่สูงขึ้นไปนี้แหละเป็นจุดที่สำคัญ แต่ว่าจุดที่สูงขึ้นไปนั้นจะสำเร็จได้ ต้องอาศัยบุญกุศลที่เราเริ่มสร้าง โบราณจึงพูดตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์ว่าสร้างบารมี จุดนั้นก็ตรงกับคำที่ติดไว้ที่เสานี่ว่า **ทุกคนมาที่นี่เพื่อกำจัดกิเลส นั่นแหละจุดสูงสุด เมื่อไปถึงจุดนั้นแล้ว พระพุทธองค์ตรัสว่า บาปก็ไม่มีบุญก็ไม่มี ไม่มีบุญไม่มีบาป หมดสิ้น**

พระพุทธองค์จึงตรัสว่า บุญไม่มีบาปไม่มี ที่ว่าไม่มีนี้คือไม่มีในผู้ที่เป็นอย่างนั้น ไม่ใช่บาปบุญอย่างธรรมดา บาปบุญอย่างที่เราทำกันอยู่นี้มี แต่ไปถึงจุดนั้นแล้วไม่ต้องไปกังวลแล้ว ไม่ต้องกลัวแล้วว่าเราจะมีกรรมมาตามทัน จะมีบาปอะไรเกิดขึ้น และไม่ต้องไปหวังอะไรอีกแล้ว หมดแล้ว ที่ว่าไม่หวังนี่เป็นไปเอง จุดนั้นแหละเป็นจุดสำคัญ **คือกำจัดกิเลส**

ที่ว่ามีสิ่งมาบังนั้น ทั้งๆ ที่เราพูดอยู่เสมอๆ คำสวดก็มีอยู่เสมอๆ แต่มีอะไรมาบังอยู่หน่อยหนึ่งให้เรามองไม่เห็น ถ้าจะพูดตามแนวของกิเลสที่ละได้ อาจจะกล่าวว่าเป็นไฝฝ้า อนุสัยที่คอยกันไว้ไม่ให้เห็น อย่างเราทั้งหลายไม่ว่าพระเณร ไม่ว่าโยม ทุกคนก็ต้องมีการขบฉัน มีการทาน พอร่างกายต้องการอาหารขึ้นมาทุกข์ก็เกิด พอฉันพอทานอิ่ม ทุกข์ก็หายไปวาบหนึ่ง ไม่นานหรอกอย่างฆราวาสก็มื้อเช้า สมมติว่าแปดโมงหรือเจ็ดโมง พอไปเที่ยงหิวอีกแล้ว ต้องทานอีกแล้ว

แต่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ที่หิวนั่นเป็นทุกข์นะ พอได้ทานก็หายไปอีก **ความต้องการอาหารให้ร่างกายเท่านั้นแหละ พระพุทธเจ้าก็ตรัสบอกว่า นั่นแหละคือกิเลส** แต่ว่าเป็นอย่างอ่อน อ่อนแล้วไม่รุนแรง เหมือนกับการชกการต่อยการว่ากันอ่อนๆ อ่อนลงไปมาก แม้อ่อนลงไปอย่างนั้น ก็ตรัสให้เห็นว่านั่นก็เป็นความทุกข์นะ

แม้แต่ต้องการอาหารที่จะฉันเข้าไปก็เป็นความทุกข์ เรามองเห็นยาก แต่**พระพุทธเจ้าตรัสบอกเราว่า แม้แต่หิวก็เป็นความทุกข์ แม้แต่อยากจะปัสสาวะ อุจจาระ ก็เป็นความทุกข์** พูดแล้วก็มองเห็นยากโดยเป็นจริง แต่นั่นก็คือข้อที่พระพุทธเจ้าตรัสบอกไว้ ต้องการจะทานอาหารก็ตรัสบอกว่านั่นแหละทุกข์ ต้องการที่จะไปถ่ายปัสสาวะอุจจาระนั่นก็เป็นทุกข์ นั่นก็คือความต้องการ แต่ว่าไม่ใช่อย่างหยาบ

ผู้ที่มาเสาะแสวงหาบุญมาถึงขั้นอย่างที่ทุกองค์มาทำกันอยู่นี่ พ้นหยาบ แต่ว่าต้องมาเห็นจุดนี้อีก แล้วทำอย่างไร ทำอย่างไรเราจึงจะไม่ต้องมาหิวข้าวอีก ไม่ต้องหิวข้าว ไม่ต้องหิวน้ำ ไม่ต้องฉัน ไม่ต้องทานกันละ เลิกกันเลยชาตินี้ ทำอย่างไรล่ะ **นี่แหละที่เรียกว่ากำจัดกิเลสอย่างสำคัญ นั่นก็คือตัดไม่ให้มีการเกิด** ถ้ายังมีการเกิด ก็ยังเป็นอย่างนี้แหละ เดี๋ยวก็หิวอีก เดี๋ยวก็ฉันอีก เดี๋ยวก็ถ่ายอีก ถ่ายอีกก็ฉันอีก ทานอีก ทานอีกก็ถ่ายอีก ฉันอีก ก็เป็นอยู่อย่างนี้แหละ

พระพุทธองค์จึงตรัสว่า นี่คือสังสารวัฏ เวียนวน วันหนึ่งก็เวียนอยู่อย่างนี้แหละ พระพุทธเจ้าจึงตรัสชี้ให้เห็น

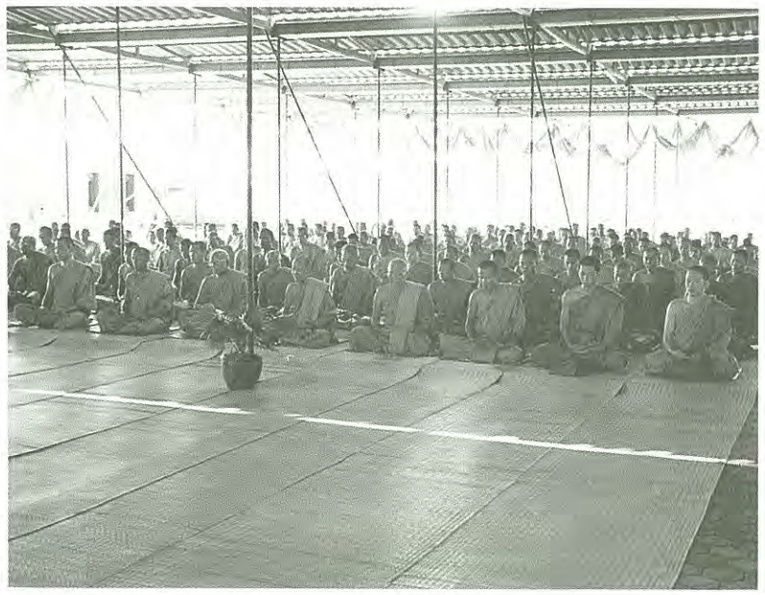

เพื่อที่จะกำหนดให้ได้ ว่าแม้แต่อย่างนี้ก็เรียกว่าทุกข์ เพราะยังต้องการอยู่ แล้วจะทำอย่างไรไม่ให้แม้แต่ความต้องการอย่างนี้ไม่มีอีก นั่นก็คือไม่เกิด สูงสุดเลยแล้วใครล่ะที่ไม่เกิด ก็พระอรหันต์เท่านั้นที่ไม่เกิด พระอนาคามีก็เฉียดไปแล้ว พระโสดาบันอย่างมากก็เกิดอีก ๗ ครั้ง

เมื่อตัดการเกิดได้เมื่อไหร่ เมื่อนั้นแหละ นั่นแหละก็ตรงตามที่เขียนไว้นี้ว่า เพื่อกำจัดกิเลส มาเห็นเข้าแล้วเลยนึกว่าวันนี้ต้องพูดข้อนี้ด้วย **เพราะว่าเรานี่นะเป็นบุญนักหนาแล้ว ที่มีบารมีที่เราได้สร้างไว้แต่ก่อน ต้อนชีวิตของเราให้มาอยู่ที่นี่ ต้อนมาโดยเราไม่รู้ตัวหรอก แต่เป็นบารมีของเรา ต้อนเรามา ต้อนมา ต้อนมา จนมารวมอยู่ที่นี่ เสร็จแล้วเราก็มาเสาะแสวงหาสิ่งที่เรียกว่าบุญกุศล เพื่ออะไร เพื่อไปสู่จุดสูงสุดที่เราไม่ต้องการ นั่นคือต้องเป็นทุกข์ หมดทุกข์กันที**

เมื่อไม่เกิดแล้ว ก็เป็นอันว่าหมดสิ้น เมื่อยังไม่ตายล่ะ ท่านเป็นอย่างไร เมื่อยังไม่ตายล่ะ อย่างพระอรหันต์ ท่านยังไม่นิพพาน ท่านไม่มีแล้วความต้องการ ท่านไม่มีแล้วความทุกข์อันนี้ ท่านทำอย่างไร นั่นก็คือการกำหนดรู้ เป็น**ปริเยยธรรม** เป็นคำบาลี คือต้องกำหนดรู้ ให้รู้ว่า อ้อนี่มาอีกแล้ว หน้าใหม่โผล่มา แต่แท้ที่จริงหน้าเก่านั่นเอง มาอีกแล้ว อ๋อมาอีกแล้ว ไม่แปลก ฉันไม่สนใจ พ้นไป ไม่ต้องทุกข์

พระพุทธเจ้า พระอรหันต์จึงฉันข้าว แต่ท่านไม่ได้ฉันด้วยความต้องการอย่างเรา พวกเราพอหิวหน่อย ตาชักลาย หูชักอื้อ ใครขวางไม่ค่อยได้ พอหิวเข้าแล้ว แต่**พระพุทธเจ้าของเรา พระอรหันต์เจ้าทั้งหลาย พอร่างกายต้องการอาหาร ก็ทรงกำหนดรู้ เป็นปริเยยธรรม**

อย่างที่พูดแบบธรรมดา ไม่ใช่พูดอย่างพระพุทธเจ้านะ พูดอย่างธรรมดาว่า เอ้ามาอีกแล้ว หน้าใหม่ แท้ที่จริงหน้าเก่านั่นแหละ มาอีกแล้ว ใครมา ก็คือธรรมชาติที่มันเกิดหิวขึ้นมา อ้าวให้มัน ไม่มีก็ไม่เป็นไร มีเมื่อไหร่ก็ให้มัน ของเราไม่มีไม่ได้ ไม่มีต้องวิ่งไปหา หาในครัวไม่มี ต้องไปที่ตลาด หาที่ตลาดไม่ได้ ก็ต้องหาเรื่อยไป จนกระทั่งได้กินนั่นแหละ

เหมือนกับมดตัวเล็กๆ ที่มันวิ่งๆๆ ต้องการอาหาร พอ

เห็นแล้วตอดมั๊บ เจอเข้าแล้ว ที่จริงเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เราทุกคนต้องการ และพอจะเข้าใจกันได้ แต่ว่าจริงๆ นั้นยาก ทีนี้เราจะทำอย่างไร เมื่อจุดนั้นเรายังไม่ได้ เราจะทำอย่างไร เราก็ทำอย่างที่เราทำนี่แหละ ให้ห่างสิ่งที่ไม่ดีเป็นบาป ที่เป็นอกุศลไว้ ระหว่าง ๑๕ วันนี้ไม่ต้องไปด่ากับใคร เว้นเสีย ปีหนึ่ง ๓๖๕ วัน บางทีต้องใช้เวลาสำหรับการไปด่าคนอื่นเสียหลายวัน ด่าแล้วยังไม่พอนะ วันนี้ยังไม่พอ พรุ่งนี้ด่าอีกอย่างที่เขาด่ากันนั่นแหละ ด่ากันอยู่เรื่อยแหละ ไม่พอก็ด่ากันอยู่เรื่อย

เราพ้นมาได้ ๑๕ วัน เรามาอยู่ที่นี่ ถึงแม้จะไม่บริสุทธิ์ร้อยเปอร์เซนต์ก็เอาเถอะ เราไม่ต้องไปต่อล้อต่อเถียง ไปด่ากับใคร เรามาเงียบกันอยู่ที่นี่แหละ เวลาอาจารย์ท่านสอนท่านบรรยาย จิตอาจจะแว้บไปบ้าง เพราะเป็นปุถุชน แต่ว่าส่วนใหญ่แล้ว เราก็มีส่วนได้ จึงดีนักหนาแล้ว เราต้องทำอย่างนี้แหละ ทำเรื่อยๆ ไป จนกว่าจะถึงจุดที่จะเห็น

อย่างที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสบอกว่าแม้แต่หิวข้าวแล้วต้องการอาหาร นั่นก็เป็นความทุกข์ เมื่ออันนั้นเป็นความทุกข์ ก็ไม่ต้องเกิดอีกแล้ว **ต้องประหารกิเลสอีก ๕ แหล่ง สำคัญๆ ให้หมดไป ไม่ต้องเกิดอีก ดังนั้นการที่ทุกองค์ทุกท่าน ได้มาปฏิบัติธรรมนี้ ให้นึกว่าเรามาสู่แหล่งที่เราจะต้องการความดี แสวงหาความดี ให้รีบเร่งหยิบฉวยเพราะมีผู้ให้บุญอยู่**

ท่านเจ้าคุณภาวนาวิสุทธิคุณต้องการที่จะให้ทุกองค์ ทุกท่าน ทุกคน ได้มีโอกาสได้รับบุญกุศลอันนี้กลับไป อย่างที่กล่าวขยายไปว่า ศีล สมาธิ ปัญญา เมื่อท่านได้ไปแล้ว นั่นแหละจะเป็นบารมีที่ท่านทั้งหลายได้ใช้ต่อไปในกาลข้างหน้า ที่จะใช้ต่อไปในกาลข้างหน้า ไปสู่จุดสูงสุดดังที่กล่าว ยังไม่ถึงก็ให้พยายามกันเข้าไว้ และต้องนึกว่าจุดนั้นแหละเป็นจุดที่เราต้องการมากที่สุด เพราะแม้แต่เล็กน้อยอย่างนั้นแล้ว พระพุทธเจ้าก็ยังตรัสบอกให้เรารู้ว่าอย่างนั้นก็เป็นทุกข์นะ

เราจึงต้องรีบเร่งเสาะแสวงหาแล้วสิ่งที่เราต้องการนั้น เราก็จะสามารถถึงได้ด้วยการกระทำของเราเอง จึง**ขออนุโมทนาสาธุการชื่นชมยินดีกับทุกๆ ท่าน ที่ได้มีโอกาสมาสู่แหล่งที่จะให้ท่านทั้งหลายมาเสาะแสวงหาบุญคือสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ที่พูดมาค่อนข้างจะยาวนาน เกินเวลา แต่ก็พูดให้ท่านทั้งหลายได้เห็นว่าเรามาที่นี่ เราได้อะไร และเพื่อประโยชน์สูงสุดเป็นอย่างไร ท่านเจ้าคุณภาวนาวิสุทธิคุณ ท่านอุตส่าห์สร้างที่นี่ขึ้นมา เพื่อมุ่งหมายอะไร จึงได้พูดยาวมา กินเวลานาน พอสมควรแล้ว

ในโอกาสนี้ ขอพรคุณพระศรีรัตนตรัย บุญบารมีเดชอำนาจของบุรพาจารย์บรรพบุรุษ สิ่งที่ทรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์สำคัญทั้งหลาย ทั้งในที่ใกล้และในที่ไกล ได้โปรดมารวมเป็นอันเดียวกัน พลันดลบันดาลให้ท่านทั้งหลายปราศจากสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา ได้ประสบสิ่งที่ประสงค์ สมตามเจตจำนง และได้ถึงความร่มเย็นเป็นสุขในพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดนิตยกาลเทอญ.

สติปัฏฐาน ๔

ตอนที่ ๑ สติปัฏฐาน ๔ และอานิสงส์

โดย พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ. ๖)

๑. พระพุทธดำรัสว่าด้วยสติปัฏฐาน ๔

สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าขณะเมื่อเสด็จประทับอยู่ในกัมมาสทัมมนิคม กุรุชนบท ได้ตรัส**มหาสติปัฏฐานสูตร**เป็นอุทเทสแก่ภิกษุทั้งหลาย ว่า

"เอกายโน อยํ ภิกฺขเว **มคฺโค สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย ญายสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย** ยทิทํ **จตฺตาโร สติปฏฺฐานา.** กตเม จตฺตาโร. อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ

กาเย กายานุปสฺสี วิหรติ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ.

เวทนาสุ เวทนานุปสฺสี วิหรติ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ.

จิตฺเต จิตฺตานุปสฺสี วิหรติ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ

ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสี วิหรติ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ."[๑]

แปลความว่า "ภิกษุทั้งหลาย **หนทางนี้เป็นที่ไปอันเอกเพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์ เพื่อล่วงความโศกและความร่ำไร เพื่อความดับสูญแห่งทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุธรรมที่ถูกต้อง เพื่อทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน** หนทางนี้ คือ**สติปัฏฐาน ๔ ประการ.** ๔ ประการเป็นไฉน ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้

พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้.

พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้.

พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้.

พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้."

๒. พระพุทธดำรัสว่าด้วยอานิสงส์ของการเจริญสติปัฏฐาน ๔

สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัส**อานิสงส์ของการเจริญสติปัฏฐาน ๔** ไว้ ดังต่อไปนี้

"โย หิ โกจิ ภิกฺขเว **อิเม จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน เอวํ ภาเวยฺย สตฺต วสฺสานิ ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อญฺญตรํ ผลํ ปาฏิกงฺขํ ทิฏฺเฐ ว ธมฺเม อญฺญา สติ วา อุปาทิเสเส อนาคามิตา**

ติฏฺฐนฺตุ ภิกฺขเว สตฺต วสฺสานิ. โย หิ โกจิ ภิกฺขเว อิเม จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน เอวํ ภาเวยฺย ฉ วสฺสานิ. ปญฺจ วสฺสานิ จตฺตาริ วสฺสานิ ตีณิ วสฺสานิ เทฺว วสฺสานิ เอกํ วสฺสํ ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อญฺญตรํ ผลํ ปาฏิกงฺขํ ทิฏฺเฐ ว ธมฺเม อญฺญา สติ วา อุปาทิเสเส อนาคามิตา

[๑] *พระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐ เล่มที่ ๑๐, ทีฆนิกาย มหาวรรค, ข้อ ๒๗๓, หน้า ๓๒๕.*

ติฏฺฐตุ ภิกฺขเว เอกํ วสฺสํ. โย หิ โกจิ ภิกฺขเว อิเม จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน เอวํ ภาเวยฺย สตฺต มาสานิ ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อญฺญตรํ ผลํ ปาฏิกงฺขํ ทิฏฺเฐ ว ธมฺเม อญฺญา สติ วา อุปาทิเสเส อนาคามิตา

ติฏฺฐนฺตุ ภิกฺขเว สตฺต มาสานิ โย หิ โกจิ ภิกฺขเว อิเม จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน เอวํ ภาเวยฺย ฉ มาสานิ ปญฺจ มาสานิ จตฺตาริ มาสานิ. ตีณิ มาสานิ. เทฺว มาสานิ. เอกํ มาสํ อทฺธมาสํ. ตสฺส ทวินฺนํ ผลานํ อญฺญตรํ ผลํ ปาฏิกงฺขํ ทิฏฺเฐ ว ธมฺเม อญฺญา สติ วา อุปาทิเสเส อนาคามิตา.

ติฏฺฐตุ ภิกฺขเว อทฺธมาโส. โย หิ โกจิ ภิกฺขเว อิเม จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน เอวํ ภาเวยฺย สตฺตาหํ ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อญฺญตรํ ผลํ ปาฏิกงฺขํ ทิฏฺเฐ ว ธมฺเม อญฺญา สติ วา อุปาทิเสเส อนาคามิตา.

เอกายโน อยํ ภิกฺขเว **มคฺโค สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย ญายสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย** ยทิทํ **จตฺตาโร สติปฏฺฐานา"** [๒]

แปลความว่า "ภิกษุทั้งหลาย ก็ผู้ใดผู้หนึ่ง พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่างนี้ ตลอด ๗ ปี เขาพึงหวังผล ๒ ประการ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ พระอรหัตตผลในปัจจุบัน ๑ หรือเมื่อยังมีอุปาทิเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

๗ ปียกไว้ ผู้ใดผู้หนึ่ง พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่างนี้ ตลอด ๖ ปี ... ๕ ปี ... ๔ ปี ... ๓ ปี ... ๒ ปี ...๑ ปี เขาพึงหวังผล ๒ ประการ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ พระอรหัตตผลในปัจจุบัน ๑ หรือเมื่อยังมีอุปาทิเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

๑ ปียกไว้ ผู้ใดผู้หนึ่ง พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่างนี้ ตลอด ๗ เดือน เขาพึงหวังผล ๒ ประการ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ พระอรหัตตผลในปัจจุบัน ๑ หรือเมื่อยังมีอุปาทิเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

๗ เดือนยกไว้ ผู้ใดผู้หนึ่ง พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่างนี้ ตลอด ๖ เดือน... ๕ เดือน ... ๔ เดือน ... ๓ เดือน ... ๒ เดือน .... ๑ เดือน ...กึ่งเดือน เขาพึงหวังผล ๒ ประการ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ พระอรหัตตผลในปัจจุบัน ๑ หรือเมื่อยังมีอุปาทิเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

กึ่งเดือนยกไว้ ผู้ใดผู้หนึ่ง พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่างนี้ ตลอด ๗ วัน เขาพึงหวังผล ๒ ประการ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ พระอรหัตตผลในปัจจุบัน ๑ หรือเมื่อยังมีอุปาทิเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

ภิกษุทั้งหลาย **หนทางนี้เป็นที่ไปอันเอก เพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์เพื่อล่วงความโศกและความร่ำไร เพื่อความดับสูญแห่งทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุธรรมที่ถูกต้อง เพื่อทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน หนทางนี้ คือ สติปัฏฐาน ๔ ฉะนี้แล"**

[๒] *พระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐ เล่มที่ ๑๐, ทีฆนิกาย มหาวรรค, ข้อ ๓๐๐, หน้า ๓๕๐-๓๕๑.*

ตอนที่ ๒ สรุปความหมายของสติปัฏฐาน ๔ และอานิสงส์

๑. ความหมายของสติปัฏฐาน ๔ และ อานิสงส์

"สติปัฏฐาน ๔" คือ **ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งสติ ๔ ประการ** สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย ในขณะที่เสด็จประทับอยู่ในกัมมาสทัมมนิคมกุรุชนบท

สติปัฏฐาน เป็น **"เอกายนมรรค"** คือ **เป็นทางไปทางเดียว เฉพาะบุคคล เพื่อให้ได้รับอานิสงส์ ๕ ประการ (ถึงมรรคผลนิพพาน)** คือ

๑. สตฺตานํ วิสุทฺธิยา เพื่อความบริสุทธิ์แห่งสัตว์ทั้งหลาย

๒.โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย เพื่อข้ามพ้นความโศกและความร่ำไร

๓.ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย เพื่อความดับสูญแห่งทุกข์และโทมนัส

๔. ญายสฺส อธิคมาย เพื่อบรรลุธรรมที่ควรรู้

๕. นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย เพื่อทำนิพพานให้แจ้ง

๒.ธรรมที่พึงถือเป็นหลักปฏิบัติและธรรมที่พึงนำออกของผู้บำเพ็ญสติปัฏฐาน

ธรรม ๒ ประการนี้สำคัญมากแก่ผู้บำเพ็ญสติปัฏฐาน ๔ จะละทิ้งเสียมิได้ ถ้าละทิ้งก็เสียกัมมัฏฐาน คือ

ก) สัมปโยคธรรม คือ **ธรรมที่ผู้บำเพ็ญสติปัฏฐานจะพึงถือเป็นหลักปฏิบัติ** คือ

(๑) อาตาปี มีความเพียรเผากิเลสให้เร่าร้อน ไม่เกียจคร้าน ไม่ทำย่อหย่อน ไม่ทำๆ หยุดๆ เหมือนกิ้งก่า

(๒) สัมปชาโน มีความรู้ตัว ตื่นตัว พร้อมอยู่เสมอ ไม่เผลอตัวตกอยู่ในอำนาจของกิเลสนิวรณ์ ได้แก่ ไม่ง่วง ไม่หลับใน ไม่ฟุ้งซ่านไปนอกเรื่องพระกัมมัฏฐาน เป็นต้น

(๓) สติมา มีสติ มีความระลึกกำหนดได้ ตามเห็นอารมณ์ คือ กายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และ ธรรมในธรรม ทั้ง ณ ภายใน และทั้ง ณ ภายนอก ได้อยู่เสมอ ไม่ปล่อยให้จิตไปยึดอารมณ์อื่น

ข) ปหานังคธรรม คือ ธรรมที่ผู้บำเพ็ญสติปัฏฐานควรนำออก มี ๒ ประการ คือ

(๑) อภิชฌา ความยินดี ได้แก่ กามฉันทนิวรณ์

(ความยินดี พอใจ ติดอยู่อาลัยอยู่ในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ)

(๒) โทมนัส ความยินร้าย ได้แก่ พยาบาทนิวรณ์

๓. จำแนกมหาสติปัฏฐาน ๔ และเหตุที่จำแนก

มหาสติปัฏฐานจำแนกโดยอารมณ์เป็น ๔ คือ

(๑) กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน สติกำหนดพิจารณาเห็นกายในกาย

(๒) เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน สติกำหนดพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา

(๓) จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน สติกำหนดพิจารณาเห็นจิตในจิต

(๔) ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน สติกำหนดพิจารณาเห็นธรรมในธรรม

เหตุที่จำแนกเป็น ๔

เพราะจริต คือความประพฤติเป็นอาจิณ เหมือนความประพฤติชนิดที่เป็นปกติของคนในโลก เมื่อรวมเข้า มี ๔ จึงจำแนกมหาสติปัฏฐานเป็น ๔ เพื่อให้สมหรือเป็นคู่ปรับกับจริตนั้นๆ

จริต ๔

(๑) ตัณหาจริตอย่างอ่อน เป็นผู้ติดกาย มุ่งกายเป็นใหญ่ มักรักสวยรักงาม อันเป็นไปตามสมัยนิยม แต่เปลี่ยนแปลงง่าย เมื่อเขานิยมกันอย่างไร ก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างนั้น

(๒) ตัณหาจริตอย่างแรงกล้า เป็นผู้ติดเวทนา มุ่งสุขเวทนาเป็นใหญ่ มักพอใจแต่ในความสะดวกสบายอย่างเดียว เปลี่ยนแปลงยาก เพราะมักถือเอาตามความชอบของตน

(๓) ทิฏฐิจริตอย่างอ่อน เป็นผู้ติดจิต มุ่งจิตเป็นใหญ่ มักเห็นว่าจิตเท่านั้นเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าจิตไม่ถูกรบกวนให้เดือดร้อนขุ่นมัว ก็เป็นที่พอใจ

(๔) ทิฏฐิจริตอย่างแรงกล้า เป็นผู้ติดธรรม คืออารมณ์ที่เกิดกับใจ หนักอยู่ในธรรม มักเห็นว่าธรรมที่เกิดกับจิตเป็นสิ่งสำคัญ มักหาเรื่องที่ชอบมาให้จิตนึก

สติปัฏฐานเป็นคู่ปรับกับจิต

(๑) กายานุปัสสนา เป็นคู่ปรับแก่ตัณหาจริตอย่างอ่อน

(๒) เวทนานุปัสสนา เป็นคู่ปรับแก่ตัณหาจริตอย่างกล้า

(๓) จิตตานุปัสสนา เป็นคู่ปรับแก่ทิฏฐิจริตอย่างอ่อน

(๔) ธัมมานุปัสสนา เป็นคู่ปรับแก่ทิฏฐิจริตอย่างกล้า

๔. อานิสงส์แก่ผู้บำเพ็ญ คือ

ผู้บำเพ็ญสติปัฏฐาน ๔ นี้ อย่างสูง ๗ ปี อย่างต่ำ ๗ วัน พึงหวังผลทั้ง ๒ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ

๑.ความเป็นพระอรหันต์ในปัจจุบัน

๒.เมื่อกิเลสเป็นเหตุเข้าไปยึดถือยังเหลืออยู่ ก็ถึงความเป็นพระอนาคามี

ตอนที่ ๓ การพิจารณาสติปัฏฐาน ๔ ณ ภายใน และ ณ ภายนอก

การมีสติพิจารณา**เห็นกายในกาย เห็นเวทนาในเวทนา เห็นจิตในจิต** และ **เห็นธรรมในธรรม ณ ภายใน** และ **ณ ภายนอก**

๑. การมีสติพิจารณา ณ ภายใน

คือเห็นในเบื้องต้น (ส่วนหยาบ) พิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม ของตน ให้เห็นตามธรรมชาติที่เป็นจริงก่อน เช่นว่า **พิจารณาเห็นส่วนต่าง ๆ ของร่างกายของตัวเราเอง** ว่า **ไม่งดงามเป็นแต่ปฏิกูลโสโครกน่าเกลียด หรือเป็นที่ตั้งแห่งปฏิกูล โสโครก น่าเกลียด ทั้งสิ้น และพิจารณาเห็นความเกิดขึ้น เสื่อมไป** คือเห็นว่า **ไม่เที่ยง (อนิจฺจํ) เป็นทุกข์ (ทุกฺขํ) เพราะแปรปรวนไป** และ**เป็นของไม่ใช่ตัวตนของใครที่แท้จริง (อนตฺตา)**

ในขั้นละเอียด พิจารณาเห็นกายในกาย และเวทนา จิต ธรรม ของกายในกาย ณ ภายในต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียด ที่เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยที่ปรุงแต่งด้วย **ปุญญาภิสังขาร** (ปรุงแต่งด้วยบุญกุศล) **อเนญชาภิสังขาร** (ปรุงแต่งด้วยฌานสมาบัติที่ไม่หวั่นไหว ได้แก่ จตุตถฌาน ปัญจมฌาน และอรูปฌาน เป็นต้น) **อปุญญาภิสังขาร** (ปรุงแต่งด้วยบาปอกุศล)

ตามสายปฏิจจสมุปบาทธรรม และที่เป็นโลกุตตรธรรม (พ้นโลก) พ้นความปรุงแต่ง ได้แก่

ก) กรณีปุญญาภิสังขาร และ อเนญชาภิสังขาร

ก็จะพิจารณาเห็นกายในกายที่ปรุงแต่งด้วยบุญกุศล คุณความดี ที่ได้ประกอบทานกุศล ศีลกุศล และภาวนากุศล ในระดับ**มนุษยธรรม ซึ่งจะปรากฏกายมนุษย์ละเอียด** และ **เวทนา จิต** และ **ธรรม ที่บริสุทธิ์ ผ่องใส เป็นสุคติภพ**

ในระดับเทวธรรม ก็จะปรากฏ กายทิพย์ ทิพย์ละเอียด และ เวทนา จิต ธรรม ที่เป็นสุขเวทนา ที่ละเอียด ประณีต และบริสุทธิ์ ผ่องใส ยิ่งไปกว่ากายมนุษย์

ในระดับพรหมธรรม และรูปฌาน ก็จะปรากฏกายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด และ เวทนา จิต ธรรม ที่เป็นสุขเวทนา ที่ละเอียด ประณีต บริสุทธิ์ ผ่องใส และมีรัศมีสว่างยิ่งกว่ากายทิพย์

ในระดับอรูปฌาน เป็นอเนญชาภิสังขาร ก็จะปรากฏ**กายอรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด** และ **เวทนา จิต ธรรม ที่เป็นสุขเวทนา ที่ละเอียด ประณีต บริสุทธิ์ ผ่องใส และมีรัศมีสว่างยิ่งกว่ากายรูปพรหม**

และเห็นว่า **แม้เป็นกายในกาย ที่ประกอบด้วยสุขเวทนาที่ละเอียดประณีต ด้วยจิตที่บริสุทธิ์ผ่องใสในระดับโลกิยธรรม เป็นสุคติภพ ก็ยังต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งไตรลักษณ์ หรือมีสามัญญลักษณะ คือ ไม่เที่ยง (อนิจฺจํ) เป็นทุกข์ (ทุกฺขํ) เพราะแปรปรวนไป (วิปริณามธมฺมโต) และไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริงของใคร ๆ (อนตฺตา) เพราะไม่อยู่ในอำนาจ (อวสวตฺตนโต) ของใคร ๆ ว่าจงอย่าแก่ (มา ชีรนฺตุ) จงอย่าตาย (มา มียนฺตุ)**

ข) กรณีอปุญญาภิสังขาร (ปรุงแต่งด้วยบาปอกุศล)

ก็จะพิจารณาเห็นกายในกายภายใน ที่ปรุงแต่งด้วยบาปอกุศล คือความชั่ว ได้แก่ **กายทุจจริต วจีทุจจริต และมโนทุจจริต ปรากฏเป็นกายมนุษย์ละเอียดที่ซอมซ่อ เศร้าหมอง ด้วยทุกขเวทนา ด้วยจิตใจ (เห็น-จำ-คิด-รู้) ที่มัวหมอง และดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายที่ขุ่นมัวเป็นทุคคติภพไป**

และเห็นว่า **ต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งไตรลักษณะ** หรือ **มีสามัญญลักษณะ** คือ **ความเป็นอนิจจัง ทุกขัง** และ **อนัตตา** อีกเช่นกัน

ค) กรณีเป็นโลกุตตรธรรม (พ้นโลก) พ้นความปรุงแต่ง

ก็จะเห็นเป็นกายธรรม คือ "ธรรมกาย" ปรากฏ ตั้งแต่ **ธรรมกายโคตรภูหยาบละเอียด, ธรรมกายพระโสดาหยาบ-ละเอียด, ธรรมกายพระสกิทาคาหยาบ-ละเอียด, ธรรมกายพระอนาคาหยาบละเอียด** และ**ธรรมกายพระอรหัตหยาบ-ละเอียด** ซึ่งถ้า**ยังละสัญโญชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลก อย่างน้อย ๓ ประการ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา** และ **สีลัพพตปรามาส ยังไม่ได้ก็ยังไม่นับว่าได้เข้าถึง-รู้-เห็น และ เป็น ธรรมกายที่มั่นคง เที่ยงแท้ ถาวร** คือ **ยังอาจเห็น ๆ หาย ๆ ได้**

ต่อเมื่อละสัญโญชน์ได้แล้วเพียงไร ก็จึงเป็นธรรมกายมรรค-ผล-นิพพาน ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้เพียงนั้น

๒. การมีสติพิจารณา ณ ภายนอก

คือ **ในเบื้องต้น (ขั้นหยาบ) พิจารณากาย เวทนา จิต** และ **ธรรม ของคนอื่น ให้เห็นตามธรรมชาติที่เป็นจริง** เทียบเคียงกันกับของเรา ว่า ของเรามีสภาวะตามธรรมชาติเป็นเช่นไรของผู้อื่นก็เป็นเช่นนั้น เป็นต้นว่า พิจารณาเห็นส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเราเป็นแต่ปฏิกูล หรือเป็นที่ตั้งแห่งปฏิกูลโสโครก น่าเกลียด อย่างไร ของผู้อื่นก็เป็นอย่างนั้น

กาย เวทนา จิต ธรรม ของเราเอง เป็นสังขารธรรมที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง มีความเกิด แก่ เจ็บ และตาย เป็นธรรมดา มีสามัญญลักษณะ คือ เป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา เช่นไร ของผู้อื่นก็เป็นเช่นนั้น

ในขั้นละเอียด เมื่อพิจารณาเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และ **ธรรมในธรรมทั้งของตนเอง และของผู้อื่น จากกายสุดหยาบ** คือกายมนุษย์ **ไปสุดละเอียด**คือถึงกายธรรมเพียงใด **ส่วนที่หยาบ**นั่นแหละเป็น **ณ ภายนอก ส่วนที่พิจารณาเห็นละเอียดเข้าไป เป็น ณ ภายใน ต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียด** เป็นต้นว่า

เมื่อ**ปฏิบัติได้เข้าถึง-รู้-เห็น**และ**เป็นกายมนุษย์ละเอียด กาย เวทนา จิต และธรรม ของกายมนุษย์หยาบเป็น ณ ภายนอก ของกายมนุษย์ละเอียด เป็น ณ ภายใน**

เมื่อปฏิบัติถึงกายทิพย์ **กาย เวทนา จิต ธรรม ของกายมนุษย์ละเอียด เป็น ณ ภายนอก ของกายทิพย์เป็น ณ ภายใน**

ต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียดอย่างนี้ **เมื่อเข้าถึงกาย เวทนา จิต และ ธรรม ที่ละเอียด ๆ เข้าไปนั้น เวทนาของกายหยาบก็เป็นทุกขเวทนา ของกายละเอียดก็เป็นสุขเวทนา** ต่อ ๆ ไปเป็นลำดับจนถึงธรรมกาย ซึ่ง**เป็นกายพ้นโลก ก็เป็นอุเบกขาเวทนาไป**

ตอนที่ ๔
การบำเพ็ญสติปัฏฐาน : สมถวิปัสสนา

๑. ขั้นสมถกัมมัฏฐาน

คือ ขั้นของการอบรมจิตใจให้สงบ ให้หยุด ให้นิ่ง เป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคง เป็นธรรมเครื่องให้สงบระงับจากกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา ให้อ่อนโยนควรแก่งาน ได้แก่

นิวรณปัพพะ ข้อกำหนดด้วยนิวรณ์ ๕ คือการมีสติพิจารณาเห็นธรรมคือนิวรณ์ ๕ ได้แก่กามฉันทะ ๑ พยาบาท ๑ ถีนมิทธะ ๑ อุทธัจจกุกกุจจะ ๑ วิจิกิจฉา ๑

ปฏิกูลมนสิการปัพพะ ข้อกำหนดด้วยของน่าเกลียด หรือกายคตาสติ คือการมีสติพิจารณาเห็นส่วนต่างๆ ของร่างกาย ได้แก่ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก ฯลฯ ตามที่เป็นจริงว่าเป็นแต่ปฏิกูลหรือที่ตั้งแห่งปฏิกูลโสโครก น่าเกลียด

นวสีวถิกาปัพพะ ข้อกำหนดด้วยป่าช้า ๙ คือ ซากศพที่ตายแล้ว มีอาการต่างๆ เป็นต้น

กล่าวคือ บรรดาพระกัมมัฏฐาน ที่พระโยคาวจรกำหนด **"องค์บริกรรมนิมิต"** นึกให้เห็นด้วยใจ เช่น **ตจปัญจกกัมมัฏฐาน (มูลกัมมัฏฐาน) ที่ให้นึกเห็น ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง** และกำหนด**องค์บริกรรมภาวนา** ว่า **"เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ"** ก็ดี จนเกิด **อุคคหนิมิต** ถึง **ปฏิภาคนิมิต อันเป็นสมาธิแนบแน่น** ถึง **อัปปนาสมาธิ เบื้องต้นของปฐมฌาน** ก็ดี หรือ

การมีสติพิจารณาเห็นลมหายใจเข้าออก ด้วยองค์บริกรรมภาวนา **"พุทโธ ๆ ๆ"** ก็ดี **การพิจารณาเห็นอาการที่ท้อง (นาภี) พองยุบ ด้วยองค์บริกรรมภาวนา "ยุบหนอ พองหนอ ๆ ๆ"** ก็ดี หรือ **การกำหนดองค์บริกรรมนิมิต** นึกให้เห็นดวงแก้วกลมใส **ด้วยองค์บริกรรมภาวนา** ว่า **"สัมมาอรหัง ๆ ๆ ๆ"** ก็ดี **ที่อยู่ในขั้นเป็นอุบายวิธีให้ได้อุคคหนิมิต ถึงปฏิภาคนิมิต ให้ใจสงบหยุดนิ่ง เป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคง ถึงขั้นอุปจารสมาธิ และอัปปนาสมาธิ อันเป็นเบื้องต้นของปฐมฌานซึ่งมีผลให้จิตใจสงบระงับจากกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา** เป็น **"จิตตวิสุทธิ"** อ่อนโยนควรแก่งานเหล่านี้ทั้งหมด เป็นขั้นสมถกัมมัฏฐานทั้งสิ้น

แม้จะมีบางท่านอ้างว่าวิธีภาวนาในสำนักของตนนั้นเป็นวิปัสสนาก็ตาม

ถ้าตราบใดที่ยังมีการกำหนดองค์บริกรรมนิมิต (นึกให้เห็นด้วยใจ) และมีการกำหนด**องค์บริกรรมภาวนา** (นึกท่องในใจ) **แม้จะมีความหมายที่แสดงความไม่เที่ยง หรือความเกิด-ดับ ประการใดๆ ก็ตาม เมื่อใจยังไม่สงบ ไม่หยุดนิ่งถึงอัปปนาสมาธิ** เป็น **"จิตตวิสุทธิ"** (จิตใจสงบจากกิเลสนิวรณ์) แล้ว **"วิปัสสนาปัญญา"** คือ **ปัญญาอันเห็นแจ้งชัดสภาวะของสังขารธรรมทั้งปวงว่าเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์** และมิใช่ตน **ยังไม่เกิดขึ้นจริงๆ แล้ว ตราบนั้นพระกัมมัฏฐานนั้น ยังเป็นขั้นสมถะ ยังไม่ถึงขั้นวิปัสสนา** คือยังไม่เป็นตัววิปัสสนา (วิสุทธิ ๕) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตั้งแต่มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ (วิสุทธิที่ ๓) และ**ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ** (วิสุทธิที่ ๔) **อันเป็นขั้นเจริญวิปัสสนาญาณทั้ง ๙ ตั้งแต่อุทยัพพยญาณ** (ปรีชาญาณคำนึงเห็นทั้งความเกิดและความดับ) **ต่อไปเป็นลำดับ จนถึงสัจจานุโลมิกญาณ** (ปรีชาญาณเป็นไปโดยสมควรแก่การกำหนดอริยสัจ)

๒. ขั้นอนุวิปัสสนา

คือเมื่อพระโยคาวจรอบรมจิตใจ ให้สงบ ให้หยุด ให้นิ่ง ถึงขั้นอัปปนาสมาธิ อันเป็นเบื้องต้นของปฐมฌาน ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคตา อันเป็นธรรมเครื่องกำจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญานั้น เป็น **"จิตตวิสุทธิ"** แล้ว**มีสติพิจารณา** เห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม บรรดาที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ชื่อว่า **"สังขาร/สังขตธรรม"** ทั้งปวง **ให้เห็นแจ้งชัดตามธรรมชาติที่เป็นจริง** ว่า **มีสามัญญลักษณะ** คือมี **ลักษณะที่เป็นเองโดยธรรมชาติเสมอกันหมด** ที่ **ไม่เที่ยง (อนิจฺจํ) เป็นทุกข์ (ทุกฺขํ) เพราะต้องแปรปรวนไปเป็นธรรมดา (วิปริณามธมฺมโต) จึงมิใช่ตัวตน บุคคล เรา-เขา ของเรา-ของเขา (อนตฺตา)** นี้เป็น **"วิปัสสนาญาณทั้ง ๙ ต่อไป ตั้งแต่อุทยัพพยญาณ จนถึงสัจจานุโลมิกญาณ** ปรีชาญาณเป็นไปสมควรแก่การกำหนดรู้อริยสัจ ๔

๓. ขั้นโลกุตตรวิปัสสนา

คือเมื่อพระโยคาวจร **เจริญวิปัสสนาปัญญาแล้ว ใช้ตาหรือญาณธรรมกาย พิจารณาเห็นธรรมในธรรม** อันมี **อริยสัจ ๔** และ**ปฏิจจสมุปบาทธรรม ๑๒** เป็นต้นต่อไป **จนเห็นแจ้งแทงตลอดพระอริยสัจ ๔ เป็นไปในญาณ ๓** (สัจจญาณ กิจจญาณ และกตญาณ) **มีอาการ ๑๒** นี้ เป็น **"โลกุตตรปัญญา"** อันเป็นลำดับแห่งญาณทัสสนวิสุทธิ (วิสุทธิที่ ๕)

ขณะเมื่อธรรมกายทำนิโรธถึงอายตนะนิพพาน โคตรภูญาณยึดหน่วงพระนิพพานเป็นอารมณ์ มรรครวมเป็นเอกสมังคี มรรคจิตมรรคปัญญาเกิดและเจริญขึ้น เป็นโลกุตตรมรรค (มรรคญาณ) ทำหน้าที่ปหาน (ละ) สัญโญชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกอย่างน้อย ๓ ประการ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส **ได้ ก้าวล่วงข้ามโคตรปุถุชน เป็นพระอริยบุคคล บรรลุอริยมรรค อริยผลตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้แล้ว ธรรมกายอริยผลนั้นเข้าผลสมาบัติ พิจารณามรรคผล กิเลสที่ละได้** และ**กิเลสที่ยังเหลือ** (กรณีพระเสขบุคคล) และ **พิจารณาพระนิพพาน** อันเป็น **วิสังขาร/อสังขตธรรม ด้วยปัจจเวกขณ-**

ญาณ ให้เห็นแจ้งพระนิพพานทั้งโดยสภาวะ ผู้ทรงสภาวะ และอายตนะนิพพาน ว่าเป็นวิสังขาร/อสังขตธรรมที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง (อสงฺขตํ) เป็นธรรมชาติที่ไม่มีความเกิด (อชาตํ) อีก จึงไม่มีความแก่ (อชรํ) ไม่เจ็บไข้ (อพฺยาธิ/อนาพาธํ) ไม่เคลื่อน (อจฺจุตํ) คือ ไม่ตาย (อมตํ) เป็นธรรมชาติที่คงที่ (ตาทิ) ที่เที่ยง (นิจฺจํ) เป็นบรมสุข (นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ) ยั่งยืน (ธุวํ) มั่นคง (สสฺสตํ) เป็นธรรมมีเจ้าของ (สสามิกํ) คือเป็นธรรมเฉพาะของพระอริยเจ้า พระอรหันตเจ้า ผู้ได้บรรลุแล้ว ดังพระพุทธดำรัสว่า **"ชญฺญา นิพฺพานมตฺตโน"** แปลความว่า **"พึงรู้พระนิพพานของตน"** ดังมีอรรถาธิบายว่า

"ความว่า **พระนิพพานอันเป็นอสังขตธาตุนำมาซึ่งความสุขโดยส่วนเดียว โดยเป็นอารมณ์อันดีเยี่ยมแก่มรรคญาณ** และ **ผลญาณ ซึ่งได้โวหาร (ชื่อ) ว่า "อัตตา" เพราะพระนิพพานไม่เป็นอารมณ์ของปุถุชนอื่น แม้โดยที่สุดความฝัน แต่เพราะพระนิพพานเป็นแผนกหนึ่งแห่งมรรคญาณและผลญาณนั้นของพระอริยเจ้าทั้งหลาย และเพราะพระนิพพานเป็นเช่นกับอัตตา จึงตรัสว่า "อตฺตโน" (ของตน).**[๓]

อันแสดงอัตตลักษณะ คือ **ลักษณะที่เป็น "อัตตา" (ตัวตน) แท้ ที่ตรงกันข้ามกับอนัตตลักษณะของสังขาร/สังขตธรรมทั้งปวง ทุกประการ** ดังพระสารีบุตรได้แสดงเรื่อง **"ภิกษุย่อมได้อนุโลมขันติ** (พิจารณาเห็นเบญจขันธ์ด้วยปัญญา โดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา) **ด้วยอาการ ๔๐ หยั่งลงสู่สัมมัตตนิยาม** (ย่อมหยั่งลงในขณะแห่งมรรคและผล) **ด้วยอาการ ๔๐** [๔]

นี้เป็น **"โลกุตตรปัญญา"**

[๓] *พระธรรมปาลเถระ, อรรถกถาขุททกนิกาย อุทาน (อ้างแล้ว).*

[๔] *พระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐ เล่มที่ ๓๑, ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค, ข้อ ๗๓๕, หน้า ๖๒๙-๖๓๔.*

ตอนที่ ๕
ผลของการบำเพ็ญสติปัฏฐาน ๔

การบำเพ็ญสติปัฏฐาน ๔ คือ **การมีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เห็นเวทนาในเวทนา เห็นจิตในจิต และเห็นธรรมในธรรม เป็นทั้งภายในและภายนอก เข้าไปจนสุดละเอียด ถึงธรรมกาย** และเป็นธรรมกายอยู่นั้น

ในเบื้องต้น (ขั้นสมถกัมมัฏฐาน) ย่อมยังผลให้จิตใจสงบระงับจากกิเลสนิวรณ์ บริสุทธิ์ผ่องใส เป็น **"จิตตวิสุทธิ" อ่อนโยน ควรแก่งานวิปัสสนา พิจารณาสภาวธรรมให้รู้แจ้งเห็นแจ้งต่อไป**

ในขั้น**อนุวิปัสสนา** เมื่อใดที่พระโยคาวจรใช้ตาหรือญาณธรรมกาย พิจารณาเห็นธรรมในธรรม โดยเห็น**ความเกิดขึ้น** และ**ความเสื่อมไป ในกาย เวทนา จิต** และ**ในธรรม อันเป็นสภาวะที่เป็นจริงของสังขาร/สังขตธรรม ที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งทั้งปวง ด้วยปัญญาอันเห็นแจ้ง** ว่า **เป็นของไม่เที่ยง (อนิจฺจํ) เป็นทุกข์ (ทุกฺขํ)** และ**มิใช่ตัวตน (อนตฺตา)**

เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี้เป็นทางแห่งความหมดจด สมดังพระพุทธดำรัสว่า

"สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ ...
สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ ...
สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ
ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข
เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา."[๕]

แปลความว่า **"เมื่อใดที่บัณฑิต เห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวง ไม่เที่ยง สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นทุกข์ ... ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา เมื่อนั้นย่อมหน่ายในทุกข์ นี่เป็นทางแห่งความหมดจด"**

ซึ่งก็คือ **เป็นทางให้ได้บรรลุถึง ธรรมกายมรรค ผล นิพพาน ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง** และ**ที่เป็นบรมสุข ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้** กล่าวคือ เมื่อ**ผู้ปฏิบัติได้เข้าถึง รู้-เห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม**

[๕] *พระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐ เล่มที่ ๒๕, ขุททกนิกาย ธรรมบทคาถา, ข้อ ๓๐, หน้า ๕๑-๕๒.*

จนสุดละเอียด ได้ถึงธรรมกาย และเป็นธรรมกายแล้ว ใช้ตาหรือญาณธรรมกายพิจารณาเห็นแจ้ง รู้แจ้ง ในสภาวะของสังขาร/สังขตธรรมทั้งหลายทั้งปวงว่าเป็นอนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา และได้เห็นแจ้ง รู้แจ้งสภาวะของวิสังขาร/อสังขตธรรม คือพระนิพพานธาตุ โดยปรมัตถ์ว่า เป็นนิจฺจํ ปรมํ สุขํ และธุวํ และเห็นแจ้งว่า มีอัตตลักษณะที่เป็นตรงกันข้ามกับอนัตตลักษณะของสังขาร/สังขตธรรมโดยสิ้นเชิง เจริญสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์อยู่นั้น

สติของพระโยคาวจรนั้นมีอยู่ ณ ที่สุดละเอียด คือธรรมกายที่บริสุทธิ์ กายเวทนา จิต และ ธรรม ก็มีอยู่ แต่พระโยคาวจรนั้นเพียงสักว่ารู้ เพียงสักว่าอาศัยระลึก ย่อมเป็นผู้อันตัณหาและทิฏฐิ ไม่อาศัยอยู่ได้ และไม่ถือมั่นอะไร ๆ ในโลก

มีอุปมาดังมะขามล่อนที่เปลือกนอกอยู่ส่วนเปลือกนอก เนื้อในอยู่ส่วนเนื้อใน ไม่เนื่องกันฉันใด เบญจขันธ์ หรือ นามรูป (กาย เวทนา จิต ธรรม) ก็อยู่ส่วนเบญจขันธ์ ธรรมกายมรรคผลนิพพาน อันพระอริยเจ้าทั้งหลายท่านได้บรรลุแล้ว ชื่อว่า "สอุปาทิเสสนิพพานธาตุ" ก็อยู่ส่วนพระนิพพานธาตุ คือเป็นแผนกหนึ่งแห่งมรรคญาณและผลญาณของพระอริยเจ้าทั้งหลาย ไม่เนื่องกัน ฉันนั้น

ขั้นตอนของการบรรลุมรรคผลนิพพาน นั้น ตามพระพุทธดำรัสในอนัตตลักขณสูตร มีดังนี้คือ

เมื่อเบื่อหน่าย ย่อมสิ้นกำหนัด (นิพฺพินฺทํ วิรชฺชติ)

เพราะสิ้นกำหนัด ย่อมหลุดพ้น (วิราคา วิมุจฺจติ) จากอาสวะทั้งหลาย มี กามาสวะ ภวาสวะ อวิชชาสวะ

ย่อมถึงความหมดจดผ่องใส (วิสุทฺธิ) สันติสุข และถึงพระนิพพาน ด้วยประการฉะนี้

การอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๓๖

ระหว่าง วันที่ ๑-๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๑

ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (พุฒ สุวฑฺฒนมหาเถร ป.ธ. ๗) วัดสุวรรณาราม ได้เป็นองค์ประธานในพิธีเปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่นที่๓๖ (๑-๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๑) อันเป็นรุ่นปลายปี ซึ่งมีผู้สนใจเข้ารับการอบรมดังนี้ พระภิกษุ ๓๔๖ รูป ในจำนวนนี้เป็นพระมหาเถระ ๑๕ รูป และพระเถระ ๓๕ รูป สามเณร ๘๕ รูป และ อุบาสกอุบาสิกา รวม ๖๕๙ ท่าน รวมยอดผู้เข้ารับการอบรมรุ่นนี้ ๑๐๙๐ ท่าน

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ประทานโอวาทเปิดการอบรม

พระภิกษุและสามเณรจากวัดต่าง ๆ เข้ารับการอบรม

พระราชพุทธิญาณวงศ์ เจ้าคณะภาค ๕ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ บรรยายธรรม

อุบาสกอุบาสิกาผู้เข้ารับการอบรม

พิธีปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่นที่ ๓๖

เจ้าประคุณ สมเด็จพระพุฒาจารย์
(เกี่ยว อุปเสณมหาเถร ป.ธ. ๙)
องค์ประธานพิธีปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่นที่ ๓๖
จุดธูป-เทียน บูชาพระรัตนตรัย

ขณะประทานโอวาทและวุฒิบัตร
แก่ผู้ผ่านการอบรมในวันปิดการอบรม

ผลการปฏิบัติภาวนาธรรม เมื่อปิดการอบรม

* ผู้ปฏิบัติธรรม ได้ผลดี ใจสงบเป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคง ๑๐๑ ท่าน
* ผู้ปฏิบัติธรรม ได้ผลดี ปานกลาง ๑๑๕ ท่าน
* ผู้ปฏิบัติธรรม ได้ผล พอใช้ ๘๗๔ ท่าน

คิดเป็นผู้ปฏิบัติเจริญภาวนาธรรม ได้ผลดี ปานกลาง ถึงดีมาก ๒๐ เปอร์เซ็นต์
และผู้ปฏิบัติเจริญภาวนาธรรม ได้ผลดี พอใช้ ๘๐ เปอร์เซ็นต์

๕ ธันวามหาราช ๒๕๔๑

เนื่องในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา **"๕ ธันวามหาราช"** ๒๕๔๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้ทรงพระกรุณาตั้งและเลื่อนสมณศักดิ์แก่พระสงฆ์ เถรานุเถระ ผู้ได้กระทำคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา ในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๑ หลวงพ่อเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ.๖ ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ (วิปัสสนาเปรียญ) เป็นที่ "พระภาวนาวิสุทธิคุณ (สป.วิ.)" เป็นที่ปลาบปลื้มยินดีแก่ศิษยานุศิษย์เป็นอย่างยิ่ง

เมื่อได้รับพระราชทาน สัญญาบัตรพัดยศ ณ
พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยแล้ว ก็ออกเดินทางมาถวาย
*สักการะศพพระเดชพระคุณ **พระมงคลเทพมุนี***
(สด จนฺทโร) หลวงพ่อวัดปากน้ำ
*ณ **หอสังเวชนียมงคลเทพนิรมิต** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ*
*โดยมี **นายปิยะบุตร ชลวิจารณ์** สมาชิกวุฒิสภา*
*เป็นผู้เชิญสัญญาบัตร และ **รศ.ดร. ธีระ เกรอต***
***รองประธานมูลนิธิพุทธภาวนาฯ** เป็นผู้เชิญพัดยศ*

เข้ารับพรและมุทิตายินดีจากเจ้าประคุณ
สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์
อธิบดีสงฆ์ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ณ ภายในพระอุโบสถ

จุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย แล้วพระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์
*อันมี **พระเมธีรัตโนดม** รองเจ้าคณะจังหวัดลพบุรี*
เป็นประธาน เจริญชัยมงคลคาถา

*เดินทางมาถึงหอฉัน **"สมเด็จพระพุฒาจารย์"***
(อุปเสณมหาเถร) วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
ได้รับการต้อนรับจากพระเถรานุเถระ
วัดหลวงพ่อสดฯ ที่รอต้อนรับอยู่

รับมุทิตาจากท่านเจ้าคุณพระสุวรรณเจติยาภิบาล
วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กรุงเทพฯ

รวมภาพแสดง มุทิตาจิต

ในโอกาสที่พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ.๖ เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ "พระภาวนาวิสุทธิคุณ (สป.วิ.)"

พระภาวนาวิสุทธิคุณ ถวายสักการะและภัตตาหารเช้าแด่ พระเทพคุณาภรณ์ (วัดวังตะกู) เจ้าคณะจังหวัดนครปฐม พระเทพญาณมุนี (วัดช่องลม) เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี พระเทพโสภณ (วัดสระเกศ) เจ้าคณะภาค ๑๒

ถวายภัตตาหารเพล และถวายสิ่งของที่ระลึกแด่ พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร รองเจ้าอาวาส, อาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และคณะพระอาจารย์จากวัดปากน้ำ

กับหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร ผู้เป็นอาจารย์ซึ่งได้มีเมตตาจิตต่อศิษย์ของท่านเสมอมา

รับมุทิตาจากอาจารย์พระมหาสุขคำ สิริมงฺคโล ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

นางอรุณ เทพา (นั่งพนมมือ) และนางคูณ เชาวน์ศิริ (นั่งถัดมาทางขวา) ผู้เป็นน้องสาว-พี่สาว ของพระภาวนาวิสุทธิคุณ ได้เดินทางมาจากจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อร่วมมุทิตาสักการะด้วย

อาจารย์อรุณ งามดี อดีตอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ประธานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ถวายมุทิตาสักการะ

ทำตนให้เป็นสุข ในยุคเศรษฐกิจซบเซา*

โดย พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ. ๖)

เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

เจริญพร
ญาติโยมสาธุชนทุกท่าน

วันนี้อาตมภาพก็ได้มีโอกาสมาพบกับท่านผู้ฟังอีกเช่นเคย ในรายการปาฐกถาธรรมทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ ๓ ของเดือน สำหรับวันนี้อาตมภาพจะได้บรรยายธรรมเรื่อง **"ทำตนให้เป็นสุขในยุคเศรษฐกิจซบเซา"**

ก่อนอื่นอาตมภาพใคร่จะขอทำความเข้าใจในความหมายของคำว่า **"ยุคเศรษฐกิจซบเซา"** สักนิดว่า ณ ที่นี้หมายถึงยุคที่สภาวะทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของประเทศกำลังฝืดเคือง ชะงักงัน คือไม่เจริญ กล่าวคือ เป็นยุคที่ภาคอุตสาหกรรม มีกำลังผลิตต่ำ การจ้างแรงงานลดน้อยลง ประชาชนในประเทศมีอัตราการว่างงานสูง จึง มีรายได้น้อย และมีกำลังซื้อสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคน้อย การประกอบธุรกิจการค้าก็ฝืดเคือง มีรายได้ต่ำหรือขาดทุน ต้องเลิกหรือปิดกิจการมากขึ้น รัฐบาลจึงเก็บภาษีได้น้อย ไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายในการพัฒนาประเทศ และ/หรือ ให้บริการแก่ประชาชน

คำว่า **"ยุคเศรษฐกิจซบเซา"** ที่จะกล่าวถึงในปาฐกถาธรรมนี้หมายเอา ยุคที่สถานการณ์ทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของประเทศเป็นเช่นนี้ ดังที่กำลังเป็นอยู่ในทุกวันนี้นั่นเอง

จึงมีปัญหาว่าภายในสถานการณ์ทางเศรษฐกิจซบเซาอยู่เช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้นั้น ประชาชนสามารถจะทำตน คือปฏิบัติตนให้เป็นสุขได้อย่างไร นี้คือประเด็นที่อาตมภาพจะได้กล่าว

** ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ วันอาทิตย์ ที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๑ เวลา ๐๘.๐๐ น.*

ในวันนี้

เรื่องความสุขที่ทุกคนปรารถนานั้น แต่ละคนอาจปรารถนาความสุขที่คล้ายๆ กันบ้าง ที่แตกต่างกันบ้าง ทั้งประเภทความสุขและระดับความสุขที่แต่ละคนปรารถนา จึงยากที่จะกล่าวถึง "ความสุข" ในความหมายกว้างให้ถูกอัธยาศัยและความปรารถนาของทุกคนได้ ณ ที่นี้จึงกล่าวเฉพาะ "ความสุขในขั้นพื้นฐานโดยธรรม" คือความสุขด้วยความสงบ ชื่อว่า "ความสันติสุข" อันผู้มีปัญญาพึงกระทำให้มีได้ด้วยกันทุกคน ได้แก่ ความสุขจากความสำเร็จในหน้าที่หรือกิจการในอาชีพโดยชอบ ๑ ความสุขจากการได้ใช้สอยทรัพย์เพื่อการดำรงชีวิตด้วยปัจจัย ๔ ที่หามาได้โดยสุจริต ๑ และความสุขจากการที่สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีเกียรติและมีศักดิ์ศรี ๑ เหล่านี้ ผู้มีปัญญาอันเห็นชอบสามารถกระทำให้เกิดมีขึ้นได้ด้วยกันทุกคน ดังจะได้ชี้แจงวิธีปฏิบัติตนให้ถึง "ความสันติสุข" อันบุคคลพึงปรารถนาดังกล่าวนี้ต่อไป

ประการที่ ๑ ผู้ประสงค์จะได้ความสันติสุขจากความสำเร็จในหน้าที่หรือกิจการในอาชีพโดยชอบ พึงปฏิบัติตามธรรมเครื่องช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต และถึงซึ่งความสุขในปัจจุบันได้ ดังนี้

๑. ความถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียร ในการประกอบกิจการงานในหน้าที่รับผิดชอบ หรือกิจการอาชีพโดยชอบ ชื่อว่า **"อุฏฐานสัมปทา"** เป็นพระภิกษุสามเณรก็ต้องขยันหมั่นเพียรในการศึกษาหลักธรรม คือ พระธรรมวินัยให้เข้าใจถ่องแท้ และขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติไตรสิกขา เพื่อสร้างพระในใจตน โดยการอบรมความประพฤติปฏิบัติทางกายวาจาให้เรียบร้อยดี ไม่มีโทษ ด้วยการรักษาศีล และสำรวมระวังการรักษาศีลมิให้ขาดตกบกพร่อง เป็น**อธิศีล** คือ **ศีลอันยิ่ง** นี้ประการหนึ่ง โดยอบรมจิตใจให้สงบหยุดนิ่ง เป็นสมาธิที่แนบแน่นมั่นคง ถึงเกิดองค์คุณเครื่องกำจัดนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา ชื่อว่า **อธิจิต** คือ **จิตอันยิ่ง** นี้ประการหนึ่ง และการอบรมปัญญาให้เห็นแจ้งรู้แจ้งในกองสังขาร ถึงเห็นแจ้งรู้แจ้งในพระอริยสัจ ๔ และเห็นแจ้งรู้แจ้งในวิสังขาร คือ พระนิพพานตามที่เป็นจริง ตามสมควรแก่ธรรมปฏิบัติ จึงช่วยเผยแผ่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามผลและ/หรือประสบการณ์จากการศึกษาสัมมาปฏิบัติพระสัทธรรมมาดีพอสมควรแล้ว ให้เป็นประทีปส่องทางดำเนินชีวิตของประชาชนด้วยความอนุเคราะห์ตามสมควรแก่ภูมิธรรม และภูมิปัญญาบารมีของตน เพื่อช่วย**สร้างพระในใจคน (อื่น)** ด้วย ดังนี้แล้วก็ย่อมจะยังประโยชน์และความสันติสุขทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นได้มาก

เป็นข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างแรงงาน ก็ต้องขวนขวายในการศึกษาหาความรู้ ให้รอบรู้ในหน้าที่กิจการงานที่ตนรับผิดชอบให้สมบูรณ์ และใฝ่ศึกษาหาวิชาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติม ให้สมบูรณ์ให้ทันความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ๆ เพื่อให้สามารถริเริ่มวิธีการหรือโครงการใหม่ๆ ตลอดทั้งให้รู้จักวิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาในกิจการงานของตนๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีประสิทธิภาพสูง ย่อมมีโอกาสประสบผลสำเร็จในชีวิต และมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่กิจการงานได้มากในทุกยุคทุกสมัย อย่างน้อยในยุคเศรษฐกิจซบเซาอย่างนี้ ก็ไม่ตกต่ำหรืออาจจะตกต่ำไปบ้างตามสถานการณ์เศรษฐกิจ ก็สามารถจะแสวงหางานได้ใหม่โดยไม่ยาก เพราะคนดีมีความรู้ความสามารถและมีสติปัญญา ใครๆ ก็ต้องการให้มาช่วยทำงานให้กิจการงานของเขาเจริญขึ้นเป็นธรรมดา กล่าวได้ว่า "คนดี จริงๆ ย่อมตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้"

แต่ถ้าขาดความขยันหมั่นเพียรในการทำงานและขาดความกระตือรือร้น ขาดความสนใจในการศึกษาหาความรู้ และมีการทำงานแบบเช้าชามเย็นชาม คือ สักแต่พอทำงานให้หมดเวลาไปวันหนึ่งๆ กว่าจะมาถึงที่ทำงานก็สาย มาถึงแล้วก็เอาแต่พูดคุยกันในเรื่องไร้สาระ พอตกบ่ายก็หายหน้า ขาดความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ ปล่อยให้การงานคั่งค้าง ไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้งานและขาดความเอาใจใส่ในการกระทำกิจการงานให้สำเร็จด้วยดี ถ้าเป็นอย่างนี้ก็อย่าหวังเลยว่าจะประสบความสำเร็จความก้าวหน้าและความมั่นคงในการงาน

การประกอบกิจการงานในอาชีพอื่นๆ ก็ทำนองเดียวกันนี้ คือประกอบอาชีพและต้องขยันหมั่นเพียรสนใจและเอาใจใส่ในการประกอบกิจการงานในอาชีพ ต้องขวนขวายศึกษาหาความรู้ในอาชีพที่ทำ หมั่นเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและสติปัญญา ในการป้องกัน การปรับปรุงแก้ไขกิจการงานในอาชีพของตนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ย่อมมีโอกาสประสบความสำเร็จความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงได้มาก

เป็นเด็กในวัยเรียน ก็ต้องพากเพียรกระตือรือร้น สนใจ เอาใจใส่ และพากเพียรเรียนรู้ทำความเข้าใจในบทเรียน ทำการบ้านที่ครูอาจารย์มอบให้ ให้ทันเขา อย่าให้คั่งค้างเป็นดินพอกหางหมู อันจะทำให้เรียนรู้ไม่ทันเขา อย่าหลงเพลิดเพลินไปตามหมู่หรือเพื่อนๆ ในเรื่องไร้สาระอันทำให้เสียการเรียน ต้องรู้จักศึกษาค้นคว้าเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ ทำได้อย่างนี้การเรียนย่อมสำเร็จและเจริญก้าวหน้า ผู้พูดนี้เมื่อสมัยเรียนอยู่ในชั้นประถม และมัธยมก็มีผลการเรียนอยู่ในขั้นดี ครั้นเรียนอยู่ชั้นอุดมศึกษา ทั้งๆ

ที่ทำงานด้วย ก็ได้สมัครเรียนคราวเดียวกัน ๒ สาขาวิชา ซึ่งนับว่าเรียนหนักมาก แต่ก็สามารถสอบผ่านไปได้ทุกปีการศึกษา จึงได้รับพระราชทานปริญญาบัตร ๒ ใบ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรคราวเดียว ครั้นเรียนชั้นปริญญาโทและก็ทำงานไปด้วย ก็สามารถเรียนได้สำเร็จตามลำดับปีการศึกษา และก็ได้รับพระราชทาน ปริญญาโท (เกียรตินิยม) ครั้นทำงานอยู่จนถึงอายุได้ ๕๗ ปีเต็ม จึงได้ลาออกจากหน้าที่การงานเป็นเวลา ๓ ปี ก่อนเกษียณอายุ เพื่อบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา เพื่อทำหน้าที่ในบั้นปลายชีวิต เป็นทนายแก้ต่างให้พระศาสนา แม้จะแก่แล้วก็ยังเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกนักธรรม จบชั้นนักธรรมเอก และเรียนแผนกบาลีไปพร้อมๆ กัน จนจบเปรียญธรรม ๖ ประโยค เป็นลำดับมา อาตมภาพที่นำผลการปฏิบัติของตนเองมาพูดประกอบในวันนี้ มิได้มุ่งที่จะโอ้อวดตนเอง แต่มุ่งที่จะแสดงตัวอย่างจริงๆ โดยขออ้างตนเป็นพยานก็เพื่อจะเน้นแก่ท่านทั้งหลายว่า **ความขยันหมั่นเพียรจริงๆ นำมาซึ่งความสำเร็จได้จริงๆ โดยไม่เลือกเพศ วัย และฐานะ** สมตามพระบาลีพระพุทธภาษิตมีมาในขุททกนิกาย สุตตนิบาต (๒๕/๓๑๑/๓๖๑) ว่า

ปฏิรูปการี ธุรวา
อุฏฺฐาตา วินฺทเต ธนํ.

แปลความว่า **คนมีหน้าที่กิจการงาน ขยันหมั่นเพียรทำกิจการงานให้เหมาะสม ย่อมหาทรัพย์ได้.**

และใคร่ขอเน้นอีกสักนิดว่า ความขยันหมั่นเพียรอันจะนำไปสู่ความสำเร็จ อันจะได้รับการยอมรับ การยกย่องนับถือ ความสรรเสริญในคุณความดี และจะได้ถึงซึ่งความสันติสุขในชีวิตจริงๆ ต้องเป็นความขยันหมั่นเพียรที่สัมปยุตด้วยสติปัญญาอันเห็นชอบ (รู้บาป-บุญ-คุณ-โทษ รู้ทางเจริญทางเสื่อมแห่งชีวิตตามที่เป็นจริง) มีกิจการงานสะอาด เป็นผู้สำรวมระวังกาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อยดี ไม่มีโทษ กอปรด้วยศีลและธรรม และมีความเป็นอยู่ที่ไม่ประมาทหลงมัวเมาในชีวิต ได้อย่างแท้จริง สมดังพระบาลีพระพุทธภาษิตมีมาในขุททกนิกาย ธรรมบท (๒๕/๓๑๑/๓๖๑) ว่า

อุฏฺฐานวโต สตีมโต
สุจิกมฺมสฺส นิสมฺมการิโน
สญฺญตสฺส จ ธมฺมชีวิโน
อปฺปมตฺตสฺส ยโสภิวฑฺฒติ.

แปลความว่า **เกียรติยศย่อมเจริญแก่ผู้ขยัน มีสติ มีการงานสะอาด ใคร่ครวญแล้วจึงทำ สำรวมแล้ว เป็นอยู่โดยธรรม และไม่ประมาท.**

เหตุนี้ ผู้ขยัน กอปรด้วยสติปัญญาความรู้ความสามารถและคุณธรรมจึงเป็นผู้มีโอกาสประสบความสำเร็จและความสันติสุขในชีวิตสูง ยิ่งกว่าผู้ขยันแต่มีสติปัญญาความรู้ความสามารถน้อยและมีคุณธรรมต่ำ ส่วนคนเกียจคร้าน ขาดสติปัญญารู้ทางเจริญทางเสื่อม และไร้คุณธรรมด้วยแล้ว ย่อมจะหาความสำเร็จและความสันติสุขอันแท้จริงในชีวิตไม่ได้เลย

๒. **ความถึงพร้อมด้วยการรักษาทรัพย์สมบัติที่ทำมาหาได้โดยสุจริต** ชื่อว่า **"อารักขสัมปทา"** หมายความว่า ทรัพย์สมบัติที่ทำมาหาได้โดยสุจริต พึงดูแลรักษาให้มั่นคง รู้จักใช้อย่างทะนุถนอม ให้สามารถใช้ได้อย่างคุ้มค่า ไม่ใช้สอยทรัพย์สิ่งของอย่างไม่รู้คุณค่าคือไม่ใช้อย่างไม่ปรานีปราศรัย หรือไม่ใช้อย่างทิ้งๆ ขว้างๆ เมื่อเครื่องใช้ไม้สอยชำรุดเสียหาย ที่พอจะซ่อมแซมได้ก็จงซ่อมแซมให้ใช้ได้ต่อไป นี้เป็นความหมายโดยตรง แต่ถ้าจะขยายความหมายของธรรมข้อนี้ให้กว้างออกไปถึงการรักษาสถานะของครอบครัวให้อบอุ่นมั่นคง ไม่แตกแยก ด้วยความเป็นผู้มีศีลมีธรรม การรักษาฐานะในหน้าที่การงานให้เจริญและมั่นคง ไม่ตกต่ำ ด้วยสติปัญญาความรู้ความสามารถ มีการงานที่สะอาด และไม่ประมาทและการรักษาสถานภาพทางสังคมของตนไว้ให้ดีด้วยคุณความดี มีความเป็นอยู่โดยธรรม ก็จะถึงความเจริญและความสันติสุขในชีวิต ได้เป็นอย่างดี ในทุกโอกาส เพราะสถานะของครอบครัว ฐานะในหน้าที่การงานและสถานภาพทางสังคม ก็เป็นทรัพย์สินเครื่องปลื้มใจของชาวโลกเหมือนกัน

๓. **การรู้จักคบคนดีเป็นมิตร** ชื่อว่า **"กัลยาณมิตตตา"** การที่จะรู้จักเลือกคบคนดีเป็นมิตรนั้น ตนเองจะต้องเป็นผู้มีประพฤติปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ และเป็นผู้มีคุณธรรม คือ มีศีลมีธรรมตามสมควรแก่ฐานะของตนก่อน เมื่อได้ปฏิบัติตน ดำรงตนอยู่ในคุณความดีเป็นปกติแล้ว ย่อมรู้จักคุณความดีว่าเป็นความดี และย่อมเห็นคุณค่าของคุณความดีตามที่เป็นจริงได้ แล้วจึงจะสามารถเลือกคบคนดีได้ถูกต้อง และก็จักสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีกับคนดีได้อย่างสนิทแน่นแฟ้นมั่นคง แล้วนั่นแหละจึงจะเห็นคุณของการรู้จักเลือกคบแต่คนดี มีศีลมีธรรม มีความรู้ความสามารถ เป็นมิตรได้

คุณของการรู้จักเลือกคบคนดีเป็นมิตรนั้นก็คือว่า ถ้าคบคนเสมอกัน ก็จะได้คนดีเป็นมิตร ก็จะสามารถมีเพื่อนคู่คิด มีมิตรคู่ใจพากันไปแต่ในทางที่ดี ไม่ไปในทางชั่ว ในยามยากหรือยามมีปัญหา ก็สามารถจะพึ่งพาอาศัยกันได้ตามสมควร ถ้าคบคนที่มีคุณธรรม และมีความรู้ความสามารถที่สูงกว่าตน ก็จะพลอยได้เห็นตัวอย่างที่ดี ได้รับคำแนะนำในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ก็จะทำให้ตนเองดียิ่งขึ้น นำชีวิตตนไปสู่ความเจริญและสันติสุขได้ดียิ่งขึ้น ไม่เสื่อมเลย สมดังพระบาลีพุทธภาษิต มีมาในขุททกนิกาย เถรคาถา (๒๖/๓๒๒/๓๐๙)

ปาปมิตฺเต วิวชฺเชตฺวา
ภเชยฺยุตฺตมปุคฺคเล

โอวาเท จสฺส ติฏฺเฐยฺย ปตฺเถนฺโต อจลํ สุขํ.

แปลความว่า **ผู้ปรารถนาความสุขที่มั่นคง พึงเว้นมิตรชั่วเสีย คบแต่บุคคลสูงสุด และพึงอยู่ในโอวาทของท่าน.**

ตามพระพุทธดำรัสนี้ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสว่า **ผู้ปรารถนาความสุขที่มั่นคง พึงเว้นมิตรชั่ว** คือ อย่าได้คบคนชั่ว ได้แก่ คนพาลปัญญาโฉดเขลา ผู้ไม่รู้บาปบุญคุณโทษ ไม่รู้ทางเจริญทางเสื่อมแห่งชีวิตตามที่เป็นจริง บุคคลเช่นนี้จงหลีกให้ห่างไกล เพราะคนชั่วคนพาลมีแต่จะนำผู้คบค้ากับเขาไปสู่ความเสื่อม เป็นโทษ ให้ถึงความทุกข์เดือดร้อนได้ทุกเมื่อ เหมือนเด็กวัยรุ่นที่ชอบชักนำกันไปสู่แหล่งอบายมุข เสพสิ่งเสพติดมึนเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ได้แก่ สุรา บุหรี่ กัญชา ยาบ้า ยาอี ยาหัวสั่น เป็นต้น แล้วก็หมกมุ่นสำส่อนในกาม บ้างก็ทำการฉุดคร่าอนาจารข่มขืนผู้อื่น และก่อเรื่องทะเลาะวิวาท เป็นเหตุเสียการเรียน เสียอนาคตกันมากต่อมากในทุกวันนี้ หรือผู้ใหญ่ที่มีพรรคพวกหรือคบคนพาลคนชั่ว ผู้ขาดศีลขาดธรรม เป็นเพื่อนร่วมคิด ร่วมเห็น ร่วมอุดมการณ์ ย่อมจะประสบแต่ความเสื่อม หาความเจริญและสันติสุขมิได้ ดังที่รู้ๆ เห็นๆ กันอยู่ในทุกวันนี้ ยิ่งถ้ายุคใดคณะบุคคลผู้บริหารประเทศมีบุคคลชั่ว ขาดศีลธรรม ไม่รู้จักบาปบุญคุณโทษ ไร้สติปัญญา รู้ทางเจริญทางเสื่อมแห่งชีวิตตามที่เป็นจริง ทำหน้าที่บริหารประเทศชาติมากเพียงไร ย่อมมีผลให้ทั้งประเทศชาติ และประชาชนถึงความทุกข์เดือดร้อนมากเพียงนั้น เหตุนั้นการเลือกตั้งบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ปกครอง และบริหารประเทศทุกระดับประชาชนผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งจึงควรต้องพร้อมใจกันออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยพยายามเลือกสรรแต่คนดี มีศีลมีธรรม และมีความรู้ความสามารถ ให้เข้ามาทำหน้าที่ปกครองและบริหารประเทศชาติแทนตนก็จะช่วยให้บุคคลดีๆ เหล่านั้นช่วยกันกอบกู้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ซบเซากลับฟื้นคืนสู่ความเจริญและมั่นคง สามารถพัฒนาประเทศชาติและนำประชาชนไปสู่ความเจริญและสันติสุขได้มาก จงอย่าเห็นแก่เงินที่เขาจ่ายเพื่อซื้อเสียง และอย่าเห็นแก่หน้า แล้วเลือกตั้งเข้ามา จงพิจารณาเลือกตั้งคนดี

จริงๆ และเลือกพรรคการเมืองที่มีสมาชิกพรรคที่มีคนดีมากที่สุด ที่มีคนเลวน้อยที่สุด ให้เข้ามาทำหน้าที่ปกครอง และบริหารประเทศชาติให้ได้มากที่สุด คนดีเหล่านั้นจะได้มีเสียงข้างมากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลบริหาร และพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง และถึงความสันติสุขได้ดียิ่งขึ้นตามลำดับ

๔. การรู้จักใช้สอยทรัพย์ที่ทำมาหาได้ให้พอเหมาะกับฐานะ คือ ไม่ให้ฝืดเคืองนักและไม่หรูหราฟุ่มเฟือยนัก จนเกินฐานะของตัว ชื่อว่า **"สมชีวิตา"**

ทรัพย์ที่ทำมาหาได้โดยสุจริตนั้นจะเป็นรายบุคคลก็ตาม หรือรายครอบครัว คือรวมรายได้ของสมาชิกครอบครัว โดยสุจริตแต่ละครอบครัว ก็ตาม พึงนำมาแบ่งจัดสรรเพื่อการใช้จ่ายที่จำเป็นประเภทต่างๆ ให้พอเหมาะกับงบรายได้ของตน อย่าพยายามตั้งงบประมาณการใช้จ่ายเกินดุลเหมือนรัฐบาล เพราะอำนาจและวิธีการหาเงินรายได้ของเอกชนกับของรัฐบาลนั้นต่างกัน รัฐบาลมีอำนาจและวิธีการหาเงินรายได้ให้เพียงพอแก่งบประมาณ การจ่ายเงินได้ตามกฎหมาย แต่เอกชนมีรายได้จำกัดเท่าที่แหล่งรายได้จะพึงมีให้ได้ เช่นรายได้จากเงินเดือนประจำ หรือจากผลผลิต ผลกำไรจากธุรกิจที่พอคาดคะเนได้ในวงเงินจำกัด เพราะฉะนั้น เอกชน ไม่ว่าจะเป็นรายบุคคลก็ตาม หรือรายครอบครัวก็ตาม จักต้องมีแผนการจ่ายเงินหรือจัดสรรรายได้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่างๆ ที่พอเหมาะ คือประหยัด ตามฐานะของแต่ละบุคคลหรือแต่ละครอบครัวไม่เท่ากัน และพึงต้องกันเงินไว้ส่วนหนึ่งเป็นเงินออมไว้ใช้ในยามจำเป็นเร่งด่วน เช่นในยามเจ็บไข้ได้ป่วย หรือไว้เป็นทุนในการประกอบการ หรือขยายการประกอบการธุรกิจที่ได้วางแผนและโครงการไว้ดีแล้ว

อย่าพยายามก่อหนี้โดยไม่จำเป็น หรือ**โดยหวังว่าจะได้ผลตอบแทนที่มีความเสี่ยงสูง และอย่าใช้จ่ายเงินไปในทางอบายมุข** เช่น การพนัน การชมและติดการละเล่น การจัดงานเลี้ยงบันเทิงเริงรมย์จนเกินจำเป็นและเกินฐานะ การหมกมุ่นและสำส่อนในกิเลสกาม และการเสพสิ่งเสพติดมึนเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เพราะการติดอยู่ในอบายมุขเช่นนั้น นอกจากจะเสียทรัพย์ไปโดยใช่เหตุคือโดยไม่จำเป็นแล้ว ยังนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียง อีกทั้งเสียสุขภาพกาย สุขภาพจิต เสี่ยงต่อโรคติดต่อ และอุปัทอันตรายต่างๆ อีกด้วย

ถ้ารู้จักจัดสรรงบประมาณการใช้จ่ายเพื่อสิ่งจำเป็นให้พอเหมาะแก่งบรายได้ โดย**ความประหยัด** คือ **พอเหมาะพอควร** และ **ให้มีเงินออมไว้ในยามจำเป็นบ้างตามฐานะของตนๆ** แล้วอย่างนี้ ย่อมไม่ถึงความลำบาก ฐานะเศรษฐกิจของตนก็จะมีแต่ความเจริญและมั่นคง ให้มีแต่ความเจริญและสันติสุขแต่ส่วนเดียว

ประการที่ ๒ ผู้ประสงค์จะได้ความสันติสุขจากการได้ใช้สอยทรัพย์เพื่อการดำรงชีวิตด้วยปัจจัย ๔ ที่ทำมาหาได้โดยสุจริต

เมื่อบุคคลปฏิบัติธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และได้รับความสำเร็จในหน้าที่หรือกิจการงานในอาชีพโดยชอบ

คือโดยสุจริตแล้ว จะมีรายได้มากหรือน้อยก็ตาม หรืออีกนัยหนึ่งจะยากดีมีจนอย่างไรก็ตาม ย่อมจะประสบความสันติสุขได้ด้วยความประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ข้อ **พึงเป็นผู้มีความสันโดษในทรัพย์ที่ตนหามาได้โดยสุจริต "ความสันโดษ"** ในทรัพย์ที่ตนทำมาหาได้โดยสุจริตนั้นแหละคือเครื่องวัดความสันติสุขของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นผู้มีรายได้หรือมีทรัพย์มากหรือน้อยก็ตาม

"ความสันโดษ" ณ ที่นี้หมายถึง **ความยินดี พอใจในทรัพย์เครื่องเลี้ยงชีวิต** และ/หรือ **เครื่องอำนวยความสะดวกเท่าที่มีและเท่าที่ทำมาหาได้โดยสุจริต ไม่ลุแก่อำนาจของกิเลสตัณหา** คือ **ความทะยานอยากมี อยากได้ จนเกินกำลังให้เป็นทุกข์** กล่าวคือ

๑. **ยถาลาภสันโดษ** ได้แก่ **ความยินดี ความพอใจในทรัพย์สินตามมีตามได้ของตน ไม่เดือดร้อนเพราะของที่ไม่ได้ ไม่อิจฉา** คือไม่เพ่งเล็งอยากได้ของคนอื่นเขาโดยไม่เป็นธรรม **ไม่ริษยา** คือไม่เป็นผู้ไม่อยากเห็นหรือไม่ยินดีที่คนอื่นเขามี เขาได้ดี หรือได้มากกว่าตน ก็จะมีแต่ความสันติสุขในกาลทุกเมื่อ

๒. **ยถาพลสันโดษ** ได้แก่ **ความยินดี ความพอใจในทรัพย์ของตนที่สามารถทำมาหาได้โดยสุจริต ด้วยลำแข้งของตน** คือ ตามกำลังกาย กำลังสติปัญญาความสามารถของตน **ไม่คอยแต่จะน้อยเนื้อต่ำใจว่าตนไม่มีกำลังกาย กำลังสติปัญญา สามารถสร้างตนสร้างฐานะให้เท่าเขา** ก็เอาแต่เศร้าโศกเจ่าจุกจนจิตใจไม่สงบ และบางรายถึงสติวิปปลาสไปหรือฆ่าตัวตายเพราะน้อยใจที่ไม่สามารถสร้างฐานะให้มีเงินมีทองเท่ากับเขาก็มี จงอย่าเป็นอย่างนั้น แต่จงพอใจในทรัพย์สินที่ตนสามารถทำมาหาได้ด้วยลำแข้งของตนแล้วจะเป็นสุขด้วยความสงบได้ในทุกโอกาส ทุกยุค ทุกสมัย

๓. **ยถาสารุปปสันโดษ** ได้แก่ **ความยินดี ความพอใจในทรัพย์ที่ตนทำมาหาได้โดยสุจริต ตามสมควรแก่ฐานะ** ไม่คิด**ทะยานอยากมี อยากได้ จนเกินฐานะ เกินกำลังสติปัญญาความรู้ความสามารถของตน**

เมื่อรู้จักมีคุณธรรมข้อ **"สันโดษ"** ในทรัพย์ที่ตนทำมาหาได้โดยสุจริตอย่างนี้แล้วย่อมถึงความสันติสุขในชีวิตได้ในทุกโอกาสด้วยกันทุกคน

ประการที่ ๓ ผู้ประสงค์จะได้ความสันติสุขจากการที่สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ก็ต้องปฏิบัติตนอยู่ในคุณความดี คืออยู่ในศีลในธรรม อันสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสสอนชี้แนะแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนให้ดีไว้ด้วยดีแล้ว อย่างน้อยให้เป็นผู้มีเบญจศีล คือ**ศีล ๕ และเบญจกัลยาณธรรม** คือ คุณธรรมอันงาม ๕ ประการ คู่กันกับศีลดังต่อไปนี้ คือ

๑. **เว้นจากเจตนาฆ่าสัตว์ตัดชีวิต** พึงรักษาศีลข้อนี้ให้บริสุทธิ์ให้บริบูรณ์ด้วยดี มิให้ขาดตกบกพร่อง และ**พึงให้มีกัลยาณธรรม** คือ **ให้มีความเมตตา** ความรักความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นอยู่ดีมีสุข และ**มีความกรุณา** คือความสงสาร ปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นที่มีทุกข์ให้พ้นจากความทุกข์โศกโรคภัยทั้งปวง

บุคคลผู้มีศีลและมีกัลยาณธรรมอย่างนี้ย่อมเป็นผู้มีอายุยืน มีโรคภัยน้อย และย่อมเป็นที่รักของชาวโลก และเป็นผู้ปราศจากเวรภัยกะใครๆ ต่อไปในกาลข้างหน้า เว้นแต่จะได้รับผลจากอกุศลกรรมเก่าที่ได้เคยทำไว้แต่ปางก่อน แม้นนี้ก็ย่อมให้ผลอ่อนลงแก่ผู้มีศีลบริสุทธิ์

๒. **เว้นจากเจตนาลักฉ้อคดโกง** และ/หรือ**คอร์รัปชั่นต่างๆ** พึงรักษาศีลข้อนี้ให้บริสุทธิ์ให้บริบูรณ์ด้วยดี มิให้ขาดตกบกพร่อง และ**พึงมีกัลยาณธรรม** คือ ประกอบแต่กิจการงานในอาชีพโดยชอบโดยสุจริต และให้รู้จักเสียสละประโยชน์สุขส่วนตัว เสียสละเวลา ความรู้ ความสามารถ และทรัพย์ ให้เป็นประโยชน์ และ/หรือเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นตามกำลัง

บุคคลผู้มีศีลและมีกัลยาณธรรมอย่างนี้ ย่อมหาโภคทรัพย์ได้ไม่ขาดสาย โภคทรัพย์ที่ยังไม่ได้ก็จะได้ ที่ได้แล้วก็จะยั่งยืนมั่นคง และโภคทรัพย์ก็จะไม่วิบัติฉิบหายด้วยราชภัย (ถูกยึดทรัพย์) โจรภัย อุทกภัย อัคคีภัย วาตภัย หรือถูกฉ้อโกง เป็นต้น

๓. **เว้นจากประพฤติผิดในกาม ไม่สำส่อนในกิเลสกาม** พึงรักษาศีลข้อนี้ให้บริสุทธิ์และสมบูรณ์ดีและ**พึงมีกัลยาณธรรม** คือ มีความสันโดษในคู่ครองของตน คือยินดีในคู่ครองของตน ไม่คิดนอกใจ

บุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติอย่างนี้ ย่อมเป็นผู้ไม่มีศัตรู ย่อมเป็นที่รักของปวงชน และบุตรหลาน ญาติมิตร จะหลับจะนอนก็เป็นสุข ตื่นขึ้นก็เป็นสุข

๔.**เว้นจากเจตนาพูดเท็จหลอกลวงเขา** พึงปฏิบัติให้บริสุทธิ์สมบูรณ์ดี และ**พึงมีกัลยาณธรรม** คือกล่าวแต่วาจาที่จริง มีความจริงใจทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

บุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติได้อย่างนี้ ย่อมเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับนับถือเชื่อถือในถ้อยคำ มีคู่ครอง บุตรหลานและบริวารก็จะเชื่อฟังด้วยดี นำมาซึ่งความสันติสุขด้วยกันทุกฝ่าย

๕.**เว้นจากการเสพสิ่งเสพติดมึนเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาททุกชนิด** ไม่ว่าจะเป็นสุรา เบียร์ ไวน์ กัญชา เฮโรอีน ยาบ้า ยาอี เป็นต้น ก็อย่าได้แตะต้อง แม้ทดลองเพราะเมื่อทดลองแล้วแม้ทีละน้อยๆ บ่อยๆ เข้าก็จะติด แล้วก็

เลิกละได้ยาก เป็นทางให้เสียสุขภาพกาย เสียสุขภาพจิต และเป็นเหตุให้เสียสมรรถภาพในการทำงาน เพราะสติปัญญาเสื่อมถอย และร่างกายทรุดโทรม พึงรักษาศีลข้อนี้ให้บริสุทธิ์ และสมบูรณ์ดี และ**พึงมีกัลยาณธรรม** ข้อมีสติด้วยปัญญาอันเห็นชอบ คือความระลึกได้ว่านี้ทางเจริญ นี้ทางเสื่อมแห่งชีวิต ถ้าเผลอสติ หลงปฏิบัติตนไปในทางเสื่อม เป็นโทษ เป็นความทุกข์เดือดร้อน ก็ให้รีบมีสติสัมปชัญญะ คือ ความรู้สึกตัว รู้เท่าทัน บาป-บุญ-คุณ-โทษ รู้เท่าทันในทางเสื่อม และรีบเลิกละเสีย กลับตัวกลับใจ หันมาประพฤติปฏิบัติดีปฏิบัติชอบไปในทางที่ให้เกิดความเจริญและสันติสุข

บุคคลผู้ที่ได้ทำเช่นนี้ ย่อมถึงความเจริญและสันติสุขได้ในกาลทุกเมื่อ

กล่าวโดยสรุป ผู้ปรารถนาความเจริญและสันติสุขในชีวิตจากความสำเร็จในหน้าที่กิจการงาน ในอาชีพ ก็พึงปฏิบัติ ข้อปฏิบัติที่จะเกิดความสำเร็จและได้ถึงความสุขในปัจจุบัน ชื่อว่า **ทิฏฐธัมมิกัตถธรรม** ๔ ประการ คือ **อุฏฐานสัมปทา** คือ ความถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียร ๑ **อารักขสัมปทา** คือ ความถึงพร้อมด้วยความรักษา ๑ **กัลยาณมิตตตา** คือรู้จักเลือกคบคนดีเป็นมิตร ๑ และ**สมชีวิตา** คือ การรู้จักใช้สอยทรัพย์แต่พอเหมาะพอควรแก่ทรัพย์ที่มีและที่ทำมาหาได้โดยสุจริต ๑

ผู้ปรารถนาความเจริญและสันติสุขจากการได้ใช้สอยทรัพย์ที่มี และที่ทำมาหาได้โดยสุจริตจะมากหรือน้อยก็ตาม พึงมีความสันโดษคือความยินดีพอใจแต่ในทรัพย์สินที่ตนมีและทำมาหาได้โดยสุจริตนั้น

ผู้ปรารถนาความเจริญและสันติสุขจากการที่ตนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีเกียรติและมีศักดิ์ศรี อย่างที่ชาวบ้านเขาพูดว่า **"จะไปทางไหนก็ไม่ต้องเอาปี๊ปคลุมหัว"** คือไม่ต้องหลบลี้หนีหน้าใคร ก็ต้องเป็นผู้มีศีลมีธรรม อย่างน้อยให้มีเบญจศีลเบญจธรรม ให้บริสุทธิ์สมบูรณ์อยู่เสมอ

เป็นอันถึงความเจริญและสันติสุขได้ในทุกยุคทุกสมัย แม้ในยุคเศรษฐกิจกำลังซบเซาอย่างเช่นในทุกวันนี้

ขอความสุขสวัสดีจงมีแด่ท่านสาธุชนทุกท่าน

เจริญพร

ปาฐกถาธรรม

ธรรมปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขในภายหน้า*

(ตอนที่ ๑)

โดย พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ. ๖)

เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

เจริญพร
ญาติโยมสาธุชนผู้ฟังทุกท่าน

วันนี้อาตมภาพก็ได้มาพบกับท่านอีกเช่นเคย ในรายการปาฐกถาธรรม ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ทุกวันอาทิตย์ สัปดาห์ที่ ๓ ของเดือน

เมื่อเดือนธันวาคมปีที่ผ่านมานี้ อาตมภาพได้กล่าวถึง**การทำตนให้เป็นสุข ในยุคเศรษฐกิจซบเซา** โดยได้กล่าวถึงหลักธรรม คือ ข้อปฏิบัติที่ดี ให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้ประสบความสำเร็จในหน้าที่กิจการงาน ในอาชีพโดยชอบ และเพื่อให้ได้รับความเจริญและสันติสุขในชีวิตประจำวัน เป็นปัจจุบันธรรม ไปแล้ว

วันนี้ อาตมภาพจะได้กล่าวถึงหลักธรรมปฏิบัติ ๔ ประการ อันจะยังประโยชน์และความเจริญสันติสุขให้บังเกิดมีแก่ผู้ปฏิบัติอีกต่อไปในภายหน้า หมายความถึงว่า ข้อปฏิบัติที่จะกล่าวถึงนี้ เป็นข้อที่จะให้ประสบผลเป็นความเจริญและสันติสุขต่อไปในกาลข้างหน้า ต่อจากวันเวลาที่ได้ปฏิบัติไปแล้วนั้น ทั้งในภพชาตินี้ และในภพชาติต่อๆ ไปด้วย

หลักธรรม ๔ ประการนี้คือ **สัทธาสัมปทา** ความถึงพร้อมด้วยศรัทธา ๑ **สีลสัมปทา** ความถึงพร้อมด้วยศีล ๑ **จาคสัมปทา** ความถึงพร้อมด้วยการเสียสละหรือบริจาค ๑ และ **ปัญญาสัมปทา** ความถึงพร้อมด้วยปัญญา ๑ ดังที่อาตมภาพจักได้บรรยายขยายความเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติตนให้ถึงความเจริญและสันติสุขต่อไป

** ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ วันอาทิตย์ ที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ.๒๕๔๒ เวลา ๐๘.๐๐ น.*

ข้อ ๑ สัทธาสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยศรัทธา

หลักธรรมปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความเจริญและสันติสุขในภายหน้าข้อแรกนี้ ชื่อว่า **"สัทธาสัมปทา"** แปลความย่อว่าความถึงพร้อมด้วยความศรัทธา **ณ ที่นี้หมายถึง ให้รู้จักปลูกฝัง หรือตั้งความเลื่อมใสศรัทธาในบุคคลที่ควรศรัทธา ในหลักธรรมอันเป็นข้อปฏิบัติที่ควรศรัทธา** และ/หรือ**ในสิ่งที่ควรศรัทธา**

ความถึงพร้อมด้วยศรัทธานี้ มิได้หมายความว่าให้หลงเชื่อถือ ให้หลงนับถือบุคคลหรือข้อปฏิบัติ และ/หรือ**สิ่งใด ๆ ด้วยความงมงาย และก็มิได้หมายความว่า ผู้ที่ไม่รู้จักใช้ดุลยพินิจพิจารณาบุคคลหรือหลักธรรมด้วยความละเอียดรอบคอบว่า ดี-ควรเลื่อมใสศรัทธา หรือไม่ดี-ไม่ควรเลื่อมใสศรัทธา แล้วก็ไม่รู้จักปลูกฝังศรัทธาในบุคคล และข้อปฏิบัติที่ควรเลื่อมใสศรัทธาว่าจักเป็นผู้ไม่งมงาย แท้ที่จริงแล้วผู้เช่นนั้นก็เป็นผู้งมงายเหมือนกัน**

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงได้ตรัสสอนให้รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาบุคคลว่าเป็นผู้มีคุณธรรม คือมีศีล มีธรรม ควรแก่การเลื่อมใสศรัทธา ควรแก่การเชื่อถือนับถือเพียงไร เมื่อพิจารณาเห็นความประพฤติปฏิบัติของท่านทางกายก็ดี ทางวาจาก็ดี และทางใจ คือเจตนาความคิดอ่านก็ดี ว่าท่านมีความประพฤติปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ กอปรด้วยคุณธรรมแล้ว จึงควรปลูกฝังตั้งความเลื่อมใสศรัทธา เชื่อถือ เคารพนับถือ ควรคบหรือเอาท่านเป็นเยี่ยงอย่างในความประพฤติปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ดำเนินชีวิตของตนไปสู่ความเจริญและสันติสุข ตามท่านได้ นี้ว่าแต่เฉพาะความถึงพร้อมด้วยศรัทธาในบุคคลที่มีคุณธรรม คือผู้มีศีล มีธรรมควรแก่การเลื่อมใสศรัทธา

ในส่วนของ **"หลักธรรมข้อปฏิบัติที่ควรเลื่อมใสศรัทธา"** นั้น ก็ทำนองเดียวกัน คือ **สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสสอนให้ใช้สติปัญญาพิจารณา**

เลือกเฟ้นหลักธรรมคำสั่งสอนให้ปฏิบัติตาม หรือให้งดเว้นการปฏิบัติใด ๆ จากผู้แนะนำสั่งสอนใด ๆ ด้วยความพินิจพิจารณาเหตุผลโดยรอบคอบแล้วทดลองปฏิบัติตามดูตามหลักวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักธรรมของผู้แนะนำสั่งสอนนั้นด้วยดี ให้รู้ผลจากการปฏิบัตินั้นด้วยตนเองว่าได้ผลดีตามคำแนะนำสั่งสอนนั้น ๆ หรือไม่ เมื่อได้ปฏิบัติถูกต้องตามหลักธรรมและได้รับผลดี ก็ยอมรับนับถือ เชื่อถือ คือ พึงปลูกฝังความศรัทธาเลื่อมใสในหลักธรรมอันเป็นข้อปฏิบัตินั้นไปใช้ศึกษาและปฏิบัติให้ได้ผลดี เป็นความเจริญและสันติสุขในชีวิตของตนต่อ ๆ ไป ในกาลข้างหน้า แต่ถ้าได้ศึกษาทำความเข้าใจในหลักธรรมนั้นด้วยดี และได้ทดลองปฏิบัติถูกต้องตรงตามหลักธรรมนั้นแล้ว กลับได้รับผลที่เป็นโทษเป็นความทุกข์เดือดร้อน ก็ไม่ต้องศรัทธาเลื่อมใส

หลักธรรม คือข้อปฏิบัติให้ถึงพร้อมด้วยความศรัทธา ในบุคคลและในข้อปฏิบัติที่ควรศรัทธาเลื่อมใส ที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอนนั้น หมายถึง ให้รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาคุณธรรมของบุคคลให้เห็นว่าเป็นคนมีคุณธรรม คือมีศีล มีธรรม ควรคบ ควรนับถือ เชื่อถือ ก่อนแล้วจึงปลูกฝังความเลื่อมใสศรัทธาในท่านผู้ควรเคารพ นับถือ ควรแก่ความศรัทธาเลื่อมใสในท่านนั้น และให้ใช้สติปัญญาศึกษาไตร่ตรอง พิจารณาหลักธรรมอันเป็นข้อปฏิบัติแล้วทดลองปฏิบัติดูให้เห็นผลว่าดี ว่ามีคุณประโยชน์ควรแก่การเชื่อถือ ควรแก่ความเลื่อมใสศรัทธาก่อน แล้วจึงปลูกฝังความศรัทธาเลื่อมใสในหลักธรรม หรือข้อปฏิบัติที่ได้รับคำแนะนำสั่งสอนนั้น และนำไปใช้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สุขแก่ตนเอง และผู้อื่นต่อไป

ดังมีตัวอย่าง **พระพุทธดำรัสของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ตรัสสอนชาวเมืองเกสปุตตะ ในแคว้นโกศล ในสมัยที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ เสด็จจาริกไปในแคว้นโกศล **ว่าด้วยมิให้เชื่อโดยอาการ ๑๐ อย่าง** มีปรากฏในกาลามสูตร กังขานิยฐาน ๑๐ *(องฺ. ติก. ๒๐/๕๐๕/๒๔๑-๒๔๘)* มีใจความว่า

เมื่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์เสด็จไปถึงเมืองเกสปุตตะ อันเป็นที่อยู่อาศัยของหมู่ชนกาลามโคตร คือ พวกตระกูลกาลามะ

ชาวเมืองเกสปุตตะได้ทราบว่าพระสมณโคดมศากยบุตร คือผู้เป็นพระราชโอรสของกษัตริย์ชาติศากยะ ได้เสด็จออกผนวชจากศากยสกุล เสด็จมาถึงเกสปุตตนิคมแล้ว จึงพากันคิดว่ากิตติศัพท์อันงามของพระสมณโคดม ขจรไปแล้วอย่างนี้ว่า แม้เหตุนี้ ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้านั้นเป็นผู้ไกลกิเลส คือสิ่งที่เกิดขึ้นในใจแล้วทำใจให้เศร้าหมอง มีความโลภ ความโกรธ ความหลงเป็นต้น และเป็นผู้ควรไหว้ควรบูชา เป็นผู้ตรัสรู้ชอบเอง เป็นผู้บริบูรณ์แล้วด้วยวิชชา และข้อปฏิบัติเครื่องดำเนินถึงวิชชา เป็นผู้เสด็จไปแล้วด้วยดี เป็นผู้รู้แจ้งโลก เป็นผู้ฝึกฝนอบรมบุคคลที่ควรฝึก ไม่มีผู้อื่นจะยิ่งไปกว่า เป็นบรมครูผู้สอนเหล่าเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้ตื่น ผู้เบิกบานแล้วในคุณทั้งปวงเต็มที่ เป็นผู้จำแนกแจกธรรมสั่งสอน

ประชุมชน ท่านทำให้แจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้ว สอนโลกนี้กับทั้งเทวดามารพรหม และหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์และเทวดามนุษย์ให้รู้ตาม ท่านแสดงธรรมไพเราะทั้งในเบื้องต้น ในท่ามกลาง ในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์ คือประกาศพระศาสนา คือคำสั่งสอนอย่างบริบูรณ์บริสุทธิ์สิ้นเชิง การได้เห็นท่านผู้ไกลกิเลสผู้ควรไหว้ ควรบูชา อันทรงคุณเช่นนี้ ย่อมเป็นคุณความดีให้ประโยชน์สำเร็จได้ ครั้นพากันคิดอย่างนี้แล้ว ก็พร้อมใจกันไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้ทรงคุณธรรม ควรแก่การเลื่อมใสศรัทธา ควรแก่การคบเคารพนับถือนั้น บางพวกกราบไหว้ตามอาการของผู้เลื่อมใส บางพวกเป็นแต่กล่าววาจาปราศรัยแสดงความยินดี บางพวกเป็นแต่ประคองอัญชลีประนมมือ บางพวกร้องประกาศชื่อและโคตรของตนๆ แล้วต่างคน นั่ง ณ ที่สมควรส่วนหนึ่ง บางพวกก็นิ่งเฉยอยู่

ครั้นหมู่กาลามชนชาวเกสปุตตนิคมนั้นนั่งเป็นปกติแล้ว จึงทูลพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

มีสมณพราหมณ์พวกหนึ่งมาถึงเกสปุตตนิคมนี้ สมณพรหมณ์พวกนั้นพูดแสดงแต่ถ้อยคำของตน เชิดชูแต่พวกตนและหลักธรรมของตนให้เห็นว่าดีชอบ ควรจะถือตามถ่ายเดียว พูดคัดค้านข่มถ้อยคำของผู้อื่น ดูหมิ่นเสียว่าหลักธรรมของผู้อื่นไม่ดีไม่ชอบ ไม่ควรจะถือตาม แสดงถ้อยคำของตนให้เป็นปฏิปักษ์แก่ถ้อยคำของผู้อื่น ครั้นสมณพราหมณ์พวกหนึ่งอื่น มาถึงเกสปุตตนิคมนี้อีก ก็เป็นเหมือนอย่างพวกก่อนนั้นอีก เป็นอย่างนี้ทุกๆ หมู่ จนข้าพระองค์มีความสงสัย ไม่รู้ว่าบรรดาท่านสมณะเหล่านี้ใครพูดจริง ใครพูดเท็จ กันแน่ ดังนี้

พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงได้ตรัสตอบว่า ควรแล้วที่ท่านจะสงสัย ความสงสัยของท่านเกิดขึ้นแล้วในเหตุควรสงสัยจริงๆ แต่ว่า **ท่านอย่าได้ถือโดยได้ฟังตามกันมา อย่าได้ถือโดยลำดับสืบๆ กันมา อย่าได้ถือโดยความตื่นว่าได้ยินอย่างนี้ๆ อย่าได้ถือโดยอ้างตำรา อย่าได้ถือโดยเหตุนึกเดาเอา อย่าได้ถือโดยนัยคือคาดคะเน อย่าได้ถือโดยความตรึกตามอาการ อย่าได้ถือโดยชอบใจว่า ต้องกันกับลัทธิของตน อย่าได้ถือโดยเชื่อว่า ผู้พูดสมควรจะเชื่อได้ อย่าได้ถือโดยความนับถือว่าสมณะผู้นี้เป็นครูของเรา เมื่อใดท่านรู้ด้วยตนนั่นแลว่า ธรรมเหล่านี้ เป็นอกุศล ธรรมเหล่านี้มีโทษ ธรรมเหล่านี้ท่านผู้รู้ติเตียน ธรรมเหล่านี้ใครประพฤติให้เต็มที่แล้ว เป็นไปเพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์ เป็นไปเพื่อทุกข์ ดังนี้ ท่านควรละธรรมเหล่านั้นเสีย เมื่อนั้น**

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสห้ามไม่ให้ถือ โดยอาการ ๑๐ อย่าง ได้แก่ การถือโดยได้ฟังตามกันมาเป็นต้น ดังนี้แล้วก็ตรัสสอนให้พิจารณาด้วยปัญญา ให้รู้ด้วยตนเองแล้ว แล้วให้พึงเว้นสิ่งที่ควรเว้นเสีย และให้ปฏิบัติในสิ่งที่พิจารณาแล้วว่าเป็นคุณ ควรปฏิบัติ

เรื่องของชาวเมืองเกสปุตตะที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสสอน ให้พิจารณาด้วยปัญญาอันเห็นชอบ ให้รู้แจ้งด้วยตนเองว่า หลักธรรมปฏิบัติใดของผู้สอนใด เมื่อปฏิบัติตามแล้วจะไม่เป็นคุณประโยชน์ ไม่เป็นความเจริญ

และสันติสุข สำหรับตนเองและผู้อื่น ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ก็จงงดเว้นข้อปฏิบัติเช่นนั้นเสีย ส่วนว่าหลักธรรมปฏิบัติใดของผู้ใด เมื่อได้ปฏิบัติตามสมควรแก่ธรรมแล้วเห็นว่าเป็นคุณประโยชน์เป็นความเจริญและสันติสุขสำหรับตนเองและผู้อื่น ก็จงถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นสืบต่อไป และผู้มีปัญญาก็พึงพิจารณาคุณธรรมของบุคคลว่าควรแก่การเลื่อมใสศรัทธา ควรแก่การเชื่อถือ นับถือ ในทำนองเดียวกันนี้เองด้วย

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่กล่าวว่าให้ใช้ปัญญาพิจารณาหลักธรรมปฏิบัติของผู้สอนใดว่าควรแก่การเชื่อถือ นับถือ ควรแก่การเลื่อมใสศรัทธา หรือไม่เพียงไรนั้น แต่ละคนล้วนมีระดับสติปัญญาไม่เท่ากันปัญญาที่จะใช้พิจารณาหลักธรรมอันเป็นข้อปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของผู้ใดๆ ว่าดีว่าชอบ กอปรด้วยคุณประโยชน์หรือว่าไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่ควรและไม่ประกอบด้วยคุณประโยชน์หรือว่าเป็นโทษ จึงต่างกันไปตามระดับภูมิปัญญาและภูมิธรรมของแต่ละท่านไม่เท่ากัน

การใช้ปัญญาพิจารณาอย่างนี้ ภาษาพระท่านเรียกว่า **โยนิโสมนสิการ** ซึ่งแปลความว่า **การทำใจโดยแยบคาย** หรือ**การกระทำไว้ในใจโดยอุบายอันแยบคาย** แม้แปลความไว้ให้ทราบอย่างนี้ ชาวบ้านชาวเมืองที่ไม่คุ้นเคยกับภาษาพระก็ยังไม่ค่อยเข้าใจแจ่มกระจ่างอยู่ดี ไม่แจ่มแจ้งว่ากระทำไว้ในใจด้วยอุบายอันแยบคายนั้นคืออย่างไร ก็จะได้ชี้แจงขยายความให้เป็นภาษาที่เราๆ พูดกันพอจะเข้าใจกันได้ง่ายขึ้นว่า **ให้รู้จักศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนด้วยตนเอง ให้ได้ข้อมูลจากหลักปริยัติสัทธรรมจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ที่สมบูรณ์ที่สุด แล้วจึงพิจารณาวินิจฉัยจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้านั้น ว่าเป็นข้อปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ หรือว่าเป็นข้อปฏิบัติที่ไม่ดีที่ไม่ชอบก่อน นี้เป็นปัญญา** จากการพิจารณา

ข้อมูล**ชั้นที่ ๑** ด้วยการศึกษาค้นคว้าหลักปริยัติธรรม โดยการอ่านหรือการฟัง ชื่อว่า **สุตมยปัญญา** แม้ปัญญาในระดับนี้ยังอาจวินิจฉัยผิดพลาดได้ จึงให้ตรึกตรองพิจารณาหลักธรรมนั้นสืบสาวหาเหตุผลไปตามลำดับไปถึงต้นๆ เหตุ เท่าที่พอจะพิจารณาได้ด้วยความละเอียดรอบคอบ ให้เห็นว่าดีจริง หรือไม่ดีจริง **นี้เป็นปัญญาชั้นที่ ๒** ชื่อว่า **จินตมยปัญญา** เป็นปัญญาจากการคิดตรึกตรองพิจารณาด้วยความละเอียดรอบคอบอีกทีหนึ่ง นี้แหละที่เรียกว่า **"โยนิโสมนสิการ" การกระทำไว้ในใจด้วยอุบายโดยแยบคาย แต่ความหมายของการกระทำไว้ในใจด้วยอุบายอันแยบคายเพียงเท่านี้ยังไม่พอ** เพราะยังขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของแต่ละท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ยังเป็นปุถุชน คือ ผู้ที่มีกิเลส ตัณหา อุปาทาน และทิฏฐิหนาแน่นอยู่ข้อวินิจฉัยยังอาจผิดพลาดได้ ในพระพุทธศาสนา คือ**คำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงให้ลงมือปฏิบัติตามหลักธรรมนั้น ให้รู้แจ้งเห็นจริงในสภาวะของธรรมชาติ และในสัจจธรรมตามที่เป็นจริง ด้วยตนเอง** กระทำการวินิจฉัยธรรมด้วยการศึกษาอบรมกาย วาจา และใจ ด้วยวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง ชื่อว่า **ไตรสิกขา** คือ **สีลสิกขา** การศึกษาอบรมในศีล ให้ถึงอธิศีล คือ ศีลอันยิ่ง นี้ประการ ๑ **จิตตสิกขา** ให้ถึงอธิจิต คือ จิตอันยิ่ง คือการศึกษาอบรมจิตใจให้สงบ ให้หยุดให้นิ่ง เป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคง ถึงขั้นฌานจิตจนเกิดองค์คุณ คือองค์แห่งฌานเป็นคุณเครื่องกำจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องเศร้าหมองแห่งจิตใจอันจะเป็นอุปสรรคของการเจริญปัญญารู้แจ้งในสภาวธรรมและสัจธรรมตามที่เป็นจริง ให้หมดสิ้นไป จิตใจผ่องใสควรแก่งาน นี้ประการ ๑ เมื่อจิตใจผ่องใสจากกิเลสนิวรณ์ควรแก่งานแล้ว จึงพิจารณาสภาวธรรมและสัจธรรมให้เห็นแจ้งรู้แจ้งตามที่เป็นจริง เป็น **ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหิ** ด้วยตนเอง ชื่อว่า **ปัญญาสิกขา** นี้ก็**เป็นปัญญาในชั้นที่ ๓** ชื่อว่า

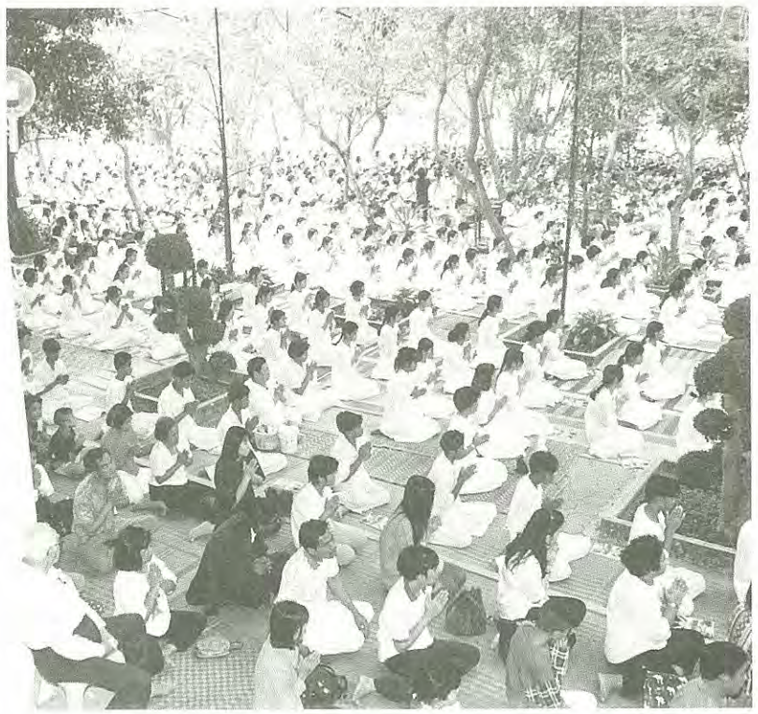

ภาวนามยปัญญา คำว่า **"โยนิโสมนสิการ" ในชั้นภาวนามยปัญญานี้ จึงจะสมบูรณ์ขึ้นตามลำดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ และการปฏิบัติอย่างนี้จัดเป็นการศึกษาสัมมาปฏิบัติ ให้ได้บรรลุมรรคผลนิพพานตามรอยบาทพระพุทธองค์ ด้วยตนเอง และไม่ต้องเชื่อใคร**

แม้จะมีผู้พูดผู้แสดงความเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมทั้งในและนอกพระพุทธศาสนา ว่าอย่างนี้ดีว่าอย่างนั้นไม่ดี ก็พึงรับฟังด้วยดีแล้วพึงอาศัยหลักธรรมกาลามสูตร ที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสสอนให้ใช้เป็นหลักพิจารณาว่า บุคคลใดมีคุณธรรมควรเชื่อถือ เลื่อมใส ศรัทธา และว่าธรรมปฏิบัติใดมีคุณประโยชน์เป็นทางแห่งความเจริญและสันติสุข สำหรับตนและผู้อื่น ควรแก่การเชื่อถือ ควรแก่การเลื่อมใสศรัทธา จากการที่ได้ศึกษาหลักปริยัติธรรม ด้วยข้อมูลที่เชื่อถือได้ที่ถูกต้องตรงประเด็นและสมบูรณ์แล้วได้พิจารณาด้วยอุบายอันแยบคาย คือ ด้วยความละเอียดรอบคอบจากข้อมูลด้วยการปฏิบัติธรรมคือ ศีลสิกขา จิตตสิกขา และปัญญาสิกขา คือ การศึกษาอบรมกาย วาจา และใจตนให้เรียบร้อยดีไม่มีโทษ และให้สงบ ให้บริสุทธิ์ผ่องใส เจริญปัญญาจากการที่ได้ทั้งรู้หลักปริยัติ การปฏิบัติ ให้ถึงปฏิเวธ คือเห็นแจ้ง รู้แจ้งด้วยตนอย่างน้อยก็ให้ได้ประสบการณ์ด้วยตนเองว่าปฏิบัติตามหลักธรรมใด จึงจะเกิดคุณประโยชน์ เป็นปัญญาส่องสว่าง รู้บาป-บุญ คุณ-โทษ รู้ทางเจริญทางเสื่อมแห่งชีวิตของตนเองและหมู่คณะ ตามที่เป็นจริง เป็นทางสงบระงับจากกิเลส ตัณหา อุปาทาน ได้จริงไม่กลับเป็นโทษ หรือก่อให้เกิดความทุกข์เดือดร้อนในภายหลัง ก็เป็นอันใช้ได้

แต่จงอย่าหลงเชื่ออย่างสิ้นเนื้อประดาตัวต่อผู้แสดงอ้างว่าเป็นผู้รู้ โดยที่ความเป็นจริงแล้วยังมิได้พัฒนาสติปัญญาให้ถึงขั้น หรือแม้เฉียดใกล้อธิสีลสิกขา คือ **การอบรมศีลอันยิ่ง อธิจิตตสิกขา** คือ **การอบรมจิตอันยิ่ง** และ**อธิปัญญาสิกขา** คือ **การอบรมปัญญาอันยิ่ง เลย จงรับฟังเขาด้วยดี แต่ให้ฟังหูไว้หู และจงศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่เชื่อถือได้ ให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงประเด็นและสมบูรณ์ที่สุด พร้อมกับลงมือปฏิบัติให้ได้ประสพการณ์ และถ้าถึงรู้แจ้งเห็นจริงเองก็ยิ่งดี ดังนี้แล้วย่อมได้ข้อวินิจฉัยที่ถูกต้องที่สุด ความศรัทธาในบุคคลที่ควรศรัทธา มีพระพุทธเจ้าและพระอริยสงฆ์ พระอริยเจ้า ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบทั้งหลาย และในพระสัทธรรม คือ หลักธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็จะกล้าแข็งมั่นคง ไม่คลอนแคลน เป็นอินทรีย์ คือ มีศรัทธาเป็นใหญ่ (สัทธินทรีย์) และเป็นพละ คือ มีศรัทธาเป็นกำลัง กล้าแข็ง เป็นคุณเครื่องให้เจริญคุณธรรมเครื่องตรัสรู้ ให้เจริญถึงมรรค ผล นิพพานได้**

ทำได้อย่างนี้ ชื่อว่าท่านได้เจริญข้อปฏิบัติอันเป็นหลักธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ตรัสไว้ดีแล้ว ว่า **"สัทธาสัมปทา"** ความถึงพร้อมด้วยศรัทธา อันจะนำความเจริญและสันติสุขมาสู่ตนเองและผู้อื่นได้ต่อๆ ไป จนถึงมรรค ผล นิพพานที่สิ้นสุดแห่งทุกข์และที่เป็นบรม-

สุขอย่างถาวร ตามรอยบาทพระพุทธองค์ได้ ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้

ผู้สนใจศึกษาสัมมาปฏิบัติไตรสิกขา คือ การศึกษาอบรมความประพฤติปฏิบัติทางกาย ทางวาจา และทางใจ ให้ถึง **อธิศีลสิกขา** คือ การฝึกฝนอบรมในศีลอันยิ่ง **อธิจิตสิกขา** คือการฝึกฝนอบรมในจิตยิ่งหรือสมาธิยิ่ง และ**อธิปัญญาสิกขา** คือการฝึกฝนอบรมในปัญญาอันยิ่ง ตามรอยบาทพระพุทธองค์ อันบูรพาจารย์ได้ศึกษา และปฏิบัติตามพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้เห็นผลดีพอสมควรแล้ว แนะนำสั่งสอนถ่ายทอดสืบต่อมาดีแล้ว ก็**ขอเชิญไปเข้ารับการแนะนำอบรมตามหลักสูตรการอบรมพระกัมมัฏฐาน ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ ราชบุรี **ซึ่งได้จัดให้มีการอบรมทุกปี ๆ ละ ๒ รุ่น คือ รุ่นกลางปี** ระหว่างวันที่ ๑-๑๔ พฤษภาคม และ**รุ่นปลายปี** ระหว่างวันที่ ๑-๑๔ ธันวาคม **ส่วนเยาวชนก็ติดต่อเข้ารับการอบรมธรรมปฏิบัติเพื่อเยาวชนภาคฤดูร้อนในเดือนเมษายนได้ สำหรับพระภิกษุสามเณรและสาธุชนโดยทั่วไป ประสงค์จะเข้ารับการศึกษาอบรม นอกฤดูการอบรมดังกล่าวแล้ว ก็ขอเข้ารับการอบรมได้ทุกวันอาทิตย์** เริ่มเวลา ๐๙.๓๐ น. วันละ ๒ รอบ และทุกวันจันทร์/พฤหัสบดี เริ่มเวลา ๑๘.๓๐ น. **ที่สำนักงานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กรุงเทพฯ และ**มีทุกวันหลังทำวัตรเช้า-เย็น ที่ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี และยัง**มีเอกสารสิ่งพิมพ์ และเทปสอนภาวนาให้ท่านผู้สนใจศึกษาสัมมาปฏิบัติ พอที่ท่านจะทำความเข้าใจได้พอสมควร**

สำหรับวันนี้ **อาตมภาพขอถือโอกาสต้นปีใหม่นี้ ตั้งสัตยาธิษฐานขออำนาจบารมีคุณพระศรีรัตนตรัย และบุรพาจารย์ผู้สืบต่อบวรพระพุทธศาสนาด้วยดีมาจนถึง ณ บัดนี้ จงได้โปรดดลบันดาลอภิบาลคุ้มครองท่านสาธุชนทุกท่าน ให้ปราศจากความทุกข์ ความโศก โรคภัย และอันตรายทั้งปวง จงปราศจากอุปสรรคในการดำเนินชีวิตโดยชอบ จงมีแต่ความดำริชอบ พูดชอบ กระทำกิจการ และประกอบการอาชีพที่ชอบ ด้วยสติปัญญาอันเห็นชอบ รอบรู้ทางเจริญ ทางเสื่อมแห่งชีวิตของตนเอง และของหมู่คณะตามที่เป็นจริง จงเจริญรุ่งเรืองในพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และกิจการงานโดยชอบ จงถึงความสันติสุข และจงเป็นสุขสมบูรณ์ บริบูรณ์ ด้วยมนุษย์สมบัติอันมีทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติ บริวารสมบัติ และคุณสมบัติ ให้ยิ่งขึ้นไปถึงสวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติ อันมีมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ ทุกท่านทุกคนตลอดกาลนาน เทอญ.**

เจริญพร

การบริหารวัด

โดย พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ. ๖)

เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

บทที่ ๑ การบริหารตน

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

การบริหารตน มี ๒ ประการที่สำคัญ คือ *กายบริหาร ๑, การบริหารการปฏิบัติตนทางไตรทวาร คือ กาย วาจา และ จิต ๑* ดังจะกล่าววิธีการบริหารตามพระธรรมวินัยต่อไป

ตอนที่ ๑
กายบริหาร

คือ **ดูแลรักษาสรีระ** คือ **ร่างกายให้สะอาด** และ**ให้เรียบร้อย** เมื่อพิจารณากายบริหารตามพระวินัยแล้ว พอจะเห็นพระพุทธประสงค์ในเรื่องกายบริหารดังนี้คือ

ก. เพื่อรักษาสุขภาพกาย

ข. เพื่อรักษาสุขภาพจิตของตนเอง มิให้หลงรักสวยรักงามในสรีระ และในการนุ่งห่มแต่งกายของตน ให้งดงามอย่างคฤหัสถ์ อันจะก่อให้เกิดและเพิ่มพูนกามฉันทนิวรณ์ ตัณหา อุปาทาน เหตุแห่งทุกข์แก่ตน

ค. เพื่อรักษาสุขภาพจิตของผู้อื่น มิให้เอาเป็นตัวอย่าง และเพื่อรักษาสุขภาพจิตของประชาชนผู้ยังมิได้เรียนรู้พระธรรมวินัยดีพอ มิให้หลงนิยมเลื่อมใสศรัทธาโดยไม่เป็นธรรม

ง. เพื่อเสริมสร้าง และรักษาความเลื่อมใสศรัทธาโดย

ธรรม ในพระรัตนตรัย ของสาธุชนทั้งหลาย

ตามพระวินัยพุทธบัญญัติ **กายบริหารมี ๑๔ ประการ** คือ

๑.๑ อย่าพึงไว้ผมยาว จะไว้ได้เพียง ๒ เดือน หรือ ๒ นิ้ว

ข้อห้ามการแต่งผมมีดังนี้

๑) ไม่ให้หวีผมด้วยหวีหรือด้วยแปรง

๒) ไม่ให้เสยผมด้วยนิ้วมือโดยอาการว่าหวี

๓) ไม่ให้แต่งผมด้วยน้ำมันเจือขี้ผึ้ง หรือด้วยน้ำมันเจือน้ำ

๔) ไม่ให้ตัดผมด้วยกรรไกร เว้นไว้แต่อาพาธ

๕) ไม่ให้ถอนผมหงอก

๑.๒ อย่าพึงไว้หนวดไว้เครา พึงโกนเสีย เช่นเดียวกับผม

ข้อห้ามการแต่งหนวดมีดังนี้

๑) ไม่ให้แต่งหนวด

๒) ไม่ให้ตัดหนวดด้วยกรรไกร

๑.๓ อย่าพึงไว้เล็บยาว พึงตัดเสียด้วยมีดเล็กพอเสมอเนื้อ และอย่าพึงขัดเล็บให้เกลี้ยงเกลา

๑.๔ อย่าพึงไว้ขนจมูกยาว (ออกนอกรูจมูก) พึงถอนเสียด้วยแหนบ (ถอนขนจมูก ทำให้เสียสายตา พึงตัดด้วยกรรไกรจะดีกว่า)

๑.๕ อย่าพึงให้นำเสียซึ่งขนในที่แคบ คือในร่มผ้า และที่รักแร้ เว้นไว้แต่อาพาธ

๑.๖ อย่าพึงผัดหน้า ไล้หน้า ทาหน้า ย้อมหน้า เจิมหน้า ย้อมตัว เว้นไว้แต่อาพาธ

๑.๗ อย่าพึงแต่งเครื่องประดับต่างๆ เป็นต้นว่า ตุ้มหู สายสร้อย สร้อยคอ สร้อยเอว เข็มขัด บานพับ (สำหรับรัดแขน) กำไลมือ และแหวน (แม้สวมประคำก็ไม่ควร *-ผู้เขียน*)

๑.๘ อย่าพึงส่องดูเงาหน้า ในกระจกหรือในวัตถุอื่น อาพาธเป็นแผลที่หน้า ส่องทำกิจได้

๑.๙ อย่าพึงเปลือยกายในที่ไม่บังควร และในเวลาไม่บังควร (เปลือยเป็นวัตร ต้องถุลลัจจัย เปลือยทำกิจแก่กันและกันและในเวลาฉัน ต้องทุกกฏในเรือนไฟและในน้ำ ทรงอนุญาต)

ข้อห้ามภิกษุผู้อาบน้ำ มีดังนี้

๑) ไม่ให้สีกายในที่ไม่บังควร เช่น ต้นไม้ เสา ฝาเรือน และแผ่นกระดาน

๒) ไม่ให้สีกายด้วยของไม่บังควร เช่น ทำไม้ทำเป็นรูปมือหรือจักเป็นฟันมังกร และเกลียวเชือกที่คม

๓) ไม่ให้เอาหลังต่อหลังสีกัน

๑.๑๐ อย่าพึงนุ่มห่มอย่างคฤหัสถ์

ข้อห้ามการนุ่งห่มผ้าอย่างคฤหัสถ์มีดังนี้

๑) ห้ามเครื่องนุ่งห่มของคฤหัสถ์ เช่นกางเกง เสื้อ ผ้าโพกหมวก ผ้านุ่มห่มสีต่างๆ ชนิดต่างๆ

๒) ห้ามอาการนุ่งห่มต่างๆ ที่มิใช่ของภิกษุ

๑.๑๑ ถ่ายอุจจาระแล้วเมื่อมีน้ำอยู่ จะไม่ชำระไม่ได้ เว้นไว้แต่หาน้ำไม่ได้ หรือน้ำมีแต่ไม่มีภาชนะจะตัก เช่นนี้เช็ดเสียด้วยไม้ หรือด้วยของอื่นเพียงเท่านั้นก็ได้

๑.๑๒ อย่าพึงให้ทำสัตถกรรม (ผ่าตัดทวารหนักด้วยศัสตรา) **ในที่แคบ** (ทวารหนัก) หรือ**ในที่ใกล้ที่แคบเพียง ๒ นิ้ว อย่าพึงให้ทำวัตถิกรรม** (ผูกรัดที่ทวารหนัก) ให้ทำ ต้องถุลลัจจัย

๑.๑๓ เป็นธรรมเนียมของภิกษุ ต้องใช้ไม้ชำระฟัน (ปัจจุบันใช้แปรงสีฟัน ก็อนุโลม *-ผู้เขียน*)

ประโยชน์แห่งการเคี้ยวไม้ชำระฟันมี ๕ คือ

๑) ฟันดูไม่สกปรก

๒) ปากไม่เหม็น

๓) เส้นประสาทรับรสหมดจดดี

๔) เสมหะไม่หุ้มอาหาร

๕) ฉันอาหารมีรส

๑.๑๔ น้ำที่ดื่มให้กรองก่อน

กล่าวถึงความเลื่อมใสศรัทธาของประชาชน สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า**ได้ตรัสถึงบุคคล ๔ จำพวก** และ**ตรัสถึงโทษของการถือประมาณ** คือ **ถือเป็นเกณฑ์ที่จะมีความเลื่อมใสศรัทธาโดยไม่ เป็นธรรม** คือ **ยังไม่ได้พิจารณาเห็นคุณภายใน** และ**ไม่เห็นข้อปฏิบัติภายนอกของเขา แล้วหลงศรัทธาเลื่อมใส** ดังนี้

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคล ๔ จำพวกนี้ มีปรากฏอยู่ในโลก ๔ จำพวก เป็นไฉน คือ

ผู้ถือประมาณในรูป เลื่อมใสในรูป ๑

ผู้ถือประมาณในเสียง เลื่อมใสในเสียง ๑

ผู้ถือประมาณในความเศร้าหมอง เลื่อมใสในความเศร้าหมอง ๑

ผู้ถือประมาณในธรรม เลื่อมใสในธรรม ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคล ๔ จำพวกนี้แล มีปรากฏอยู่ในโลกนี้ ฯ

ก็ชนเหล่าใด ถือประมาณในรูป และชนเหล่าใด คล้อยไปตามเสียง ชนเหล่านั้น เป็นผู้ตกอยู่ในอำนาจของฉันทราคะ ย่อมไม่รู้จักชนนั้น คือ ย่อมไม่รู้คุณภายในของเขา และไม่เห็นข้อปฏิบัติภายนอกของเขา บุคคลนั้นแล เป็นคนเขลา ถูกห้อมล้อมไว้โดยรอบ อันเสียงย่อมพัด (พา) ไป

อนึ่ง บุคคลไม่รู้คุณภายในและไม่เห็นข้อปฏิบัติภายนอกของเขา แม้บุคคลนั้นเห็นผลในภายนอก ก็ยังถูกเสียงพัดไป ส่วนบุคคลรู้ทั่วถึงคุณภายในของเขาและ เห็นแจ้งข้อปฏิบัติภายนอกของเขา บุคคลนั้นเป็นผู้เห็นธรรม อันปราศจากเครื่องกั้น ย่อมไม่ถูกเสียงพัดไป ฯ"[๑]

เพราะเหตุนี้ **บรรพชิตไม่**

พึงเจตนาสร้างความเลื่อมใสศรัทธา หรือชักนำประชาชนผู้มิทันได้เรียนรู้ในพระธรรมวินัยดีพอ ให้หลงเลื่อมใสศรัทธาโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดโทษ คือให้ตกอยู่ในฉันทราคะ และโมหะ ด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย คือเกิดโทษแก่ตนเอง ๑ เกิดโทษแก่ผู้หลงเลื่อมใสศรัทธาโดยไม่เป็นธรรม ๑ ตามพระพุทธดำรัสที่นำมาแสดงไว้แล้ว

ตัวอย่างของการเจตนาสร้างความเลื่อมใสศรัทธา หรือชักนำผู้มิทันได้เรียนรู้พระธรรมวินัยดีพอ ให้หลงเลื่อมใสศรัทธาโดยไม่เป็นธรรม เป็นต้นว่า

เจตนาใช้เป็นประจำ แต่ผ้าไตรจีวรที่สวยงาม มีสีที่ต้องห้าม, ใช้แต่เครื่องใช้เครื่องอำนวยความสะดวกที่โอ่อ่า โก้หรู เกินจำเป็น เกินฐานะของบรรพชิต, ใช้เครื่องสำอาง เครื่องประดับ มีการสวมประคำให้ดูขลัง การจัดฉากที่นั่งที่แสดงธรรมให้สวยงามโอ่อ่า เกินสมณสารูป, เพื่อให้ญาติโยมผู้มักกำหนัดนักในอารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด เพลิดเพลินในรูปที่น่ารัก ผู้ยังไม่มีวิจารณญาณดีพอ หลงนิยมเลื่อมใสศรัทธา โดยไม่เป็นธรรม

การแกล้ง ดัดเสียง พูดจาด้วยน้ำเสียงที่ออดอ้อน ด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวานเกินสมณสารูป เพื่อให้ญาติโยม สาวแก่แม่ม่าย ผู้มักกำหนัดนักในอารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด เพลิดเพลินในเสียงที่น่ารัก ผู้ยังไม่มีวิจารณญาณดีพอ หลงนิยมเลื่อมใสศรัทธา โดยไม่เป็นธรรม

แกล้ง คือ **เจตนาอวดอุตริมนุสสธรรมแม้มีในตน แก่อนุปสัมบัน หรืออวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนแก่ผู้อื่นใด เพื่อให้เขาเกิดความนิยม เลื่อมใสศรัทธา โดยไม่เป็นธรรม (ถ้าเป็นการชี้แจงแสดงเหตุผลของการปฏิบัติพระสัทธรรมตามที่เป็นจริงระหว่างครูกับศิษย์แล้วไม่ผิด)**

เจตนาแสดงธรรม หรือ**ประกอบพิธีกรรมที่ไร้สาระ ไม่ตรงตามพระธรรมวินัย แต่ถูกจริตอัธยาศัยชาวโลก ให้ผู้ฟังผู้ยังมิได้เรียนรู้ และยังไม่มีวิจารณญาณดีพอ หลงนิยมเลื่อมใสศรัทธาโดยไม่เป็นธรรม คือให้หลงเลื่อมใสศรัทธาในวาทะของตนที่สอดคล้องกับแนวความคิดของชาวโลกที่เต็มไปด้วยความมืด คืออวิชชาครอบคลุมจิตใจ เช่น พิธีสะเดาะเคราะห์ พิธีเสริมสิริมงคล หรือการแสดงธรรมที่ไม่ตรงตามธรรมของพระพุทธเจ้าที่ตรัสไว้ดีแล้ว ดังเช่นแสดงธรรมว่า**

"นรก สวรรค์ ไม่มีจริง เป็นเพียงนิทานปรัมปรา หรือเป็นเพียงธรรมปฏิรูปที่แต่งแทรกขึ้นในภายหลัง โดยลอกแบบจากลัทธิศาสนาพราหมณ์ แต่แฝงคติธรรมในพระพุทธศาสนาเข้าไว้"

"เรื่องชาติก่อน ชาติหน้า นรกสวรรค์ มีจริงหรือไม่... ตามคำสอนพระพุทธศาสนา **เมื่อว่าตามหลักฐานในคัมภีร์ และแปลความตามตัวอักษร** ก็ตอบได้ว่า**สิ่งเหล่านี้มี** (แต่) **การพิสูจน์เรื่องนี้ไม่มีที่สิ้นสุด"**

[๑] *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ ๒๑, อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต, ข้อ ๖๕ หน้า ๘๙-๙๐.*

แล้วแนะนำวิธีพิสูจน์ที่ไม่ตรงตามหลักปฏิบัติพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ตรัสไว้ดีแล้ว คือไตรสิกขาอันมีนัยอยู่ในอริยมรรคมีองค์ ๘

เป็นทั้งการ "ชักใบให้เรือเสีย" คือนำให้ชนผู้ฟังยังมิได้เรียนรู้ให้หลงเข้าใจผิด ในปริยัติธรรม ปฏิบัติธรรม และปฏิเวธธรรม **เป็นทั้งการปฏิเสธพระญาณตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า** และ**ของพระอริยสาวก** และทั้งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการแสดงธรรมปฏิบัติว่า นรกสวรรค์ไม่มีจริง ดังเช่นตัวอย่างแรก เป็น**การกล่าวตู่พระพุทธพจน์** ที่ได้ตรัสไว้ดีแล้ว มีปรากฏในที่มากแห่งว่าชาติก่อน ชาติหน้า นรกสวรรค์มีจริง[๒] ตามกรรมหรือตามเหตุปัจจัย และ

แท้ที่จริง **ผู้ที่พิสูจน์ตามธรรมปฏิบัติของพระพุทธเจ้าได้ ว่ามีจริงอย่างไร ก็มีอยู่ แต่พาลชนผู้มิได้พิสูจน์** หรือ**ปฏิบัติธรรมยังไม่ได้มาตรฐานที่จะถึงขั้นให้ได้บรรลุธรรมที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และตรงประเด็น ที่จะพิสูจน์ได้ว่ามีจริงอย่างไร ก็ปฏิเสธหรือภาคเสธ คือ แบ่งรับแบ่งสู้ แทนที่จะพูดตรง ๆ ตามที่เป็นจริงว่า "ตามพระพุทธพจน์ว่ามีจริง แต่ตนเองไม่ได้พิสูจน์ หรือยังปฏิบัติไม่ถึงขั้นที่จะรู้-เห็นได้เอง" ก็เลยพูดกลบเกลื่อนปมด้อยของตนไปเสียเลยว่า "เป็นเรื่องเหลวไหล เพราะพิสูจน์ไม่ได้"**

บรรพชิตไม่พึงแต่เรียนรู้ภาคปริยัติ แล้วย่อหย่อนใน**การปฏิบัติไตรสิกขา ให้เห็นแจ้งในธรรมที่ควรเห็นแจ้ง**

[๒] *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ ๒๐, อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต, ข้อ ๒๐๖, หน้า ๔๗-๔๘, (ว่าด้วยสัตว์จำนวนมากกับสัตว์จำนวนน้อย).*
และ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เลมที่ ๒๑, อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต, ข้อ ๖๔, หน้า ๘๙, (ว่าด้วยธรรมเป็นเหตุให้เกิดในนรก ๔).

ตามที่เป็นจริง ให้ถึงหรือบรรลุในธรรมที่ควรถึง หรือบรรลุ แต่ถ้าการปฏิบัติย่อหย่อนแล้ว ยังพูด ๆ วิจารณ์ สอน ๆ ไปตามมติ คือความคิดความรู้ของตน ก็จะเป็นเหมือนคนตาบอดชูคบเพลิงส่องทางให้คนอื่น ดังเช่นที่**พระอานนทมหาเถรเจ้า** ได้แสดงธรรมว่าด้วย **"ความเป็นผู้ทรงธรรม"** มีความตอนหนึ่งว่า

"พหุสฺสุโต อปฺปสุตํ
โย สุเตนาติมญฺญติ
อนฺโธ ปทีปธาโรว
ตเถว ปฏิภาติ มํ"[๓]

"ผู้ใดเล่าเรียนมามาก ดูหมิ่นผู้ที่ศึกษาเล่าเรียนมาน้อยด้วยการสดับ. แต่เขาไม่ได้ปฏิบัติตามที่เล่าเรียนมา ย่อมปรากฏแก่เราเหมือนคนตาบอดถือดวงไฟไป ฉะนั้น."

คนประเภทนี้แหละไม่พึงให้เป็นผู้รักษาพระพุทธศาสนา ดังเช่นที่พระเดชพระคุณ **เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์** (อุปเสณมหาเถร) **หลวงพ่อวัดสระเกศ** ท่านได้ให้โอวาทแก่พระเถรานุเถระ เนื่องในโอกาสปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระภิกษุผู้เข้ารับการอบรม ณ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ใน**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ ว่า

"ท่านทั้งหลายเป็นเจ้าของ **(วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย)** ด้วยกัน **ท่านทั้งหลายเป็นเจ้าของด้วยกัน จึงขอให้ช่วยกันรักษาด้วยวิธีนี้ และช่วยกันทำความเข้าใจแก่พี่น้องชาวพุทธว่า เราต้องปฏิบัติเท่านั้นจึงจะเห็นจริง ถ้าเราไม่ได้ปฏิบัติ เราก็ได้แต่พูด ไม่เห็นจริง และเมื่อไม่เห็นจริง ก็ย่อมจะวินิจฉัยไปต่าง ๆ นานา ตามเรื่องของคนที่ยังไม่ได้เห็นจริง อย่างที่ท่านเล่าเป็นนิทานโบราณ คนตาบอดคลำช้าง** คนตาบอดคลำช้างนั้นเป็นนิทาน แต่ถ้าเป็นเรื่องจริงไม่เป็นนิทาน ก็เป็นเรื่องที่น่าสงสารแล้วคลำช้าง มองไม่เห็นว่าเป็นอย่างไร

"เรื่องพระศาสนานี่ก็อยู่ในลักษณะดังที่กล่าวนี่แหละ **ถ้าหากว่าเราไม่ได้สามารถปฏิบัติให้เข้าถึงความสงบ ให้พอให้เห็นองค์พระในใจเรา เราก็จะเป็นคนเหมือนกับคนตาบอดแล้วคลำช้าง คลำอยู่นั่นแหละ พระพุทธศาสนาเป็นอย่างนี้ พระพุทธศาสนาเป็นอย่างนั้น พระพุทธศาสนา ไม่รู้ว่าขาวดำอย่างไร** แต่ก็บอกไว้ว่าพระพุทธศาสนาขาว บอกไว้ว่าพระพุทธศาสนาเหลือง ก็บอกไว้นั่นแหละ แต่**ก็เป็นรูปเป็นเรื่องของคนตาบอดบอก ไม่ใช่คนตาดีบอก บอกว่าพระพุทธศาสนาขาว ก็คนตาบอดบอก บอกว่าพระพุทธศาสนาเหลืองก็คนตาบอดบอก เมื่อเป็นอย่างนี้ต่อไปภายหน้า พระพุทธศาสนาของเราจะเป็นอย่างไร จึงขอให้ช่วยกันรักษา อย่าให้เป็นคนตาบอดรักษา อย่าให้เหมือนคนตาบอดรักษาพระศาสนา**

"เรามาปฏิบัติกันนี่แหละ และ**เราก็เห็น เราก็บอกได้**ว่า **เมื่อปฏิบัติแล้วเห็นองค์พระอย่างนี้ ใจสงบแล้วเป็นอย่างนี้ ถ้าอยากจะรู้ว่าสงบแล้วเป็นอย่างไรก็มาทำกัน แต่ถ้าพูดกันเฉย ๆ นั้นไม่มีที่สิ้นสุด พูดกันไม่จบ เท่าไร ๆ ก็ไม่จบอยู่นั่นแหละ**

"เพราะฉะนั้น **ขอท่านทั้งหลายที่มาปฏิบัติแล้วนี่แหละ ช่วยกันรักษาด้วยวิธีนี้นะ ช่วยกันไปบอกกันไปว่า อยากไปรู้จริงต้องไปปฏิบัติ."**[๔]

บรรพชิตพึงศึกษาพระธรรมวินัย และปฏิบัติพระสัทธรรม บริหารตน ให้เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสศรัทธาแก่ประชาชน โดยธรรม ตามรอยบาทพระพุทธองค์ ตามสมควรแก่ธรรมที่ปฏิบัติได้ ดังปรากฏในอรรถกถาธรรมบท ดังต่อไปนี้

"ความเลื่อมใสของบุคคล ๔ จำพวก

จริงอยู่ จำพวกสัตว์ในโลกสันนิวาสซึ่งมีประมาณ ๔ จำพวก ที่เห็นพระตถาคตอยู่ ไม่เกิดความเลื่อมใส มีจำนวนน้อยนัก

๑. รูปัปปมาณิกา

ด้วยว่าจำพวกสัตว์ที่เป็นรูปปัปปมาณิกา (ถือรูปเป็นประมาณ) **เห็นพระสรีระของตถาคต อันประดับแล้วด้วยพระลักษณะ และอนุพยัญชนะ มีพระฉวีวรรณดุจทองคำ** ย่อมเลื่อมใส.

๒. โฆสัปปมาณิกา

จำพวกโฆสัปปมาณิกา (ถือเสียงเป็นประมาณ) **ฟังเสียงประกาศพระคุณของพระศาสดาซึ่งอาศัยเป็นไปแล้วตั้งหลายร้อยชาติ และเสียงประกาศพระธรรมเทศนา อันประกอบด้วยองค์ ๘** ย่อมเลื่อมใส

๓. ลูขัปปมาณิกา

แม้จำพวกลูขัปปมาณิกา (ถือการปฏิบัติเศร้าหมองเป็นประมาณ) **อาศัยความที่พระองค์เป็นผู้เศร้าหมองด้วยปัจจัยทั้งหลายมีจีวรเป็นต้น** ย่อมเลื่อมใส.

๔. ธัมมัปปมาณิกา

แม้จำพวกธัมมัปปณิกา (ถือธรรมเป็นประมาณ) ก็ย่อมเลื่อมใสว่า **"ศีลของพระทศพลเห็นปานนี้ สมาธิเห็นปานนี้ ปัญญาเห็นปานนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าหาผู้เสมอมิได้ ไม่มีผู้เสมอเท่า หาผู้เสมอเหมือนมิได้ ไม่มีผู้ทัดเทียม ด้วยคุณทั้งหลายมีศีลเป็นต้น"** เมื่อชนเหล่านั้นพรรณนาคุณของพระตถาคตอยู่ ปากไม่เพียงพอ."[๕]

(โปรดอ่านต่อฉบับหน้า)

---

[๓] *พระไตรปิฎกบาลี ฉบับสยามรัฐ เล่มที่ ๒๖, ขุททกนิกาย เถรคาถา, ข้อ ๓๙๗, หน้า ๔๐๖.*
(ดูความหมายคำว่า "พหุสฺสุโต" ใน พระสูตรและอรรถกถา แปล ขุททกนิกาย เถรคาถา เล่มที่ ๕๓ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, พ.ศ.๒๕๒๗, หน้า ๓๒๓-๓๒๔).

[๔] *มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย, นิตยสารธรรมกาย เล่มที่ ๓๓-๓๔ กรกฎาคม-ธันวาคม : โรงพิมพ์ประชาชน, พ.ศ.๒๕๓๗, หน้า ๓๓-๓๕.*

[๕] *(พระพุทธโฆษาจารย์), พระธัมมปทัฏฐกถาแปล ภาค ๕, โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, พ.ศ.๒๕๓๐, หน้า ๑๖๑.*

บำเพ็ญกุศลอายุ ๗๐ ปี

ท่านเจ้าคุณพระภาวนาวิสุทธิคุณ สป.วิ.

(เสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ. ๖, น.ธ. เอก)

เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

๖ มีนาคม ๒๕๔๒

บำเพ็ญ	บำเพ็ญบุญบารมีดีเลิศล้ำ
กุศล	กุศลธรรมจะให้ผลตนเต็มที่
อายุ	อายุมั่นชันษางามเลิศความดี
๗๐ ปี	๗๐ ปี พระเถระชนมวาร
ท่านเจ้าคุณ	ท่านเจ้าคุณจงมีโชคในโลกหล้า
พระภาวนา	พระภาวนามาช่วยนำข้ามสงสาร
วิสุทธิ	วิสุทธิมาช่วยดลพ้นบ่วงมาร
คุณ	คุณจงมั่นในพระธรรมกาย ฯ

พระมหามนตรี ขนฺติสาโร ป.ธ. ๙
ประพันธ์ในนามคณะพระวิทยากรและพระภิกษุสามเณร
อบรมก่อนสอบบาลีสนามหลวง
ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ภาวนาวิสุทฺธิคุณตฺเถรสฺส วรทานคาถา

(วสนฺตติลกา)

สาตฺถา หิ ปุญฺญกิริยา อิธ วา หุรํ วา
โย ตํ กโรติ, สหิตํ ผลมสฺส โหติ
ทีฆายุโก ภวติ โส จ สทา อโรโค
โย สาสนมฺหิ ชยมงฺคลนามเถโร
ธมฺมานุธมฺมปฏิปตฺติสุสมฺปยุตฺโต
เนตา ยตีนมิธ โหติ จ สงฺฆเชฏฺโฐ
โส ชาติยา ภวติ สตฺตติวสฺสิโกชฺช
ปปฺโปตุ ปุญฺญกิริยาย อิมาย สนฺตึ
โส ภาวนาย จ วิมุจฺจตุ วฏฺฏทุกฺขา
สุทฺธึ ปฏิจฺจ อิธ มทฺทตุ มารเสนํ
เถเรน ปุญฺญกุสลํ อุปสญฺจิตํ ยํ
โส เตน ติฏฺฐตุ สทา วรธมฺมกาเยติ

ปญฺจวีสติวสฺสสตานมุปริ เทฺวจตฺตาฬีสเม วสฺเส
มีนาคมมาสสฺส ฉฏฺเฐ ทิเน
คงฺคาภิมุเข อาราเม วสตา
ขนฺติสาเรน มยา กตายํ ฯ

พระมหามนตรี ขนฺติสาโร ป.ธ. ๙ ประพันธ์

หลวงพ่อพระภาวนาวิสุทธิคุณ พระผู้ซึ่งไม่ยอมท้อถอย

โดย : สมชาย เทียมบุญประเสริฐ

ชีวิตของคนเรา ย่อมมีภูมิลำเนาถิ่นกำเนิดที่แตกต่างกัน ความแตกต่างกันในถิ่นกำเนิดอาจเป็นอุปสรรคให้โอกาสไม่อาจเท่าเทียมกันได้ แต่ไม่สามารถขวางกั้นความพยายามและความดีที่บุคคลได้กระทำไว้ดีแล้วให้ได้รับผลตามสมควรแห่งคุณความดีนั้นได้ ใครจะรู้บ้างว่าเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ ที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ครอบครัวของ**คุณพ่อทองดี คุณแม่บุญนาค พลพัฒนาฤทธิ์** ได้ให้กำเนิดบุตรชายคนที่ ๔ มีชื่อว่า **"เสริมชัย พลพัฒนาฤทธิ์"** ผู้ซึ่งไม่เคยท้อแท้และท้อถอยในการทำประโยชน์ให้บังเกิดแก่บวรพุทธศาสนา และ**เป็นกำลังสำคัญในการสืบทอดวิชชาธรรมกาย**ในเวลาต่อมา

การได้มีโอกาสนำประวัติและผลงานของบุคคลที่ได้สร้างคุณความดีออกเผยแพร่ ย่อมเป็นกำลังใจไม่เฉพาะแก่ผู้ทำคุณความดีหมู่คณะผู้ทำคุณความดีเท่านั้น ยังส่งผลให้แก่สาธารณชนที่ได้ยินได้ฟัง ได้อ่าน ได้รับรู้อีกด้วย ให้เกิดพลานุภาพเป็นกำลังใจที่จะมุ่งมั่นดำเนินรอยตามแบบอย่างของคนดี เป็นการส่งเสริมให้มีผู้ทำความดีในสังคมเพิ่มมากขึ้น ดังจะขอนำตัวอย่างของ **"พระภาวนาวิสุทธิคุณ"** มาเล่าขานดังต่อไปนี้

หากจะเอ่ยนาม **"พระภาวนาวิสุทธิคุณ"** คงไม่เป็นที่รู้จักคุ้นหูเท่าใดนัก เพราะคนส่วนใหญ่คุ้นกับการเรียกขานท่านว่า **"หลวงพ่อเสริมชัย"** หรือ **"หลวงพ่อเจ้าอาวาส"** หรือเรียกอย่างสนิทสนมว่า **"หลวงป๋า"** หรือในหมู่เด็กๆ มักเรียกว่า **"หลวงตา"** เป็นต้น ซึ่งผมจะขอเรียกท่านเป็นคำรวมว่า **"หลวงพ่อ"**

หลวงพ่อมีประวัติการศึกษาเล่าเรียนในระดับมัธยมที่โรงเรียนบุรีรัมย์วิทยาลัย และได้มาเรียนต่อระดับเตรียมอุดมศึกษา ที่โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย เข้าศึกษา และจบระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ต่อมาได้ศึกษาและจบปริญญาโทสาขารัฐประศาสนศาสตร์ เกียรตินิยมดีที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้เข้าทำงานที่สำนักข่าวสารอเมริกัน ของสถานเอกอัครราชทูตอเมริกา ประจำกรุงเทพฯ ในระหว่างที่ทำงานในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้ศึกษาต่อหลักสูตรระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ จาก Institute of Social Research, University of Michigan, Ann Arbor รัฐมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา และสำเร็จหลักสูตรผู้จัดการระบบงานเอกสารด้วยคอมพิวเตอร์ขนาดย่อม ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐอเมริกา ท่านได้ใช้ความรู้และประสบการณ์เป็นอาจารย์พิเศษที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สอนนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวารสารศาสตร์

ในด้าน**การศึกษาธรรมะ** หลวงพ่อเริ่มต้นศึกษาจากการอ่านพระไตรปิฎกและหนังสือธรรมะของพระอาจารย์ที่มีชื่อเสียงทั้งหลาย ต่อมาได้เข้ามาศึกษาปฏิบัติธรรมที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ จากอุบาสิกา และพระวิปัสสนาจารย์หลายท่าน ในสายวิชชาธรรมกาย จนกระทั่งได้มีโอกาสเข้ากราบถวายตัวเป็นศิษย์ต่อ**พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร** รองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ซึ่งหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถรท่านนี้เป็นทั้งสัทธิวิหาริก และอันเตวาสิก ในพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ หมายความว่าเป็นผู้ที่หลวงพ่อวัดปากน้ำเป็นอุปัชฌาย์บวชให้ และอยู่ปฏิบัติธรรมรับถ่ายทอดวิชชาธรรมกายจากท่าน หลวงพ่อจึงเท่ากับว่าได้ศึกษาแก่นแท้ของวิชชาธรรมกายนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๓ เป็นต้นมา

เมื่อหลวงพ่อได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมวิชชาธรรมกายมากขึ้น ก็ยิ่งพบ รู้ เห็น ในอานุภาพของธรรมกายของพระพุทธเจ้าที่จะช่วยทั้งบำบัดทุกข์และบำรุงสุขมากยิ่งขึ้น จึงได้ร่วมกับทางวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ จัดตั้งโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยมี**เจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์** สมัยดำรงสมณศักดิ์เป็นที่ **พระธรรมธีรราชมหามุนี** เป็นประธานโครงการ มีกิจกรรมส่วนใหญ่เผยแผ่ธรรมะทางสถานีโทรทัศน์ และสถานีวิทยุประมาณ ๓๐ สถานี ในขณะเดียวกันท่านได้เห็นความสำคัญของการหาสถานที่ถาวรจัดการอบรม เพื่อสร้างพระวิปัสสนาจารย์ในการเผยแผ่วิชชาธรรมกาย ซึ่งได้รับความเมตตา จาก**เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์** สมัยดำรงค์สมณศักดิ์เป็นที่ **พระพรหมคุณาภรณ์** ให้ก่อตั้งโครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๔ โครงการที่กล่าวถึงทั้งสองโครงการนี้เป็นจุดกำเนิดที่สำคัญของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย และวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในปัจจุบัน

ชีวิตของหลวงพ่อได้มุ่งมั่นที่จะปฏิบัติธรรมเพื่อขัดเกลากิเลส

แห่งตน และนำผลดีที่ได้รับจากการปฏิบัติธรรมเผยแผ่ตามเจตนารมณ์ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ท่านได้ใช้นามแฝงในระหว่างที่เป็นฆราวาสดำเนินกิจการเผยแผ่ธรรมะว่า **"มงคลบุตร"** ผลแห่งการปฏิบัติธรรมได้เป็นเครื่องพิสูจน์ว่าชีวิตครอบครัวและชีวิตการงานได้พบกับความสุข และความเจริญเรื่อยมา ในขณะเดียวกันท่านได้เตรียมตัวที่จะบรรพชาอุปสมบทมานานนับ ๑๐ ปีก่อนที่จะเกษียณ เพื่อที่จะเป็นพระทั้งภายนอกและภายในโดยสมบูรณ์ พร้อมที่จะทำหน้าที่เป็นทนายต่างพระศาสนาอย่างเต็มกำลังความสามารถ ดังนั้นเมื่อท่านอายุได้ ๕๗ ปี ทางรัฐบาลอเมริกันได้ออกระเบียบที่จะให้พนักงานได้เกษียณก่อนอายุ ๖๐ ปี จึงเป็นโอกาสอันดีที่หลวงพ่อจะได้รับใช้พระพุทธศาสนาเร็วขึ้น โดยตัดสินใจลาออกในขณะที่ดำรงตำแหน่ง **ผู้เชี่ยวชาญฝ่ายการวิจัย** และเตรียมตัวบวชในวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ นำความปลาบปลื้มปีติมาสู่ครอบครัว ญาติมิตร และศิษยานุศิษย์โดยทั่วกัน

หลวงพ่อได้เข้าบรรพชาอุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ โดยมีเจ้าประคุณ **สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์** เจ้าอาวาสวัดสามพระยา เจ้าคณะใหญ่หนกลาง เป็นอุปัชฌาย์ มีเจ้าประคุณ**สมเด็จพระพุฒาจารย์** สมัยดำรงสมณศักดิ์เป็นที่ **พระพรหมคุณาภรณ์** เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และเจ้าประคุณ **สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์** สมัยดำรงสมณศักดิ์เป็นที่ **พระธรรมธีรราชมหามุนี** เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาว่า **"ชยมงฺคโล"** นับแต่นั้นเป็นต้นมาพระนวกะ ชยมงฺคโล ก็ได้ตั้งใจศึกษาปริยัติเพิ่มเติมและปฏิบัติมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเผยแผ่ธรรมอย่างเต็มความสามารถ โดยมิได้ท้อแท้ต่ออุปสรรคและความเหนื่อยยาก ด้วยวัยเริ่มต้นที่ใกล้ ๖๐ ปี ก่อให้เกิดประโยชน์คุณูปการแด่วงการพระพุทธศาสนาและวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าด้วยปฏิปทาที่น่ายกย่อง พอสรุปได้คือ

๑. ด้านการปฏิบัติธรรม

หลวงพ่อในฐานะผู้อำนวยการมูลนิธิและสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ได้เห็นความสำคัญของการจัดการอบรมพระกัมมัฏฐานเพื่อสร้างพระวิปัสสนาจารย์ พระวิทยากร เพื่อเผยแผ่และสืบต่อวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ โดยจัดการอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่นที่ ๑ เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน เป็นรุ่นที่ ๓๖ (ปี พ.ศ. ๒๕๔๑) มีพระสงฆ์ผ่านการอบรมประมาณ ๑๐,๐๐๐ รูป และได้เกิดโครงการปฏิบัติธรรมต่อเนื่อง เช่น โครงการธรรมกายเคลื่อนที่ในภาคต่างๆ โครงการสำนักปฏิบัติธรรมตามแนววิชชาธรรมกายในสาขาต่างจังหวัด นอกจากนี้ยังมีการอบรมนักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ และประชาชนเป็นประจำทุกเดือนตลอดทั้งปี

๒. ด้านปริยัติ

หลวงพ่อได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาปริยัติไม่ยิ่งหย่อนกว่าด้านปฏิบัติ ด้วยเหตุว่าเป็นการเรียนรู้ด้านทฤษฎี ทั้งหลักธรรมและวินัยให้แตกฉาน เพื่อเทียบเคียงกับการปฏิบัติสามารถเข้าใจหลักคำสอนได้อย่างลึกซึ้งและนำไปเผยแผ่ได้ครบทั้งสองด้าน ท่านได้กระทำตัวอย่างให้เห็นเป็นประจักษ์ว่าแม้ท่านจะเริ่มเรียนในวัยใกล้ ๖๐ ปี แต่ก็มิได้ย่อท้อไปกว่าพระเณรที่กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน ท่านกลับคอยเป็นกำลังใจ และสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณร เล่าเรียนอยู่เสมอ ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จย่อมตามมา ท่านได้สอบผ่านนักธรรมและบาลีศึกษาโดยลำดับ จนได้นักธรรมเอก ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ บาลีเปรียญธรรม ๖ ประโยค ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ นับว่าหาตัวอย่างได้ยาก ท่านได้ก่อตั้งสำนักศาสนศึกษาขึ้นภายในวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ปัจจุบันสำนักศาสนศึกษาแห่งนี้ได้รับแต่งตั้งเป็นสำนักเรียนปริยัติประจำอำเภอดำเนินสะดวก ตัวหลวงพ่อเองก็ได้รับแต่งตั้งให้ให้เป็นครูสอนปริยัติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ทั้งนี้พระภิกษุสงฆ์ สามเณร ทั้งภายในวัดและใกล้เคียงจะได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้กันอย่างเต็มความสามารถ

๓. ด้านการก่อสร้างวัดและสถานที่สัปปายะ

สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ได้แบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งตั้งเป็นวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ความจำเป็นของการสร้างวัดเพื่อเป็นสถานที่ประกอบสังฆกรรมของพระภิกษุสงฆ์วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม มีอุโบสถนอกจากจะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุพระธาตุ ตลอดจนหินรัตนชาติ และกายสิทธิ์เปรียบค่ามิได้แล้ว ยังเป็นสถานที่เจริญภาวนากราบไหว้บูชา เป็นสถานที่บวชกุลบุตรที่จะเข้ามาบรรพชาอุปสมบท นอกจากนี้ในส่วนปฏิมากรรมของอุโบสถ ซึ่งเป็นลวดลายไทย รวมทั้งวิหารแกลบ และศาลาราย ก็มีความวิจิตรและงดงามยิ่ง โดยเฉพาะอุโบสถได้รับรางวัลอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทยดีเด่น ใน พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นต้นมา การปลูกต้นไม้และการปลูกป่า เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่หลวงพ่อให้ความสำคัญมาก ด้วยเห็นว่าป่านำความสงบร่มเย็นมาสู่มนุษย์ การอยู่กลดปฏิบัติธรรมก็ได้อาศัยป่าให้ความสงบร่มเย็น การก่อสร้างศาสนสถานและศาสนวัตถุภายในวัดเกิดขึ้นเฉพาะตามความจำเป็น เช่น ศาลาอเนกประสงค์ อาคารโรงเรียนปริยัติและหอฉัน แทบทุกอาคารได้ใช้ประโยชน์คุ้มค่า นับตั้งแต่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ก็ได้ใช้สอยประโยชน์ก่อนแล้ว

๔. ด้านการปกครองและจัดระเบียบภายในวัด

หลวงพ่อเป็นผู้ที่เคยผ่านงานทางโลกมามาก ย่อมพบเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของการบริหารและการปกครอง ท่านจึงนำความรู้และประสบการณ์ทั้งหลักการบริหารและการจัดการมาใช้ให้เกิดประโยชน์ภายในวัด โดยมีการจัดระเบียบกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันของพระภิกษุสามเณรภายในวัดเพื่อเป็นไปตามพระธรรมพระวินัย รวมทั้งการจัดการทรัพย์สิน และปัจจัยเอกลาภเพื่อให้สงฆ์ได้ใช้ร่วมกัน ท่านได้แต่งตั้งผู้ช่วยเจ้าอาวาส เพื่อให้รับผิดชอบงานในด้านต่างๆ และเรียนรู้การบริหาร การวางกฎระเบียบ และการตัดสินปัญหาใช้มติของสงฆ์ ผลของความสำเร็จนี้ท่านได้ตีพิมพ์เผยแพร่เป็นหนังสือ **"หลักการ**

บริหารวัด" ให้แก่วัดอื่นๆ ที่สนใจได้ใช้ประโยชน์ด้วย ท่านจึงได้รับอาราธนาให้ทำหน้าที่เป็นวิทยากรบรรยายถวายความรู้แก่พระสังฆาธิการในเขตภาค ๑๕ เกี่ยวกับการบริหารวัดและการจัดทำโครงการ

๕. ด้านการเผยแพร่และจัดทำตำราธรรมะ

หลวงพ่อนอกจากจะเป็นผู้ศึกษาและสอนธรรมะแล้ว ทางด้านการเขียนและรวบรวมตำราทางวิชาการ ท่านได้ค้นคว้าและจัดทำตำราไว้มากมาย อาทิ **นิพพาน ๓ นัย, อริยสัจสี่, หนังสือรวมเทศน์ ๖๓ กัณฑ์, หนังสือทางมรรคผลนิพพาน, รวมปาฐกถาธรรม, อานุภาพธรรมกาย ฯลฯ** รวมทั้งนิตยสารธรรมกาย ที่ออกเป็นประจำราย ๓ เดือน นอกจากนี้ยังมีตำราภาษาอังกฤษชื่อ "The Heart of Dhammakaya" สำหรับชาวต่างประเทศ และเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ทอีกด้วย มีรายการธรรมที่ออกอากาศเผยแพร่ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ทุกวันอาทิตย์ที่ ๓ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น. และทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อสมท. ทุกวันพุธที่ ๒ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐-๐๙.๐๐ น. ผลการเผยแพร่ธรรมนี้เป็นประจักษ์พยาน จนท่านได้รับรางวัลดีเด่นการเผยแพร่พุทธศาสนาภายในประเทศ คือ รางวัล **"เสมาธรรมจักร"** เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖

๖. ด้านสังคม

หลวงพ่อได้เล็งเห็นความสำคัญของเด็กเยาวชน ผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ท่านจึงได้หาปัจจัยส่วนหนึ่งมอบเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนในเขตจังหวัดราชบุรี และใกล้เคียง ตลอดจนทุนการศึกษาแก่พระสงฆ์ในระดับอุดมศึกษา เป็นการตอบแทนสังคมและให้โอกาสแก่ผู้มีความประพฤติดี ได้มีโอกาสศึกษาเท่าเทียมกัน ในส่วนของญาติโยมสาธุชน ผู้ปฏิบัติธรรมและช่วยเหลืออุปถัมภ์วัด เมื่อยามมีความทุกข์เดือนร้อน เมื่อท่านได้ทราบ ก็จะแนะนำหลักธรรม และการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา ที่สำคัญคือท่านจะเอาใจช่วยด้วยเมตตาธรรม ซึ่งผู้รับทราบดีว่ามีผลมากเพียงใด

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม นอกจากจะเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของพุทธบริษัทแล้ว ยังเป็นสถานที่ศึกษาพันธุ์ไม้ในพุทธประวัติและไม้หายาก ได้รับคัดเลือกและจดทะเบียนจากกรมป่าไม้ เป็นอุทยานการศึกษา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘ และได้รับรางวัลชนะเลิศการปลูกป่า ประเภทศาสนสถาน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ความเจริญเติบโตทางวัดมิได้มุ่งเน้นทางด้านวัตถุ แต่กลับมุ่งความสำคัญของการพัฒนาพระภิกษุสงฆ์สามเณร ตลอดจนอุบาสกอุบาสิกา ความเจริญเติบโตของทางวัดส่วนใหญ่ จึงเป็นผลงานด้านการอบรมการปฏิบัติธรรม ที่เพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณ รวมทั้งการศึกษาภาคปริยัติและปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์สามเณรที่เพิ่มขึ้นทั้งจำนวนและคุณภาพ จึงได้มีการจัดตั้งทุน **"ภัตตาหารคิลานเภสัช"** และทุน **"การศึกษาของพระ"** เพื่อนำดอกผลจากกองทุนนี้มาเป็นค่าใช้จ่ายภัตตาหาร ยารักษาโรค ตลอดจนการศึกษาของพระอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้จะได้ไม่ต้องเป็นภาระแก่ญาติโยมมากจนเกินกำลัง สำหรับผู้ที่พอมีกำลังก็สามารถตั้งทุนและเพิ่มทุนได้ทุกปี

หลวงพ่อพระภาวนาวิสุทธิคุณ กับศิษยานุศิษย์ในวันเข้ารับพระราชทานสัญญาบัตรพัดยศ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๑ ณ พระบรมมหาราชวัง

ด้วยการบำเพ็ญคุณความดีและประโยชน์นานัปการที่ไม่สามารถจะกล่าวสาธยายได้ละเอียดในเวลาอันจำกัด คุณความดีของหลวงพ่อจึงปรากฏ โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานสมณศักดิ์พระราชาคณะชั้นสามัญ เป็นที่ **"พระภาวนาวิสุทธิคุณ"** เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังความปลาบปลื้มปิติยินดีแก่ศิษยานุศิษย์ญาติมิตร พระภิกษุสงฆ์สามเณรภายในวัด พระเถรานุเถระที่หลวงพ่อเคารพเทิดทูนบูชาไว้เหนือเกล้า แต่ภาระหน้าที่ของท่านคงไม่หยุดเพียงเท่านี้ ท่านได้ตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติงานรับใช้พระศาสนามากยิ่งขึ้น ให้สมกับความไว้วางใจที่พระเถรานุเถระมีต่อท่าน และสืบทอดวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ที่หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระเดชพระคุณ**พระมงคลเทพมุนี** ได้นำมาเผยแผ่ต่อไป ตามปณิธานของหลวงพ่อที่ได้ตั้งใจไว้นับแต่วันแรกที่บวชและถวายชีวิตเป็นทนายต่างพระศาสนาว่า **"โยหเว ทหโร ภิกฺขุ, ยุญฺชติ พุทฺธสาสเน โสมํ โลกํปภาเสติ, อพฺภา มุตฺโต ว จนฺทิมา.** แปลความว่า **"แม้นเป็นเพียงภิกษุน้อย หากอุทิศตนแก่พระพุทธศาสนา ย่อมอาจส่องโลกนี้ให้สว่างได้ ดุจดวงจันทร์ ที่ปราศจากเมฆบดบัง."**

อานิสงส์ศีล

กองบรรณาธิการ : เรียบเรียง

ศีลนี้มีคุณค่าหรือคุณสมบัติประจำตัว ถึงใครจะรักษาหรือไม่รักษาก็ตาม คุณค่าก็ยังอยู่ในตัวของศีลเอง หรือผู้รักษาจะเป็นใครก็ตาม คุณค่านั้นก็จะไปอยู่กับตัวผู้นั้นเหมือนกันหมด เหมือนยามีสรรพคุณในการรักษาโรคประจำอยู่ในตัวฉะนั้น คุณค่าหรือคุณสมบัติของศีลนั้นคือ

๑. **มลวิโสธนํ** เป็นเครื่องชำระมลทิน

๒. **ปริฬาหวูปสมนํ** เป็นเครื่องระงับความเร่าร้อน

๓. **สุจิคนฺธวายนํ** เป็นเครื่องทำให้กลิ่นหอมฟุ้งไป

๔. **สคฺคนิพฺพานาธิคมุปายํ** เป็นอุบายให้ได้สวรรค์และพระนิพพาน

๕. **โสภาลงฺการปสาธนํ** เป็นเครื่องประดับอันงดงาม

๖. **ภยวิธมนํ** เป็นเครื่องกำจัดภัยอันตราย

๗. **กิตฺติชนนํ** เป็นสิ่งทำให้มีชื่อเสียง

๘. **ปาโมชฺชํ** เป็นสิ่งที่ทำให้รื่นเริง

อนึ่ง ผู้รักษาศีลให้บริสุทธิ์อยู่เสมอ ศีลย่อมอำนวยผลให้อย่างนี้คือ

๑. **โภคสมฺปทา** เป็นเหตุให้ได้ทรัพย์สมบัติ ข้าทาส บริวาร เป็นต้น

๒. **กลฺยาณกิตฺตึ** เป็นเหตุให้มีชื่อเสียงดี

๓. **สมฺหวิสารทํ** เป็นเหตุให้เป็นคนแกล้วกล้าอาจหาญเวลาเข้าสังคม

๔. **อสมฺมุฬฺหํ** เป็นเหตุให้มีสติ ไม่หลงในเวลาใกล้ตาย

๕. **สุคติปรายนํ** เป็นเหตุให้เกิดในสุคติ

รวมความแล้วผู้รักษาศีลย่อมจะได้รับทั้งคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวศีล เหมือนคนไข้ได้รับสรรพคุณของยาที่มีอยู่ในตัวยา และย่อมได้รับผลจากการรักษาศีล เหมือนคนไข้ได้รับผลจากการบริโภคยาหายจากโรคภัยไข้เจ็บเป็นต้นฉะนั้น

อนึ่ง โดยสรุป ผู้รักษาศีลย่อมได้รับอานิสงส์แห่งการรักษา ๓ ประการ ซึ่งพระท่านว่าให้ฟังในตอนท้ายให้ศีลนั้นเอง คือ

๑. **สีเลน สุคตึ ยนฺติ** คนจะไปสู่สุคติภูมิได้ ก็เพราะศีล

๒. **สีเลน โภคสมฺปทา** คนจะพรั่งพร้อมด้วยสมบัติ ก็เพราะศีล

๓. **สีเลน นิพฺพุตึ ยนฺติ** คนจะไปพระนิพพานได้ ก็เพราะศีล

อานิสงส์ข้อที่ ๑ ท่านหมายเอาสวรรค์สมบัติ คือสมบัติอันจะพึงได้รับหลังจากสิ้นชีพไปแล้ว มีสมบัติทิพย์ในหมู่เทพชั้นใดชั้นหนึ่งเป็นต้น

อานิสงส์ข้อที่ ๒ ท่านหมายเอามนุษย์สมบัติ คือสมบัติที่จะพึงได้รับในเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่ หรือที่จะพึงได้รับเมื่อกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีก เช่น รูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ บริวารสมบัติ เกียรติยศชื่อเสียงเป็นต้น

อานิสงส์ข้อที่ ๓ ท่านหมายเอานิพพานสมบัติ คือสมบัติขั้นสุดยอด ไม่เจือด้วยความสุขหรือทุกข์อีก เป็นความหลุดพ้นแห่งจิตไม่ต้องมาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏสงสารนี้อีก

ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าเพียงรักษาศีลอย่างเดียวเท่านั้นแล้วจะได้สมบัติทุกประการดังว่ามาก็หาไม่ เป็นแต่ว่าศีลที่รักษาบริสุทธิ์ดีแล้ว เป็นเบื้องต้นเป็นพื้นฐานแห่งการทำความดีสูงขึ้นไปเช่น การบำเพ็ญสมาธิ การเจริญวิปัสสนา เป็นต้น ซึ่งจะเป็นเหตุให้ได้รับสมบัติอันสูงสุดเช่นพระนิพพานได้ เพราะผู้มีศีลไม่บริสุทธิ์หรือไม่รักษาศีลเลยจะเจริญวิปัสสนาทำสมาธิให้ได้รับผลนั้นเป็นไปไม่ได้ เพราะจิตใจของเขาจะฟุ้งซ่านรำคาญไม่เป็นสมาธิ ผู้มีศีลหมดจดเท่านั้นจึงทำได้ดีและเกิดผลดี ฉะนั้น จึงว่าศีลเป็นพื้นฐานของคุณธรรมชั้นสูงไปคือสมาธิ และสมาธิเป็นพื้นฐานของปัญญาอีกชั้นหนึ่ง เมื่อมีศีลบริสุทธิ์แล้วจึงเป็นเหตุให้ได้มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติและนิพพานสมบัติ ดังกล่าว

อนึ่ง ศีลนี้นอกจากจะมีคุณสมบัติดังกล่าว อันเป็นประโยชน์รวมแล้ว แต่ละข้อยังมีประโยชน์ประจำอีก เหมือนยาแต่ละขนานก็มีสรรพคุณประจำตัว และเฉพาะตัวอยู่ฉะนั้น เช่น

ศีลข้อที่ ๑ เป็นเหตุให้อายุยืน มีโรคน้อย ร่างกายแข็งแรง เป็นต้น

ศีลข้อที่ ๒ เป็นเหตุให้มีสมบัติมาก รักษาสมบัติไว้ได้ สมบัติไม่เป็นอันตรายด้วยภัยต่างๆ เป็นต้น

ศีลข้อที่ ๓ เป็นเหตุให้ได้คู่ครองที่ดี มีความรักมั่นคง ครอบครัวไม่แตกแยกกัน เป็นต้น

ศีลข้อที่ ๔ เป็นเหตุให้มีคำพูดเป็นที่น่าเชื่อถือ มีเสียงไพเราะ ไม่มีกลิ่นปาก เป็นต้น

ศีลข้อที่ ๕ เป็นเหตุให้มีสติมั่นคง ไม่หลงลืม มีปัญญาเฉลียวฉลาด เป็นต้น

ส่วนผู้มักประพฤติล่วงละเมิดศีลนั้น ย่อมได้รับโทษหลายอย่างต่างประการ อันตรงกันข้ามกับประโยชน์ของศีลที่กล่าวแล้ว

เพราะฉะนั้น ผู้หวังความสุข ความสงบ และสมบัติดังกล่าว พึงรักษาศีลของตนให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ดี ไม่ให้ด่างไม่ให้พร้อย ด้วยประการทั้งปวง พึงรักษาไว้ให้ดีเท่าชีวิต เหมือนนกต้อยตีวิดรักษาไข่ เหมือนจามรีรักษาขนหาง เหมือนมารดารักษาบุตรน้อย และเหมือนคนมีตาดีข้างเดียวรักษาดวงตาของตนไว้ ฉะนั้น เมื่อเป็นดังนี้ย่อมจะได้รับประโยชน์สมปรารถนา

องค์แห่งศีล ๕ / ๘

องค์ศีล คือ ข้อที่ท่านกำหนดไว้ประจำศีลแต่ละข้อ เพื่อให้ผู้รักษาศีลได้กำหนดรู้ว่าศีลที่ตนกำลังรักษาอยู่นั้นจะขาดด้วยลักษณะใดบ้าง จะด่างจะพร้อยไปด้วยลักษณะใดบ้าง เป็นการป้องกันศีลจากการขาดได้ เพราะผู้รักษาศีลรู้ตัวก่อนแล้วว่าถ้าไปทำอย่างนี้ๆ ศีลจะขาดและองค์ศีลนี้ยังเป็นเครื่องตัดสินได้อีกว่า ถ้าไปทำอย่างนี้มาศีลจะขาดหรือไม่ โดยนำการกระทำนั้นมาเทียบกับองค์ศีลทั้งหมดในข้อนั้น ถ้าได้ครบองค์ศีล ศีลข้อนั้นก็เป็นอันขาดแล้ว ถ้าไม่ครบก็แสดงว่ายังไม่ขาด เป็นแต่เพียงด่างหรือพร้อยไปเท่านั้น แต่นับว่าศีลมีมลทินไม่บริสุทธิ์แล้ว ดังนี้เป็นต้น ในศีลแต่ละสิกขาบทมีองค์ดังนี้

สิกขาบทที่ ๑ มีองค์ ๕ คือ

๑. **ปาโณ** สัตว์ที่ฆ่าเป็นสัตว์มีปราณ คือ มีลมหายใจ

๒. **ปาณสญฺญิตา** ผู้ฆ่าก็รู้ว่าสัตว์นั้นมีลมหายใจ

๓.**วธกจิตฺตํ** มีความตั้งใจจะฆ่าให้ตาย

๔. **อุปกฺกโม** พยายามฆ่าสัตว์นั้นโดยที่สุดแม้จะพยายามเพียงเอื้อมมือไปฆ่าเท่านั้น ก็จัดเป็นพยายามเหมือนกัน

๕. **เตน มรณํ** สัตว์นั้นสิ้นลมหายใจไปด้วยความพยายามเพียงนั้น

สิกขาบทที่ ๒ มีองค์ ๕ คือ

๑. **ปรปริคฺคหิตํ** ของที่ลักเป็นของมีเจ้าของ

๒. **ปรปริคฺคหิตสญฺญิตา** ผู้ลักก็รู้ว่าของนั้นมีเจ้าของ

๓. **เถยฺยจิตฺตํ** มีความจงใจจะลัก

๔. **อุปกฺกโม** พยายามลักของนั้น โดยที่สุดแม้เพียงเอื้อมมือไปหยิบเอาเท่านั้น

๕. **เตน หรณํ** นำของนั้นมาได้ด้วยความพยายามนั้น

สิกขาบทที่ ๓ มีองค์ ๔ คือ

๑. **อคมนียวตฺถุ** เป็นบุคคลที่ไม่ควรไปล่วงละเมิด ๒๐ จำพวก มีชายหญิงที่มีภรรยาสามีแล้ว เป็นต้น

๒. **ตสฺมึ เสวนจิตฺตํ** จงใจจะเสพในบุคคลนั้น

๓. **เสวนปฺโยโค** มีความพยายามในการเสพ

๔. **มคฺเคน มคฺคปฺปฏิปตฺติอธิวาสนํ** ให้อวัยวะเพศถึงกัน

สิกขาบทนี้ ถ้าเป็นสิกขาบทที่ ๓ ในศีล ๘ ก็มีองค์ ๒ คือ

๑. **เสวนจิตฺตํ** จงใจจะเสพ

๒. **มคฺเคน มคฺคปฺปฏิปาทนํ** ให้อวัยวะเพศถึงกันเพียงชั่วเมล็ดงาเดียว

สิกขาบทที่ ๔ มีองค์ ๔ คือ

๑. **อตถํ วตฺถุ** เรื่องที่พูดเป็นเรื่องไม่จริง ไม่มีจริง

๒. **วิสํวาทนจิตฺตํ** จงใจจะพูดให้ผิดไปจากความจริง

๓. **ตชฺโช วายาโม** พูดคำนั้นออกไป

๔. **ปรสฺส ตทตฺถวิชานนํ** ผู้ฟังเข้าใจความหมายเหมือนอย่างที่พูดออกไปนั้น

สิกขาบทที่ ๕ มีองค์ ๔ คือ

๑. **มทนียํ** ของที่ดื่มเป็นของที่ทำให้มึนหรือเมาได้ เช่น สุรา เป็นต้น

๒. **ปาตุกมฺยตาจิตฺตํ** จงใจจะดื่ม

๓. **ตชฺโช วายาโม** ดื่มน้ำนั้นเข้าไป

๔. **ปีตปฺปเวสนํ** น้ำดื่มนั้นไหลล่วงลำคอเข้าไป

สิกขาบทที่ ๖ มีองค์ ๔ คือ

๑. **วิกาโล** เวลานั้น เป็นเวลาตั้งแต่เที่ยงตรงไปจนถึงก่อนอรุณวันใหม่ขึ้นมา

๒. **ยาวกาลิกํ** ของที่กลืนกินนั้นเป็นของนับเข้าในจำพวกอาหาร

๓. **อชฺโฌหรณปฺปโยโค** พยายามกลืนกินของนั้น

๔.**เตน อชฺโฌหรณํ** กลืนกินของนั้นจนล่วงลำคอลงไป

สิกขาบทที่ ๗ ตอนที่ว่าด้วยการดูการฟ้อนรำ ขับร้อง และประโคมดนตรี มีองค์ ๓ คือ

๑. **นจฺจาทีนิ** สิ่งที่ดูหรือฟังเป็นการฟ้อนรำขับร้อง เป็นต้น

๒. **ทสฺสนตฺถาย คมนํ** ไปเพื่อจะดูหรือฟังสิ่งนั้น

๓. **ทสฺสนํ** ดูหรือฟังสิ่งนั้น

ตอนที่ว่าด้วยการทัดทรงดอกไม้ ประดับตกแต่งร่างกาย เป็นต้น มีองค์ ๓ คือ

๑. **มาลาทีนํ อญฺญตรตา** ของนั้นเป็นเครื่องประดับตกแต่งร่างกายมีดอกไม้และของหอม เป็นต้น

๒.**อนุญฺญาตการณาภาโว** ไม่มีเหตุจำเป็นที่ทรงอนุญาตไว้ เช่นทายาเพื่อบำบัดโรค เป็นต้น

๓. **อลงฺกตภาโว** ทัดทรงตกแต่ง ลูบไล้ ของเหล่านั้นด้วยต้องการให้สวยงาม

สิกขาบทที่ ๘ มีองค์ ๓ คือ

๑. **อุจฺจาสยนมหาสยนํ** ของนั้นเป็นที่นั่งหรือที่นอนอันสูงหรือใหญ่

๒. **อุจฺจาสยนมหาสยนสญฺญิตา** ตัวเองก็รู้ว่าเป็นที่นั่งหรือที่นอนอันสูงใหญ่

๓. **อภินิสีทนํ วา อภินิปชฺชนํ วา** นั่งหรือนอนบนที่นั่ง หรือที่นอนนั้น

องค์ศีลเหล่านี้ท่านกำหนดไว้เพื่อเป็นเครื่องตัดสินว่าสิกขาบทนั้นๆ จะขาดหรือไม่ในเมื่อมีการล่วงละเมิดขึ้น เป็นทางขจัดความแคลงใจสงสัยของผู้รักษาได้เป็นอย่างดี เพราะว่าบางครั้งแม้แต่ตัวเองก็ไม่ทราบว่าที่ทำไปนั้นจะเป็นการล่วงละเมิดศีลหรือไม่ เมื่อใช้หลักคือองค์ศีลข้อนั้นๆ ไปเทียบจึงจะทราบได้ คือ ถ้าทำไปครบทุกองค์ในศีลข้อนั้น เป็นอันว่าศีลข้อนั้นขาด ถ้าไม่ครบทุกองค์ก็ยังไม่ขาด เช่น เผลอไปใช้มือลูบตามตัวบังเอิญไปถูกยุงตายเข้า อย่างนี้ศีลยังไม่ขาด เพราะไม่ครบองค์ **ปาณาติบาต** คือ ไม่ได้มีเจตนาจะทำให้ตาย แต่องค์อื่นๆ มีอยู่ ศีลนั้นจึงเป็นเพียงด่างพร้อยเท่านั้น ดังนี้เป็นตัวอย่าง องค์ศีลจึงเป็นหลักสำคัญที่ควรจำให้ได้แม่นยำ สำหรับปฏิบัติได้ถูกต้องและเพื่อตัดสินความสงสัยของตัว จะได้ไม่เกิดวิปฏิสารเดือดร้อน ไม่สบายใจ ในเมื่อไปล่วงละเมิดเข้าโดยไม่ตั้งใจ

ศีลขาด คือ ศีลของผู้สมาทานศีลแล้วแต่ไม่รักษาศีลนั้นให้ดี ล่วงละเมิดเป็นประจำทำให้ขาดต้นขาดปลาย หาที่บริสุทธิ์บริบูรณ์จริงๆ ได้ยาก เหมือนผ้าที่ขาดตรงชายรอบผืน ฉะนั้น

ศีลทะลุ คือ ศีลของผู้ชอบล่วงละเมิดสิกขาบทกลางๆ หรือล่วงองค์ศีลกลางๆ เสมอ แต่สิกขาบทต้นกับปลาย หรือองค์ต้นกับปลายยังดีอยู่ เหมือนกับผ้าที่ทะลุเป็นช่องโหว่ ตรงกลาง แต่ชายรอบๆ ยังใช้ได้อยู่ ฉะนั้น

ศีลด่าง คือ ศีลของผู้ชอบล่วงละเมิดสิกขาบททีเดียว ๒ หรือ ๓ ข้อ หรือล่วงองค์ศีลครั้งเดียว ๒ หรือ ๓ องค์เลย เหมือนแม่โคด่างที่กระดำกระด่างไปทั้งตัวด้วยลายขาวบ้าง ดำบ้าง ตามหลัง ตามท้อง ฉะนั้น

ศีลพร้อย คือ ศีลของผู้ชอบล่วงละเมิดศีลคราวละสิกขาบท หรือล่วงองค์ศีลคราวละองค์สององค์ คือ มีศีลบริสุทธิ์บ้าง ไม่บริสุทธิ์บ้าง สลับกันไป เหมือนแม่โคลายซึ่งมีตัวพร้อยไปด้วยจุดดำๆ ขาวๆ ที่ขึ้นทั้งตัว ฉะนั้น

พระพุทธรูปปางมารวิชัย*

กองบรรณาธิการ : รวบรวม

พระพุทธรูปปางนี้ อยู่ในพระอิริยาบถนั่งขัดสมาธิ พระหัตถ์ซ้ายหงายวางบนพระเพลา พระหัตถ์ขวาวางที่พระชานุ นิ้วพระหัตถ์ชี้ลงที่พื้นธรณี ปางนี้เริ่มนิยมทำพระรัศมีบนพระเศียรแล้ว

ตำนานพระพุทธรูปปางนี้มีตำนานพระพุทธรูปปางรับหญ้าคา มีเนื้อความติดต่อกันดังนี้

ครั้นพระมหาบุรุษพุทธางกูรเจ้า ทรงเห็นถาดทองลอยทวนกระแสน้ำสมตามอธิษฐานจิตเป็นนิมิตรอันดีเช่นนั้น ก็เพิ่มความแน่พระทัยว่าจะได้ตรัสรู้เป็นพระสัพพัญญูพุทธเจ้าโดยหาความสงสัยมิได้ ก็ทรงโสมนัสเสด็จมายังสาลวันริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ประทับพักพระกายที่ภายใต้ร่มไม้สาลพฤกษ์ พอเวลาใกล้สายัณห์ตะวันบ่าย ก็เสด็จออกจากหมู่ไม้สาละที่พักกลางวัน เสด็จดำเนินไปสู่ร่มไม้อสัตถโพธิพฤกษ์ พบโสตถิยพราหมณ์ในระหว่างทาง โสตถิยพราหมณ์เลื่อมใส น้อมถวายหญ้าคา ๘ กำ

พระมหาบุรุษทรงรับหญ้าคาแล้ว เสด็จไปยังร่มไม้อสัตถะในด้านปราจีนทิศ ทรงวางหญ้าคา ๘ กำนั้น ลงที่ควงไม้อสัตถะนั้นแล้วทรงอธิษฐานว่า ถ้าอาตมะจะได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ขอจงเกิดเป็นรัตนบัลลังก์แก้วขึ้นรองรับพระสัพพัญญุตญาณในที่นี้ ทันใดนั้นบัลลังก์แก้วอันวิจิตรงามตระการ ก็บันดาลผุดขึ้นสมดังพระทัยประสงค์ ควรจะอัศจรรย์ยิ่งนัก

ต่อนั้น พระมหาบุรุษก็เสด็จขึ้นประทับบนรัตนบัลลังก์ หันพระปฤษฎางค์เข้าข้างต้นมหาโพธิพฤกษ์ บ่ายพระพักตร์สู่ทิศตะวันออก ทรงคู้พระเพลาขัดสมาธิ ตั้งพระกายตรงดำรงพระสติมั่นด้วย อานาปนสติสมาธิภาวนา แล้วออกพระโอฐดำรัสพระสัตยาธิษฐานบารมีว่า ถ้าอาตมะไม่พ้นอาสวกิเลสตราบใดถึงแม้มาตรว่า หฤทัย เนื้อ หนังจะแห้งเหือด ตลอดถึงเลือดและมันข้นจนทั่วสรีรกาย อาตมะก็จะมิทำลายสมาธิบัลลังก์อันนี้ จะพยายามให้บรรลุเสวยพุทธาภิเษกสมบัติให้จงได้ ดังพระทัยมั่นหมายพระสัพพัญญุตญาณ

ครั้งนั้น เทพยดาและพรหมทุกสถาน มีท้าวสหัมบดีพรหมและท้าวมฆวาน เป็นต้น ก็

** จากหนังสือตำนานพระพุทธรูปปางต่างๆ นิพนธ์ของพระพิมลธรรม (ชอบ อนุจารีมหาเถร)*

พากันชื่นชมโสมนัส มีหัตถ์ทรงซึ่งเครื่องสักการบูชาบุบผามาลัยมีประการต่างๆ พากันมาสโมสรสันนิบาตห้อมล้อม โห่ร้องซ้องสาธุการบูชาพระมหาบุรุษสุดที่จะประมาณเต็มตลอดมงคลจักรวาลนี้

ครั้งนั้น พญามารวัสวดีได้สดับสัททสำเนียงเสียงเทพเจ้าบรรลือลั่นโกลาหล จึงดำริว่าหน่อพระพุทธางกูรจะล่วงพ้นวิสัยแห่งอาตมะ เป็นการสูญเสียศักดิ์ อันน่าอัปยศอดสูอย่างยิ่ง ควรอาตมะจะไปทำอันตรายให้พระองค์ทรงลุกหนีไปให้พ้นจากบัลลังก์ อย่าให้พระองค์ล่วงพ้นวิสัยไปได้ พญามารมีความพิโรธด้วยกำลังอิสสาจิตครอบงำสันดาน จึงร้องอุโฆษณาการให้พลเสนามารทั้งสิ้นมาประชุมกันพร้อมด้วยสรรพาวุธและสรรพวาหนะอันแรงร้ายเหลือที่ประมาณ เต็มไปในคัคนานต์ท้องฟ้า พญาวัสวดีขึ้นช้างคีรีเมขล์ นิรมิตรมือหนึ่งพันมือถืออาวุธพร้อมสรรพ นำกองทัพมารอันแสนร้ายเหาะมาโดยนภาลัยประเทศ เข้าล้อมเขตบัลลังก์รัตน์ของพระมหาบุรุษไว้อย่างแน่น

หนา

ทันใดนั้น บรรดาเทพเจ้าที่พากันมาแวดวงถวายสักการบูชาหน่อพระชินศรีอยู่ต่างก็มีความกลัว พากันหนีไปยังขอบจักรวาล ทิ้งให้พระองค์ทรงต่อสู้กับพญามารแต่พระองค์เดียว

เมื่อพระมหาบุรุษพุทธางกูรทรงเปล่าเปลี่ยวเหลียวหาผู้จะช่วยมิได้ จึงตรัสเรียกทวยทหารของพระองค์ ๓๐ เหล่า กล่าวคือพระบารมี ๓๐ ทัศ ด้วยพระคาถาดำรัสว่า อายนฺตุ โภนฺโต อิธ ทานสีลา เป็นอาทิ ความว่า มาเถิดพวกท่านทั้ง ๓๐ กอง พร้อมกันจับอาวุธรบกับหมู่มารในบัดนี้ ครั้งนั้นบารมีธรรม ๓๐ ประการต่างสำแดงกายให้ปรากฏดุจทหารกล้า ถืออาวุธพร้อมที่จะเข้าประยุทธ์ชิงชัยกับเสนามาร รอพระบรมโองการประทานโอกาสอยู่เท่านั้น

เมื่อพญามารวัสวดี เห็นพระมหาบุรุษทรงประทับนิ่งไม่หวั่นไหวแต่ประการใด ก็พิโรธสั่งให้เสนามารรุกเข้าทำอันตรายหลายประการจนหมดฤทธิ์ บรรดาสรรพาวุธ ศัตรา ยาพิษที่พุ่งซัดไป ก็กลายเป็นบุบผามาลัยบูชาพระองค์จนสิ้น ครั้งนั้นพญามารวัสวดีจึงตรัสกะพระมหาบุรุษด้วยสันดานพาลว่า สิทธัตถะกุมาร บัลลังก์แก้วนี้เป็นของเรา เกิดเพื่อบุญเรา ท่านเป็นคนไม่มีบุญ ไม่ควรจะนั่ง จงลุกไปเสียโดยเร็ว

พระมหาบุรุษพุทธางกูรเจ้าก็ตรัสตอบว่า *"ดูกรพญามาร บัลลังก์แก้วนี้เกิดขึ้นด้วยบุญของอาตมะ ที่ได้บำเพ็ญมาแต่อสังเขยยกัปป์ จะนับจะประมาณมิได้ ดังนั้นอาตมะผู้เดียวเท่านั้นสมควรจะนั่ง ผู้อื่นไม่สมควรเลย"*

พญามารวัสวดีทรงโต้แย้งว่า ที่พระมหาบุรุษรับสั่งมานั้นไม่เป็นความจริง ให้พระองค์หาพยานมายืนยันว่า พระองค์ได้บำเพ็ญกุศลมาจริง ให้ประจักษ์เป็นสักขีพยานในทีนี้

เมื่อพระมหาบุรุษไม่เห็นผู้อื่นใด ใครจะกล้ามาเป็นพยานในที่นั้นได้ จึงตรัสเรียกนางวสุนธราเจ้าแห่งธรณีว่า *ดูกรวสุนธรา นางจงมาเป็นพยาน ในการบำเพ็ญกุศลของอาตมะในกาลบัดนี้ด้วยเถิด*

ลำดับนั้น นางวสุนธราเจ้าแม่ธรณีก็ปรากฏกายทำอัญชลีถวายอภิวาท แล้วเปล่งวาจาประกาศให้พญามารทราบว่า พระมหาบุรุษได้บำเพ็ญบุญกุศลมามากมายเหลือที่จะนับ แม้แต่เพียงน้ำกรวดที่ข้าพเจ้าเอามวยผมรองรับไว้บนเศียรเกล้า ก็มีมากพอจะถือเอาเป็นหลักฐานได้ นางวสุนธรากล่าวแล้ว ก็บรรจงหัตถ์อันงามปล่อยมวยผมบีบน้ำกรวดที่สะสมไว้แต่เอนกชาติ ให้ไหลออกมาเป็นทะเลหลวง ท่วมทับเสนามารทั้งปวงให้จมลงวอดวาย กำลังน้ำได้ซัดช้างคีรีเมขล์ให้ถอยร่นลงไปติดขอบจักรวาล

ครั้งนั้น พญามารตกตะลึงเห็นเป็นอัศจรรย์ ด้วยมิเคยเห็นมาแต่กาลก่อน ก็ประนมหัตถ์ถวายนมัสการ ยอมปราชัยพ่ายแพ้บุญบารมีของพระมหาบุรุษ แล้วก็อันตรธานหนีไป ให้พระมหาบุรุษทรงมารวิชัย กำจัดมารให้พ่ายแพ้ได้เด็ดขาด ตั้งแต่เวลาเย็นพระอาทิตย์ยังมิทันอัสดงคต ด้วยพระไตรทศบารมี

จบตำนานพระพุทธรูปปางมารวิชัยแต่เพียงนี้

ตอบปัญหาธรรม

แก่ข้าราชการตำรวจ กองบัญชาการศึกษา

เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๑

โดย พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ. ๖)

ถาม : มักมีข่าวไม่ดีเกี่ยวกับพระดังๆ ตามหน้าหนังสือพิมพ์ ควรทำความเข้าใจอย่างไร ?

ตอบ : นี่แหละเป็นสิ่งที่ท่านทั้งหลายพึงเข้าใจ อยากให้ทราบหนักหนาเชียวข้อนี้ ให้ทราบได้เลยว่าข่าวพระที่ไม่ดีให้ท่านดูตามความเป็นจริง เอาปีหนึ่งๆ มีกี่ราย นี่ถามเท่านี้ มีกี่ราย จริงอยู่บางรายอาจจะดังก็ดังด้วยความดี หรือดังด้วยความไม่ดี หรือว่ามีความดีอยู่ข้างนอกความไม่ดีอยู่ข้างใน ก็แล้วแต่เถอะ ข้อนั้นยกไว้ก่อน แต่จะกล่าวย่อๆ เพียงว่าพระที่มีข่าวไม่ดีมีกี่ราย นี่ก่อนอื่นให้ท่านพิจารณาดู ต่อจำนวนพระซึ่งมีวัดร่วมสามหมื่นวัด พระอยู่นอกพรรษาเป็นแสน ในพรรษาก็คงจะตกสามแสนกว่า นั่นแหละให้ท่านพึงพิจารณาอย่างนี้ และพิจารณาต่อไปว่า พระที่ดีๆ มีไหม ? ท่านต้องศึกษาดู อาตมาขอตอบว่า**มี** และ**มีมาก**ด้วย **แต่ไม่เป็นข่าว น้อยนักที่หนังสือพิมพ์จะเอาไปเขียนเชียร์ เขียนยกย่องชมเชยสรรเสริญ โอกาสเป็นอย่างนั้นมีน้อยเหลือเกิน ทำความดีไปเถอะเท่าไรๆ หนังสือพิมพ์ไม่เอาไปลง** ก็มีบ้างนะที่ลงข่าว ไม่ใช่ไม่มี แต่มีน้อย (ที่ลงข่าว) เอาง่ายๆ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายนี่แหละ ก็ไม่ถึงกับอวดอ้างว่าเป็นวัดที่ดี

วิเศษ แต่ว่าก็คิดว่าญาติโยมพอกราบไหว้ได้สนิทใจ นี่อาตมาพูดเท่านี้ ถ้าโยมจะดูระเบียบวินัยของพระวัดนี้ก็เปิดดูหนังสือเล่มแดงประวัติวัดนั่นแหละ จะเห็นมี **"ระเบียบปฏิบัติของพระภิกษุสามเณร"** ที่นี่ มี **"กติกาสงฆ์" ที่ดีพอสมควรที่จะคุ้มครองพระภิกษุสามเณรของเราให้ตั้งใจศึกษาและปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรม มีทั้งภาคปริยัติธรรม** และ**ปฏิบัติพระสัทธรรมควบคู่กันไปไม่มียกเว้น และให้ตั้งใจเสียสละทำประโยชน์แก่พระศาสนา** ท่านมาเพียง ๒-๓ วัน คิดว่าคงสังเกตดูได้ ถ้ายังไม่เห็นชัดให้มาใหม่มาอยู่ที่นี่อีก มาดูอีกให้แน่ เอาละไม่ถึงกับดีเลิศ ไม่ได้เป็นวัดที่ประเสริฐศรีที่สุด แต่คิดว่าพอกราบไว้ได้สนิทใจ วัดระดับนี้มีไม่น้อย ถ้าว่าจะถือว่าดีวิเศษวิโสก็ต้องวัดที่มีพระอริยเจ้าเต็มไปหมด ก็อาจจะหาได้ยากหน่อย แต่ว่าพระอริยเจ้าไม่ใช่ว่าจะไม่มี มีได้ทุกหนทุกแห่ง เพราะฉะนั้นอันนี้อาตมากล่าวได้เลยว่า

ข้อ ๑ พระที่ปฏิบัติไม่ดีก็มี แต่ไม่ได้มากจนเป็นที่ปริวิตกอะไรกันหนักหนาหรอก

ข้อ ๒ อาตมาจะกล่าวว่าพระเจ้าคณะปกครองทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่คนไม่เข้าใจมักจะโจมตี ผู้โจมตีอาจจะเป็นได้ ๒ อย่าง อย่างหนึ่งคือไม่รู้ความจริงแล้วคาดคะเนเอา อีกอย่างหนึ่งคืออาจจะเป็นศัตรูพระพุทธศาสนา กระทำการย่ำยีพระพุทธศาสนา มีควันหน่อยหนึ่งก็โจมตีให้เยอะๆ มีเรื่องร้ายนิดหน่อยก็ตีให้หนักๆ มากๆ เข้าไป คนรู้เท่าไม่ถึงการณ์ได้ยินได้ฟังข่าวเช่นนั้น ก็ตื่นเต้นไปตาม กลายเป็นกระแส โดยไม่ได้พิจารณาว่าแท้ที่จริงมีกี่เปอร์เซ็นต์ และคนไม่ดีในแต่ละสังคม ทุกชาติทุกศาสนามีด้วยกันทั้งนั้น ทุกสังคมทุกฐานะทุกอาชีพ แม้แต่ในครอบครัวหนึ่งๆ ก็ยังมีคนไม่ดีและมีคนดีมากน้อยต่างกัน แต่ก็เฉลี่ยแล้วก็มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ซึ่งมีในอัตราที่สูงกว่าพระไม่ดีมากมายนัก โยมฟังเสียงที่ไม่ดีเกี่ยวกับพระไม่ดีในจำนวนพระเป็นแสน สามเณรอีกต่างหากกับโยมฟังข่าวข้าราชการไม่ดี ทั้งฝ่ายการเมือง และฝ่ายข้าราชการประจำ อันไหนมีอัตราสูงกว่ากัน? ไปคิดดูสิ แต่แน่ละในประการนี้โดยความรู้สึกทั่วไปว่าพระเป็นบุคคลที่สูง ในพระพุทธศาสนาของเราขณะนี้ **แม้พระพุทธเจ้ามิได้ทรงพระชนม์ชีพอยู่ แต่ก็มีพระธรรมวินัยอยู่ มีการปฏิบัติดีกันอยู่มาก** และ**พระมหาเถระตั้งแต่มหาเถรสมาคมลงมาถึงเจ้าคณะหน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด อำเภอ ตำบล มาจนถึงเจ้าอาวาส ท่านก็ตั้งใจดูแลกันอย่างดีที่สุด อบรมกันอย่างดีที่สุด เต็มกำลังสติปัญญาความสามารถของท่านเหมือนกับพ่อแม่เรานั่นแหละ** ในครอบครัวเรา ดุด่าว่ากล่าวลูกสอนลูกตามระดับภูมิธรรม ตามระดับสติปัญญาของท่าน แต่แม้กระนั้นก็มีลูกดีลูกเลว ถ้าว่าจะว่าพระผู้ใหญ่ก็จงว่าพ่อแม่ของคนที่ประพฤติไม่ดีด้วย ว่าทำไมไม่ดูลูกให้ดีทั้งหมดทุกคน ? หรือไม่ก็ว่านายกรัฐมนตรี หรือว่าหัวหน้าพรรคการเมือง ว่าหัวหน้าหน่วยราชการด้วยว่า ทำไมไม่ดูแลลูกน้องตัวเองให้ดีทั้งหมดทุกคนไปเลย อย่าให้มีอะไรเสียหาย นี่แหละเหมือนกัน เพราะฉะนั้นเราลืมข้อนี้

อาตมาเคยเป็นนักวิจัยโดยอาชีพ เพราะฉะนั้น พูดต้องเอาอัตราส่วนมาพูดกันว่าอัตราส่วนของพระที่มีข่าวไม่ดี และอาจจะมีไม่ดีแต่ไม่มีข่าวอีกบวกกันเข้ามา แต่ว่าอัตราส่วนของพระที่ไม่ดีก็เชื่อแน่ว่าไม่เกินโยมที่ไม่ดีทุกอาชีพ เพราะคนที่ไม่ดีทุกอาชีพทุกฐานะมากเหลือเกิน แต่เราเห็นเป็นของธรรมดา ถึงจะได้ยินข่าวก็ธรรมดา ไม่รู้สึกอะไรมากนัก แต่พอพระละก็ โอ้โฮ ให้เกิดวิกฤตศรัทธาขึ้นมาทีเดียว ใช้คำพูดให้เกิดภาพพจน์ที่เสียหายต่างๆ กลายเป็นเค่รื่องมือของศัตรูพระพุทธศาสนาที่เขาวางแผนจะย่ำยีพระพุทธศาสนาไปโดยไม่รู้ตัว กระแสวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบนี้แหละที่กลายเป็นเครื่องมือของเขาไปแล้ว และมีจริงๆ ด้วยที่เขาวางแผนย่ำยีพระพุทธศาสนา ไม่ใช่เราไม่รู้ รู้แต่เราทำอะไรไม่ได้ เพราะพระไม่มีอำนาจทางด้านการบริหารการปกครองประเทศชาติ ซึ่งแตกต่างจากประเทศบางประเทศที่เขาเคร่งครัดในพระพุทธศาสนา เช่น ภูฐาน ภูฐานที่เขาเลือกพระดีๆ เข้าไปเป็นสมาชิกรัฐสภาด้วย กฎหมายอะไรๆ ออกมาต่างๆ หรือเวลามีการโต้แย้ง หรือมีการพิจารณาอะไรกัน พระที่มีความรู้ความสามารถเขาคัดเลือกไปเป็นสมาชิกรัฐสภาด้วย ทำหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงอธิบายแทนทั้งพระและทั้งญาติโยมด้วย แต่เมืองไทยเรายังไม่มีและก็คิดว่าคงมีไม่ได้ นี่แหละอาตมาจะให้โยมรู้ เมื่อโยมคิดอย่างนี้เหมือนกับอาตมาสอนโยมที่จะพิจารณาสภาวธรรม โยมใจบริสุทธิ์ผ่องใสสงบเงียบๆ ลองดูซิ ถามตัวเองว่าจำนวนพระที่ว่าไม่ดีมีกี่เปอร์เซนต์ เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรของพระภิกษุทั้งหมดประเทศ กว่า ๒ แสนรูป ถ้าหลักสถิติเขาเรียกว่าเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด ฝรั่งเรียน Population หรือ Universe นี่ในภาษาสถิติและวิจัย และเมื่อเทียบกับบุคคลภายนอก อันไหนมันเลวมาก เลวน้อย ในอัตราที่แตกต่างกันเท่าไหร่ อันนี้แหละที่อาตมาฝากไว้ให้พิจารณา

และขอฝากไว้อีกข้อหนึ่งให้โยมพิจารณาเห็นใจเจ้าคณะผู้ปกครองพระด้วยเถิดว่า พระก็ลูกชาวบ้านเหมือนโยมอย่างนี้ ไม่ได้เอาพระอริยเจ้ามาบวชที่ไหนเล่า ลูกชาวบ้านปุถุชนเหมือนโยมนี่แหละ พี่น้องโยมนี่แหละมาบวช บวชเพื่ออะไร ? เพื่อให้ได้รับการกล่อมเกลาให้ดีขึ้น ก็แปลว่ามีพื้นฐานระดับปุถุชนธรรมดาๆ จะมารับการกล่อมเกลาให้ดีขึ้น พอกล่อมเกลาแล้วท่านก็เรียบร้อย นี่ท่านนั่งนี่เป็นระเบียบเรียบร้อย ท่านปฏิบัติเรียบร้อย มีระเบียบวินัย เห็นไหมล่ะ และจะบอกปัญหาแถมนะ อาตมาจะบอก **โยมอาจจะไม่รู้หัวอกของเจ้าอาวาสและพระอุปัชฌาย์อย่างอาตมานี่ คนมาฝากให้บวชนี่นะ บางรายก็นำลูกที่แย่ที่สุดนั่นแหละเอามาฝากมากที่สุด ที่ช่วยตัวเองไม่ได้แล้ว ที่วุ่นวายที่สุดนั่นแหละหัวดื้อ หัวแข็งที่สุด พ่อแม่ส่วนมากจะเอาลูกประเภทนี้มาฝากให้บวชอยู่วัด ให้พระกล่อมเกลาให้ แต่ที่วัดนี้เราไม่รับหรอกบอกซะก่อน คือต้องให้มาอยู่วัดเพื่อพิจารณาคัดว่าต้องให้ได้มาตรฐานจึงจะรับบวชให้ มาแล้วมาตั้งใจปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มาเรียนพระปริยัติธรรม และมาปฏิบัติ-**

ธรรม ไม่ใช่เอาคนที่สติสตังไม่ได้เรื่อง ติดยาเสพติดหรืออะไรๆ ที่ไม่ดีมา มายัดเยียดให้ก็ขอไม่รับ มาเยอะแต่วัดนี้ก็บอกกะโยมบอกพ่อแม่ของเขาว่าวัดนี้ขอให้รับคนดีพอสมควรสักวัดหนึ่งเถอะนะ อย่างคนติดบุหรี่และคนติดยาเสพติดอย่าเอามาเลย เพราะปัญหาเยอะ ซึ่ง ณ ที่นี้อาตมาจะไม่ขอเล่าปัญหาให้ฟัง แล้วก็ถ้าโยมนำเอาชนิดอย่างนี้มาให้อาตมานี่นะ โยมไม่สงสารอาตมาบ้างเหรอ ? โยมเองยังเอาไว้ไม่อยู่อาตมาจะไปมีอำนาจอะไร ไปปราบคนระดับนั้นให้อยู่ในโอวาทได้ เพราะฉะนั้นเวลาคนมาบวชเราจึงต้องคัดนะ ให้อยู่ดูอุปนิสัยใจคอกันก่อน ถ้าสงสัยก็ให้อยู่นานหน่อย ถ้าไม่สงสัย ๒-๓ วันก็ได้ ๗ วันก็ได้ ๑๕ วันก็ได้ ถ้าสงสัยก็เป็นเดือน ปะเหมาะเป็นเดือนก็ไม่ได้บวช เพราะบางทีพ่อแม่เอามายัดเยียดจริงๆ นี่ก็ขอให้เห็นใจวัดด้วย ทีลูกดีๆ เรียนเก่งๆ ส่งไปเรียนหมด อยากให้มีเมียอยากให้ลูกโด่งดังดีไป นี่เป็นอย่างนี้ แต่ว่าวัดนี้ต้องขอคัดเลือกก่อนรับบวช วัดนี้ขอเถอะโยมขอให้เป็นตัวอย่างสักวัด เพราะฉะนั้นพระของเราเป็นพระที่คัดแล้ว และท่านมาด้วยใจศรัทธาจริงๆ ตั้งใจมาอยู่ศึกษาและปฏิบัติธรรมจริงๆ แล้วก็นั่นแหละมาศึกษามาปฏิบัติให้ดีแม้ชั่วคราวหนึ่งพรรษา หรือจะอยู่นานต่อไปก็ได้ แต่ถ้าจะอยู่นานต่อไปก็ต้องดูกันหนึ่งพรรษาก่อน ถ้าเรียบร้อยดีก็ยินดีรับไว้ ไม่ว่ากัน แล้วก็สนับสนุนด้วย เพราะท่านดีแล้วนี่

ทีนี้ส่วนวัดอื่นๆ นะโยมก็มีบางที่เขาก็เห็นใจกัน เช่นบางวัดที่ต้องอาศัยญาติโยมในพื้นที่มาก ถ้าญาติโยมเขาไม่ใส่บาตรละก็พระอดเชียวนะ เรื่องนี้จริงนะ นี่ต้องเห็นใจท่านนะหลวงพ่อหลวงตาน่ะ บางทีพ่อเป็นกำนัน พ่อเป็นผู้ใหญ่บ้านพ่อเป็นอะไรๆ ที่มาสนับสนุนเกื้อกูลวัด ลูกคนนี้เหลือขอเอาไม่อยู่ ขอฝากให้หลวงตาบวชให้หน่อยนะ หลวงตาพูดไม่ออกแล้วแบบนี้ต้องรับเหมือนกัน ติดยาก็มีมากด้วย บางทีพ่อแม่ก็มาบอกว่าไม่เป็นไรหรอก มันเลิกมาแล้วลองถามว่ามันเลิกมานานเท่าไหร่ ? บางคนซื่อหน่อยก็บอกว่าพึ่งเลิกมาสองวันครับ บอกแหม

อย่างนี้ก็มากไปหน่อย บางคนก็บอก ๔ เดือน เออ ก็ค่อยยังชั่วเป็นอย่างนี้โยม เพราะฉะนั้น **วัดเป็นที่พึ่งนะ ที่พูดทั้งหมดนี่ วัดเป็นที่พึ่งของพ่อแม่ ไม่ใช่เป็นที่พึ่งของลูกนะ พ่อแม่ที่เอาลูกไม่อยู่นี่ วัดอื่นๆ บางวัดนะท่านต้องทำอย่างนั้น ตำหนิท่านก็ไม่ได้ ต้องเห็นใจท่านนี่เยี่ยมจริงๆ ท่านก็ยอมรับนะ แต่เฉพาะวัดนี้ขอ ขอเอาที่มีสติสัมปชัญญะดีๆ มีความรู้พอเป็นมาตรฐาน ถึงไม่โด่งดังนัก ก็เอากันนักว่าพอเรียนนักธรรม เรียนบาลีได้ ขอให้มีจิตใจดี ตั้งใจดี เอาละเราสนับสนุนกันข้อนี้ นี่ในวัดนี้เราทำอย่างนี้ แต่วัดอื่นๆ ที่เห็นนี่ เห็นใจท่านเถอะ เพราะฉะนั้นในกรณีเช่นว่านั้น** มีคนไม่ดีเข้าไปบวช ไม่ดีจริงๆ นั้นอย่างหนึ่ง กล่อมเกลายังไงก็ไม่เอา เหมือนน้ำรดหัวตอ และก็เป็นตอตะโกด้วย ขัดยังไงก็ไม่ขาวนั้นอย่างหนึ่ง ยังมีพวกปลอมมาบวชนี่อีกเรื่องหนึ่ง **พวกปลอมมาจากศาสนาอื่นที่ต้องการมาบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาก็มีเหมือนกัน ไม่ใช่ไม่มี แต่ไม่มีหลักฐาน เรารู้ได้ด้วยพฤติกรรม** ก็ทำลายให้เกิดเรื่องเกิดราวขึ้น ฝ่ายพระก็มีพูดไม่ออก แก้ไม่ตก เพราะหนังสือพิมพ์ด่าไปแล้ว ไปแก้ตรงไหน ? ไม่มีหลักฐานด้วย มีถึงขั้นว่า เดี๋ยวนี้อาตมาจะบอกโยมก็ได้ แผนนี้ยังมีอยู่ คือ เขารับสมัครหญิงสาวที่จะเป็นอาสาสมัครทำอามิกกาเซ่ หรืออะไรก็แล้วแต่แบบลูวินสกี้ทำนองนั้นแหละ พอได้ช่องได้โอกาสก็ใส่ยาปลุกกำหนัด หาโอกาสเข้าใกล้เจ้าอาวาสดังๆ หรือที่มีอะไรดีๆ โด่งดัง มีคนเชื่อถือมาก ก็พยายามเข้าใกล้ บำรุงบำเรอ ถ้าไปเผลอเนื้อเผลอตัวในยามปลอดคน อาจจะใส่ยาปลุกกำหนัด หรือไม่ก็ใส่ยาให้มะงุมมะงาหรา เกิดความหลงความลืม กลายเป็นบ้าๆ บอๆ มีจริงนะโยม ใครอยู่อีสานมีบ้างไหมยกมือหน่อยซินั่นแหละให้รู้ไว้เลย ทางอีสานโดนมาหลายรายแล้วนะ พระป่าโดนมาหลายรายแล้ว แต่เขาปิดกัน แล้วการอบรมหญิงประเภทนี้มีอยู่ทางภาคอีสาน ที่จะให้เข้าหาพระเป็นผู้หญิงที่มีความรู้ด้วย เดี๋ยวนี้นโยบายและโครงการนี้ยังมีอยู่ ได้ยินว่ามีประมาณ ๔๐๐ คน กระจายไปทั่วทุกภาค นี่โยมอย่านึกว่าเป็นเรื่องเล่นๆ เรื่องจริงนะ อย่างนี้ก็มี เข้ามาบวชเป็นพระก็มี หาโอกาสบ่อนทำลายได้ก็ทำลาย นี่แหละโยมเอ๊ย เรื่องลึกแต่ว่าไม่มีหลักฐาน แต่รู้ได้ด้วยพฤติกรรม ก็เลยพูดกันไม่ออก

เพราะฉะนั้น อาตมาจะสรุปว่าอย่างนี้ พระดีมีเยอะ แล้วเรานั่นแหละ โยมนั่นแหละควรจะช่วยทำนุบำรุงรักษาป้องกันวัดที่ดีๆ ที่มีพระดีๆ ตั้งใจดีๆ ให้ท่านดำรงอยู่ด้วยปกติสุขตามสภาพ เพราะมิฉะนั้น วัดก็จะตกเป็นเหยื่อทั้งผู้ไม่หวังดี และตกเป็นเหยื่อของสื่อมวลชนที่ใจอคติมากๆ โยมดูให้ดี คิดว่าในส่วนลึกๆ ผู้บริหารวัดหรือบริหารพระพุทธศาสนา และแม้แต่ผู้หลักผู้ใหญ่ของบ้านเมืองก็รู้ และพยายามช่วยกันอยู่

ข้อสองพึงเข้าใจว่า พระมหาเถระผู้ใหญ่นั้นท่านตั้งใจดูและให้การศึกษาอบรมพระภิกษุสามเณรตามระดับภูมิธรรมของท่าน ตามระดับสติปัญญาของท่าน นี่อาตมาต้องกล่าวอย่างนี้เพราะอะไร เพราะว่าพื้นฐานการศึกษาและระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนวิชาการทางด้านการบริหารวัด หรือการบริหารศาสนจักรค่อนข้างจะไม่เพียงพอ ท่านก็พยายามทำดีที่สุดเท่าที่ความรู้ความสามารถท่านจะมี ท่านพยายามปรับปรุงทำให้ดีที่สุด เหมือนพ่อแม่เรานี่ พ่อแม่เราทุกคนนี่ ระดับภูมิธรรมภูมิปัญญา สติปัญญาของท่านก็มีมากบ้างน้อยบ้าง แต่ท่านก็พยายามอบรมลูกให้ดีที่สุดเหมือนกันอย่างนี้แหละ เพราะฉะนั้นอย่าไปโทษท่านเลย คนที่อาจจะหรือพระที่อาจจะมีสติปัญญาความสามารถที่จะช่วยป้องกันแก้ไขได้ ท่านก็ได้ทำในขอบข่ายอำนาจหน้าที่รับผิดชอบของท่านอย่างดีที่สุด เท่าที่ท่านจะทำได้ เหมือนที่นี่ เราก็ทำในวัดของเรานี่ให้ดีที่สุด เหมือนอาตมากล่าว ท่านทั้งหลายจงทำตัวท่านให้ดีที่สุด แต่ละท่านเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม พากันทำให้ดีให้เพิ่มมากขึ้น เหมือนเกลือหยดลงไปทีละก้อนสองก้อน ห้าก้อนสิบก้อนลงในบ่อ มากๆ น้ำก็เค็มเอง หรืออีกนัยหนึ่งเอาน้ำสะอาดเทใส่เข้าไปในถ้วยน้ำสกปรก มากขึ้นๆ เดี๋ยวมันไล่น้ำที่สกปรกออกไปเอง เหลือแต่น้ำใสๆ ฉันใดฉันนั้น อาตมาจะขอบอกอย่างนี้ **พระพุทธศาสนาของเราไม่ได้เสื่อม คนปฏิบัติเสื่อมมีอยู่ทุกสังคมทุกฐานะ** และ**แท้ที่จริงนะ มีอยู่ทางฝ่ายฆราวาส คฤหัสถ์ผู้ครองเรือนนั้นแหละมากมายนักหนาเชียว** เรียกว่าเกือบจะเสียทั้งระบบการเมือง เศรษฐกิจ การปกครอง การบริหารราชการทุกระดับชั้น ทั้งฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำ ที่เสียหายมีมากซะยิ่งกว่าทางฝ่ายพระมากมายนัก อย่าไปโทษท่านเลย

ทีนี้ผู้มีปัญญาคิดยังไง ? พระพุทธเจ้าของเราดีไหม ? นี่เราถามตัวเองก่อน พระพุทธเจ้าของเราดีอย่างไร ? พระธรรมเจ้าล่ะ ? พระสัทธรรมของพระพุทธเจ้า คำสอนของท่าน นี่ว่าอย่างนี้ไม่ดีนะถ้าทำแล้วเป็นทุกข์ อย่างนี้ดีทำแล้วเป็นสุขเป็นความเจริญ ใช่ไหม เป็นจริงไหม ? ถ้าใช่แล้วไม่ต้องดูใคร ดูพระธรรม เพราะพุทธเจ้าท่านก่อนจะเสด็จดับขันธปรินิพพานด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ คือกายเนื้อแตก

ทำลาย เหลือแต่พระนิพพานธาตุสถิตอยู่ในอายตนะนิพพาน ก่อนจะเสด็จดับขันธ์ปรินิพพาน พระองค์ได้ตรัสว่า **เมื่อจะสิ้นพระองค์ ก็จงมีพระธรรมวินัยก็คือพระสัทธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นพระบรมศาสดาแทนพระองค์** เพราะฉะนั้นนี่แหละเป็นจุดสำคัญ เราถามตัวเองว่าคำสอนของพระพุทธเจ้าดีไหมละ ? ใครปฏิบัติตามได้ผลเสียหรือได้ผลดี ? เราตอบตัวนี้ได้ไหม ? ถ้าเราตอบได้ ไม่ต้องพูด และพระสงฆ์นี่ พระสงฆ์หมายเอาคำรวม คำรวมของคณะภิกษุตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไปถึงสังคมพระทั้งหมดทั่วทั้งสังฆมณฑล ทั่วทั้งประเทศนี่รวมว่า **"พระสงฆ์"** และพระสงฆ์ที่ว่านี่สูงสุดคือ **"พระอริยสงฆ์"** รองลงมาก็คือ**พระสมมติสงฆ์ ที่ตั้งใจปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ** นี่**เอาความตั้งใจ** เอาตรงนี้ **ความตั้งใจปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ อาจจะมีดีบ้างเสียบ้าง ท่านก็พยายามแก้ไขของท่านไป ตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงล่างสุด ทั้งบริหารทั้งแนะนำสั่งสอน พระอุปัชฌาย์อาจารย์สอน เจ้าอาวาสสอน ครูอาจารย์สอน ช่วยกันดีที่สุด** คือ **ตั้งใจตั้งเจตนาดีที่สุด** นี่คือ **"คณะสงฆ์" ดีไหมละอย่างนี้ ?** ส่วนปลีกย่อยอย่าไปเอาเป็นอารมณ์ เหมือนกับเราอยู่ในครอบครัวของเรา พ่อแม่ของเรา พี่น้องของเรา เอาเรื่องพ่อแม่ของเรายกไว้ เอาเรื่องพี่น้องของเรามีคนไม่ดีไหม หรือว่ามีแต่คนดีหมดทุกคน ? ถ้าใครมาบอกว่าอย่างนั้นตระกูลนี้แย่มาก เราจะรู้สึกอย่างไร ก็บอกไม่ใช่ พ่อฉันก็ดี แม่ฉันก็ดี ตัวฉันก็ดี อาจจะมีน้องหรือพี่คนไหนไม่ดีสักคนหนึ่ง ช่างมันเถอะ แต่คนดีในครอบครัวนี้มี ตระกูลนี้มีคนดีมากอย่างนี้ นั่นแหละโยมควรจะคิดอย่างนี้ ใช่ไหม ? และควรจะอธิบายคนอื่นอย่างนี้ใช่หรือไม่ ? เพราะโยมตอนนี้ยิ่งเป็นข้าราชการพูดแล้วเสียงดัง ชักนำคนที่ไม่รู้เรื่องให้รู้เรื่องได้ โยมจงทำเถอะเป็นบุญเป็นกุศล จงตั้งความเข้าใจให้ถูกต้องอย่างนี้ คิดว่าคงไม่ผิดพลาดนะ

เจริญพร

โคจร และอโคจร

โดย ศิรประภา ศากยบุตร

เด็กเอยเด็กน้อย ความรู้เรายังด้อยเร่งศึกษา
เมื่อเติบใหญ่เราจะได้มีวิชา เป็นเครื่องหาเลี้ยงชีพสำหรับตน
ได้ประโยชน์หลายสถานเพราะการเรียน จงพากเพียรไปเถิดจะเกิดผล
ถึงลำบากตรากตรำก็จำทน เกิดเป็นคนควรหมั่นขยันเอย"

บทดอกสร้อยเรียบง่ายเข้าใจดีสมัยก่อน ดูจะเป็นการเข้าใจยากสำหรับเด็กสมัยใหม่ แม้อาศัยในโลกใบเดียวกัน แต่ก่อนโลกใบใหญ่ ครอบครัวพ่อแม่พี่น้องสนิทสนมกันดี ร่วมทุกข์ร่วมสุขรักใคร่ปรองดอง คำสอนง่ายๆ เด็กๆ ก็เข้าใจเหตุเข้าใจผล พยายามประพฤติปฏิบัติก็นำความสงบสุขและเจริญรุ่งเรืองมาสู่ตนและครอบครัว แต่ปัจจุบันสมัยโลกาภิวัตน์ โลกของเราใบเดิมก็ดูเล็กลง เด็กถูกระบบข้อมูลจู่โจม ทำให้จิตใจมุ่งออกภายนอก การแก่งแย่งชิงดีในสังคมทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่นทางใจ พ่อแม่มีเวลาให้กับลูกๆ น้อยกว่าสื่อภายนอก คำสอนง่ายๆ ก็ทำให้เข้าใจยาก

ทางเดินที่พ่อแม่แนะนำดูเหมือนจะเป็นการขีดเส้นให้เด็กๆ จะมีความรู้สึกต่อต้าน แทนที่จะรวบรวมกำลังใจและขยันหมั่นเพียรมุ่งมั่น กลับเกียจคร้านและท้อถอย เพราะคิดเอาเองว่าถูกจำกัดสิทธิและขาดอิสรภาพ ทางเดินที่พ่อแม่แนะนำกลับไม่อยากไป แต่อยากที่จะลองของใหม่ และเลือกเอาตามอำเภอใจของตน ตามคำโฆษณาของสื่อมวลชน หรือตามเพื่อนๆ

การเลือกตามอำเภอใจของตน ถ้ามีโอกาสได้เลือกตามสมควร จะต้องตรวจให้ดีว่าตนมีหลักการอย่างไร และจะเลือกทางใดดี ในที่นี้ใคร่ขอเสนอแนะหลักการเลือกทางเดินตามแนวพุทธศาสนา ซึ่งไม่ใช่ของล้าสมัย ภาษาไทยของเรา คำว่า**โคจร** แปลว่า **ทางเดิน** และ**อโคจร** แปลว่า **ทางที่ไม่ควรจะเดิน** มีรากศัพท์มาแต่เดิมคือ **โค = วัว จร = เดิน** คือ ทางที่วัวเดิน

ในอดีตกาล วัวป่าอาศัยอยู่กันเป็นฝูง และมีจ่าฝูงที่แข็งแรง

นำพวกออกหากินในป่าที่เต็มไปด้วยภยันตราย จ่าฝูงจะพยายามดูแลลูกฝูงเป็นอย่างดี และนำทางให้พ้นจากอันตรายทั้งปวง ดังเช่นถ้าจะข้ามแม่น้ำลำธาร จ่าฝูงจะเดินนำหน้านำทางที่น้ำไม่ลึกมากนัก และไม่เชี่ยวกรากเกินไป เพื่อให้ลูกฝูงและโคตัวเล็กๆ ข้ามได้สะดวก ไม่เป็นอันตราย ไม่ถูกน้ำพัดหรือจมน้ำตาย วัวก็จะเดินตามกันเป็นแถวๆ จนถึงฝั่ง ดังนั้น จึงนำมาใช้โดยนัยทางเดินที่ปลอดภัย ข้ามถึงฝั่งอันหมายความว่าความสำเร็จได้ เรียกว่า **โคจร**

จะเห็นได้ว่าทางที่พ่อแม่แนะนำให้ก็สมควรที่จะเดินตามไป เพราะจะนำสู่ความสำเร็จภายภาคหน้า

ในทางตรงข้าม **อโคจร** เป็นทางที่ไม่สมควรไป เพราะจะประสบภยันตราย พลัดตกหกล้มหรือถึงแก่ชีวิตได้

สำหรับเด็กบางคนที่ขาดผู้นำ ไม่มีพ่อแม่แนะนำ จำเป็นต้องเลือกทางเดินด้วยตนเอง ก็จะคิดในแง่ดีว่าเป็นไทแก่ตน มีอิสระ เมื่อตนต้องนำตนเอง สมควรที่จะเลือกทางเดินสู่ความสบายและหลีกเลี่ยงความไม่สบายทั้งหลาย

เมื่อจะเลือกทางสบายในภายภาคหน้า จำเป็นจะต้องทำตนให้พร้อมด้วยคุณสมบัติ ๔ ประการ ดังนี้

๑. มีความศรัทธา เชื่อมั่นว่าตนจะทำตนให้สบายได้แล้ว สามารถหาความรู้ในหนทางอันก่อประโยชน์แก่ตน โดยไม่มีโทษติดตามมา

๒. มีศีลให้พร้อม เพราะศีลที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ชี้แนะให้เป็นรั้วกั้นความทุกข์ที่จะมาถึงตน เพราะการรักษาศีลแต่ละข้อมีคุณประโยชน์ทั้งนั้น เริ่มจาก

ศีลข้อที่ ๑ ไม่ฆ่าสัตว์ การบั่นทอนชีวิตสัตว์ทำให้ชีวิตตนสั้นลงด้วย

ศีลข้อที่ ๒ ไม่ลักทรัพย์ เพราะการลักทรัพย์ของผู้อื่นจะนำความเดือดร้อนมาสู่ตน

ศีลข้อที่ ๓ ไม่ผิดลูกเมียผู้อื่น เพราะรังแต่จะเกิดการทะเลาะวิวาทกัน

ศีลข้อที่ ๔ ไม่พูดปดพูดเท็จ เพราะรังแต่จะก่อความไม่สงบ และขาดความเชื่อถือ

ศีลข้อที่ ๕ ไม่ดื่มสุราเมรัย เพราะจะทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ ทำให้ตัดสินใจผิดพลาดเป็นต้น

๓. ถึงพร้อมด้วยจาคะ คือการแบ่งปันให้ทั่วถึงกันแก่ผู้ที่อยู่รอบข้าง ช่วยสร้างบุญบารมีและสามัคคีธรรม

๔. ถึงพร้อมด้วยปัญญา คือไม่แห่ตามเพื่อนโดยไม่ไตร่ตรอง ไม่หลงไม่งมงาย มีปัญญาในการคิดแนวทางการดำเนินชีวิต ไม่ใช่เลือกลัทธิเอาอย่าง สร้างค่านิยมตามสมัย

คุณสมบัติทั้ง ๔ ประการ ที่นำสู่ความสบายนี้ เรียกว่า **สัมปรายิกัตถประโยชน์ ๔**

ส่วน**อโคจร** คือทางที่ไม่สมควรทดลอง ไม่สมควรจะเลือกเดินทาง เพราะเป็นทางไปสู่ความไม่สบาย เป็นประตูสู่อบาย *(อบาย = ตรงข้ามกับสบาย = ไม่สบาย)* เรียกว่า **อบายมุข ๔** คือ

ข้อ ๑ การเป็นนักเที่ยวผู้หญิง รังแต่จะนำความทุกข์เดือดร้อนมาสู่ครอบครัว และอาจติดโรคร้ายแรงต่างๆ รวมถึงโรคร้ายที่สุดปัจจุบันยังไม่มีทางรักษา คือ **โรคเอดส์**

ข้อ ๒ การเป็นนักเลงสุรา รังแต่จะทำความทุกข์ร้อนเพราะเสียทรัพย์, มักประสบอุบัติเหตุ, ขาดสติ เสพย์แล้วติด เมื่อเมาแล้วทำลายเซลล์สมอง มีสถิติทางแพทย์พบว่า ๑ เมาทำลายเซลล์สมองไป ๒,๐๐๐ เซลล์ ถ้าเมาบ่อยๆ เซลล์สมองก็ตายไปมากขึ้น ทำให้สมองเสื่อมก่อนวัย

ข้อ ๓ การเป็นนักเลงการพนัน รังแต่จะนำความทุกข์ร้อนในระยะแรกอาจนึกสนุก แต่ต่อมาก็ติดจนถอนตัวไม่ขึ้น เสียทรัพย์, เสียคำพูด และเสียคนในที่สุด

ข้อ ๔ การคบมิตรชั่ว รังแต่จะพัวกันกับความชั่วและชาชินจนแยกแยะความดีความชั่วไม่ได้ หรืออาจยินยอมผ่อนตาม เพราะเห็นแก่เพื่อน ตนจึงทำชั่วด้วย

ในครั้งพุทธกาล สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพบเห็นสิงคาลมานพ เคารพทิศทั้ง ๖ ตามคำสั่งของบิดาซึ่งเป็นพราหมณ์ผู้ล่วงลับไปแล้ว พระองค์ทรงแสดงถึงความหมายของทิศทั้ง ๖ ที่ควรเคารพ คือ บุคคลรอบตนทั้ง ๖ ด้าน อันได้แก่ เบื้องบน คือสมณะ เบื้องหน้า คือบิดามารดา เบื้องหลัง คือบุตร เบื้องขวา คือมิตร เบื้องซ้าย คือภรรยา และเบื้องล่าง คือบ่าวไพร่ เป็นบุคคลที่เราควรจะเคารพนับถือ เป็นสัญลักษณ์ของทิศ ๖ (เคยกล่าวรายละเอียดแล้วในเบื้องต้น) พร้อมกันนี้ทรงชี้แนะถึงทางที่ควรหลีกเลี่ยง คือไม่ควรเลือกเดิน ๖ ทาง ซึ่งแต่ละทางจะก่อโทษอีก ๖ ประการ คือ

๑. ติดสุรา และของมึนเมา มีโทษ ๖ ประการ คือ หมดทรัพย์ ก่อทะเลาะวิวาท เป็นบ่อเกิดโรค เสียชื่อเสียงเกียรติยศ ทำให้ไม่รู้อาย และทอนกำลังปัญญา

๒. ชอบเที่ยวกลางคืน ไม่รักษาตัว ไม่รักษาครอบครัว ไม่รักษาทรัพย์สมบัติ เป็นที่ระแวงสงสัย เป็นเป้าให้เขาใส่ความ และเป็นทางมาของความเดือดร้อน

๓. ชอบเที่ยวดูการละเล่น โดยทำให้การงานเสื่อมเสีย คอยกังวล คอยสืบข่าว การรำขับร้อง ดนตรี เสภา เพลง เถิดเทิง เป็นต้น

๔. ติดการพนัน มีโทษเพราะเมื่อชนะย่อมก่อเวร เมื่อแพ้ก็เสียดายทรัพย์ ทรัพย์หมดไป เข้าที่ประชุมไม่มีคนเชื่อถือถ้อยคำ เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อนฝูง ไม่เป็นที่ประสงค์ของผู้ที่จะหาคู่ครอง

๕. คบคนชั่ว คือนักเลงเหล้า นักเลงหญิง นักเลงการพนัน นักเลงทำของปลอม นักเลงหลอกลวง นักเลงหัวไม้

๖. เกียจคร้านการงาน โดยเอาแต่ผลัดวันประกันพรุ่ง โภคะใหม่ไม่เกิด โภคะเก่าหมดไป เพราะหาข้อแก้ตัว ๖ ประการ ร้อนนัก หนาวนัก เย็นไป เช้าไป หิวนัก อิ่มนัก เป็นต้น

เมื่อเด็กๆ พิจารณาคำสอนเหล่านี้แล้วเร่งไตร่ตรอง จึงจะได้ผู้ที่มีความสามารถในการเลือกทางเดิน หาทางโคจรไปสู่ความสำเร็จ และหลีกเลี่ยงทางอโคจรที่เป็นทางนำไปสู่หายนะ

เด็กทั้งหลายควรจะดีใจ ทั้งยังมีพ่อแม่ช่วยชี้แนะและควรจะแสดงความเคารพนับถือท่าน เพื่อช่วยหล่อเลี้ยงและเป็นกำลังใจให้แก่ท่าน เพียงเท่านี้ครอบครัวของเราก็จะน่าอยู่ สังคมของเราก็จะมีแต่ความสงบ และประเทศชาติก็จะรุ่งเรือง

ขอเชิญร่วมอนุโมทนาต่อกุศลจิตอันงดงาม ของเหล่ากัลยาณมิตร ผู้หยิบยื่นแสงสว่างอันนิรันดร์แก่เพื่อนมนุษย์ ด้วยการอุปถัมภ์การพิมพ์นิตยสารธรรมกาย ดังนี้

พระภาวนาวิสุทธิคุณ
ห.จ.ก. ประวัติยนต์
คุณอุดม เรืองสุรัตน์
โรงเรียนอนุบาลสุนรา
คุณนัทธมน เลิศมหโชค
คุณสุเมธ วงศ์พิภพมงคล
คุณประจักษ์ ศิริบัณฑิตย์กุล
ครอบครัวสวนทวี โดย รุ่งวิทย์
ร้อยเอกหญิง ฆนพร สุวรรณแสง
คุณประจวบ - คุณจันทนา สุวรรณแสง
คุณวริษฐ์ - คุณเรียม มงคลศรี และครอบครัว
คุณบุษบา - คุณสมบูรณ์ สุทธิ และครอบครัว
คุณสุทัศน์ - คุณสุนีรัตน์ - ด.ญ. สุชญา นิ่มกุลรัตน์
คุณจันทร์ศรี - คุณระเบียบ สิงห์น้อย และครอบครัว

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินบำรุงการพิมพ์นิตยสารธรรมกายแต่ละเล่มเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท
ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอบริจาคได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**
สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ โทร.๒๒๔-๗๔๗๕, ๖๒๑-๑๒๓๕-๖

บริษัท บางกอกสลักภัณฑ์ และ **คณะสามัคคีธรรม** เป็นเจ้าภาพบริจาคเงินค่ารถรับสาธุชนไปปฏิบัติธรรม ทุกวันเสาร์ต้นเดือน ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เดือนละ ๕,๐๐๐ บาท

ขอเชิญเป็นเจ้าภาพสร้างหอฉันและโรงครัว วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ขอเชิญท่านสาธุชนเป็นเจ้าภาพสร้างหอฉันและโรงครัววัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม แทนหลังเก่าที่ชำรุดและคับแคบ ไม่พอแก่การใช้สอยต้อนรับพระภิกษุ สามเณร ผู้อยู่ศึกษาปฏิบัติธรรม และสาธุชนผู้เข้ามาศึกษาอบรมศีลธรรมและภาวนาธรรม เพื่อสร้างพระในใจตน และเพื่อสร้างพระในใจคน (อื่น) ให้ได้มีธรรมเป็นคุณเครื่องคุ้มครองรักษาตน นำตนไปสู่ความเจริญและสันติสุข ซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับทุกปี

ผู้มีจิตศรัทธาเป็นจำนวนเงินตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป (หรือปวารณาบริจาคเป็น งวดๆ ภายใน ๒ ปีก็ได้) จะได้รับการจารึกชื่อหรือตระกูลของท่านไว้ภายในหอฉัน และจะได้รับพระบูชาพิเศษ

ติดต่อบริจาค (หรือปวารณาบริจาค) ได้ที่

๑. สำนักงานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญวัดสระเกศ กรุงเทพฯ โทร. ๖๒๑-๑๒๓๕-๖
๒. ประชาสัมพันธ์วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ริมถนนสายบางแพ-ดำเนินสะดวก กม.ที่ ๑๔ อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี โทร. (๐๓๒) ๒๕๔-๖๕๐, ๒๕๓-๓๕๒ ต่อหมายเลข ๒๒๐

หอฉัน และโรงครัว วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม กำลังดำเนินการสร้าง

รายการสิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง และวีดีโอเทป ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย

จัดทำโดย มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

สิ่งพิมพ์

๑. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น	๑๐.-
๒. หลักสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อทำนิพพานให้แจ้ง	๑๒๐.-
๓. สวดมนต์ทำวัตร	๑๕.-
๔. นิตยสารธรรมกาย	๕๐.-
๕. อริยสัจ ๔	๕๐.-
๖. ทางมรรคผลนิพพาน	๓๐๐.-
๗. ธรรมปฏิบัติ	๕๐.-

เทปบันทึกเสียง

๑. ธรรมเทศนาหลวงพ่อวัดปากน้ำ	๓๐.-
๒. สาราณียธรรม หลักธรรมมหาเสน่ห์	๓๐.-
๓. พรสี่ประการ	๓๐.-
๔. อย่าประมาทในธรรมทั้งปวง	๓๐.-
๕. มาปฏิบัติธรรมเพื่ออะไร	๓๐.-
๖. วิชชาธรรมกายที่ว่ามีดีเพราะอะไร	๓๐.-
๗. จงทำตนเป็นเกาะที่พึ่ง	๓๐.-
๘. อะไรคือแก่นสารชีวิต	๓๐.-
๙. อานิสงส์บวชเณร-บวชพระ	๓๐.-
๑๐. เกิดเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนาเป็นของยาก	๓๐.-

ขอเชิญตั้งทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัช ในชื่อวงศ์ตระกูล หรือคณะของท่าน

วัตถุประสงค์เพื่อนำดอกผลมาใช้เป็นค่าภัตตาหาร และค่ารักษาพยาบาลแด่พระภิกษุ สามเณร ผู้อยู่ศึกษาและปฏิบัติธรรม และเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

(๑) ต้นทุนนิธิของท่านคงอยู่ตลอดไป

(๒) ได้ดอกผลมาเป็นค่าใช้จ่ายปัจจัยสี่แด่พระภิกษุ สามเณร ผู้ประพฤติธรรมและเผยแผ่ธรรม อันเป็นบุญเขตกว้างขวางไม่มีประมาณ เป็นบุญและบารมีหลั่งไหลติดตามให้ผลแก่ท่านตลอดกาลนาน ให้เป็นผู้เจริญรุ่งเรือง สุข สมบูรณ์ บริบูรณ์ ด้วยมนุษยสมบัติ อันมีทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติ คุณสมบัติ และบริวารสมบัติ เป็นต้น และสวรรคสมบัติอันประณีต ได้เป็นพลวปัจจัยให้ถึงนิพพานสมบัติ มีมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

(๓) เท่ากับท่านได้ใส่บาตรทุกวัน และได้รักษาพยาบาลภิกษุอาพาธเป็นประจำ เมื่อนึกถึง **"บุญเป็น"** คือบุญอันตั้งเป็นอยู่ตลอดกาลนาน ได้ทุกเวลา จิตใจย่อมผ่องใสทุกเมื่อด้วยบุญนี้ ชีวิตย่อมไม่มีตกต่ำ มีแต่จะเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขยิ่งๆ ขึ้นไป

(๔) ขอเชิญผู้มีจิตศรัทธาปวารณาและบริจาคตั้ง **"ทุนนิธิภัตตาหารฯ"** นี้ได้ทุกวัน ด้วยทุนประเดิม ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไป และเพิ่มทุนได้ทุกวัน (ครั้งละ ๕๐๐ บาทขึ้นไป ตามระเบียบของธนาคาร)

๑. สำนักงานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญวัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕, ๖๒๑-๑๒๓๕-๖

๒. ประชาสัมพันธ์วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร.(๐๓๒) ๒๕๔-๖๕๐ ต่อหมายเลข ๒๒๐

เช็คธนาคาร โปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมให้แก่ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม**

หากส่งเงินทาง**ธนาณัติไปรษณีย์** โปรดสั่งจ่าย **ป.ณ.หลานหลวง**

ในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญวัดสระเกศ กทม.๑๐๑๐๐

ขอเชิญสาธุชนเข้าร่วมการอบรมพระกัมมัฏฐาน ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๔ พฤษภาคม และ ระหว่างวันที่ ๑-๑๔ ธันวาคม ของทุกปี

เนื่องในโอกาสที่เปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๔ พฤษภาคม และ วันที่ ๑-๑๔ ธันวาคม ของทุกปี เพื่อสร้างพระในใจพระ และสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒินั้น ทางวัดได้เปิดโอกาสให้อุบาสก อุบาสิกา สาธุชนทั่วไปเข้ารับการอบรมได้ โดยขอให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) ถือศีล ๘

๒) บำรุงค่าภัตตาหารเลี้ยงพระ และค่าอาหารแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา

๓) เตรียมเครื่องใช้ประจำตัว ดังต่อไปนี้ไปด้วย

- เสื้อผ้าชุดสีขาว และเครื่องใช้ประจำตัว ประจำวัน
- เสื่อ ผ้าห่มนอน และมุ้งหรือกลด

เนื่องด้วยที่พักสำหรับชาย-หญิง มักจะไม่พอแก่ผู้เข้าไปอยู่อบรมพระกัมมัฏฐาน ทางวัดจึงขอสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการอบรมอยู่กลด เพราะสัปปายะดี (เงียบสงัดจากเสียงพูดคุยรบกวน) และไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกันเกินไป และในกรณีที่มีผู้เข้ารับการอบรมมากที่พักมักไม่พอดังกล่าว

สำหรับท่านที่ไม่มีกลดเป็นของตน จะขอใช้กลดของวัดก็ได้ และช่วยบำรุงกลดตามกำลังศรัทธา เพื่อให้วัดพอมีเงินทุนไว้ซ่อม หรือซื้อกลดเพิ่มใหม่แทนของเก่าที่ชำรุด ก็ขออนุโมทนา

๔) ข้อห้ามระหว่างการอบรม

๔.๑ ห้ามสูบบุหรี่ตลอดระยะเวลาของการอบรม (เลิกเด็ดขาดตลอดไปได้จะดีมาก)

๔.๒ ห้ามขาดการประชุมทุกครั้ง เว้นแต่จะติดธุระที่มอบหมายให้ หรือเจ็บป่วย

๔.๓ ห้ามฟังวิทยุ

๔.๔ ห้ามจับกลุ่มสนทนากันในเรื่องไร้สาระ ที่ไม่ใช่การสนทนาธรรม หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

๔.๕ ห้ามพูดโอ้อวดผลของการปฏิบัติธรรม

๔.๖ ห้ามลงอาบน้ำหรือซักผ้าในคลอง

๔.๗ ห้ามทำความสกปรกในบริเวณวัด เช่น ทิ้งขยะมูลฝอยลงในที่ๆ มิได้จัดภาชนะรองรับไว้

๕. ข้อควรปฏิบัติระหว่างการอบรม

๕.๑ ต้องช่วยตนเองในเรื่องความเป็นอยู่ เช่น ช่วยตนเองในการตักอาหารและการล้างถ้วยชามที่ใช้รับประทานอาหาร และทำความสะอาดสถานที่พักอาศัย เป็นต้น

๕.๒ ต้องรักษาความสะอาดในบริเวณวัด

๕.๓ ต้องมีความสำรวมในทุกอิริยาบถ

๕.๔ ต้องให้ความร่วมมือกับทางวัด

๕.๕ ต้องตรงต่อเวลา

กำหนดการประจำวัน

๐๔.๐๐ น.	ตื่นนอน (สัญญาณระฆัง)
๐๔.๓๐ น.	ทำวัตรเช้า แล้วฝึกเจริญภาวนาธรรม
๐๖.๓๐ น.	รับประทานอาหารเช้า
๐๗.๐๐ น.	อุบาสก อุบาสิกาส่วนหนึ่งไปช่วยกิจกรรมพระบิณฑบาต
๐๘.๐๐ น.	อุบาสก อุบาสิกา วิทยากร และผู้ปฏิบัติธรรมได้ถึงธรรมกายต่อวิชชา
๐๙.๓๐ น.	ช่วยจัดและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์
๑๑.๐๐ น.	รับประทานอาหารแล้ว พักผ่อนตามอัธยาศัย
๑๔.๐๐ น.	รับฟังธรรมบรรยาย
๑๗.๐๐ น.	ทำวัตรเย็น แล้วแบ่งกลุ่มฝึกเจริญภาวนาธรรม แล้วพักทำธุระส่วนตัว
๑๙.๐๐ น.	เจริญภาวนาธรรม
๒๑.๓๐ น.	ดับไฟ นอนหรือปฏิบัติภาวนาธรรมเองตามอัธยาศัย

กิจกรรมการเผยแผ่ธรรมะ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

การอบรมการเจริญภาวนาธรรม ภายใต้การควบคุมพระกัมมัฏฐาน ของ พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม) และ พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ.๖)

๑. **ที่ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร (ภูเขาทอง)** ทุกวันอาทิตย์ วันละ ๓ รอบ (เฉพาะวันอาทิตย์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกันด้วย) ดังต่อไปนี้

๐๙.๐๐ น. เฉพาะผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงและวิทยากร

๑๐.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไปฝึกเจริญภาวนาทั้งเบื้องต้นและเบื้องกลางร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไป โดยแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มย่อย ให้พระวิทยากรและวิทยากรฆราวาส ควบคุมแนะนำโดยใกล้ชิดเป็นกลุ่มๆ

ทุกวันจันทร์ และ **พฤหัสบดี** ภาคค่ำ เวลา ๑๘.๓๐ น.

๒. **ที่วัดปากน้ำ·ภาษีเจริญ** ทุกเย็น ณ วิหารเจริญภาวนา (ตึกขาว) และที่ตึกบวรเทพมุนี

๓. **ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ใน สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ทุกวันเสาร์ต้นเดือน เวลา ๐๗.๓๐ น. มีรถรับส่งผู้มีจิตศรัทธาไปปฏิบัติธรรมที่วัดหลวงพ่อสด-ธรรมกายาราม โดยไม่เสียค่าโดยสารแต่ประการใด เป็นประจำเช่นเคย มีกำหนดดังนี้

๐๙.๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วเจริญภาวนาธรรม

๑๑.๐๐ น. ถวายสังฆทานภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. ทำวัตรเย็น ฝึกเจริญภาวนาธรรม

๑๔.๓๐ น. ออกเดินทางกลับ

๔. **ที่ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** (ด้านหลังตึกเลขาธิการ จุฬาฯ) ทุกวันอังคาร และ พฤหัสบดี เวลา ๑๒.๑๕ น.

รายการธรรมปฏิบัติ ทางสถานีวิทยุ และโทรทัศน์

รายการ "ธรรมสู่สันติ" และ "ธรรมก่อนนอน" ทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์ต่าง ๆ

๑. **สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อสมท.** ทุกวันพุธที่ ๒ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐ - ๐๙.๐๐ น.

๒. **สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย** กรมประชาสัมพันธ์ ทุกวันอาทิตย์ที่ ๓ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐ - ๐๘.๓๐ น.

๓. **สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย** กรมประชาสัมพันธ์ ทุกคืนวันอาทิตย์ เวลา ๒๒.๕๐ น.

ขอเชิญตั้งทุนนิธิเพื่อการศึกษาอบรม และเผยแผ่ธรรมปฏิบัติ ในชื่อวงศ์ตระกูล หรือคณะของท่าน

วัตถุประสงค์เพื่อนำดอกผลมาใช้ (๑) ในกิจกรรมการศึกษาภาคปริยัติธรรม (๒) การอบรมภาวนาธรรมแด่พระภิกษุ สามเณร ผู้อยู่ศึกษาและปฏิบัติธรรม และเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้า และ (๓) เป็นค่าใช้จ่ายในการเผยแผ่ธรรมปฏิบัติแก่ประชาชนโดยทั่วไป ทั้งทางสื่อมวลชน และการให้การอบรมภาวนาธรรมและจริยธรรมทั้งภายนอกวัดและ ณ ภายในวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ตลอดไปนั้น โดยที่

๑. ต้นทุนนิธิของท่านคงอยู่ตลอดไป

๒. ได้ดอกผลมาใช้จ่ายในการให้การศึกษาภาคปริยัติแด่พระภิกษุ สามเณร ในการให้การอบรมธรรมปฏิบัติและเผยแผ่ธรรม เป็นธรรมทานอันเป็นบุญเขตอย่างกว้างขวางไม่มีประมาณ เป็นบุญและบารมีที่หลั่งไหลติดตามให้ผลแก่ท่านตลอดกาลนาน ให้เป็นผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลมและเจริญรุ่งเรือง สุข สมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยมนุษยสมบัติ อันมีทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติ และคุณสมบัติ และบริวารสมบัติ เป็นต้น และสวรรคสมบัติอันประณีต ได้เป็นพลวปัจจัยให้ถึงนิพพานสมบัติ มีมรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

๓. เมื่อนึกถึงธรรมทาน อันมีอานิสงส์สูงส่งยิ่งและเป็น **"บุญเป็น"** คือบุญอันตั้งเป็นอยู่ตลอดกาลนาน ได้ทุกเวลา จิตใจย่อมผ่องใสทุกเมื่อด้วยบุญนี้ ชีวิตย่อมมีแต่จะเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขยิ่งๆ ขึ้นไป ด้วยสติปัญญาสามารถ และเฉียบแหลม จึงไม่ตกต่ำเป็นธรรมดา

๔. ขอเชิญผู้มีจิตศรัทธาปวารณาและบริจาค ตั้ง **"ทุนนิธิการศึกษาฯ"** ได้ทุกวัน ด้วยทุนประเดิม ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไป และเพิ่มทุนได้ทุกวัน (ครั้งละไม่ต่ำกว่า ๕๐๐ บาท ตามระเบียบของธนาคาร) ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปที่

๑. **สำนักงานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญวัดสระเกศ (ภูเขาทอง) กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕, ๖๒๑-๑๒๓๕-๖

๒. **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ริมถนนบางแพ-ดำเนินสะดวก กม.ที่ ๑๔ อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๔-๖๕๐ ต่อหมายเลข ๒๒๐

ใบบอกรับเป็นสมาชิกนิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่..... เดือน.....พ.ศ. .....

นาม..... บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

ประสงค์จะ □ ต่ออายุสมาชิก □ เป็นสมาชิก ตั้งแต่ฉบับที่.....

□ เป็นเจ้าภาพจัดส่งถวาย/ให้แก่.....

ที่อยู่.....

.....

เป็นเวลา □ ๑ ปี อัตรา ๒๐๐ บาท □ ๒ ปี อัตรา ๔๐๐ บาท □ ๓ ปี อัตรา ๖๐๐ บาท

(ลงชื่อ).....

แผนที่ไปสถานที่ตั้ง
วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

รถ บขส. สาย ๗๘ (กรุงเทพฯ-ดำเนินสะดวก)
และ ปอ.๒ (ขึ้นรถที่สถานีขนสายใต้ใหม่)
ผ่านหน้าวัด ก่อนถึงดำเนินสะดวก (กม. ที่ ๑๔)

สาธุชนผู้สนใจพระตระกูลวัดปากน้ำ โปรดทราบ

พระตระกูลวัดปากน้ำ ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อ**พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณฺตฺตโม) รองเจ้าอาวาส และพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และ**หลวงพ่อพระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ.๖)** เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม สร้างขึ้นตามแนววิชชาธรรมกายที่รับถ่ายทอดมาจากพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจกแก่ผู้ทำบุญนั้น **ไม่มีขาย! แต่หาได้ไม่ยาก** เฉพาะผู้มาทำบุญที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี หรือที่ศาลาการเปรียญวัดสระเกศ กรุงเทพฯ จะได้รับพระเป็นที่ระลึกตามที่กำหนดไว้ทุกท่าน

รัศมีแห่งบุญ

โดย จีราภา เศวตนันท์

เพื่อรำลึกถึงวิทยากรที่จากไป กองบรรณาธิการจึงขอนำบทความของ **คุณจีราภา เศวตนันท์** ในเรื่อง **"รัศมีแห่งบุญ"** ที่ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ อันเป็นผลมาจากการปฏิบัติธรรมตามแนววิชชาธรรมกาย ของพระพุทธเจ้า ที่หลวงพ่อวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ได้นำมาเผยแพร่

ขอกุศลผลบุญที่คุณจีราภาได้กระทำไว้ดีแล้ว พร้อมทั้งบุญอันเกิดจากธรรมทาน ที่ผู้อ่านได้จากบทความนี้ จงมีส่วนช่วยให้เจ้าของบทความ ได้รับบุญและเพิ่มพูนรัศมีแห่งบุญด้วยเทอญ.

เมื่อเรามีสิ่งของที่พอแบ่งปันให้ผู้อื่นได้ เราก็อยากที่จะแบ่งปันให้แก่ญาติพี่น้องหรือบุคคลที่เรารู้จักบ้าง การที่เราจะส่งสิ่งของหรือของฝากให้กับใครสักคน ยิ่งการฝากสิ่งของที่มองไม่เห็นให้กับบุคคลที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาแล้วเรายิ่งอยากทราบว่าของฝากที่เราส่งไปให้นั้นถึงผู้รับหรือไม่ ของฝากที่ว่านี้คือบุญ ส่วนผู้รับคือบุคคลที่ไม่สามารถมองเห็นได้ เพราะไม่ใช่มนุษย์

เมื่อข้าพเจ้าทำบุญ นอกจากผลบุญย่อมเกิดขึ้นกับตัวข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าก็จะอุทิศบุญให้กับญาติพี่น้อง พ่อแม่ของข้าพเจ้าที่เสียชีวิตไปแล้วด้วย แต่บางรายภพภูมิที่ท่านเหล่านั้นไปเกิดค่อนข้างลำบาก เนื่องจากเคยก่อกรรมทำบาปอกุศลหลายๆ อย่างเมื่อครั้งเป็นมนุษย์ เช่นการประพฤติผิดศีล ไม่เป็นสัมมาทิฏฐิ มีความตระหนี่ในการที่จะทำบุญบริจาคทาน ไม่สนใจหรือเห็นคุณค่าของการรักษาศีล ยิ่งการภาวนาอบรมจิตใจแล้วแทบไม่รู้จักไม่สนใจเลย ทำให้มีสภาพความเป็นอยู่ในภพภูมิที่ลำบาก ร่างกายโทรมหมองคล้ำ อดอยาก แม้แต่เสื้อผ้าอาภรณ์ก็แทบจะไม่มี ข้าพเจ้าทำบุญแล้วก็ตั้งใจอุทิศส่วนบุญกุศลให้กับเขาเหล่านั้นไปที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ บอกเขาเหล่านั้นให้มารับส่วนบุญ ให้อนุโมทนาบุญ เมื่อเขาอนุโมทนาบุญที่เราอุทิศให้แล้ว ได้เห็นสภาพความลำบากที่ร่างกายหิวโหยทรุดโทรมในภพภูมิเดิมหายไป ร่างกายกลับเปลี่ยนไปตามภพใหม่ เป็นสุคติ เป็นกายทิพย์ มีรัศมีภายในกายสว่างขึ้น แต่งกายสวยงามพ้นจากความทุกข์ทรมานอย่างเห็นได้ชัด สิ่งนี้ทำให้ข้าพเจ้าดีใจที่การส่งของฝากคือ **"บุญ"** ให้สามารถส่งไปถึงมือผู้รับที่ไม่ใช่มนุษย์ได้ ซึ่งเป็นผลพลอยได้เพียงเล็กน้อยของการ

ปฏิบัติธรรม ที่สามารถพิสูจน์ได้จริง นอกจากอุทิศส่วนบุญให้ญาติพี่น้องแล้ว ผู้ที่มาอนุโมทนาบุญกับเรานั้นยังมีอีกมากมายนับไม่ถ้วนตลอดเวลา อยู่เสมอๆ

ข้าพเจ้าจะเล่าประสบการณ์บางส่วนที่ได้พบเห็นทุกครั้งที่มีการทำบุญ ที่*สถาบันพุทธภาวนาวิชชธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี* ไม่ว่าจะเป็นการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ การอบรมเยาวชน พิธีทอดกฐิน ผ้าป่า และการปฏิบัติธรรม ฯลฯ สิ่งที่ข้าพเจ้าเห็นคืออานุภาพของพระประธานที่ศาลาอเนกประสงค์ จะเห็นแสงสว่างพุ่งออกมาจากพระเศียรพระพุทธรูปประธาน สว่างไสวครอบคลุมพื้นที่บริเวณสถาบันพุทธภาวนาฯ เต็มไปหมด (ซึ่งต่อมาภายหลังได้ทราบว่าที่เศียรของพระพุทธรูปประธานได้มีพระบรมสารีริกธาตุบรรจุอยู่ นอกจากนี้ในองค์พระประธานได้บรรจุพระผงสมเด็จธรรมกาย พระหยก และวัตถุมงคลต่างๆ ไว้ด้วย)

ในระหว่างงานบุญกุศลทุกครั้ง ได้มองเห็นเหล่าเทวดาน้างฟ้า พรหม เต็มทั่วท้องฟ้าสว่างไสวระยิบระยับเต็มทั่วไปหมด มากมายเหลือคณานับได้มาร่วมอนุโมทนาบุญกับเรา แม้แต่พวกเปรต อสุรกาย ที่มีอุปนิสัยในกิจการบุญกุศลบ้าง ก็พลอยมาอนุโมทนา เหล่าเทพ พรหม ที่ปรากฏให้เห็นนั้นมีวรกายงดงาม มีรัศมีสว่างไสวระยิบระยับทั่วไปหมด กระทำทักษิณาวรรต ประคองอัญชลีเวียนขวา ด้วยอาการนอบน้อมในบุญกุศลเต็มสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย เต็มท้องฟ้า เต็มจักรวาล หลังจากที่เขาเหล่านั้นได้อนุโมทนาบุญแล้ว ผลบุญก็ส่งให้เห็นเป็นปัจจุบันธรรม กล่าวคือวรกายและอาภรณ์ที่งามระยิบระยับนั้นก็เปล่งรัศมีสว่างไสวระยิบระยับไปทั่วท้องฟ้ามากยิ่งขึ้น ส่วนพวกเปรต อสุรกาย สัตว์นรก ที่ตกระกำลำบากอยู่ในความมืดมน หิวโหยทุรนทุรายหนาวเหน็บเจ็บปวด เมื่อเราแผ่เมตตาและผลบุญให้ พวกที่มีอุปนิสัยในบุญเนื่องจากเคยได้กระทำมาบ้างแล้วก็พลอยเปลี่ยนภพภูมิดียิ่งขึ้น ผิวพรรณงามเปล่งปลั่งขึ้น มีอาภรณ์ห่อหุ้มร่างกายสวยงาม สว่างไสวขึ้น ความทุกข์ทรมาน หิวโหย ก็พลันหายไป พวกที่มีบาปกรรมน้อยก็พลอยเปลี่ยนภพภูมิขึ้นเป็นเทวดาไปบ้างก็มี เป็นมนุษย์ก็มี

การทำบุญ อุทิศส่วนบุญให้ผู้อื่นได้อนุโมทนาบุญ หากยังไม่ได้สัมผัสด้วยตัวท่านเองแล้วก็ยากที่จะอธิบายได้ แต่ขอให้ทุกท่านเชื่อว่าบุญที่ได้กระทำไปนั้นส่งผล นอกจากส่งผลถึงตัวท่านเองแล้ว ถ้าท่านยังมีโอกาสอุทิศส่วนบุญให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว และอยู่ในภพภูมิอื่นที่พอจะมีอุปนิสัยในบุญกุศล มาอนุโมทนาบุญกับเราอยู่ และบุญกุศลที่เราได้อุทิศส่วนบุญให้ไปแล้ว และที่เขาได้อนุโมทนาบุญให้ไปแล้วนั้นย่อมส่งผลย้อนกลับมาสู่เราเป็นทับทวีประดุจเรามีเทียนอันส่องสว่างไสวอยู่แล้วยังให้ผู้อื่นมาต่อเทียนกับเราอีก แสงเทียนที่มีผู้มาต่อจากเราเพิ่มขึ้นเพียงใด ย่อมยังความสว่าง คือ เป็นบุญบารมีแก่เราเพิ่มมากขึ้นเป็นทับทวีแก่เราเพียงนั้น

สุโข ปุญฺญสฺส อุจฺจโย
ความสั่งสมขึ้นซึ่งบุญ นำสุขมาให้

บุญที่ส่งผลในกาลปัจจุบัน

โดย ญาณรัตนะ

สมัยที่พระพุทธเจ้าสมณโคดมเกิดในตระกูลพราหมณ์ มีชื่อว่า **"สังขพราหมณ์"** มีฐานะร่ำรวยมาก เป็นผู้ใจบุญ สร้างโรงทานที่ประตูเมืองทั้งสี่ ตรงกลางเมืองและที่ประตูราชนิเวศน์ รวมทั้งหมด ๖ แห่ง บริจาคทรัพย์เพื่อซื้ออาหารมาทำเลี้ยง วันละ ๖๐๐,๐๐๐ กหาปณะ ต่อมาต้องการเดินทางไปค้าขาย จึงจัดเรือบรรทุกสินค้าเต็มลำ โดยได้สั่งลูกเมียให้ทำทานเหมือนอย่างที่เคยทำปกติ ขณะที่เดินทางจะไปขึ้นเรือเวลาเที่ยง พระปัจเจกพุทธเจ้าองค์หนึ่งได้ออกจากสมาบัติตรวจดูบุคคลที่ที่ควรจะอนุเคราะห์ พบว่าสังขพราหมณ์เดินทางมุ่งหน้าไปยังท่าเรือ รู้ด้วยญาณว่าจะต้องได้รับอันตรายในระหว่างเดินทาง จึงเหาะลงมาใกล้กับที่พราหมณ์และเดินมุ่งหน้ามายังพราหมณ์บนทรายที่ร้อนระอุ สังขพราหมณ์พบพระปัจเจกพุทธเจ้าเกิดความเลื่อมใส อยากทำบุญด้วยความยินดี เข้าไปนิมนต์เข้าพักที่ใต้ร่มไม้ ปูลาดผ้าห่มของตนบนทรายที่ร้อนให้พระปัจเจกพุทธเจ้านั่ง นำน้ำมาล้างเท้าและทาด้วยน้ำมันและเครื่องหอม **ถอดรองเท้าที่ตนสวมใส่ออกมาทำความสะอาดจนใหม่แล้วถวายแด่พระปัจเจกพระพุทธเจ้าสวมใส่ พร้อมทั้งถวายร่มกันแดด** พระปัจเจกพุทธเจ้าทรงรับรองเท้ามาสวมใส่และรับร่มมากันแดดออกเดินไปยังกลางแดดที่ร้อนแล้วก็เหาะกลับที่พัก ทำให้สังขพราหมณ์เกิดความปีติยินดีในผลแห่งทานนั้น

เมื่อสังขพราหมณ์ออกเดินทางไปในเรือได้ ๖ วัน เรือเกิดรั่ว

พวกคนในเรือช่วยกันวิดน้ำ แต่เรือก็รั่วมากขึ้น จนกระทั่งไม่สามารถวิดน้ำได้ทัน สังขพราหมณ์พยายามแก้ไขสถานการณ์อย่างเต็มที่แต่ไม่สามารถแก้ไขได้ คนในเรือต่างกราบไหว้วิงวอนเทพเจ้าที่ตนนับถือเพื่อขอให้มาช่วยเหลือ แต่สังขพราหมณ์พร้อมด้วยบริวารคนสนิทคนหนึ่ง มีสติหาทางรอดโดยใช้ปัญญาด้วยการกินน้ำตาลกรวดคลุกเนยใส จนอิ่มเพื่อให้มีกำลัง นำน้ำมันทาตัวเพื่อให้พ้นจากปลาฉลามและสามารถแช่น้ำอยู่ได้หลายวัน กำหนดตำแหน่งและทิศทางกลับบ้าน ทั้งสองได้ว่ายน้ำอยู่ ๖ วัน ย่างเข้าวันที่ ๗ เป็นวัน ๘ ค่ำ สังขพราหมณ์ระลึกได้ว่าเป็นวันอุโบสถจึงอธิษฐานจิตรักษาอุโบสถศีล ขณะนั้นท้าวจตุโลกบาลได้สั่งให้เทพธิดาชื่อ "มณีเมขลา" ตรวจตราคอยช่วยเหลือคนดีที่ประสบภัย นางได้พบสังขพราหมณ์และบริวารลอยอยู่ในทะเลเป็นวันที่ ๗ จึงนำอาหารไปให้ ส่วนสังขพราหมณ์กลับปฏิเสธเพราะถืออุโบสถศีล พราหมณ์มีความสงสัยว่าเทพธิดามาช่วยเหลือเพราะบุญของพราหมณ์เองหรืออำนาจฤทธิ์ของเทวดา นางมณีเมขลาได้ตอบว่าท่านได้ถวายรองเท้าให้พระปัจเจกพุทธเจ้าที่เดินย่าทรายที่ร้อนจัด และถวายร่มกันแดด ผลบุญย่อมส่งให้เมื่อยามมีภัย พราหมณ์ดีใจที่ได้ทราบว่าบุญของตนที่ทำไว้ก่อนออกเรือจึงขอให้นางมณีเมขลาพากลับไปส่งที่เมืองของตน ด้วยผลบุญที่พราหมณ์ถวายรองเท้าเป็นพาหนะแด่พระปัจเจกพุทธเจ้า นางมณีเมขลาจึงได้เนรมิตเรือแก้วขึ้น ๑ ลำ แล้วอุ้มสังขพราหมณ์ขึ้นเรือ ส่วนบริวารได้อนุโมทนาบุญส่วนที่สังขพราหมณ์แบ่งให้ จึงได้รับการช่วยเหลือเช่นกัน นางมณีเมขลาได้พาบุคคลทั้งสองขึ้นเรือแก้วกลับมาส่งยังบ้านเมืองของพราหมณ์

เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าพราหมณ์ได้ทำบุญด้วยจิตที่เป็นกุศลกับอริยบุคคลย่อมได้รับผลในปัจจุบันทันตา ให้พราหมณ์สามารถรอดชีวิตได้เท่ากับได้สร้างเหตุกุศลกรรม และเหตุนั้นสามารถนำเก็บมาเป็นผลได้ในเมื่อเกิดเหตุการณ์คับขัน ในส่วนของบริวารคนสนิทได้อนุโมทนาบุญเป็นเหตุให้พลอยได้รับผลบุญรอดชีวิตในเรือแก้วด้วย

ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลทำกรรมชั่วไว้มากก็จะได้รับผลกรรมให้ได้รับความทุกข์เดือดร้อนในชาติปัจจุบันทันตาเช่นกัน

การรอผลบุญและผลบาปจึงอาจไม่ต้องรอชาติหน้า สามารถให้ผลในปัจจุบันได้ เมื่อประมาณปี พ.ศ.๒๕๒๙ มีผู้เป็นเจ้าภาพสร้างรูปเหมือนหลวงพ่อวัดปากน้ำทำด้วยไฟเบอร์กลาส ถวายที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ได้ทราบว่าหลังจากนั้นไม่กี่วันเจ้าภาพผู้ถวายก็ได้ปฏิบัติธรรมได้ผลดี เข้าถึงธรรมกาย ทั้งนี้ด้วยเหตุปัจจัยที่พร้อม ยังมีเหตุปัจจัยอื่นอีกเป็นจำนวนมากที่สามารถให้ผลทันตาในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้กระทำเป็นผู้มีความบริสุทธิ์ด้วยกาย วาจาและใจ ถึงพร้อมด้วยศีลกุศลและภาวนากุศลแล้ว ผลบุญที่เป็นทานกุศลย่อมส่งผลให้ได้รับทั้งเร็วและแรงเต็มกำลัง

พิธีเจริญจิตตภาวนา ถวายพระราชกุศล
แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวามหาราช ๒๕๔๑

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดสุวรรณาราม ประธานฝ่ายสงฆ์ ขณะเจริญจิตตภาวนา

คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี โดยมี **เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์** (พุฒ สุวฑฺฒนมหาเถร ป.ธ.๗) เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ ร่วมกับคณะข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ครูอาจารย์ นักเรียนนักศึกษา จังหวัดราชบุรี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานฝ่ายฆราวาส ได้จัดให้มีการเจริญจิตตภาวนา ระหว่างวันที่ ๑-๗ ธันวาคม ของทุกปี ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ในปีนี้ได้จัดพิธีเป็นทางการเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๔๑ โดยท่านผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี **นายมานิต ศิลปอาชา** นำข้าราชการและประชาชนรับศีล จากนั้นได้เปิดกรวยถวายเครื่องราชสักการะ และกล่าวคำราชสดุดีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อพระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์เจริญชัยมงคลคาถาจบแล้ว **หลวงพ่อเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดฯ พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** ได้นำพระภิกษุสามเณร และสาธุชนประมาณ ๒,๐๐๐ ท่าน เจริญจิตตภาวนาถวายพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระเดชพระคุณพระเทพญาณมุนี เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี เป็นประธานเจริญชัยมงคลคาถา

หลวงพ่อเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดฯ พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ขณะนำเจริญจิตตภาวนา

บรรดาพระสงฆ์เถรานุเถระ ประมาณ ๙๐๐ รูป ร่วมในพิธี

ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี ประธานฝ่ายฆราวาส

ส่วนหนึ่งของข้าราชการทหาร และพลเรือน

นักเรียนนักศึกษา ร่วมเจริญจิตตภาวนา

"ขอเชิญท่านสาธุชนร่วมเป็นเจ้าภาพทอดผ้าป่า
วันวิสาขบูชา ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๔๒
ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี"